Euroopa Liidu
Teataja

C 230

Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

58. aastakäik

14. juuli 2015

Sisukord

I *Resolutsioonid, soovitused ja arvamused*

ARVAMUSED

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

Komitee täiskogu 503. istungjärk 10.–11. detsembril 2014

2015/C 230/01 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kogukonna juhitav kohalik areng 2014.–2020. aasta ühtekuuluvuspoliitika vahendina kohalikuks, maaelu, linna- ja linnalähipiirkondade arenguks” (ettevalmistav arvamus eesistujariigi Kreeka taotlusel) 1

2015/C 230/02 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „ELi Alpi piirkonna strateegia” (ettevalmistav arvamus). 9

2015/C 230/03 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „ELi lennujaamade läbilaskevõime” (Euroopa Komisjoni konsulteerimistaotluse alusel koostatav ettevalmistav arvamus). 17

2015/C 230/04 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Majandus- ja rahaliidu lõpuleviimine – maksupoliitika roll” (omaalgatuslik arvamus). 24

2015/C 230/05 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Tööstuse muutused Euroopa pakendamissektoris” (omaalgatuslik arvamus). 33

2015/C 230/06 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Puidutöötlemissektori panus süsinikubilanssi” (omaalgatuslik arvamus) 39

2015/C 230/07 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa filmindus digitaalajastul” (omaalgatuslik arvamus) 47

2015/C 230/08 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Venemaa kodanikuühiskond” (omaalgatuslik arvamus). 52

ET

III *Ettevalmistavad aktid*

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

Komitee täiskogu 503. istungjärk 10.–11. detsembril 2014

2015/C 230/09 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Teadusuuringud ja innovatsioon kui tulevase majanduskasvu allikad”” *(COM(2014) 339 final – SWD(2014) 181 final)* . . 59

2015/C 230/10 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programm (REFIT): hetkeseis ja tulevikuväljavaated”” *(COM(2014) 368 final)* 66

2015/C 230/11 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele „Uudetud konsensuse poole intellektuaalomandi õiguskaitsel: ELi tegevuskava”” *(COM(2014) 392 final)*. 72

2015/C 230/12 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Valge raamat „ELi ettevõtjate ühinemise kontrolli tõhustamine”” *(COM(2014) 449 final)* 77

2015/C 230/13 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi töötervishoiu ja tööohutuse strateegiline raamistik aastateks 2014–2020”” *(COM(2014) 332 final)* 82

2015/C 230/14 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele ressursitõhususe võimaluste kohta hoonesektoris” *(COM(2014) 445 final),* „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Ringmajanduse suunas: jäätmevaba Euroopa kava”” *(COM(2014) 398 final)* ja „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiive 2008/98/EÜ jäätmete kohta, 94/62/EÜ pakendite ja pakendijäätmete kohta, 1999/31/EÜ prügilate kohta, 2000/53/EÜ kasutuselt kõrvaldatud sõidukite kohta, 2006/66/EÜ, mis käsitleb patareisid ja akusid ning patarei- ja akujäätmeid, ning 2012/19/EL elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kohta” *(COM(2014) 397 final – 2014/0201 (COD))* 91

2015/C 230/15 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Keskkonnahoidlik tegevuskava VKEde jaoks. Kuidas võimaldada VKEdel muuta keskkonnaalased väljakutsed ärivõimalusteks”” *(COM(2014) 440 final)* ja „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Keskkonnasäästliku tööhõive algatus. Keskkonnasäästliku majanduse tööhõivepotentsiaali vallandamine”” *(COM(2014) 446 final)*. 99

2015/C 230/16 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Parem olukorrateadlikkus mereseireasutuste tõhustatud koostöö tulemusena: järgmised sammud ELi merendusvaldkonna ühise teabejagamiskeskkonna arendamisel”” *(COM(2014) 451 final)* . 107

2015/C 230/17 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Intellektuaalomandi õiguste kaitse ja tagamise strateegia kolmandates riikides” (teatis) *(COM(2014) 389 final)*. 112

2015/C 230/18 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Türgist pärinevate põllumajandustoodete liitu importimise kohta (kodifitseeritud tekst)” *(COM (2014) 586 final – 2014/0272 (COD))*. 117

2015/C 230/19 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega peatatakse teatavad soodustused Türgist pärinevate põllumajandustoodete liitu importimisel (kodifitseeritud tekst)” *(COM(2014) 593 final – 2014/0275 (COD))* 118

2015/C 230/20 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus kvaliteetse veiseliha, samuti sealiha, kodulinnuliha, nisu ja meslini ning kliide, peprede ja muude töötlusjääkide suhtes teatavate liidu tariifikvootide avamise ja haldamise kohta (kodifitseeritud)" *(COM (2014) 594 final – 2014/0276 COD)* 119

2015/C 230/21 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse Läänemere tursa-, räime- ja kiluvarude majandamise ja nende varude püügi mitmeaastane kava, muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 2187/2005 ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1098/2007" *(COM(2014) 614 final – 2014/0285 COD)*. 120

2015/C 230/22 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Majandusühenduse ja Islandi Vabariigi vahelises lepingus sätestatud kaitsemeetme kohta" (kodifitseeritud tekst) *COM(2014) 308 final – 2014/0160 (COD)* 121

2015/C 230/23 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühiste ekspordieeskirjade kohta (kodifitseeritud tekst)" *COM(2014) 322 final – 2014/0167 (COD)* 122

2015/C 230/24 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus impordi ühiste eeskirjade kohta (kodifitseeritud tekst)" *(COM(2014) 321 final – 2014/0166 (COD))* 123

2015/C 230/25 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus teatavatest kolmandatest riikidest pärit impordi ühiste eeskirjade kohta (uuesti sõnastatud)" *(COM(2014) 323 final – 2014/0168 (COD))*. 124

2015/C 230/26 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus teatavatest kahepoolsete lepingute, protokollide või muude kokkulepetega ja liidu impordi erieeskirjadega hõlmamata kolmandatest riikidest pärit tekstiiltoodete importimise ühiseeskirjade kohta (uuesti sõnastatud)" *(COM(2014) 345 final – 2014/0177 (COD))* 125

2015/C 230/27 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse liidu meetmed ühise kaubanduspoliitika vallas, et tagada rahvusvahelistest kaubanduseeskirjadest, eeskätt Maailma Kaubandusorganisatsiooni egiidi all kehtestatud eeskirjadest, tulenevate liidu õiguste kasutamine (kodifitseeritud)" *(COM(2014) 341 final – 2014/0174 (COD))* . . . 126

2015/C 230/28 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus meetmete kohta, mida liit võib võtta pärast WTO vaidluste lahendamise organi aruannet dumpingu- ja subsiidiumivastaste meetmete kohta (kodifitseeritud tekst)" *COM(2014) 317 final – 2014/0163 (COD)* 127

2015/C 230/29 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Montenegro Vabariigi vahelise stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu teatava rakenduskorra kohta (kodifitseeritud tekst)" *(COM(2014) 374 final – 2014/0190 (COD))*. 128

2015/C 230/30 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus kaitse kohta subsideeritud impordi eest riikidest, mis ei ole Euroopa Liidu liikmed (kodifitseeritud tekst)" *COM(2014) 660 final – 2014/0305 (COD)* 129

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

ARVAMUSED

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

KOMITEE TÄISKOGU 503. ISTUNGJÄRK 10.–11. DETSEMBRIL 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kogukonna juhitav kohalik areng 2014.–2020. aasta ühtekuuluvuspoliitika vahendina kohalikuks, maaelu, linna- ja linnalähipiirkondade arenguks"

(ettevalmistav arvamus eesistujariigi Kreeka taotlusel)

(2015/C 230/01)

Raportöör: Roman HAKEN

2. aprillil 2014 taotles suursaadik ja alaliste esindajate komitee esimees Theodoros N. Sotiropoulos eesistujariigi Kreeka nimel Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteelt ettevalmistava arvamuse koostamist teemal

„Kogukonna juhitav kohalik areng 2014.–2020. aasta ühtekuuluvuspoliitika vahendina kohalikuks, maaelu, linna- ja linnalähipiirkondade arenguks".

Komitee asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon võttis arvamuse vastu 18. novembril 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 503. istungjärgul 10. ja 11. detsembril 2014 (11. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 133 ja vastu hääletas 2 komitee liiget, erapooletuks jäi 1 liige.

1. **Järeldused ja soovitused**

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on teadlik sellest, et LEADERi meetod on möödunud kahe aastakümne jooksul tõestanud oma elujõulisust. Meetod on aidanud maapiirkondades tegutsevatel osalejatel hinnata oma kodupiirkondade pikaajalisi võimalusi ja on osutunud tõhusaks vahendiks arengupoliitiliste meetmete rakendamisel. Partnerluspõhist põhimõtet projektieesmärkide rahastamisel toetas Euroopa Komisjon ka ELi algatuste URBAN, URBACT ja EQUAL ning Agenda 21 kohaliku programmi, algatuse „Üleminekulinnad" („Transition Towns") ja piirkondlike tööhõivekokkulepete kaudu. Sellest sai alguse kogukonna juhitav kohalik areng (*CLLD, Community Led Local Development*), mis kujutab endast LEADERi meetodi edasiarendust ja omamoodi üleminekut tähistavat muutust.

1.2. Kogukonna juhitav kohalik areng on spetsiaalne allpiirkondliku tasandi vahend ja see täiendab muid kohaliku tasandi arengumeetmeid. Kogukonna juhitav kohalik areng võib mobiliseerida ja kaasata kohalikke kogukondi ja organisatsioone, nii et nad saaksid anda oma panuse arukasse, jätkusuutlikku ja kaasavasse majanduskasvu. See aitab samuti kaasa territoriaalsele ühtekuuluvusele ja võimaldab konkreetsete poliitiliste eesmärkide saavutamist, k.a suhetes ELi mittekuuluvate partneritega. Kõnealune vahend aitab kaasa pikaajalisele majanduskasvule tänu Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide (ESIF) tõhusale kasutamisele seoses uute kvaliteetsete töökohtade ja ettevõtete loomisega, hõlmates kohaliku kogukonna juhtimisel võetavaid meetmeid kliimamuutuste ja jätkusuutlikkuse vallas kooskõlas strateegiaga „Euroopa 2020".

1.3. Kogukonna juhitav kohalik areng tuleb võimalikult kiiresti muuta SMART-vahendiks, et aidata kohalikel osalejatel majanduslikust ja sotsiaalsest kriisist väljuda ja taastada usaldus Euroopa Liidu poliitika vastu. Tähelepanu keskmesse tuleb asetada innovaatilised projektid, uued kvalitatiivsed töökohad ja ettevõtted ning tõhustada tegevust, mis on suunatud kliimamuutuste probleemi lahendamisele, säästvale arengule ja sotsiaalsele kaasamisele kooskõlas uue strateegiaga „Euroopa 2020". Kogukonna juhitav kohalik areng kujutab endast uut laadi partnerlust, mis toetab sotsiaalse innovatsiooni loomist.

1.4. Enamik liikmesriike on lisanud kogukonna juhitava kohaliku arengu oma partnerluskokkulepetesse, millest nähtub, kui suurt tähelepanu omistatakse praegu kohalikule arengule ([1]). Kõnealust mitmepoolset lähenemisviisi tuleks laiendada kõigile ESIFi fondidest rahastatavatele tegevustele, võimaluse korral ka kohustusliku kohaldamisega kõigi fondide suhtes (vähemalt 5 %). Komitee toetab kõnealuse vahendi järkjärgulist kasutamisele võttu kõigis ELi liikmesriikides partnerluspõhimõtte järgimise ja parimate tavade vahetamise alusel.

1.5. Komiteel on heameel, et 2014. aasta eesistujariigid Kreeka ja Itaalia peavad ühtekuuluvuspoliitikat väga oluliseks vahendiks, mis aitab hoogustada jätkusuutlikku majanduskasvu ja seljatada Euroopa praeguse majanduskriisi.

1.6. Komitee eeldab, et käesolev arvamus on abivahendiks Euroopa Komisjoni vahenditest rahastatavate katseprojektide läbiviimisel kogukonna juhitava kohaliku arengu vahendi kontrollimiseks seal, kus seda vahendit seni ei ole kasutatud, st linnalähedastes ja eelkõige linnakeskkondades, laiendades niiviisi kõnealuse vahendi kasutamise võimalusi. Komitee toetab selle kohaldamist ajavahemikul 2014–2020 kõigi fondide puhul kõikjal nii maa- kui ka linnapiirkondades, kus valitseb huvi kogukonna juhitava kohaliku arengu meetodi vastu. Tegemist on esindusdemokraatia ja osalusdemokraatia ühendamisega ehk vahendiga, mida haldusasutuste esindajad võivad kasutada partnerluste loomiseks, et teha koostööd kodaniku-ühiskonna organisatsioonide ja kodanikega.

1.7. Komitee on veendunud selles, et kohapeal tegutsevatel osalejatel, st kodanikel, majandus- ja sotsiaalpartneritel, mittetulundusühendustel ja kohalikel omavalitsustel tuleks võimaldada kogukonna juhitava kohaliku arengu meetodi abil osaleda nt kohaliku arengu strateegias oma kodupaigas. Samas on LEADERi meetodiga maapiirkondades saadud kogemuste alusel vaja täpsustada linnale suunatud kogukonna juhitava kohaliku arengu sisu, et linnadel ja kodanikel oleks ettekujutus sellest, milliseid meetmeid saaks linnades kavandada kogukonna juhitava kohaliku arengu raames.

1.8. Komitee väljendab pettumust selle üle, et ametiasutused ei suhtu sageli positiivselt kogukonna juhitava kohaliku arengu meetodisse – ja seda vaatamata meetodi tõhususele. On hädavajalik luua strateegia, mille abil teavitatakse kõiki osalejaid ja antakse neile nende ametile vajalikke tegevussuuniseid. Tuleb senisest ulatuslikumalt keskenduda ametiasutustele ning koostada ja rakendada kohaliku arengu strateegiaid kõnealuse võimaluse paremaks ärakasutamiseks. Küsimus, kas need rühmad võtavad need tulemused omaks, on esmatähtis arengustrateegia pikaajalise stabiilsuse ja strateegia „Euroopa 2020" eesmärkide saavutamise seisukohast. Kõnealuse vahendi edukas elluviimine eeldab poliitilist toetust kõigil tasanditel (ELi, liikmesriikide ning kohalik ja piirkondlik tasand).

1.9. Komitee arvates tuleb majandus- ja sotsiaalpartnereid ning organiseeritud kodanikuühiskonda enam kaasata kogukonna juhitavasse kohalikku arengusse, mille eeltingimus on nende suutlikkuse suurendamine kõnealuse osa täitmiseks. Selleks, et olla suuteline hästi esindama kodanike huve ja vajadusi, peab kõigil partneritel olema võimalik vahetult osaleda partnerluses avaliku haldusega.

1.10. Komitee leiab, et kogukonna juhitavat kohalikku arengut kui uuendust regionaalpoliitikas ei tunta veel hästi kohalikul tasandil, nii mitmegi liikmesriigi tasandil ega platvormides, mis võiksid kõnealust lähenemisviisi ellu rakendada. Selleks et aidata kaasa kogukonna juhitava kohaliku arengu uue vahendi kohaldamisele ELi eri poliitikavaldkondades, tuleb üksikasjalikult ja kriitilise pilguga analüüsida konkreetsete liikmesriikide lähenemisviise ning koostada soovitusi selle kohta, kuidas vahendit tulemuslikult rakendada. Selle tulemusena sünnib uuring, milles kirjeldatakse lisaks headele tavadele ka läbikukkumisi, mida tulevikus tuleb vältida. Komitee soovib koos Euroopa Komisjoni, Euroopa Parlamendi, nõukogu ja Regioonide Komitee asjaomaste talitustega anda oma panuse taolise uuringu koostamisse. Uuring võiks moodustada aluse kogukonna juhitava kohaliku arengu laiendatud töörühma, institutsioonidevahelise platvormi loomisele.

([1]) Ajavahemiku 2014–2020 jaoks on ühissätteid käsitlevas määruses (EL) nr 1303/2013 määratletud kolm erinevat terviklikku lähenemisviisi: neist üks on kogukonna juhitav kohalik areng – integreeritud territoriaalsete investeeringute (ITI) ja ühiste tegevuskavade kõrval.

1.11. Seoses kogukonna juhitava kohaliku arenguga toetab komitee järgmist:

a) **mitmest fondist rahastamine** – kogukonna juhitava kohaliku arengu meetodit tuleb järgida ja tugevdada mitmest fondist rahastamise lähenemisviisi raames kõikjal ELis ja kõigis ELi programmides ning järgmise programmitöö perioodi võimalikult kiire käivitamise nimel;

b) **menetluste ja lähenemisviiside ühtlustamine** – kogukonna juhitav kohalik areng tuleb ELis ühtlustada kvalitatiivselt kõrgel tasemel ning standardida tuleb kohalike tegevusrühmade mõju ([2]) ja heade tavade vahetamine. Toetada tuleb nn mustade aukude kaotamist, et oleks võimalik laiendada LEADERi meetodit nii piirkondlikult kui ka temaatiliselt, mis on LEADERi/kogukonna juhitava kohaliku arengu meetodi edu eeltingimus erinevate ELi programmide raames;

c) **võrgustike loomine ja koostöö** – see on kogukonna juhitava kohaliku arengu meetodi tõrgeteta toimimise põhitingimus. Koostööprojekte tuleb ellu rakendada juba olemasolevates võrgustikes ning luua uusi võrgustikke piirkondlikul, liikmesriigi ja ELi tasandil ning hoolitseda selle eest, et võrgustike loomise ja tegevusega seonduvad kulud (ja samuti liikmemaksud) oleksid abikõlblikud;

d) **meetodi laiendamine** – tuleb toetada kogukonna juhitava kohaliku arengu meetodi kohaldamist ka väljaspool ELi, nt liitumisläbirääkimiste või arengupoliitika raames;

e) **menetluse lihtsustamine** – väiksemaid üksusi kohalikul tasandil ei tohi koormata ülemäärase halduskoormusega. Igal pool, kus on võimalik, tuleb aruandlust vähendada võimalikult madala, ent siiski usaldusväärse määrani. ESIFi vahendite kasutamise ajal tuleb vältida sätete muutmist asjaomaste asutuste poolt. Viivitamatult tuleb käivitada kõiki valdkondi hõlmavad teabeprogrammid ja seminarid, mis võimaldavad heade tavade vahetamist ning toetavad avaliku ja erasektori osalejaid kohapeal;

f) **majandus- ja sotsiaalpartnerite ning kodanikuühiskonna osalejate suutlikkuse suurendamine**, et võimalikult palju partnereid jõuaksid välja pakkuda aktiivse lähenemisviisi kogukonna juhitavale kohalikule arengule veel enne tähtaja kukkumist (31. detsember 2017).

1.12. Kogukonna juhitava kohaliku arengu meetod ei ole mitte ainult suurepäraselt kohaldatav ESIFi vahenditele, vaid seda saab kasutada ka (kohaliku, piirkondliku ja üleriigilise tasandi) omavahendite ümberjaotamiseks. Seetõttu on oluline, et arengustrateegiaid, konkreetseid projekte ja nende elluviimise viise ei kavandataks sõltuvalt oodatavast ELi vahendite eraldamisest, vaid et neis kajastuks tegelik vajadus kohaliku kogukonna elukvaliteedi parandamise järele.

1.13. Komitee arvates tuleb kogukonna juhitava kohaliku arengu aluspõhimõtetest rangelt kinni pidada. Toetusvahendite eraldamise põhitingimuseks peaks olema tasakaalustatud partnerlus kohalike kogukondade kaasamisel. Tõhusa kohaliku arengu jaoks on vaja vältida puhtformaalset tegutsemisviisi, mis seisneb selles, et vahendite eraldamisele lootes väidetakse, et soovitakse järgida partnerlusel põhinevat lähenemisviisi, ent tegelikkuses seda ei tehta. Tuleb välja töötada tõhus kontrolli- ja järelevalvesüsteem, millega vältida kogukonna juhitava kohaliku arengu põhimõtte väärkasutamist.

1.14. Komitee sedastab, et riigieelarvest pärinevate finantsvoogude läbipaistvus, suurem usaldus ametiasutuste ja kodanike vahel ning investeeringute tasuvus on mitte ainult majanduskriisi ajal kõnealuse vahendi lahutamatuks osaks. Sarnaseid partnerlusel põhinevaid lähenemisviise kasutatakse ka ÜROs, OECDs, Maailmapangas ja teistes institutsioonides. Tegemist on laiapõhjalise lähenemisviisiga, mille puhul toetatakse kogukonna juhitava kohaliku arengu meetodi kohaldamist väljaspool Euroopat, nt liitumisläbirääkimistel arengupoliitika üle või jõupingutustes saavutada 2015. aastaks ÜRO eesmärgid säästva arengu vallas ja pidada kinni kliimamuutuste vastase võitlusega seoses võetud kohustustest.

([2]) Tuleb nõuda võrdväärseid tingimusi kogukonna juhitava kohaliku arengu vahendi toimimise jaoks ELi liikmesriikides ja need tagada kooskõlas kõnealuse meetodi põhimõtetega ning riiklikke ja piirkondlikke iseärasusi arvesse võttes.

1.15. Komitee näeb võimalikke tulevasi väljakutseid kogukonna juhitava kohaliku arengu jaoks halduskoormuse lihtsustamise ja piiramise vallas. Väljakutseid hõlmavad järgmist:

a) toetada alternatiivsete sõltumatute süsteemide (platvormide) loomist ja arendamist vahekohtu- ja lepitamisteenuste jaoks. Platvormid koosnevad ekspertidest ja aitavad kaasa selliste haldus- ja finantsprobleemide kiirele lahendamisele, mis tulenevad võimalikest konfliktidest rakendusprogrammide juhtorganite ja konkreetsete partnerluste projektihaldajate vahel (sarnaselt audiitoritega, ent mitte üksnes finantsvaldkonnas);

b) rakendada ellu põhimõte, mille kohaselt (muu hulgas järelevalvearuannete üle teostatavate kontrollide eest vastutavad) rakendusüksused tegelevad a) projektide tulemuste, kasu ja mõju, b) tulude põhjendamise ning c) tähtaegadest kinnipidamise, ent mitte projektide läbiviimise üksikasjadega;

c) avaldada mitme kandidaadiga „integreeritud projektide" ettepanekute esitamise üleskutseide teatud piirkonnas (sarnaselt programmiga EQUAL);

d) muuta finantsvaldkonnas eeskirjade eiramise mõiste seniseid tõlgendusi ja tõlgendada eelarvedistsipliini rikkumise mõistet:

— mitte tõlgendada ebaasjakohaselt rangelt vähetähtsaid juhte, mille puhul on küsimus mõnes euros: juhte, mille puhul eksiti kuni 10-eurose (või 40-eurose) summa ulatuses, ei maksaks uurida ega käsitada eeskirjade eiramisena;

— kui on kahju väiksem kui selle heastamisega seonduvad kulud (kasusaaja ja kontrolliasutuse jaoks), ei peaks seda üksikasjalikumalt uurima, ent küll tuleb selline juhtum registreerida ja lugeda ülejäänud vähetähtsate kahjude hulka.

1.16. Komitee soovitab kasutada kogukonna juhitava kohaliku arengu meetodi kasutamise erinevate liikide jaoks vastavalt erinevat terminoloogiat, nagu seda tehakse maapiirkondade kohalike tegevusrühmade ning kalandussektori kohalike tegevusrühmadepuhul. Linnade kohalike tegevusrühmade puhul saaks nt kasutada mõistet „linnapartnerlus", ent kogukonna juhitava kohaliku arengu jaoks linnapiirkonnas lühendit „CLLD-U" (kus U viitab sõnale *urban*). Nii oleks lihtsam eristada, millise kontekstiga on tegemist, ning teha vahet erinevate finantsvoogude ja nende sihtkohtade vahel. Samas soovitab komitee edukaks osutunud programmi LEADER eeskujul kaaluda ka kogukonna juhitava kohaliku arengu jaoks uut nimetust, huvitavat lühendit, mille kõik osalejad hõlpsamini omaks võtaksid. Nimetus on reklaamikampaania lahutamatu osa ja kogukonna juhitava kohaliku arengu võiks meetodi nimetusena säilitada n-ö joonealuses märkuses.

2. **Sissejuhatus: kogukonna juhitava kohaliku arengu vahend ja selle saamislugu (programm LEADER) – ajalugu, mõju ja ELi institutsioonide seisukohad**

2.1. LEADERi meetodi aluspõhimõtted, nende loodud lisaväärtus ja nende kohaldamine kogukonna juhitava kohaliku arengu meetodile:

2.1.1. *Territoriaalne lähenemisviis*

Teatava väiksema territooriumi säästva arengu edendamiseks kasutab programm ära seal olemasolevat potentsiaali. Arvestatakse territooriumi tugevuste ja nõrkustega ja töötatakse välja arengustrateegia, milles on arvesse võetud territooriumi tegelikud vajadused. Territooriumi piire ei määratleta mitte ainult halduspiiride alusel, need on paindlikud.

2.1.2. *Alt-üles lähenemisviis*

Arengustrateegia prioriteetide üle otsustamisel ja nende määratlemisel on määrava tähtsusega piirkondliku omavalitsuse ja elanike kaasamine. Rõhuasetus alumisele tasandile on programmi seitsmest punktist kõige olulisem. Ent selle kaudu ei üritata asendada ülemist ehk üleriigilist tasandit, vaid soovitakse hoopis edendada suhtlust kõnealuse kahe tasandi vahel.

2.1.3. *Kohalikud tegevusrühmad*

Programmi oluline koostisosa on kohalike tegevusrühmade loomise toetamine. Kohalike tegevusrühmade ülesanne on viia kokku partnereid avalikust ja era- ning mittetulundussektorist ning pidada nendega dialoogi asjaomase piirkonna arengu suuna üle.

2.1.4. *Uuenduslik lähenemisviis*

Selles programmis toetatakse uuenduslikkust. Programmiga püütakse innustada looma uusi tooteid, protsesse, organisatsioone ja uusi turge. Maksimaalse paindlikkuse tagamine kohalikele rühmitustele innustab uuenduslikkust.

2.1.5. *Integreeritud ja mitut valdkonda hõlmav lähenemisviis*

Programmi lähenemisviisis rõhutatakse erinevate sektorite kaasamist. Lähenemisviisiga püütakse kooskõlastada majandus-, sotsiaal- ja kultuurivaldkonnad ning keskkonnaküsimused ning kaasata need ühtsetesse projektidesse.

2.1.6. *Võrgustike loomine*

Programmiga toetatakse võrgustike loomist, et osalejad saaksid kogemusi vahetada. Need võrgustikud on kas institutsioonilised, kui neid rahastab Euroopa Komisjon, või vähem ametlikud, kui nad on loodud riikide, piirkondlikul või kohalikul tasandil.

2.1.7. *Koostöö*

Kogemuste vahetamine võrgustike raames ei kujuta endast sellele vaatamata programmis ettenähtud koostöö viimast etappi. Kohalikud rühmitused võivad teha otsest koostööd temaatilise projekti raames.

2.1.8. *Piirkonna atraktiivsuse suurendamine*

Tõeline töö ühe konkreetse piirkonna elanikega nõuab lisaks nende teavitamisele ka soodsa teabevahetuskeskkonna loomist ja usalduse tugevdamist põhimõttel, et nende ideid hinnatakse objektiivselt ja võetakse arvesse.

2.2. **Regioonide Komitee** „käsitleb kogukonna juhitavat kohalikku arengut linna- ja maapiirkondade harmoonilise arengu vahendina, mis tugevdab suutlikkust arendada sidemeid ümbritsevate linnalähiste ja maapiirkondadega” ([3]).

2.3. **Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee** on töötanud välja terve rea arvamusi koostöö ja partnerluses osalemise kohta, eelkõige need, millele on viidatud joonealuses märkuses ([4]).

2.4. **Euroopa Komisjon** avaldas dokumendid, mida kohalikud osalejad võiksid rakendada kogukonna juhitud kohaliku arengu jaoks. LEADERi meetodi kogemustel põhinevad dokumendid on järgmised: „Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid. Juhised liikmesriikidele ja programmi korraldusasutustele., Juhised toetusesaajatele – juhised kogukonna juhitud kohaliku arengu kohta kohalikele osalejatele” ([5]) ja „Juhised kogukonna juhitud kohaliku arengu kohta kohalikele osalejatele Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide raames” ([6]).

2.5. Kõnealuseid dokumente tuleks tõhusamalt levitada tõeliselt ennetava teavitusstrateegia raames. Samuti on vaja kavandada platvorm kogukonna juhitud kohaliku arengu osalejate ja ekspertide kohtumiseks, mis võimaldab neil arutada ja võrrelda ELi eri piirkondades järgitavaid lähenemisviise. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võiks tagada kõnealuste tegevuste läbiviimiseks vajalikud toetusmeetmed.

([3]) Regioonide Komitee arvamus „Kogukonna juhitav kohalik areng”, ELT C 17, 19.1.2013, lk 18.

([4]) Komitee arvamused: „Valitsemistava ja partnerlus liikmesriikide ja piirkondlikul tasandil ning projektide alus regionaalpoliitikas”, ELT C 77, 31.3.2009, lk 143; „Programmiperioodiks 2007–2013 kavandatud ühtekuuluvuspoliitika strateegiaid ja programme käsitlevate läbirääkimiste tulemused”, ELT C 228, 22.9.2009, lk 141; „Tõhus partnerlus ühtekuuluvuspoliitikas”, ELT C 44, 11.2.2011, lk 1; „Ühtekuuluvuspoliitika roll ja prioriteedid ELi 2020. aasta strateegias”, ELT C 248, 25.8.2011, lk 1; „Regionaalpoliitika ja arukas majanduskasv”, ELT C 318, 29.10.2011, lk 82; „LEADERi programm kui kohaliku arengu vahend”, ELT C 376, 22.12.2011, lk 15; „Euroopa struktuurifondidele rakendatavad üldsätted”, ELT C 191, 29.6.2012, lk 30.

([5]) http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_clld_local_actors.pdf

([6]) http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_community_local_development.pdf

3. **Kohalikud tegevusrühmad maapiirkondades ja nende tegevuse toetamine ajavahemikul 2014–2020 – riikide eelarved avaliku sektori kontrolli all**

3.1. Kohalik tegevusrühm on LEADERi programmi esmase tähtsusega üksus. Tegemist on kohaliku partnerlusega, mille raames on proportsionaalselt esindatud nii sektorid kui sekkumisvaldkonnad. Kohalikul tegevusrühmal on juriidilise isiku staatus ja tema käsutuses on terve rida juhtimis- ja otsustusmenetlusi. Nende kohalike tegevusrühmade üldarv ELis, mida toetatakse maaelu arengu programmide kaudu ja muude LEADERi programmi sarnaste meetmetega, ulatub 2 402-ni; nad katavad 77 % kogu ELi territooriumist ([7]), st ligikaudu 90 % ELi maapiirkonnast ja kaasavad üle 50 % ELi elanikest ([8]).

3.2. LEADERi lähenemisviis on näidanud end nii tulemuslikuna, et seda tuleb laiendada võimaluste piires kõigile ELi maapiirkondadele. Samas tuleb tagada selliste eeskirjade ühilduvus, millega reguleeritakse rahvusvahelist koostööd kohalike tegevusrühmade vahel erinevatest liikmesriikidest.

3.3. Ajavahemikuks 2014–2020 kavandatud programmi prioriteetide hulgas on ära toodud ka järgmised aspektid:

a) **noored maapiirkondades** – noored tuleks suunata keskustest maapiirkondadesse kogukonna juhitud kohaliku arengu algatuste kaudu, maapiirkonnad tuleks muuta atraktiivsemaks noorema põlvkonna jaoks; tagada arengutoetus ja juurdepääs infotehnoloogiale, hariduse edendamine;

b) **kohalik majandus** – tuleb toetada kohalikku majandust, mittepõllumajanduslikke väikeettevõtteid (elavdades nt käsitööndust ja mikroettevõtteid) ja VKEsid;

c) **sotsiaalne ettevõtlus** – sotsiaalset ettevõtlust tuleb tugevdada kohalikul tasandil uuenduslikes sektorites, mis mõjutavad positiivselt töökohtade loomist ja maapiirkondade arengut (sh turism, taastuvenergiaallikad või kultuuri- ja sporditegevused). Esmatähtis on see, et kohalikud, üleriigilised ja ELi tasandi sidusrühmad ning teised majanduspartnerid tunnustaksid sotsiaalmajandust kui võtmetähtsusega tegurit kohaliku tasandi majandusliku ja sotsiaalse arengu jaoks. ELi institutsioonid peaksid kavandama kampaaniaid, et väärtustada sotsiaalmajanduse panust kohalikku arengusse. Lisaks sellele tuleb määratleda üldsuunised, et kaasata sotsiaalettevõtted kohaliku arengu partnerlustesse. Seepärast teeb Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettepaneku luua avaliku ja erasektori nõustamisteenuste abil ühistuid ja teisi sotsiaalettevõtteid, mida toetavad ettevõtjad ja ettevõtlusinkubaatorid kohalikul tasandil. Komitee toetab partnerluste edendamist kohalike sotsiaalettevõtete ning kohalike ja piirkondlike haldusasutuste vahel, et tagada vajalikud teenused (nt sotsiaalse kaasamise ja hariduse valdkonnas);

d) **tervislike toiduainete tootmine** ja piirkondlikud tooted;

e) **tehnilise taristu arendamine** (nt reoveepuhastid, sh kodused reoveepuhastusseadmed ja taimsed veepuhastuse filtrid);

f) **üleminek jätkusuutlikule, vähese CO_2-heitega ühiskonnale**. Selle aspekti võiks kaasata kogukonna juhitud kohaliku arengu näitajate ja eesmärkide hulka järgmistes valdkondades: jätkusuutlik areng, süsinikuheited, vastupanuvõime ja ELi eesmärkide saavutamine jätkusuutliku arengu ja kliimamuutuste valdkonnas ning ÜRO 2015. aasta eesmärkide hulka jätkusuutliku arengu ja kliimamuutustega seonduvate kohustuste valdkonnas;

g) **olemasolevate võrgustike tõhus kasutamine** (nt liikmesriikide maaeluvõrgustikud).

4. **Linnalähedased piirkonnad ja kalanduse kohalikud tegevusrühmad – konkreetsed väljakutsed**

4.1. Piirkonnad, kus linn ja maa on omavahel tihedalt seotud, kujutavad endast sobivat ruumi kogukonna juhitud kohaliku arengu jaoks. Seda liiki vahend võimaldab reageerida ruumilisele arengule ja võtta arvesse piirkonna funktsionaalseid sidemeid. Väga tugevad sidemed eksisteerivad linna ja linnalähedase maapiirkonna vahel, millele tuleks pühendada spetsiaalne lähenemisviis.

([7]) Euroopa maaelu arengu võrgustik (REDR), graafilised andmed LEADERi kohta.

([8]) Vt Laurant Van Depoele: „Local development strategies in the EU", The Case of LEADER in Rural Development, („Kohaliku arengu strateegiad ELis", LEADERi roll maapiirkondade arengu raames), lk 4: http://www.eurolocaldevelopment.org/wp-content/uploads/2013/03/local_development_strategies_in_the_eu-.pdf

4.2. Linnalähedase ruumi puhul kerkivad esile spetsiifilised probleemid (väljakutsed), mida on võimalik lahendada kogukonna juhitud kohaliku arengu kaudu. Peamised väljakutsed on säästev liikuvus, sotsiaalselt sidusa ühiskonna rajamine ja prioriteetide seadmine maa kasutamisel. Linnalähedane piirkond ümbritseb üle 25 000 elanikuga linnu. Siinkohal tuleks mainida Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) ja Euroopa Komisjoni ühist uurimisprojekti „Rurban", mille eesmärk on määratleda ja hinnata ametlikke ja mitteametlikke partnerlusi linnade ja maapiirkondade vahel ning nende panust kohalikku arengusse ([9]).

4.3. Kohaliku arengu lähenemisviisi kasutatakse 2007. aastast ka Euroopa Kalandusfondi raames, et toetada kalurikogukondade jätkusuutlikku arengut kalandusalaste kohalike tegevusrühmade kaudu.

5. **Linnapiirkond – kaasata elanikkond ja tagada kohaliku arengu rahastamine**

5.1. Linnapiirkonna määratlemiseks puudub ühtne mõiste, me võtame aluseks üleriigilise ja kohaliku tasandi eeskirjad ja tavad. Maapiirkonna määratlemisel kasutatakse linnade maksimaalse suuruse kriteeriumit: linnaelanike arv peab olema väiksem kui 25 000. Analoogia põhjal võib seda kriteeriumit kasutada ka linnapiirkondadele (seades elanike arvu alammääraks 10 000 ja ülemmääraks 150 000). Ametiasutused osaleksid asjaomaste piirkondade pädevate esindajate kaudu, kes ideaalsel juhul esindaksid linnavalitsusi, ringkonnavalitsusi või muid üksusi (nt teatud kvartalid, sotsiaalselt tõrjutud kogukonnad, teatud probleemidega linnapiirkonnad jne).

5.2. Teatud linnade konkreetne kogemus, mis on saadud tänu osalusele rakenduskavas Urbact II, teadmiste arendamise Euroopa platvormis ([10]) (ja varajasel osalusel linnaarengu platvormis), võib olla inspiratsiooniallikaks ([11]). Samuti tuleb esitada üleminekulinnade ja bioloogilist mitmekesisust kaitsvate kogukondade kogemused, mille raames mitmed tuhanded kohalikud kogukonnad kogu ELis on edukalt edendanud kohalike kogukondade juhitud jätkusuutlikku arengut.

5.3. 20-aastane kogemus maapiirkonnas tähendab ka seda, et linnad saavad alguses näiteks üleminekuperioodil inspiratsiooni maapiirkonnast, mille kohta koostatakse hinnang. Praktikas on ekspertide toetusel ja teatud juhendamise abil võimalik seda lähenemisviisi viljakalt üle kanda.

5.4. Alates programmiperioodist 2007–2013 loodi linnade tasandil nõuandvad organid, milleks olid Urbacti kohalikud toetusrühmad, mis kaasati kohalike tegevuskavade väljatöötamisse. Kuid vastupidiselt sellele, mida näevad ette LEADERi lähenemisviis ja kogukonna juhitud kohaliku areng, oli tegemist üksnes mitteametlike nõuandvate ekspertrühmadega, mille raames ei nõutud eri sektorite esindajate osalust. Nende rühmade koosseis määratleti asjaomase projekti temaatilise suunitluse põhjal. Rakenduskavas Urbact II ei toetatud kohalikke toetusrühmade tegevust rahaliselt. Et tõhustada partnerluse põhimõtte toimimist ka linnapiirkonnas, tuleb luua partnerlused kogukonna juhitud kohaliku arengu põhjal. Neil partnerlustel peavad olema vajalikud finantsvahendid, et tagada nende toimimine. „Samuti on võimalik rakendada seda lähenemisviisi linnapiirkondades ja piirkondades, mille moodustavad väikesed ja keskmise suurusega linnad tänu oma funktsionaalsetele aladele kohalike ja piirkondadevaheliste keskustena" ([12]).

5.5. Arvestades linnades käsitletavaid probleeme, kujutavad erinevad rakenduskavad endast asjakohast vahendit kogukonna juhitud kohaliku arengu juhtprojektide rahastamiseks. Seepärast tee komitee ettepaneku kasutada seda lähenemisviisi ja sellest lähtuvaid strateegiaid juhtprogrammide raames, et tagada linnapiirkondade rahastamine (nt keskkonna, vaatamisväärsuste ja kultuuripärandi kaitse valdkonnas jms) ([13]).

5.6. Oleks mõistlik koguda eri liikmesriikide partnerlusel põhineva linnaarengu heade tavade näited ning kaasata need punktis 1.10 nimetatud uuringusse. Toimimisjuhend „Partnerluse põhimõte ühisesse strateegilisse raamistikku kuuluvate fondide rakendamisel – Euroopa partnerluse toimimisjuhise elemendid" ([14]) võib samuti olla juhendiks partnerluse raames tehtavale tööle.

([9]) http://www.oecd.org//regional/rurbanrural-urbanpartnerships.htm
([10]) www.eukn.org
([11]) http://www.emi-network.eu/Sharing_knowledge/News_on_EU_policy/Cohesion_Policy_2014_2020_negotiations_about_the_urban_dimension
([12]) Poola linnade liit, jaanuar 2014, http://ldnet.eu/CLLD+in+urban+areas
([13]) Koos kogukonna juhitud kohaliku arenguga on tegemist asjakohase integreeritud vahendiga ning integreeritud territoriaalsete investeeringutega (ITI). Nende vahendite samaaegse rakendamise tulemusel tekib koosmõju.
([14]) http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_clld_local_actors_et.pdf

6. **Kuidas kasutada sagedamini ja kõikjal kogukonna juhitud kohaliku arengu meetodit?**

6.1. Kogukonna juhitud kohalik areng peab aitama kodanikel arendada asjakohaselt ja järjepidevalt oma kogukondi ja linnu. Tänu sellele arengule võivad kodanikud otseselt osaleda oma kogukonna elukvaliteedi parandamises. Tegemist on tõeliselt kaasava majanduskasvuga, mille tulemused on nähtavad kohalikul tasandil. Iseenesestmõistetavalt on selle arengu kohandamise raames vaja eraldada vahendeid suutlikkuse suurendamise jaoks, et kõigil partneritel oleks võimalik oma rolli täiel määral täita, et mitte jääda selle protsessi raames lihtsalt vaatlejateks, vaid täielikult osaleda valdkonnaüleses partnerluses mitmetasandilise valitsemise vaimus. Lisaks sellele tuleb toetada suuremate kogemustega ekspertide ja osalejate pakutavat toetust ja juhendamist. Siin vaadeldavas ettepanekus tuleb samaaegselt analüüsida ja selgitada LEADERi lähenemisviisi tulemuslikkuse ja edu põhjuseid ning seda, miks laiendada kogukonna juhitud kohaliku arengu lähenemisviisi kõigile Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidega seonduvatele programmidele, et ühtekuuluvuspoliitikat edukalt ellu viia.

6.2. Seal, kus seda meetodit veel rakendatud ei ole, oleks asjakohane läbi viia hinnang keskpikas perspektiivis, et käivitada kõnealune lähenemisviis Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide raames ajavahemikuks 2014–2020.

6.3. Sellest aspektist omab sotsiaal- ja majanduspartnerite, kodanikuühiskonna esindajate, kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ning riigiasutuste konkreetsete teadmiste vahetamine esmatähtsust. Arvukad sidusrühmad toetavad seda teadmiste vahetamist.

6.4. Kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegiate väljatöötamine nõuab teatud aega, ent siiski on oluline, et ka nende strateegiate elluviimiseks teatud aja jooksul tagatakse piisav aeg ning eelarvevahendid, et rahastada asjaomaseid eri meetmeid. Liiga pikk ettevalmistusaeg, mille jooksul puuduvad positiivsed tulemused piirkondadele (elluviidud projektide näol), ning tegevuste kiirendatud rahastamine (kasutamise lõpptähtaja lähenemise tõttu) võivad tekitada umbusaldust selle vahendi vastu.

6.5. Teised probleemid, millega tuleb toime tulla kogukonna juhitud kohaliku arengu korrektsel kohandamisel, on halduskoormus ja liigsed haldustakistused, maksete hilinenud tasumine, projektide eelrahastamine lõplike abisaajate omavahenditest või laenudest, mille intressid jäävad lõplike abisaajate kanda. Sellega seoses on võimalik kaaluda ühisrahastamise võimalusi, avaliku- ja erasektori rahastamine ning pangasektori korraldatud riigitagatisega osalus.

6.6. Sageli lähevad liikmesriigid kaugemale Euroopa Komisjoni kehtestatud õigusnormidest, kehtestades sätteid, mida ei ole nõutud ja mis on tingitud nende riiklikust haldusest, raskendades oluliselt juurdepääsu riigitoetustele ning pärssides taotlejate indu sätete keerukuse ja võimalike tagajärgede tõttu. Mõnes liikmesriigis aga üritavad ametiasutused vähendada nii palju kui võimalik kulusid piirkonna atraktiivsuse suurendamisele ja väiksemate kohalike tegevusrühmade haldamisele, mille tagajärjel võib ohtu sattuda kogu süsteemi toimimine.

6.7. Komitee nõuab koolitajate koolitamist: tuleb tagada üleriigiliste või piirkondlike osalejate koolitus tehnilise toetuse raames kooskõlas ühissätete määruse (EL) nr 1303/2013 artikliga 5. Samuti tuleb luua vajalikud tingimused piirkondlike, üleriigiliste ja rahvusvaheliste võrgustike loomiseks ja tulemuslikuks kasutamiseks, kohe kui võrgustikutööga kaasneb märkimisväärne lisaväärtus.

6.8. Oleks mõistlik koguda eri liikmesriikide heade tavade näited ning kaasata need punktis 1.10 nimetatud uuringusse.

Brüssel, 11. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „ELi Alpi piirkonna strateegia”

(ettevalmistav arvamus)

(2015/C 230/02)

Raportöör: Stefano PALMIERI

Euroopa Komisjon taotles oma 27. oktoobri 2014. aasta kirjaga vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteelt ettevalmistavat arvamust järgmises küsimuses:

„ELi Alpi piirkonna strateegia (EUSALP)”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon võttis arvamuse vastu 18. novembril 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 503. istungjärgul 10.–11. detsembril 2014 (10. detsembri 2014. aasta istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 132, erapooletuks jäi 3.

1. **Järeldused ja soovitused**

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee hindab erilist tähelepanu, mida pühendatakse ELi Alpi piirkonna strateegia väljatöötamisele, mille eesmärk on tugevdada ühtekuuluvust ja konkurentsivõimet nende ülesannetega toimetulekul, mida ei ole võimalik lahendada tavapäraste vahenditega üksikute liikmesriikide või piirkondade tasandil.

1.2. Komitee rõhutab, et Alpi piirkonna dünaamilises arengus on keskne koht Alpi mäeahelikul, mis on kõnealuse piirkonna visiitkaart ja identifitseeritav tunnus, ning kõigi strateegias osalevate piirkondade hing majanduslikust, sotsiaalsest ja keskkonnaalasest seisukohast.

1.3. Komitee rõhutab EUSALPis osalevate riikide suurt poliitilist pühendumust ning kõrget teadlikkuse ja osaluse taset nii riikide kui piirkondade valitsuste tasandil. See teadlikkus on saavutatud tänu koostööle, mis käivitati kõnealuses piirkonnas 1970. aastatel.

1.4. Komitee arvates iseloomustavad Alpi piirkonda sellised tegurid nagu maailma kõige konkurentsivõimelisemate hulka kuuluvad territoriaalsed struktuurid, „maa- ja mägipiirkondade” ning „linnapiirkondade ja linnade” majanduslik ja sotsiaalne tasakaalustamatus, loodus- ja kultuuripärand ning väga suur transpordivoogude kontsentratsioon – need on kõnealuse piirkonna iseloomulikud ja määrava tähtsusega elemendid.

1.5. Kuigi komitee toetab strateegia üldist lähenemisviisi, arvestades, et eesmärgid, sambad ja prioriteedid on kooskõlas aruteludokumendis öelduga, tuleks need komitee arvates siiski tegevuskavasse kaasata ja neid täiustada.

1.6. Komitee võtab teadmiseks asjaolu, et territooriumit, mida ELi Alpi piirkonna strateegia hõlmab, iseloomustab Euroopa keskmisest kõrgem arengutase majanduse, keskkonnasäästlikkuse ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seisukohast. Vaatamata neile omadustele seavad majandus- ja finantskriis ning majanduse ja turgude globaliseerumisest tulenevad muutused kõnealusele makropiirkonnale olulisi ja delikaatseid väljakutseid. Seetõttu leiab komitee, et ELi Alpi piirkonna strateegia peaeesmärk – tagada, et piirkond jääks üheks atraktiivseimaks Euroopas, kasutades kõige tõhusamalt ära oma ressursse ning uuendusliku ja jätkusuutliku arengu võimalusi ([1]) – tuleb kindlasti saavutada, et toetada Euroopa majanduslikku konkurentsivõimet ja sotsiaalset ühtekuuluvust.

1.7. Komitee arvates on esmatähtis tugevdada EUSALPi strateegia terviklikku lähenemisviisi arengule uute ja kvalifitseeritavate eesmärkide kaudu, mis on ära toodud punktis 4.4.

1.8. Komitee loodab, et EUSALPi tegevuskava määratlemisel tugevdatakse konkurentsivõimele (1. sammas) ja jätkusuutlikkusele suunatud (3. sammas) prioriteetide koostoimet ja sidusust, tagades nii arengueesmärkide saavutamise, seadmata seejuures ohtu järgmiste põlvkondade vajadusi ja võimalusi.

([1]) Euroopa Komisjoni konsultatsioonidokument „ELi Alpi piirkonna strateegia EUSALP”.

1.9. Esimese samba raames on komitee arvates esmatähtis tagada jätkusuutlik majanduskasv ja edendada täielikku tööhõivet, uuendustegevust, konkurentsivõimet ning Alpi piirkonna ühtekuuluvust mäestikualade ja linnapiirkondade vastastikuse solidaarsuse kaudu. Neid prioriteete analüüsitakse punktis 5.2.

1.10. Teise samba raames toetab komitee piirkondlikku arengut, mis põhineb piirkonnasiseste ja piirkonnaväliste süsteemide koostööl, teenuste kättesaadavusel, keskkonnahoidlikul liikuvusel ning transpordi- ja kommunikatsioonitaristu tõhustamisel. Prioriteete analüüsitakse punktis 5.3.

1.11. Kolmanda samba raames peab komitee esmatähtsaks keskkonna jätkusuutlikule haldamisele, keskkonnakaitsele ning kõnealuse piirkonna kohaliku kapitali väärtustamisele suunatud jõupingutuste suurendamist. Prioriteete käsitletakse punktis 5.4.

1.12. Komitee arvab, et ilma tugeva juhtimise ja suutlikkuse suurendamist toetavate konkreetsete finantsvahenditeta võib EUSALP kaotada oma tulemuslikkuse ja strateegilisuse. Sellest seisukohast ja kooskõlas nõukogu järeldustega soovib komitee sellise tegevuskava väljatöötamist, mis põhineb rahastamisprogrammide vastastikusel täiendavusel, institutsiooniliste vahendite kooskõlastamisel ning uute makropiirkondlike projektide määratlemisel ([2]).

1.13. Viidates makropiirkondlike strateegiate juhtimist käsitleva arvamuse järeldustele ([3]), on komitee seisukohal, et EUSALPi määratlemine ja rakendamine nõuavad spetsiaalset koostööl ja kooskõlastamisel põhinevat juhtimissüsteemi. Sellest seisukohast ning strateegia tulemuslikkuse tagamiseks peab komitee arvates EUSALPil olema mitmetasandiline juhtimine ([4]), kuhu on tõhusalt kaasatud horisontaalne (kodanikuühiskonna osalemine) mõõde, mis täiendab ja väärtustab vertikaalset mõõdet (piirkondade ja kohalike omavalitsuste osalemine), võttes täielikult arvesse subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtteid ([5]).

1.14. Komitee nõuab organiseeritud kodanikuühiskonna kaasamist suutlikkuse suurendamisse ning hindab positiivselt Alpi piirkonna sotsiaal- ja majandusosalejaid esindava ja toetava alalise foorumi loomist.

1.15. Komitee arvates on esmatähtis toetada – eelkõige noorte ja pikaajaliste töötute – tööhõivet ning meetmeid, mis on suunatud sotsiaalinvesteeringute suurendamisele ja sotsiaalkaitsesüsteemide kohandamisele.

2. **ELi Alpi piirkonna strateegia: üldised märkused**

2.1. Käesoleva arvamuse eesmärk on hinnata avaliku arutelu dokumenti, milles käsitletakse „ELi Alpi piirkonna strateegiat" ([6]) (EUSALP), võttes seejuures arvesse ka komitee varasemaid makropiirkondlike strateegiate teemal koostatud arvamusi.

2.2. Alpi piirkonnas, mis hõlmab viit ELi liikmesriiki (Itaalia, Prantsusmaa, Austria, Saksamaa ja Sloveenia) ja kaht riiki väljastpoolt ELi (Liechtenstein ja Šveits) ning mille pindala on 450 000 km^2, elab 70 miljonit inimest.

2.2.1. EUSALPi raames osalevad territoriaalsed struktuurid on tihedalt seotud Alpi mäestikuga, mis ei ole üksnes nende piirkondade visiitkaart ja identifitseeritav tunnus, vaid ka hing majanduslikust, logistilisest ja keskkonnaalasest seisukohast ([7]).

2.3. Makropiirkondliku strateegia raames edendab EL 2009. aastast EUSALPi geograafilist arengut, mis lisaks strateegilisele väärtusele Euroopa ühtekuuluvuspoliitika perspektiivist ning järjepidevusele ELi Läänemere piirkonna strateegia (EUSBR) ([8]), ELi Doonau piirkonna strateegia (EUSDR) ([9]) ning ELi Aadria ja Joonia mere piirkonna strateegia (EUSAIR) ([10]) seisukohast on võtmetähtsusega element makropiirkondliku kontseptsiooni laiendamiseks Vahemere lääneosale ([11]).

([2]) Euroopa Ülemkogu järeldused, EUCO 23/1/11 REV 1, 23.–24. juuni 2011.
([3]) ELT C 12, 15.1.2015, lk 64.
([4]) Regioonide Komitee valge raamat mitmetasandilise valitsemise kohta – CONST – IV – 020, 2009.
([5]) Euroopa Komisjon: „Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidega seotud Euroopa partnerluse käitumisjuhend", C(2013) 9651 final.
([6]) http://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/consultations/eusalp/
([7]) http://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/consultations/eusalp/
([8]) http://www.balticsea-region-strategy.eu
([9]) http://www.danube-region.eu
([10]) http://www.ai-macroregion.eu
([11]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „ELi makropiirkondliku strateegia suunas Vahemere piirkonna majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse arendamiseks" (ELT C 170, 5.6.2014, lk 1).

2.4. Alates 1970. aastatest on Alpi mäeahelikus asuvad piirkonnad, ületades neid ajaloo jooksul eraldanud riigipiire, kujundanud välja ühise teadmise seoses vajadusega säilitada ja väärtustada Alpi territoriaalsüsteemi ühtse tervikuna. Sel põhjusel käivitati terve rida piirkondadevahelisi, riikidevahelisi ja piiriüleseid koostööalgatusi, mille esmaste eesmärkide hulgas oli koostöös osalevate rahvaste vastastikuse mõistmise edendamine, mis võimaldas ületada keelelisi, sotsiaal-majanduslikke ja etnilisi erinevusi ning soodustada integratsiooni Euroopa tasandil ([12]).

2.5. Selle strateegia väljatöötamise ja käivitamise, mille lõplik kinnitamine nõukogus on kavas enne 2015. aasta lõppu ([13]), tähtsaimad vaheetapid olid 2012. aasta juunis Bad Ragazis toimunud Alpi konverents ja 2013. aasta oktoobris Grenoble'is toimunud konverents.

2.5.1. Grenoble'i konverentsil ([14]) võeti vastu ELi Alpi piirkonna strateegia rakendamise poliitiline resolutsioon, milles määratleti eesmärgid, võimalused ja väljakutsed kolme järgmise põhivaldkonna jaoks: „konkurentsivõime ja uuenduslikkus, põllumajandus, metsandus ja turism", „vesi, energia, keskkond ja kliima" ning „juurdepääsetavus, ühendused ja transport".

3. **Konsultatsioonidokument: üldine raamistik ja eesmärgid**

3.1. EUSALPi strateegias annab Alpi mäeahelik oma näo kogu koostööpiirkonnale. Suur territoriaalne mitmekesisus – mägialad ja neid ümbritsevad mäejalamid, ligipääsetavad ja ligipääsmatud orud, tasandikud ja kõrgplatood, suurlinnapiirkonnad ja linnad – on üks peamisi omadusi, mis eristab Alpi piirkonda teistest Euroopa piirkondadest.

3.1.1. Et paremini määratleda valdkonnad, millele peaksid keskenduma EUSALPi eesmärgid ja prioriteedid, tuuakse esile viis Alpi piirkonnale iseloomulikku territoriaalset struktuuri: „Alpi suurlinnad", „Alpi linnad", „kasvavad maapiirkonnad", „kahaneva asustusega maapiirkonnad" ja „turismipiirkonnad".

3.2. Alpi piirkonnal on palju aspekte, mis väärivad erilist tähelepanu, muutes EUSALPi erinevaks Läänemere strateegiast, Doonau strateegiast ning Aadria mere ja Joonia mere piirkonna strateegiast: Alpides asuvad mõned maailma kõige enam arenenud piirkonnad, kus majandus on konkurentsivõimeline, elatustase kõrge, sotsiaalne ja poliitiline olukord stabiilne. Maapiirkondi, tasandikke ja linnapiirkondi iseloomustab majanduslik ja sotsiaalne tasakaalustamatus, Alpide looduspärand ja ökosüsteemid on ainulaadsed, Alpi piirkonna sotsiaalse ühtekuuluvuse ja arengu nurgakivi on sealne kultuuripärand. Liiklusvoogude kontsentratsioon Alpi piirkonnas põhjustab liiklusummikuid ja keskkonnakaitse probleeme.

3.3. ELi Alpi piirkonna strateegia peaeesmärk on tagada, et kõnealune piirkond jääks üheks atraktiivsemaks Euroopas, kasutades kõige tõhusamalt ära oma ressursse ning uuendusliku ja jätkusuutliku arengu võimalusi.

3.3.1. See eesmärk saavutatakse tänu meetmetele, mis võetakse kolme temaatilise samba raames: „konkurentsivõime, jõukuse ja ühtekuuluvuse suurendamine", „juurdepääsu ja ühenduvuse tagamine kõigile Alpi piirkonna elanikele" ja „jätkusuutlikkuse tagamine".

3.3.2. Esimene sammas: „Alpi piirkonna konkurentsivõime, jõukuse ja ühtekuuluvuse suurendamine"

3.3.2.1. Vaatamata sellele, et Alpi piirkond moodustab Euroopa suurima majandus- ja tootmiskeskuse, millel on suur arengupotentsiaal, on majanduslikku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse puudumine seal ikka veel probleemiks. Mäed takistavad kõnealuse piirkonna ühtlast arengut. EUSALPi eesmärk on toetada uuenduslikku majandusarengut Alpi piirkonnas ning määratleda paremini tasakaalustatud mudel, mille raames võetakse arvesse ka koostöös osalevate piirkondade erinevusi ja iseärasusi. Tuleb toetada konkurentsivõimelist majandust, mis võimaldab ühendada neile piirkondadele iseloomulikku jõukust, energiatõhusust ja elukvaliteeti traditsiooniliste väärtustega.

([12]) Alpide piirkonna riikide ühendus (ARGE-ALP), Alpide – Aadria mere piirkonna liit, Alpi–Vahemere europiirkond; Euregio Tirool – Alto Adige – Trentino, Alpi konventsioon, programm „Alpide piirkond", piiriülene koostöö.

([13]) 19.–20. detsembril 2013 toimunud Euroopa Ülemkogu, lk 26.

([14]) Konverentsil, mis toimus 18. oktoobril 2013 Grenoble'is, osalesid valitsuste esindajad ning EUSALPi kaasatud piirkondade valitsusjuhid.

3.3.3. Teine sammas: „Juurdepääsu ja ühenduvuse tagamine kõigile Alpi piirkonna elanikele"

3.3.3.1. Tuleb toetada tasakaalustatud piirkondlikku arengut, mis põhineb keskkonnahoidliku liikuvuse mudelitel, jätkusuutlikel transpordisüsteemidel ning kommunikatsiooni- ja taristuteenustel. Euroopa transpordiühenduste seisukohast on Alpi piirkonnal strateegiline positsioon, kuna seda läbivad nii põhja-lõuna kui ida-lääne vahelised ühendusteljed. Kõnealuses piirkonnas asuvad Euroopa kõige tähtsamad transpordisõlmed ja arvukad mäekurud, millel on määrav tähtsus eriti haavatava keskkonnaga territooriumitele. Esmatähtis on rakendada kooskõlastatud poliitikameetmeid, mis suudavad vastata transpordi, elanike heaolu ja tasakaalustatud keskkonna nõuetele. Alpi piirkonnas tuleb, kõnealuse piirkonna territoriaalset keerukust ja mitmekesisust arvestades, kaasata ühenduvuse mõistesse ka taristu- ja kommunikatsiooniteenused.

3.3.4. Kolmas sammas: „Jätkusuutlikkuse tagamine Alpi piirkonnas"

3.3.4.1. Alpi looduspärandi säilitamine ning loodus- ja kultuurivarade jätkusuutliku kasutamise edendamine on piirkonna jaoks esmatähtsad ülesanded. Vesi, mineraalainete varud, suure bioloogilise mitmekesisusega erinevad maastikualad ning rikas ja mitmekülgne kultuuripärand on konkreetsed väärtused, mida kaitsta ja väärtustada. Loodusvarude, sh vee ja biomassi jätkusuutlik kasutamine on esmase tähtsusega kõnealuse piirkonna konkurentsivõime ja ühtekuuluvuse suurendamisel, kuna selle abil on võimalik saavutada selliseid strateegilisi eesmärke nagu energiasõltumatus ja piirkonna suutlikkus salvestada energiat.

4. **Konkreetsed märkused Alpi piirkonna piirkondliku mõõtme kohta**

4.1. Alpi piirkonna strateegia toetub asjaomaste riikide tugevale poliitilisele pühendumisele ja suurele teadlikkusele, kujutades endast Euroopa Liidu jaoks mitte ainult suur väljakutset, vaid ka suurt võimalust. EUSALPi ülesanne on arendada majandust, ühendada eri territooriumid ja kaitsta keskkonda Euroopa majanduse konkurentsivõime ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seisukohast äärmiselt olulisel geograafilisel alal.

4.2. EUSALPi arendamine nõuab eri sidusrühmade struktureeritud dialoogi, et määratleda konkreetsed vajadused ja nendega ühiselt toime tulla. Keskkonnaalaseid, kultuurilisi, majanduslikke ja sotsiaalseid iseärasusi ning linna- ja maapiirkondade suurt vastastikust sõltuvust tuleb tähelepanelikult arvesse võtta. Seega tuleb käivitada sidusrühmade ulatuslik ja avatud arutelu, et arendada laialdasel toetusel põhinevat strateegiat.

4.2.1. On tähtis, et kooskõlastatavad poliitikameetmed soodustaks territoriaalset ühtekuuluvust. Mõned majandusuuenduste, transpordiliikide ja keskkonnaga seonduvad küsimused on omavahelises sõltuvuses, mis ei võimalda neid kohalikul tasandil eraldi käsitleda. Need küsimused nõuavad laialdasemat perspektiivi, mida pakub makropiirkondlik tasand.

4.2.2. Viidates teatisele makropiirkondlike strateegiate juhtimise kohta ([15]), tuleb EUSALPi mitmetasandilisesse juhtimisse tõhusalt kaasata horisontaalne (kodanikuühiskonna osalemine) mõõde, mis täiendab ja väärtustab vertikaalset mõõdet (piirkondade ja kohalike omavalitsuste osalemine), võttes täielikult arvesse subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtteid.

4.3. Komitee leiab, et EUSALP on esmatähtis vahend, et toetada Alpi piirkonna meetmeid sellistes valdkondades nagu majanduse globaliseerumine, kliimamuutused, infoühiskond, teadmistepõhine majandus, demograafilised muutused, kaupade ja inimeste liikuvus.

4.4. EUSALPi kaudu on võimalik tõhustada Alpi piirkonna arengut, tänu terviklikule lähenemisviisile, mis võimaldab muuta toimivaks ja omavahel kooskõlastada majandusliku, keskkonnaalase ja sotsiaalse mõõtme. Kõnealuses kontekstis ning selleks, et esitada terviklik lähenemisviis konkreetsete eesmärkide kaudu, määratles komitee viis strateegilist eesmärki, mis tuleks tegevuskavasse kaasata:

— soodustada dünaamilist VKEde süsteemi ja aktiivset ettevõtlust, mis suudaks toetada tööhõivet;

— tõhustada traditsioonidel ja sotsiaalsetel erinevustel põhinevat võimekust;

([15]) „Makropiirkondlike strateegiate juhtimine", COM(2014) 284 final.

— edendada tasakaalustatud ja võrdset juurdepääsu üldhuviteenustele kogu Alpi piirkonnas;

— toetada Alpi piirkonna riikide jagatud vastutust ja õiglast koostööd;

— toetada bioloogilise mitmekesisuse, maastikualade ja loodusvarude kaitset ja säästlikku haldamist.

4.4.1. **Soodustada VKEde dünaamilist süsteemi ja aktiivset ettevõtlust, et suurendada tööhõivet**. EUSALP peaks toetama globaalse majanduse tingimustes konkureerivate territoriaalsete struktuuride suutlikkust, soodustades uute kvaliteetsete töökohtade loomist ja säilitamist.

4.4.2. **Tõhustada traditsioonidel ja sotsiaalsetel erinevustel põhinevat võimekust.** EUSALP peaks toetama koostöösse kaasatud piirkondade iseloomulike väärtuste püsima jäämist, edendades samal ajal teadmiste ja kohalike tavade kogumist majandusarengu ja sotsiaalse kaasamise eesmärgil.

4.4.3. **Edendada tasakaalustatud ja võrdset juurdepääsu üldhuviteenustele kogu Alpi piirkonnas.** EUSALPi kaudu toetatakse üldhuviteenuste raamistiku säilitamist ja kohandamist, et vastata kõnealuse makropiirkonna, eelkõige geograafiliselt ebasoodsate tingimustega piirkondade elanike vajadustele.

4.4.4. **Toetada Alpi piirkonna riikide jagatud vastutust ja koostööd.** EUSALPi kaudu tuleb toetada Alpi piirkonna riikide jagatud vastutuse ja õiglase koostöö uusi lähenemisviise, sh nt suurlinnade paralleelsed ühendused maa- ja turismipiirkondadega.

4.4.5. **Toetada bioloogilise mitmekesisuse, maastikualade ja loodusvarude kaitset ja säästlikku haldamist**. EUSALPi kaudu tuleb toetada bioloogilise mitmekesisuse, maastikualade ja loodusvarude kaitset ja säästlikku haldamist, luues tasakaalu nende säilitamiseks võetavate meetmete ning ökosüsteemi toodete ja teenuste aruka kasutamise vahel. Samuti on vajalik edendada keskkonnasõbralike juhtimismudelite rakendamist, mis tagavad ökosüsteemi toodete ja teenuste kasutamisega seonduvate eeliste tasakaalustatuma jaotuse Alpi piirkonna erinevate territoriaalsete mõõtmete vahel.

4.5. Komitee leiab, et EUSALPi tuleks rakendada kooskõlas nõukogu võetud otsustega, mille kohaselt makropiirkondlik strateegia ei peaks nõudma täiendavaid rahastamisvahendeid, uusi õigussätteid ega uusi juhtimisorganeid („kolme ei" reegel); samas on EUSALPi jaoks vaja määratleda tegevuskava, mis põhineb rahastamisprogrammide vastastikusel täiendavusel, institutsiooniliste vahendite koordineerimisel ning uute makropiirkondlike projektide loomisel. Erilist tähelepanu tuleks pöörata suutlikkuse suurendamisele.

4.5.1. Komitee arvates on esmatähtis kaasata suutlikkuse suurendamisse lisaks ametiasutustele ka kodanikuühiskonna esindajad. Üks võimalus selleks võiks olla sotsiaal- ja majanduspartnereid esindava alalise foorumi loomine.

4.5.2. Komitee leiab samuti, et märkimisväärsed rahalised vahendid, mis EL on juba eraldanud piirkonnaprogrammidele struktuuri- ja investeerimisfondide (2014–2020) ([16]) kaudu, kujutavad endast piisavat hulka, mida tuleks strateegia rakendamiseks tõhusalt kasutada ühisele strateegilisele lähenemisele allutatud koordineeritumate meetmete abil. Programmiperioodil 2014–2020 on täiendavad finantseerimisvõimalused kättesaadaval selliste ühenduse programmide kaudu nagu „Horisont 2020" ([17]), COSME ([18]), CEF ([19]), EaSI ([20]), Erasmus+ ([21]) ja LIFE ([22]).

5. **Konkreetsed märkused kolme samba kohta**

5.1. Et saavutada konsultatsioonidokumendis määratletud strateegilised eesmärgid ja käesoleva arvamuse punktis 4 loetletud konkreetsed eesmärgid, tuleb komitee arvates eelkõige konkreetsemalt määratleda EUSALPi kolme samba prioriteedid.

([16]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013.
([17]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1290/2013.
([18]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1287/2013.
([19]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1315/2013.
([20]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1296/2013.
([21]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1288/2013.
([22]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1293/2013.

5.1.1. Põhiväljakutse, millega Alpi piirkonna strateegia peaks aitama toime tulla, on majandusliku, keskkonnaalase ja sotsiaalse jätkusuutlikkuse eesmärkide kooskõlastamine ja parem tasakaalustamine.

5.2. *Esimene sammas: „Alpi piirkonna areng – Alpi piirkonna konkurentsivõime, jõukuse ja ühtekuuluvuse suurendamine"*

5.2.1. Komitee arvates on esmatähtis tagada jätkusuutlik majanduskasv ja edendada Alpi piirkonna täielikku tööhõivet, uuendustegevust, konkurentsivõimet ja ühtekuuluvust, tugevdades ja mitmekesistades majandustegevust mägi- ja linnapiirkondade vastastikuse solidaarsuse kaudu.

5.2.2. Prioriteedid

5.2.2.1. Toetada VKEde uuendustegevust ja konkurentsivõimet, tõhustades rahastamisele juurdepääsu süsteeme, tugevdades ettevõtete suutlikkust kasutada ära ELi programmide (2014–2020) ja innovatsiooni toetavate riigihangete (eelkõige kommertskasutusele eelnevate hangete ([23])) pakutavaid võimalusi.

5.2.2.2. Aidata kaasa rohelise majandusega seonduvale arengule, sh ka uute ettevõtete loomise kaudu, kasutades võimendusena Alpi piirkonna looduse eripära ja sellele piirkonnale omast suurt tootmis- ja uuendusvõimet.

5.2.2.3. Edendada Alpi piirkonna tooteid kaubamärgipoliitika („brand awareness") või üksikkaubamärkidega, mis viitavad piirkondlikule päritolule ja turustamisele. Ökosüsteemi toodete ja teenuste ([24]) väärtustamine on veel üks lisaväärtus, millele tugineb kõnealuse piirkonna konkurentsivõime.

5.2.2.4. Tõhustada teadus- ja tehnoloogiaparkide, ülikoolide, uurimiskeskuste ja VKEde koostööd, suurendada teadustaristu suutlikkust ja tugevdada selle sidemeid maailma tipptaseme teadusasutustega. EUSLAPi tegevuskava koostamisel oleks soovitav määratleda valdkonnaülene prioriteet teadus- ja uuendustegevuse toetamiseks.

5.2.2.5. Arendada ühist strateegiat, et muuta Alpi piirkond üheks jätkusuutliku turismi sihtpunktiks maailma tasemel, võimendades loodus-, kultuuri- ja ajaloopärandi väärtustamist.

5.2.2.6. Toetada tööhõive keskset tähtsust EUSLAPi raames, pöörates seejuures erilist tähelepanu noortele ja pikaajalistele töötutele. Väga oluline on toetada uute stabiilsete ja kvaliteetsete töökohtade loomist, et lahendada hooajatöö probleemi, mis iseloomustab eelkõige Alpi turismipiirkondi (mäestikualad ja maapiirkonnad).

5.2.2.7. Toetada algatusi, mille eesmärk on luua ühine ruum, et tagada tööhõive, töötajate liikuvus, rahvusvaheline õpipoisiõpe ja praktika, mitut riiki hõlmavad koolitus- ja karjäärivõimalused, ning diplomite ja kutsekvalifikatsioonide täielik vastastikune tunnustamine. Erilist tähelepanu tuleks pöörata turismisektori töötajate kvalifikatsioonile, keda mõjutavad väga suurem määral töö hooajalisusega seonduvad probleemid.

5.2.2.8. Toetada koostööd Alpi piirkonnale iseloomulike territoriaalsete mõõtmete vahel ning tugevdada suurlinna-piirkondade ja linnade rolli konkurentsivõime ja sotsiaalse ühtekuuluvuse suurendamisel.

5.2.2.9. Toetada nende sekkumismeetmete rakendamist, millega tõhustatakse sotsiaalinvesteeringuid ja ühtlustatakse sotsiaalkaitsesüsteeme, arendades poliitikameetmeid, mis on kooskõlas Euroopa Komisjoni teatisega „Sotsiaalsed investeeringud majanduskasvu ja sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamiseks" ([25]).

5.2.2.10. Toetada meetmeid, millega edendatakse puudega inimeste kaasatust ja ennetatakse diskrimineerimist rassilise või etnilise päritolu, vanuse, seksuaalse sättumuse või soo alusel.

5.3. *Teine sammas: „Ühendada Alpid – tagada juurdepääs ja ühenduvus kõigile Alpi piirkonna elanikele"*

5.3.1. Teise samba raames toetab komitee sellist piirkondlikku arengut, mis põhineb piirkonnasiseste ja piirkonnaväliste süsteemide koostööl, teenuste kättesaadavusel, keskkonnahoidlikul liikuvusel ning transpordi- ja kommunikatsioonitaristu tõhustamisel.

([23]) Finantsmääruse (EÜ) nr 966/2012 artikkel 131.

([24]) Ökosüsteemi tooted on nt toiduained, vesi, kütused ja puit. Ökosüsteemi teenused hõlmavad seevastu veevarustust ja veepuhastust, jääkmete ringlussevõttu, mulla teket, tolmeldamist ja paljusid teisi looduslikke reguleerimismehhanisme.

([25]) COM(2013) 83 final.

5.3.2. Prioriteedid

5.3.2.1. Toetada uuenduslike lahenduste rakendamist, et tagada esmased teenused (sh haridus, tervishoid, sotsiaalteenused ja transport) mägi- ja maapiirkondade jaoks, ületada digitaalne lõhe ning arendada lairibaühendus välja kogu piirkonnas.

5.3.2.2. Tõhustada IKT-lahenduste rakendamist kõigi üldhuviteenuste raames (haldus, tervishoid, abi tööhõivevõimaluste otsimisel, e-õpe, Alpi piirkonna tooteid hõlmav e-kaubandus jms) ja tagada avalike teenuste kättesaadavus tasemel, mis vastab Alpi piirkonna erinevate territoriaalsete struktuuride vajadustele, väärtustades tasakaalu nende teenuste pakkumise ja kättesaadavuse vahel.

5.3.2.3. Edendada integreeritud transpordisüsteeme, toetades eri territoriaalsete struktuuride raames toimuvat vahetust, ning parandada kauba- ja reisijateveo taristu haldamist, et leevendada keskkonnamõju ja suurendada kasu kohaliku kogukonna jaoks. Mõned põhielemendid, millega toetada Alpi piirkonna transporditaristu jätkusuutlikku arengut, on kaubaveo üleviimine maanteetranspordilt raudteetranspordile ja meetmed, millega piirata Alpi vähem tähtsate transpordikoridoride kasutamist (nt ühtlustatud teemaksud kõigi Alpi transpordikoridoride jaoks).

5.3.2.4. Töötada välja logistilise koostalitluse tegevuskavad makropiirkondlikul tasandil ja parandada mitmemodaalsete transpordisõlmede (sadamad, lennuväljad ja kaubaveoterminalid) ühendust transpordi põhivõrgu ja siseveeteedega.

5.3.2.5. Edendada piiriüleseid võrgustikke, mis hõlmavad Alpi piirkonna arengu jaoks selliseid olulisi aspekte nagu riskijuhtimine, turism, sport, metsandus, põllumajandus, energia ja tehnoloogiateenused.

5.3.2.6. Parandada Alpi piirkonna strateegia juhtimist kodanikuühiskonna aktiivsema osaluse kaudu, toetades samal ajal kodanike teadlikkuse ja teadmiste suurendamist Alpi piirkonnaga seonduvate põhiprobleemide valdkonnas.

5.4. *Kolmas sammas: „Kaitsta Alpi piirkonda – Alpi piirkonna jätkusuutlikkuse tagamine"*

5.4.1. Komitee arvates on esmatähtis suurendada pühendumist, mis on suunatud keskkonna säästlikule haldamisele ja keskkonnakaitsele ning kõnealuse piirkonna kohaliku kapitali väärtustamisele.

5.4.2. Prioriteedid

5.4.2.1. Kooskõlastada Alpi piirkonna majandusarengut toetavad meetmed kohustustega, mis on võetud kliimamuutuste vastu võitlemise valdkonnas, sidudes EUSALPi raames osalevate territoriaalsete struktuuride majanduskasvu ja konkurentsivõime lahti loodusvarude ja toormaterjali tarbimisest.

5.4.2.2. Tõsta Alpi piirkonna kohalike kogukondade teadlikkust ökosüsteemi teenuste väärtuste ning loodusvarude õiglase ja jätkusuutliku haldamise kohta. Alpid on Euroopa tähtsaim veevarustuspiirkond, seega tuleb kindlasti tõhustada meetmeid, millega parandada Alpi piirkonna veereservi ja vesikondade haldamist.

5.4.2.3. Toetada algatusi Alpi piirkonna maastikualade ja bioloogilise mitmekesisuse säilitamiseks ja keskkonnahoidlikuks kasutamiseks võetavate meetmete ühtlustamist.

5.4.2.4. Arendada piiriüleseid vahendeid ja menetlusi riskide (sh üleujutused, maanihked, laviinid, metsatulekahjud jms) ennetamiseks ja vähendamiseks, metsade (kui ökoloogilise, loodusliku ja majandusliku väärtuse) ning maakasutusest tulenevate probleemide (pinnase tihenemine ja valglinnastumine) integreeritud haldamiseks.

5.4.2.5. Toetada üleminekut süsinikujärgseid ressursse kasutavale energiasüsteemile, käivitades energiatõhususele suunatud algatusi, luues taastuvatel energiaallikatel põhinevaid detsentraliseeritud jaotusvõrke ning väärtustades energiasäästlikkusel põhinevaid asustusmudeleid ja ühistransporditeenuseid.

5.4.2.6. Arendada ja rakendada integreeritud liikuvuskavasid, et vähendada sõltuvust auto kasutamisest, toetades ühistransporti kui üldhuviteenust ja, kus võimalik, taastuvenergiat kasutavaid transpordiliike.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „ELi lennujaamade läbilaskevõime”

(Euroopa Komisjoni konsulteerimistaotluse alusel koostatav ettevalmistav arvamus)

(2015/C 230/03)

Raportöör: Jacek KRAWCZYK

4. septembril 2014 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„ELi lennujaamade läbilaskevõime” (ettevalmistav arvamus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon võttis arvamuse vastu 11. novembril 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 503. istungjärgul 10.–11. detsembril 2014. aastal (10. detsembri 2014. aasta istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 117, erapooletuks jäi 1.

1. **Järeldused ja soovitused**

1.1. Läbilaskevõime puuduste käsitlemiseks tuleb tõhusamalt kasutada ELi olemasolevate lennujaamade eeliseid. Asjakohased lahendused võiksid olla suurem koostalitusvõime, parem ühenduvus, teiseste sõlmlennujaamade ja väikeste lennujaamade tõhusam kasutamine, suuremad õhusõidukid ja protsesside optimeerimine. Samuti ka lennujaamapaketi vastuvõtmine ning ühtse Euroopa taeva (SES) algatuse ja SESARi rakendamine. Lennujaamade läbilaskevõime peab saama ühtse Euroopa taeva täieõiguslikuks tugisambaks.

1.2. Pikaajalises perspektiivis tuleb lennujaamade läbilaskevõimet arendada infrastruktuuri kujul, nagu terminalid ning stardi- ja maandumisrajad. Lennujaama laiendamise peamine eesmärk peab olema ühenduvuse parandamine majanduslikult jätkusuutlikul alusel. ELi sõlmlennujaamadele tuleb kasvava nõudluse rahuldamiseks luua tõhusad võimalused, mis hõlmab ka kavandamisprotsesside lühendamist, et oleks võimalik kiiresti reageerida mis tahes tekkivale nõudlusele.

1.3. Lennujaama laiendamine, kui see on õigustatud, peaks moodustama osa tasakaalustatud lähenemisviisist. Esiteks on lennujaamadel positiivne majanduslik mõju naabruskonnale. Komitee on selgel seisukohal, et seda positiivset mõju tuleb kaitsta. Teiseks tuleb keskkonnaküsimusi hinnata läbipaistvalt. Kolmandaks on lennujaamade laiendamisel avalik mõõde. See nõuab avalikku dialoogi, milles osaleksid muu hulgas näiteks lennujuhtimisteenistus, lennujaama ametiasutused, lennuettevõtjad, piirkondlikud osapooled, kohalikud elanikud, valitsus jne.

1.4. Komitee on veendunud, et on äärmiselt oluline, et liikmesriigid võtaksid viivitamatult maakasutuse planeerimise ja haldamisega seotud meetmeid. Vastasel korral takistavad lennujaama edasiarendamist paljud ettenägematud ja tarbetud tõkked ning mõnel juhul võib ohtu sattuda ka lennujaama olemasolev läbilaskevõime.

1.5. Olemasolevaid piirkondlikke lennujaamu tuleks edasi arendada ainult juhul, kui suurema lennuliikluse järele on selge nõudlus. Liikmesriikide valitsused peaksid kindlaks tegema läbilaskevõime väljakutsed ja määratlema nende käsitlemise strateegiad. Kui avalike teenuste osutamise kohustused välja arvata, peaks EL lõpetama täiesti uue piirkondliku läbilaskevõime väljaarendamise rahastamise, ilma et see piiraks Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 107 sätestatud eeskirjade kohaldamist.

1.6. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab väga väärtuslikuks ELi uusi suuniseid lennujaamadele ja lennuettevõtjatele eraldatava riigiabi kohta, sest need tagavad õiguskindluse. Jätkusuutmatute piirkondlike lennujaamade edasist eksisteerimist hinnatakse lõpuks ühiste kriteeriumide alusel.

1.7. Selleks et lennujaamad saaksid läbilaskevõime kriitilise piiri ületamisele vastata enesekindlalt, on eluliselt vajalik sidus ja selge reguleerimine, et pakkuda vajalikke stiimuleid, mille abil tagada pikaajalised investeeringud infrastruktuuri.

1.8. Lennujaama läbilaskevõimel on ka poliitiline mõõde. Komitee on kindlal veendumusel, et Euroopa Liit peab koos liikmesriikide ja sidusrühmadega, sealhulgas sotsiaalpartneritega, langetama üldise strateegilise otsuse selle kohta, millised lennujaamad on süsteemi seisukohalt tähtsad ja nõuavad edasiarendamist eelolevatel aastatel. ELi lennunduse konkurentsivõime säilitamiseks maailmaturgudel on kiiresti tarvis Euroopa integreeritud lennundusstrateegiat, milles võetakse arvesse majanduslikke, keskkonnaalaseid ja sotsiaalseid aspekte ning töökohtade loomist.

1.9. Vaja on hinnata viimastel aastatel Euroopa Liidu kaasrahastatud lennujaama infrastruktuuriprojekte. Komitee tunneb rõõmu, et Euroopa Kontrollikoda on võtnud endale kohustuse see tähtis töö ellu viia. Töö järeldused ja soovitused tuleks panna avalikule arutusele.

1.10. Komitee arvab, et Euroopa Komisjon peaks lihtsustama ja tõhustama ELi lennundust ja eelkõige ELi lennujaamu haldavaid struktuure. Komisjon vajab täielikke ja usaldusväärseid andmeid ning teavet ELi lennujaamade tegevuse kohta. Need andmed ei ole praegu kättesaadavad. Komitee kutsub lennujaamade juhtkondi ja ametiasutusi üles neid andmeid esitama.

2. **Sissejuhatus**

2.1. ELi lennujaamad on väärtuslik vara, kuid siiski kannatavad mitmed suured Euroopa lennujaamad eelolevatel aastatel üha suurema ülekoormuse all, samas kui paljud teised jäävad alakasutatuks. Võib ju väita, et kogu ELis on piisav läbilaskevõime, kuid küsimus on selles, kas see on õiges kohas või mitte.

2.2. Lennujaamade läbilaskevõime üle on viimastel aastatel toimunud avalik arutelu peamiselt kahes kontekstis: tähtsamate sõlmlennujaamade läbilaskevõime kaotus sellistele ELi- ja Euroopa-välistele konkurentidele nagu Türgi ja Pärsia lahe riigid, ning odavlennufirmade nn Ryanairi sündroom, kes suurendavad küll kiiresti väiksemate piirkondlike lennujaamade läbilaskevõimet, kuid ei ole pikas perspektiivis nende stabiilsed kasutajad. Siiski ulatub probleem palju sügavamale.

2.3. Euroopa Komisjon avaldas 2007. aastal teatise „Euroopa lennujaamade läbilaskevõime, tõhususe ja ohutuse tegevuskava", milles ta juhtis tähelepanu suurenevale lõhele läbilaskevõime ja nõudluse vahel paljudes ELi sõlmlennujaamades ([1]) ning tegi ettepaneku mitmeks meetmeks, eesmärgiga kasutada paremini olemasolevat läbilaskevõimet. Vastuseks komisjoni tegevuskavale võttis Euroopa Parlament 2007. aastal vastu omaalgatusliku raporti, milles ta tervitas komisjoni teatist ja käsitles lennujaamade läbilaskevõime kriitilise piiri ületamise tähtsust.

2.4. 2011. aastal avaldas Euroopa Komisjon nn lennujaamade töö tõhustamise paketi osana veel ühe läbilaskevõimet käsitleva teatise ([2]), milles läbilaskevõime ja kvaliteet olid määratletud Euroopa lennujaamade kesksete probleemidena.

2.5. Eurocontrol käivitas 2004., 2008. ja 2013. aastal korduvalt uuringu „Majanduskasvu väljakutsed" (Challenges of Growth), milles prognoositi läbilaskevõime kriitilise piiri ületamist eeloleva 20 aasta jooksul.

2.6. Selline aktiivne tegevus tõestab läbilaskevõime probleemi pakilisust. Lennundussektoris on juba saavutatud märkimisväärseid tulemusi. Kõigis tegevusvaldkondades on toimunud läbilaskevõime ja tõhususe optimeerimine. Paranemine hõlmab järgmist:

— paremad ja eriliigilisemad transpordiühendused mõnede lennujaamadega;

— kogu lennundussüsteemi siseprotsesside, kaasa arvatud konsolideerimisprotsesside ümberkorraldamine ja

— lennujaama ühise otsustamise plaani (Airport Collaborative Decision Making – A-CDM) rakendamine üha suuremas hulgas lennujaamades.

([1]) KOM(2006) 819 (lõplik), lk 2.
([2]) KOM(2011) 823 (lõplik).

2.6.1. Alates 2004. aastast on ühtse Euroopa taeva algatus olnud suunatud Euroopa õhuruumi paremale kasutamisele, leevendades Euroopa õhuruumi killustatuse negatiivseid tagajärgi. Ühtse Euroopa taeva algatusse kaasatud lennujaamad annavad algatuse eesmärkidesse oma panuse ka Euroopa lennuliikluse uue põlvkonna juhtimissüsteemi (*Single European Sky Air Traffic Management Research*, SESAR) kaudu. Maapealse läbilaskevõimeta on ohus ühtse Euroopa taeva algatuse õnnestumine.

2.7. Lennujaamade läbilaskevõime Euroopa vaatluskeskuses töötab komisjon praegu koos sidusrühmadega välja üksikasjalikke ideid tulevase lennujaamastrateegia jaoks. Kõnealuse vaatluskeskuse kolm põhiülesannet on:

a. abistada komisjoni lennujaamade läbilaskevõime ja kvaliteedi probleemide lahendamisel;

b. edendada kogemuste ja parimate tavade jagamist Euroopas ja väljaspool ning

c. luua parem ülevaade probleemist, selle mõjust ja võimalikest lahendustest – sealhulgas poliitilistest lahendustest.

Komitee tunneb vaatluskeskuse loomise üle rõõmu ja julgustab seda juba ülesnäidatud kvaliteetset tööd jätkama.

3. **Euroopa lennujaamade areng viimase kümne aasta jooksul**

3.1. Euroopas on üle 450 lennujaama ja siiski ähvardab Euroopa lennujaamu läbilaskevõime kriitilise piiri ületamine.

3.2. Rahvusvahelise Lennujaamade Nõukogu (ACI) Euroopa büroo rühmitab lennujaamu järgmiselt:

ACI lennujaama rühm	Lennujaama suurus (miljonit reisijat aastas)	Lennujaamade arv Euroopas
1	> 25	14
2	10–25	23
3	5–10	34
4	< 5	390

Suurt osa liiklusest käitab suhteliselt väike arv lennujaamu. See tuleneb erinevatest lennujaamamudelitest. 3. ja 4. rühma lennujaamad on üsna väikesed ja pakuvad nii otselende kui ka toimetavad reisijaid lennu jätkamiseks suurematesse lennujaamadesse ja tagavad avalike teenuste osutamise. See tähendab, et paljud suured lennujaamad sõltuvad väikestest.

Sõlmlennujaam (*hub and spokes airport*) on niisugune lennujaam, kus üks või mitu lennuettevõtjat pakuvad ühenduslendude integreeritud võrgustikku arvukatesse eri sihtkohtadesse tiheda ajagraafiku alusel (*allikas*: AEA, Euroopa lennujaamad, Brüssel 1995).

3.2.1. Otselendude süsteemi (*point-to-point system*) puhul lendavad reisijad lähtekohast sihtkohta otse ilma ümberistumisteta.

3.2.2. Kõnealused kaks süsteemi täiendavad teineteist. Neil on vaid erinevad eesmärgid: sõlmlennujaamade süsteem on suunatud maksimaalse ühenduvuse saavutamisele, samas kui otselendude süsteem on mõeldud võimalikult suure liikuvuse ja paindlikkuse saavutamiseks.

3.3. EL on rahastanud erakordselt suurt hulka lennujaamadega seotud infrastruktuuriprojekte. Komitee on seisukohal, et puudub avalikkusele kättesaadav teave nimetatud investeeringute ja nende tulemuslikkuse kohta üldsusele täiendava ühenduvuse ja tõhususe pakkumisel.

3.4. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab väga väärtuslikuks hiljuti kehtestatud ELi suuniseid ([3]) lennujaamadele ja lennuettevõtjatele eraldatava riigiabi kohta, sest need tagavad õiguskindluse. Lisaks tehakse suunistes vahet

([3]) ELT C 451, 16.12.2014, lk 123.

lennujaamadel, mida on tarvis näiteks avalike teenuste osutamiseks, ja lennujaamadel, mis on üleliigsed, st mis ei kata oma tegevuskulusid ega ole avalike teenuste tagamiseks vajalikud.

4. **Tulevased kasvuootused**

4.1. Tulevased lennundusturud on Aasia ja Vaikse ookeani piirkond, Ladina-Ameerika, Aafrika ja Lähis-Ida. Reisijatevoogude keskmine kasv neis piirkondades kuni aastani 2032 on 6–7 % aastas. Keskmine kasvumäär Euroopas ja Põhja-Ameerikas on umbkaudu 3 %.

Lisaks suurendatakse väljaspool ELi märkimisväärselt läbilaskevõimet. Hiina on juurde ehitanud umbes 80 lennujaama. Türgi, Dubai ja Singapur ehitavad praegu hiiglaslikke platvorme, mis on suutelised teenindama kuni 160 miljonit reisijat – see on märksa rohkem kui praegune maailma suurim lennujaam Atlanta oma 96 miljoni reisijaga.

4.2. Eurocontroli viimases, 2013. aasta aruandes majanduskasvu väljakutsete kohta (Challenges of Growth) prognoositakse läbilaskevõime kahanemist järgmise 20 aasta jooksul. Kõige tõenäolisema stsenaariumi kohaselt jääb 2035. aastal piiratud läbilaskevõime tõttu teenindamata 1,9 miljonit lendu. See vastab 12 %-le nõudlusest. 20 lennujaama Euroopas hakkavad olema väga ülekoormatud rohkem kui kuus tundi päevas, praegu kehtib see üksnes kolme kohta.

4.2.1. Toimuv läbilaskevõime kasv ei jaotu Euroopa lennujaamade vahel ühtlaselt. Kõige suurem on kasv Ida-Euroopas, samas kui Euroopa-siseste lendude hulk ja Loode-Euroopa osa väheneb. Komitee näeb seda tendentsi ja on seisukohal, et Euroopa lennujaamad peavad neile väljakutsetele vastu astuma.

5. **Majanduskasvu väljakutsed**

5.1. Komitee usub, et äärmiselt oluline on edendada Euroopa konkurentsivõimet ja atraktiivsust lennundussektori investeeringute sihtkohana. Otsustava tähtsusega on seejuures maapealne läbilaskevõime.

5.2. Komitee on veendunud, et ühtse Euroopa taeva algatuse rakendamine on liiga kaua viibinud, kuid see on hädavajalik, et vastata läbilaskevõime kriitilise piiri ületamise väljakutsele. Juba ainult viivituste minimeerimisel oleks süsteemi läbilaskevõimele ja sellega seotud lennujaamadele vahetu mõju. Komitee nõustub Rahvusvaheliste Lennujaamade Nõukoguga (ACI), et maapealne läbilaskevõime peaks olema ühtse Euroopa taeva algatuse täieõiguslik tugisammas ning et maapealse läbilaskevõime eesmärgid peaksid olema kooskõlas algatuse omadega.

5.3. Eurocontroli uuringus majanduskasvu väljakutsete kohta tehakse ettepanek kasutada kuut meedet, mille kombineerimine võiks vähendada aastaks 2035 rahuldamata nõudlust 42 %. See tähendab kuni 800 000 lisalennu või 50 miljoni täiendava reisija teenindamist. Need lahendused on:

— suuremad lennukid;

— täiendavad kiirrongid;

— alternatiivlahendused kohalikul tasandil: lennuettevõtjad peaksid kasvama seal, kus on tagatud läbilaskevõime;

— väiksemate lennujaamade parem kasutamine;

— Euroopa lennuliikluse uue põlvkonna juhtimissüsteemi SESAR rakendamine ning

— lennuplaanide konsolideerimine.

5.3.1. Komitee saab aru, et neid meetmeid tuleb rakendada rahuldamata nõudluse vähendamiseks, kuid leiab, et kogu tulevase nõudluse rahuldamiseks võivad need olla ebapiisavad. Lisaks ei saa kõiki neid meetmeid kasutada igas ELi lennujaamas.

5.4. Komitee usub ka, et lennujaamapaketi vastuvõtmine Euroopa Komisjoni kavandatud kujul aitaks samuti tõhustada olemasolevate lennujaamade kasutamist. Komitee kutsub üles saavutama parlamendis ja nõukogus käimasoleva tööga ambitsioonikaid tulemusi kooskõlas soovitustega, mille komitee esitas oma arvamuses lennujaamapaketi kohta ([4]).

([4]) ELT C 181, 21.6.2012, lk 173–178.

5.5. Lõppkokkuvõttes näib, et lennujaamade ebapiisava läbilaskevõime probleemi lahendamine hõlmab uue läbilaskevõime loomist koos olemasoleva läbilaskevõime optimeerimisega. See on raske, kuna paljud lennujaamad ei suuda enam investeerida läbilaskevõime suurendamisse. 2013. aasta aruandes majanduskasvu väljakutsete kohta (Challenges of Growth) märgib Eurocontrol, et tulu puudumine, raskused rahastamise leidmisel ja kasvav vastuseis transpordi infrastruktuuri projektidele on sundinud mõningaid lennujaamu oma laiendamiskavu ümber vaatama.

5.6. Komitee soovitab tungivalt hinnata lennujaamadega seotud infrastruktuuri seni tehtud ELi investeeringute tulemuslikkust. Komitee tervitab Euroopa Kontrollikoja avaldust, mille kohaselt kontrollikoda tegeleb selle küsimusega, ning soovitab kasutada ulatuslikku kontrollivalimit.

6. **Lennujaamade infrastruktuuri laiendamise takistused**

6.1. Infrastruktuuri laiendamist kavandades seisavad lennujaamad silmitsi mitmete väljakutsetega. Neid väljakutseid või takistusi võib liigitada järgmiselt:

— finants- ja majandusprobleemid;

— regulatiivsed nõuded, sealhulgas keskkonnategurid;

— ühiskondlikud väljakutsed, nt elanikkonna kasvav vastuseis, ning

— poliitilised kaalutlused.

6.1.1. Hiljutise majanduskriisi tõttu on lennujaamad üldjuhul investeerimisel väga ettevaatlikud. Ühest küljest on tulud üldiselt vähenemas. Teisest küljest seisavad lennujaamad silmitsi kasvavate julgeoleku- ja turvakuludega (tegevuskulud). Hiljuti parandatud riigiabi otsuste ja uute riigiabi suuniste tõttu on väiksematel lennujaamadel keerulisem elujõuliseks jääda. Infrastruktuuriprojektidele rahastamise tagamine on muutunud lennujaamadele tõsiseks probleemiks.

6.1.2. Regulatiivses plaanis peavad lennujaamad täitma väga paljusid eri nõudeid. Haldusmenetlused on väga keerulised, eriti kui tegemist on julgeoleku- ja keskkonnaküsimustega. Komitee ei eita mingil juhul keskkonnanõuete tähtsust. Siiski tuleb neis küsimustes järgida tasakaalustatud lähenemisviisi. Euroopa Komisjon on juba teinud edusamme, näiteks määrusega (EL) nr 598/2014 müraga seotud käitamispiirangute eeskirjade ja korra kehtestamise kohta liidu lennujaamades tasakaalustatud lähenemisviisi raames. Euroopa lennundussektor on rohelise majanduskasvu seisukohalt paljulubav tööstusharu. Komitee hoiatab Euroopa Komisjoni eelkõige integreerimata lahenduste rakendamise eest keskkonnaprobleemidega tegelemisel. Komitee rõhutab, et tarvis on integreeritud ja globaalseid lahendusi. Seda silmas pidades oleks kasulik, kui Euroopa Komisjon viiks esimese sammuna ellu ulatusliku projekti, mille eesmärk on Euroopa lennujaamade läbilaskevõimet mõjutavate kehtivate keskkonnaalaste piirangute kaardistamine ja dokumenteerimine.

6.1.3. Üsna uus probleem on kasvavad ühiskondlikud väljakutsed elanikkonna suureneva vastuseisu näol infrastruktuuriprojektidele. ELi sõlmlennujaamade suured laiendamisprojektid on peatatud, mõned neist enam kui kümneks aastaks – näidetena olgu mainitud Pariisi võimalik kolmas lennujaam, Frankfurti ja Müncheni lennujaamade täiendavad stardi- ja maandumisrajad ning Ühendkuningriigis/Londonis toimunud arutelud, kuidas suurendada kõige paremini läbilaskevõimet mitmeliigilises metropolikeskkonnas.

6.1.4. Üldsuse vastuseis, mille on muu hulgas põhjustanud mürasaaste, aina kasvab. Teisest küljest kulutavad lennujaamad ja lennuettevõtjad tohutuid summasid müra vähendamise meetmetele. Näiteks Viini lennujaam on käivitanud 12 000 kodumajapidamist hõlmava mürakaitse programmi. Selle hinnanguline kogukulu ulatub umbes 51 miljoni euroni, millest 37 miljonit eurot tuleb otse Flughafen Wien AG-lt. Liège'i lennujaama ja Charleroi' lennujaama eelarves on 20 816 kodumajapidamise tagasiostutehingute või müraisolatsiooni jaoks ette nähtud 444 miljonit eurot. Londoni Heathrow' lennujaam kulutas aastatel 2007–2011 müra vähendamise meetmetele 37 miljonit eurot.

6.1.5. Liikmesriikide valitsused peaksid kindlaks tegema läbilaskevõime väljakutsed ja määratlema nende käsitlemise strateegiad. Selles kontekstis on selgelt tarvis tugevat juhtimist Euroopa tasandil, et neid riiklikke läbilaskevõime strateegiaid koordineerida ning asjakohast finantsnõustamist ja -toetust pakkuda. Täiesti uute lennujaamade rajamisel peaksid ELi-poolse rahastamise kriteeriumid olema väga ranged. EL peaks piirduma vaid selliste projektide rahastamisega, mis on majanduslikult elujõulised või vastavad avaliku teenindamise kohustuse kriteeriumidele.

6.1.6. Komitee juhib tähelepanu sellele, et arutelul läbilaskevõime üle on ka poliitiline mõõde. Komitee on kindlal veendumusel, et Euroopa Liit peab koos liikmesriikide ja sidusrühmadega, sealhulgas sotsiaalpartneritega, langetama üldise strateegilise otsuse selle kohta, millised lennujaamad on süsteemi seisukohalt tähtsad ja nõuavad edasiarendamist eelolevatel aastatel. Sõlmlennujaamade ja otselendude süsteeme puudutavate ELi prioriteetide tasakaalu tuleks hinnata ja see vajaduse korral läbi vaadata. Rohkem kui kunagi varem on tarvis integreeritud üleeuroopalist poliitikat, milles võetaks arvesse majanduslikke, keskkonnaalaseid ja sotsiaalseid aspekte ning töökohtade loomist.

6.1.7. Lisaks tegelevad asjaomaste teemadega mitmed komisjoni peadirektoraadid, nagu liikuvuse ja transpordi, tööhõive, sotsiaalküsimuste ja sotsiaalse kaasatuse, konkurentsi ja õigusküsimuste peadirektoraat jpt. Nende vastutusala sõltub konkreetsest poliitikavaldkonnast ning palju on seoseid eri valdkondadega, näiteks rahvusvahelised suhted, riigiabi, ühtne Euroopa taevas ja mitmeliigilisus. See ei ole osutunud tõhusaks praegu hädavajaliku integreeritud ja kogu väärtusahelat hõlmava lähenemisviisi väljatöötamisel ELi lennunduse jaoks. Komisjon peab viivitamatult parandama oma lennunduse ja eelkõige lennujaamadega seotud tegevuse integreerimist.

6.2. Nagu mis tahes tootmisprotsess, sõltub ka lennujaama füüsiline läbilaskevõime teatud piirangutest, st tegelikku läbilaskevõimet vähendavatest teguritest. Stardi- ja maandumisradade läbilaskevõime puhul kuuluvad nende hulka:

— toimingud (õhusõidukite valik);

— ilmastikutingimused ja

— rajatised.

6.2.1. Lisaks mõjutavad lennujaama läbilaskevõime kõiki tegureid tavaliselt käitamise menetlused ja eeskirjad, näiteks erilised saabumis- ja väljumisprotseduurid või mürasaaste vähendamisele suunatud õhuruumi planeerimise nõuded. Lennujaama tegelik läbilaskevõime on tavaliselt palju väiksem kui lennujaama füüsiline läbilaskevõime. Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni (ICAO) „tasakaalustatud lähenemisviis” loob kõige tõhusama meetodi tegelemaks mürasaastega lennujaamas ja lennujaama ümbruses keskkonna ja majanduse seisukohalt vastutustundlikul viisil.

6.2.2. Euroopa Komisjon kipub oma töös lennujaama läbilaskevõime teemal arvesse võtma ainult stardi- ja maandumisradade läbilaskevõimet. Nagu eespool osutatud, ei ole selline lähenemisviis täielik, ning komitee julgustab Euroopa Komisjoni lennujaama läbilaskevõimet puudutavas tegevuses arvesse võtma ka teisi otsustavaid lennujaama läbilaskevõime tegureid, näiteks õhuruumi läbilaskevõimet ümbritsevates lennujaamades. Lennujaama läbilaskevõime kriitilise piiri ületamise käsitlemisel on otsustava tähtsusega lennujaamade ja õhuruumi (või aeronavigatsiooniteenuse osutajate) vastasmõju. Siiski valitsevad selle vastasmõju haldamise viisides Euroopa Liidu eri paigus ja isegi mõne liikmesriigi piires märkimisväärsed erinevused.

6.2.3. On äärmiselt oluline, et liikmesriigid võtaksid maakasutuse planeerimise ja haldamisega seotud meetmeid. Sageli on see kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ülesanne, kes peaksid tunnustama lennujaamade rolli riiklikes ja Euroopa võrkudes, seda eelkõige kesksete sõlmlennujaamade piirkondades, kus on väga suur surve kasutada maad muul eesmärgil. Selles osas tuleb ELis kokku leppida ühised põhimõtted ning luua sidus õigus- ja planeerimisraamistik, et optimeerida uut läbilaskevõimet puudutavaid otsuseid.

6.3. ELi tsiviillennunduses peab tekkima konsolideeritud ühisturg. Komitee hoiatab siiski, et sõlmlennujaamu ei tohiks piirkondlike lennujaamade arvelt eelistada. Need täiendavad vastastikku teineteist ja peaksid jääma üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T) poliitikas käsitletava põhi- ja üldvõrgu lahutamatuks osaks Selle tulemusel võivad ummikud ja kasv mõnikord käia käsikäes.

6.4. Komitee ergutab komisjoni käsitlema Euroopa õhuruumi läbilaskevõime küsimust nii rahvusvahelise konkurentsivõime vaatenurgast – mis on muidugi keskse tähtsusega – kui ka ELi siseturu sujuva toimimise seisukohast. Piirkondliku läbilaskevõime parem ja mõistlikum kasutamine võiks aidata leevendada survet elava liiklusega sõlmlennujaamadele. Selles

kontekstis on huvitav lennuliikluse kaugjuhtimistornide käimasolev katsetamine (nt Rootsis), et kasutada neid selliste piirkondlike lennujaamade tegevuskulude vähendamise vahendina, säilitades samas kõrgeima ohutustaseme.

6.5. Komisjonil on otsustava tähtsusega roll. Siiski ei ole seda rolli veel täielikult ja üksikasjalikult piiritletud. Selleks et komisjon saaks teha enam kui lihtsalt järelevalvet teostada ja kõiki osalisi suuremale tõhususele innustada, vajaks ta eelkõige täielikke ja usaldusväärseid andmeid ja teavet ELi lennujaamade tegevuse kohta. Praegu ei ole need andmed kättesaadavad, sama puudutab kriteeriume, mille põhjal lennujaama tõhusust hinnata, ja ametlikke arve lennujaamade rahastamise kohta avaliku sektori vahenditest ELi tasandil.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Majandus- ja rahaliidu lõpuleviimine – maksupoliitika roll”

(omaalgatuslik arvamus)

(2015/C 230/04)

Raportöör: Carlos TRIAS PINTÓ

Kaasraportöör: Petru Sorin DANDEA

27. veebruaril 2014 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Majandus- ja rahaliidu lõpuleviimine – maksupoliitika roll”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon võttis arvamuse vastu 18. novembril 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 503. istungjärgul 10.–11. detsembril 2014 (10. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 164, vastu hääletas 53, erapooletuks jäi 11.

1. **Järeldused ja soovitused**

1.1. Euroopa majanduse muust maailmast aeglasem taastumine räägib teatavast mittetoimimisest, millele tuleb vastata tihedama majandus- ja rahaliiduga. Käesolevas arvamuses toetatakse majandus- ja rahaliidu tihendamise protsessi, eeskätt euroalas, maksustamise rolli aspektist. Edusammud otsese maksustamise koordineerimisel on olnud vaevalised ja on seda ka edaspidi, kuna teema kuulub jätkuvalt liikmesriikide pädevusvaldkonda ja on seotud struktuuriga, mis on kujunenud iga liikmesriigi sajandite vältel tehtud otsustest, kuidas oma valitsemissektori vajalikke kulutusi rahastada. Kui maksustamist muudetakse, peab selle tulemus olema globaalselt konkurentsivõimelisem ja jätkusuutlik maksusüsteem.

1.2. Majandus- ja rahaliidu nõuetekohase toimimise tagamiseks tuleb uuel õigusloomeperioodil panna alus fiskaalliidule ja liikuda järk-järgult selle realiseerimise suunas. Fiskaalliit peab suutma rinda pista riiklike eeskirjade tohutu suure mitmekesisusega, mis takistab tõelist integratsiooni ja ühtse turu loomist. Lisaks tuleb liikuda euroala suurendatud ühise eelarve väljatöötamise suunas.

1.3. Euroopa Keskpanga rahandussamba kõrval peab keskpikas perspektiivis reaalsuseks saama ka nn ühise eelarve sammas, mis tagab makromajandusliku stabiliseerimise majandus- ja rahaliidus, eelkõige nn asümmeetriliste šokkide korral.

1.4. Maksupoliitika puuduste ja lünkade kõrvaldamiseks on vaja astuda euroalal ambitsioonikamaid samme, et vähendada eri maksude hulka ja need standardida, laiendada maksubaasi, kooskõlastada paremini maksumäärad ning tugevdada koostööd ja teabevahetusmehhanisme, et võidelda pettuse ja maksudest kõrvalehoidumisega.

1.5. Uuel õigusloomeperioodil tuleb teha tihedat koostööd OECD ja G20-ga, otsides kiiret lahendust globaalsele maksubaasi kahanemise ja kasumi ümberpaigutamise probleemile. OECD on teinud häid edusamme ettevõtete maksustamise globaalse mudeli kasutuselevõtul, mille eesmärk on koguda makse majandusliku sisu asukohas. See peaks moodustama aluse ettevõtete maksustamisele ELis.

1.6. Tihedama fiskaalliidu suunas liikumiseks on väga oluline jätkata eelarvejärelevalvet teise majanduse juhtimise paketi alusel ning panna euroalal kiiresti tööle omavahendite fond, et vähendada makromajanduslikku tasakaalustamatust ([1]).

([1]) Süsteem on siiski liiga jäik ja range ega ole suuteline kiiresti tagama paindlikkust, mida on vaja äkilise majandusolukorraga tegelemiseks ja euroala poliitikameetmete komplekti koostamiseks olukorras, kus liikmesriikidel ei ole enam piisavalt manööverdamisruumi, et käivitada oma majanduse elavdamise kavu. Selle tagajärjel tekib suur finantsturgude ebastabiilsus.

1.7. Komitee toetab täielikult Euroopa poolaasta protsessi jätkumist, kuid see tuleks tõhususe tagamiseks läbi vaadata. Individuaalsed riigipõhised soovitused võiksid olla vahend, mis aitab ühist toetuspinda leida.

1.8. Kesist ühiseelarvet, mis moodustab vaid 1 % ELi SKPst, tuleb suurendada, eelkõige euroalal. Komisjoni presidendi Jean-Claude Junckeri poliitilistes suunistes „Euroopa uus algus" kutsutakse üles suunama eelarvet veelgi rohkem tööhõivele, majanduskasvule ja konkurentsivõimele. Komitee toetab seda lähenemisviisi ning rõhutab, et 2016. aasta lõpus toimuvat mitmeaastase finantsraamistiku läbivaatamist on vaja kasutada selleks, et panna alus suuremale eelarvele, millega saaks tagada rahaliidu nõuetekohase toimimise.

1.9. Komisjon peaks jätkama oma märtsis 2013 avaldatud teatisega „Tiheda ja toimiva majandus- ja rahaliidu suunas" ([2]) alustatud tööd ning käivitama lähenemise ja konkurentsivõime rahastamisvahendi, mis on suunatud liikmesriikide lepingulistele kokkulepetele viia ellu nii liikmesriigile kui ka ELile kasu toovaid reforme, et kaotada tasakaalustamatuse juhud, millega ei saa tegeleda ilma rahalise abita. See fond peaks saavutama omavahendite abil fiskaalvõimekuse, mis on suuteline andma ajutist abi piirkondlike šokkide lahendamiseks ([3]).

1.10. Euroala eelarve peab aitama rahaliidul paremini toimida, andma rahalist toetust, et saavutada täielik pangandusliit, ning leevendama asümmeetrilisi šokke. Kui majanduskriis tekkis, siis need ülesanded puudusid, mistõttu võimendusid tähelepanuväärselt ebavõrdsuse juhud, mis vajasid fiskaalmeetmeid.

1.11. Komitee on teadlik kõnealuse küsimuse keerukusest ning soovitab mitmeid järk-järgult võetavaid meetmeid, mis on kooskõlas ELi lepingutes ([4]) sätestatud eesmärkidega.

Lühiajalised meetmed (6–18 kuud):

— Kooskõlas komitee eelnevate seisukohtadega ([5]) luua ELis äriühingu tulumaksu ühtne konsolideeritud maksubaas ([6]). Selle parameetrid tuleks paremini määratleda, kui seda on tehtud praeguses komisjoni ettepanekus ([7]). Arvesse tuleb võtta ka OECD saavutatud edusamme.

— Vastata üleilmsetele arengusuundadele OECD ja G20 tasandil maksubaasi kahanemise ja kasumi ümberpaigutamise küsimuses, et tagada maksusüsteemide läbipaistvus ja ebaõiglaste maksusoodustuste mitteandmine, ning kõrvaldada kiiresti tavad, mida liikmesriikides kasutatakse valitud kontsernidele eriliste maksueeliste andmiseks.

— Saavutada tõhusaid kokkuleppeid euroalal, et laiendada kavandatud finantstehingute maksu ka väljapoole seda toetavat 11 liikmesriiki.

— Kaasata kodanikke võitlusesse varimajanduse, maksudest kõrvalehoidumise ja maksupettusega, julgustades erasektorit tugevdama selliseid vahendeid nagu teenuse osutamise vautšerid, jälge jätvad e-maksed ja koostöö ametivõimudega kõige selle nimel.

— Parandada halduskoostööd tõhustatud koostöö abil lisaks praegusele käibemaksuvõrgustikule ja -andmebaasile järgmises neljas valdkonnas:

  i) tugevdada Eurofisci platvormi ([8]) kui algjärgus ELi ametit, mis toimib käibemaksu arveldajana ja võitleb maksupettustega ning on alustamas oma tööd euroalal, et täiendada teabeahelat riigikassade jaoks ning kaotada seega nn karusellpettused ([9]);

([2]) COM(2013) 165 final.
([3]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Lähenemise ja konkurentsivõime rahastamisvahend/Oluliste majanduspoliitika reformikavad" (ELT C 271, 19.9.2013, lk 45).
([4]) Vt eelkõige Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 113 ja 115.
([5]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Ettevõtte tulumaksu ühtne konsolideeritud maksustamisbaas" (ELT C 24, 28.1.2012, lk 63).
([6]) Vt ECO sektsiooni jaoks olulised märkused poliitilistes suunistes järgmisele Euroopa Komisjoni koosseisule, mille Jean-Claude Juncker esitas Euroopa Parlamendile. Vt ka Juncker „Euroopa uus algus: minu tegevuskava […]", lk 6.
([7]) COM(2011) 121 final.
([8]) www.eurofisc.eu
([9]) Fiktiivsed tehingud riigis, kus toimub lõpptarbimine, põhjustades riigikassadele potentsiaalselt piiramatuid kaotusi.

ii) tugevdada 2011. aasta vastastikuse abi direktiivi ([10]) kui õiguslikku alust kogu ELis, kusjuures osa selle sisust võiks vajadusel võtta määruse kuju;

iii) Komitee ärgitab komisjoni rakendama maksupettuse ja maksudest kõrvalehoidumise vastase võitluse tegevuskavas sisalduvat ettepanekut koostada must nimekiri riikide kohta, kes tegutsevad maksuparadiisidena hea maksuhaldustava vastaselt, ning kutsub üles kehtestama ELi tasandil nende riikide ja territooriumide tuvastamiseks vajalikke ühiseid kriteeriume, et vältida nende ebaühtlast rakendamist. Komitee ärgitab konkurentsi peadirektoraati põhjalikult uurima iga liikmesriikide ja üksikute äriühingute sõlmitud ebaõiglast maksukokkulepet. Nende piirkondade kasutamine ja ettevõtete asumine neis tuleb lisaks konkreetselt ära mainida börsil noteeritud ettevõtjate sotsiaalse vastutuse aruannetes;

iv) luua Euroopa maksude lihtsustamise organ, lähtudes liikmesriikides saadud kogemustest.

Keskpika tähtajaga meetmed (18 kuud – 5 aastat):

— Ettevõtete maksustamine: sarnaselt 1980. aastatel toiminud nn valuutamao süsteemile ning valmistades ette aluslepingu muutmist, tuleks luua euroalal „maksustamise madu", mis koondab kokku tegelikud miinimum- ja maksimummäärad, et neid saaks järk-järgult ühtlustada.

— Saavutada euroalal konkreetne fiskaalvõimekus ([11]) tänu sissetulekutele, mis lähtuvad eelnimetatud finantstehingute maksust ja veel neljast järgmisest maksust: taastumatu energia tarbimine (piiratud nendega, kes on viimastel aastatel registreerinud hindade languse), ajutine maks rohkem kui 6 % SKPst moodustava maksebilansi ülejäägi pealt ([12]), ühiste võlakirjade emiteerimine ja osa raha emiteerimisest tulenevast emissioonitulust.

— Luua euroalal amet, mis koordineerib liikmesriikide tööd nende viie maksu kogumisel ning maksutulu kontrollimisel, inspekteerimisel ja jaotamisel.

— Kehtestada euroalal seega täiendav, föderaalne eelarve, millest saadav tulu läheb ühise töötuskindlustuse, ühtekuuluvuspoliitika ja keskkonnasäästliku majandusega seotud jätkusuutlike investeeringute tarbeks.

— Muuta praegust eelarveküsimuste üle otsustamise mudelit euroalal, tuues sisse kvalifitseeritud häälteenamuse. Komitee tunnistab, et see nõuaks aluslepingu muutmist, mis põhjustaks suuri vaidlusi.

2. **Majandus- ja rahaliit ning selle eelarve- ja maksustamisraamistik**

2.1. *Raamistik*

2.1.1. ELi 28 liikmesriiki on asunud integratsiooni teele, võttes endale euroalal suuremaid ülesandeid ja kohustusi. Neid juhib rahaliit, mida nüüd on tugevdatud areneva pangandusliidu ning majandus- ja rahaliidu valitsustevahelise stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepinguga.

2.1.2. Maksupoliitika alla kuulub praegu üle 600 eri maksu. Need annavad enamiku tulust, mis kokku (maksud ja sotsiaalkindlustusmaksed) moodustab 39,4 % liikmesriikide SKPst ([13]) ja 40,4 % euroala riikide SKPst. Euroopa Keskpanga ühtse rahapoliitika täiendamiseks on vaja euroala liikmesriikide maksupoliitikat paremini koordineerida.

2.1.3. Fiskaalliidu suunas liikumine tähendaks euroala jaoks seda, et suudetakse toetuda omavahenditele ja alustada oluliste struktuurireformide tegelikku toetamist raskustes oleva majandusega riikides. Samuti suudetakse rakendada solidaarsusel põhinevat ja ümberjaotamise poliitikat, mis on hädavajalik asümmeetriliste šokkide leevendamiseks.

([10]) Direktiiv 2011/16/EL.
([11]) Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused „Eelarvepoliitika: kasv ja eelarve konsolideerimine" (ELT C 248, 25.8.2011, lk 8) „Majandus- ja rahaliidu väljakujundamine – ELi järgmine õigusloomeperiood" ja „Tiheda ja toimiva majandus- ja rahaliidu loomise tegevuskava", COM(2012) 777 final/2, punkt 3.
([12]) Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Majandus- ja rahaliidu väljakujundamine – ELi järgmine õigusloomeperiood" (ELT C 451, 16.12.2014, lk 10).
([13]) Eurostati 2012. aasta andmed, avaldatud 16. juunil 2014 (922/2014).

2.1.4. Võrreldes teiste arenenud majandusega riikidega, on ELis ja eeskätt euroalal majanduskasvu (SKP) ja tööhõive määr madalam. Enamik majandusintegratsiooni teooriaid soovitavad mudeleid, mis hõlmavad nii raha- kui ka fiskaalliitu. ELi toimimise lepingus on aga maksustamisküsimustes sätestatud otsuste langetamine ühehäälselt, mistõttu on õigusaktide vastuvõtmine palju raskem.

2.1.5. Euroala makromajandusliku tõhususe puudumine võib osaliselt olla põhjustatud sellest, et eelarvepoliitika, mis on väga detsentraliseeritud ja liikmesriikide pädevuses, ja rahapoliitika, mis euroala riikides on Euroopa Keskpanga juhtimisel üha enam tsentraliseeritud, ei sobi kokku.

2.1.6. Euroopa Keskpanga piiratud volitused ei luba tal rahastada eelarvepuudujääke raha käibele lastes. See võib olla positiivne hinnastabiilsuse ja raha väärtuse säilitamiseks, kuid mitte majanduskasvu, tööhõive ega muude eesmärkide jaoks. ELis on pärast rahaliitu tehtud vähe edusamme fiskaalliidu suunas. Seepärast on raske tagada tööjõu ja kapitali liikumine ning vastata kriisile ja asümmeetrilistele šokkidele.

2.2. *Tulude ja kulude suundumused ja probleemid*

2.2.1. Seni kehtinud minimaalne maksupoliitika koordineerimine on vaevalt piisav vältimaks konkurentsimoonutusi liikmesriikide vahel ja leevendamaks võidujooksu madalaimate määrade poole, mis peamiselt puudutab äriühingu ja üksikisiku tulumaksu nominaalseid ja tegelikke määrasid. Sellel võib olla positiivne mõju, kui liikmesriigid tegeleksid sellega kooskõlastatult. Kahjuks on see praegu negatiivse summaga mäng, millest saavad kasu kapitalitulu ja väga liikuvad töötajad, suurele enamusele toob see kahju.

2.2.2. Kuigi fiskaalne integratsioon vajab ülekannete süsteemi ja asjaomast ametit, on ELi eelarve piiratud 1 %-ga SKPst. Netoülekanded moodustavad minimaalse osa neist ressurssidest, hoolimata **strateegias „Euroopa 2020"** ja **projektis „Euroopa 2030"** seatud eesmärkidest.

2.2.3. Täielikult väljaarenenud majandus- ja rahaliidu loomise tegevuskavas, mis koostati 2012. aastal ([14]), tehakse ettepanek liikuda keskpikas perspektiivis majandus-, raha- ja fiskaalliidu suunas, kasutades selleks muu hulgas konkreetsemaid algatusi, samal ajal kui lühikeses perspektiivis on kavas tugevdada eelarve- ja majandusjuhtimist (esimene majanduse juhtimise pakett, fiskaalkokkulepe, teine majanduse juhtimise pakett), Euroopa poolaastat ja selle soovitusi ning lõpuks väljapoole ELi toimimise lepingut jäävat majandus- ja rahaliidu valitsustevahelist stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepingut, mille allkirjastasid 25 riiki. Süsteem on ühesuunaline, jäik ja range ega ole suuteline tagama paindlikkust, mida on vaja kriisiolukorras tekkinud äkilise majandusolukorraga tegelemiseks ja euroala poliitikameetmete komplekti koostamiseks.

2.2.4. Tegelikult on märkimisväärne, et seni on võetud meetmeid ainult kulude poole peal, jättes fiskaalliidu tulude poole täielikult tähelepanuta.

2.2.5. Lisaks eelarvejärelevalve ameti puudumisele toimis eesistujariikide kolmik politiseeritud viisil, kehtestades kokkuhoiumeetmeid abi vajanud riikidele ning sattudes seega oma puuduliku tõhususe ja läbipaistvuse pärast Euroopa Parlamendi ([15]) ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kriitika alla.

2.2.6. Komitee toetab komisjoni presidendi Jean-Claude Junckeri poliitilisi suuniseid „Euroopa uus algus", milles kutsutakse ELi üles asendama nn troika demokraatlikult legitiimsema ja vastutavama struktuuriga, mis tugineb ELi institutsioonidele, tagades tugevama parlamentaarse kontrolli nii ELi kui ka riikide tasandil.

([14]) COM(2012) 777 final/2.
([15]) Alejandro Cercas, raport PE528.091v02-00.

2.2.7. Seni on aga fiskaalse devalveerimise poliitika, mida on järgitud mõnes kõige haavatavamas euroala riigis, pigem kahjustanud Euroopa sotsiaalmudelit ([16]), kui suurendanud konkurentsivõimet, sest tööjõu kui tootmisteguri maksukoormuse vähendamine ei ole avaldanud peaaegu mingit mõju majanduskasvu, tööhõive ja võlaolukorra parandamisele, põhjustades vaid ebavajalikku maksutulu vähenemist. Mõnes liikmesriigis näib tasakaalustamatuse mõningane parandamine hakkavat näitama siiski ka kasutoovat mõju.

3. **Märkused**

3.1. *Finants- ja digiteenuste maksustamise tähtsus*

3.1.1. Edusammude tegemise raskus maksustamise valdkonna integreerimisel on ilmnenud kahes valdkonnas: finantstehingutes ja digitaalmajanduse tehingutes. Komisjon peab andma kiire vastuse kooskõlas konkurentsi peadirektoraadi läbiviidud uuringutega, komisjoni digitaalmajanduse maksustamise eksperdirühma soovitustega ([17]) ja OECD esimeste ettepanekutega ([18]) kooskõlastatud rahvusvahelise lähenemisviisi kohta, et võidelda rahvusvaheliste ettevõtete maksudest kõrvalehoidumise vastu maksubaasi kahanemist ja kasumi ümberpaigutamist (BEPS) käsitleva OECD/G20 projekti raames (projekti eesmärk on luua ühised rahvusvahelised maksueeskirjad, et lõpetada maksubaaside kahanemine ja kasumi kunstlik ümberpaigutamine teistesse kohtualluvustesse, et vältida maksude maksmist).

3.1.2. Kuna kavandatud kogu ELi hõlmava finantstehingute maksuga ei ole seni jõutud kaugemale kui 2013. aasta veebruari direktiiv tõhustatud koostöö kohta, mis hõlmab vaid 11 euroala riiki ([19]), tuleks selle kohaldamist laiendada vähemalt kogu euroalale (et leevendada edusammude puudumist viimastel kuudel).

3.1.3. Komitee tervitab ettepanekut muuta hoiuste intresside maksustamise direktiivi ([20]), et parandada teabe kvaliteeti ja tagada maksudest kõrvalehoidumise tõhusam ärahoidmine.

3.2. *Maksustruktuurid: baasid, määrad ja maksuvabastused*

3.2.1. EL kaotab igal aastal palju rohkem maksutulu kui Ameerika Ühendriigid või teised riigid, kus esineb vähem varimajandust, maksu- või tööhõivepettusi ja maksudest kõrvalehoidumist ([21]). Selliste häirete nagu maksuparadiisid vältimiseks vajavad ulatuslikud ja keerukad maksustruktuurid suuremat riikidevahelist homogeensust, lihtsustamist ja ühtlustamist. Protsess peaks algama euroalaga ning seda peaksid koordineerima komisjon ja eurorühm, kasutades sellist Euroopa lihtsustamisorganit, mis on mõnes riigis juba olemas ([22]).

3.2.2. Samuti leiab komitee, et maksupoliitika ühtlustamine peaks olema prioriteet Euroopa poolaasta raames (kasutades ära mõningaid riigipõhiseid soovitusi), kuna see on foorum majanduspoliitika valdkonna jõupingutuste kooskõlastamiseks liikmesriikide vahel, et saavutada teiste poliitikavaldkondade abiga ka strateegia „Euroopa 2020" eesmärgid.

3.2.3. Komitee kutsub üles võtma kasutusele õiglasema ja tõhusama süsteemi läbipaistvuse suurendamisele, maksubaasi laiendamisele ja agressiivse maksudest kõrvalehoidumise vältimisele suunatud maksureformi ning ühtlustamise abil, võimaldades nii vähendada maksumäärasid ja koormuse ümberjagamist.

([16]) Eurofound Yearbook, 2013, http://www.eurofound.europa.eu/publications/annual-report/2014/eurofound-yearbook-2013-living-and-working-in-europe

([17]) Vt aruanne – 22. oktoobril 2013 võttis komisjon vastu otsuse luua eksperdirühm, mis samal aastal määratles oma töö ulatuse ja tegevuskava. Eksperdirühma arvamus avaldati 28. mail 2014.

([18]) http://www.oecd.org/tax/beps-2014-deliverables.htm

([19]) COM(2013) 71 final, 2013/0045 (CNS): Belgia, Saksamaa, Eesti, Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia, Austria, Portugal, Sloveenia ja Slovakkia.

([20]) Hoiuste intresside maksustamine – Euroopa Komisjon.

([21]) Friedrich Schneider, „Shadow Economies and Corruption all over the World: Empirical Results for 1999 to 2003", ajakirja International Journal of Social Economics (IJSE) eriväljaandes, seeria 1, vol 35, nr 9, 2008.

([22]) Näiteks Tema Majesteedi Riigikassa *Office of Tax Simplification* (maksude lihtsustamise amet), Ühendkuningriigi valitsuse osa.

3.2.4. Komitee soovitab piirata maksuvabastuste süsteemi sõltuvalt iga maksu olemusest, kasutades selleks rangeid majanduslikke ja sotsiaalseid kulude-tulude analüüse kooskõlas maksukulutuste rahvusvahelise põhimõttega, mida on tugevdatud alates 1968. aastast, ning arvestades, et komisjoni uuringute ([23]) kohaselt on viimase viie kriisiaasta jooksul suudetud maksude ja hüvitiste süsteemidega kontrolli all hoida märkimisväärne osa turgude ebavõrdsuse suurenemisest enamikus ELi liikmesriikides.

3.2.5. Komitee kutsub ELi üles osalema euroala esindajate kaudu aktiivsemalt ühtlustamis- ja lihtsustamistöö koordineerimise üle peetavates aruteludes OECD ([24]), Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) ([25]) ja G20-riikidega ([26]), alustades ülekandetasudest, pettustest ja varimajandusest ning eelkõige õiglusest maksukoormuse jaotumisel.

3.2.6. Komitee leiab, et maksubaasi kahanemist ja kasumi ümberpaigutamist käsitlev tegevuskava ([27]) on esmatähtis ülemaailmses võitluses maksudest kõrvalehoidumise ja agressiivse maksuplaneerimise vastu. Seepärast innustab komitee G20-riike, OECDd ja kõiki liikmesriike seda arendama, luues algjärgus ELi ameti, mis toimiks käibemaksu arveldajana ja tegeleks maksupettustega, et kaotada ühendusesisestes tehingutes nn karusellpettuste ([28]) probleem, mis põhjustab suuremat kahju kui varimajandus ise.

3.2.7. Lõpuks, arvestades et maksuvabastuste ja -soodustuste tulemuseks on nominaalmaksumääradest oluliselt madalamad tegelikud maksumäärad, tuleks neid kooskõlastada tööhõivet, tulusaid investeeringuid, ettevõtete konkurentsivõimet ja sotsiaalset kaasatust puudutavate Euroopa eesmärkide ja Euroopa sotsiaalmudelit kujundavate ELi poliitikameetmetega.

3.3. *Ettevõtete maksustamine*

3.3.1. Komitee arvates tuleks sidusa eelarve- ja fiskaalliidu ([29]) poole liikumiseks pidada esmatähtsaks ettevõtete maksude ühtlustamist, et VKEd ei maksaks kõrgeimaid tegelikke maksumäärasid. Samuti mõistab komitee selgelt hukka tavad, mida kasutatakse teatud liikmesriikides valitud rahvusvahelistele kontsernidele eriliste maksusoodustuste andmiseks seda avalikustamata, ja kutsub Euroopa Komisjoni seoses sellega üles tegema kõik võimaliku nende tavade kõrvaldamiseks. Selline asjade seis viib konkurentsimoonutusteni, mis on vastuolus ühtse turu lõppeesmärgiga.

3.3.1.1. Üks esimesi ja kõige olulisemaid hoobasid peaks keskenduma tulumaksu ühtse konsolideeritud maksubaasi loomisele. Komitee esitas ametlikult kõnealuse seisukoha 2006. aastal ([30]) ja on seda seejärel kinnitanud ([31]). Juba 1992. aastal avaldatud **Rudingi aruandes** märgiti vajadust ühiste reeglite järele maksubaasi määratlemiseks, **alustades miinimum- ja maksimummääradest**.

3.3.1.2. Enne euro kasutuselevõttu valuutakursside kõikumistele vastuseismiseks kujundatud nn valuutamao (*monetary snake*) süsteemi vaimus soovitab komitee innustada vastutavaid ameteid tegema koostööd äriühingu tulumaksu ülem- ja alampiirmäära kehtestamiseks. Maksuvabastused, millel on tööhõive või tootlikkuse suurendamisele väiksem mõju, tuleks kooskõlastatult kaotada.

3.3.2. Komitee tervitab eri liikmesriikide ema- ja tütarettevõtjaid käsitleva direktiivi ettepanekut, mis on üks meede maksupettuste ja maksudest kõrvalehoidumise vastase võitluse tõhustamise tegevuskavas ([32]) esitatud 34 meetmest. Komisjon esitas tegevuskava 2012. aasta lõpus. Komitee eelistaks siiski, et see rakendataks määrusena.

([23]) Euroopa Komisjoni uuringu ülevaade 02/2013 „Maksude ja toetuste süsteemi muutuste mõju sissetuleku jaotumisele ELi riikides alates majanduskriisi algusest".

([24]) OECD project on Base Erosion and Profit Shifting (BEPS), 2013.

([25]) Role of the IMF in international taxation.

([26]) https://www.g20.org/sites/default/files/g20_resources/library/Saint_Petersburg_Declaration_ENG.pdf

([27]) OECD maksupoliitika ja -halduse keskus.

([28]) Fiktiivsed tehingud riigis, kus toimub lõpptarbimine, põhjustades riigikassadele potentsiaalselt piiramatuid kaotusi.

([29]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee deklaratsioon „Euroopa tegevuskava", võeti vastu täiskogu 29.–30. aprilli 2014. aasta istungjärgul. Vt ka Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Arukad eelarvepoliitika konsolideerimise strateegiad – Euroopa majanduskasvu hoobade leidmine" (ELT C 248, 25.8.2011, lk 8).

([30]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Ettevõtete ühise konsolideeritud tulumaksubaasi loomine ELis" (ELT C 88, 11.4.2006, lk 48).

([31]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Ettevõtte tulumaksu ühtne konsolideeritud maksustamisbaas" (ELT C 24, 28.1.2012, lk 63).

([32]) COM(2012) 722 final.

3.3.3. ELi-sisesel kaupade ja teenustega kauplemisel on tehtud rohkem edusamme käibemaksu ühtlustamisel seal, kus on parandatud maksubaaside ühtlustamist, kuid maksumäärad on ikka veel väga erinevad.

3.3.4. Lõpetuseks leiab komitee, et esmatähtsaks tuleks pidada maksusoodustusi teadus- ja arendustegevuse valdkonnas, arvestades selle valdkonna strateegilist olemust ([33]).

3.3.5. Kõigi kavandatud meetmete puhul tuleb jälgida, et need ei kahjustaks Euroopa ettevõtete konkurentsivõimet.

3.4. *Üksikisikute ja kodumajapidamiste maksustamine*

3.4.1. Füüsiliste isikute suhtes kohaldatakse nii otsest kui ka kaudset maksustamist. Tuleb meeles pidada, et kaudsed maksud on oma olemuselt regressiivsed ning et eriti kaudse maksustamise ülespoole ühtlustamine on regressiivne ja võib ilma tasakaalustavate sissetulekutoetusteta avaldada drastilist mõju madalaima sissetulekuga elanikkonnasektoritele.

3.4.2. Füüsiliste isikute otsese maksustamise ühtlustamine piirdub erijuhtumitega ja maksukoormuse ühtlustumine on peatunud.

3.4.3. Vähemalt euroalas tuleks läbi vaadata üksikisiku tulumaksu käsitlevate õigusaktide mitmed peatükid ja sotsiaalkindlustusmaksete kulu, et vältida sotsiaalset dumpingut, ühtlustada tööjõu maksukiilu ja lihtsustada nii selle liikuvust ([34]). Sellise maksustamise astmelisust tuleks laiendada kapitalitulule ja jõukusele, mis seda tekitab, muutes kinnisvara-, pärandi- ja kinkemaksud uuesti kontrollivahendiks. Lisaks on sellistel maksudel nõudlusele vähem pärssiv mõju kui tööjõumaksudel.

3.4.4. Vajadus asetada investeeringutele suurem rõhk kui tarbimisele muudab veelgi olulisemaks nn lähenemismadude (*convergence snakes)* süsteemide loomise ja ühtlustamise hoiuste intresside ([35]), füüsiliste isikute saadud dividendide ja piiriüleste pensionihüvitiste maksustamiseks.

3.4.5. Komitee toetab komisjoni otsinguid leida viise, kuidas muuta maksustruktuurid majanduskasvu soosivamaks ning käsitleda maksustamise võimalikku rolli konsolideerimisvajaduste täitmisel maksubaaside, nt eluasememaksu laiendamise kontekstis. Niisiis oli Euroopa poolaasta raames liikmesriikidele esitatud Euroopa Komisjoni soovituste eesmärk kasutada perioodilisi varamakse konsolideerimise eesmärgil või maksukoormuse tööjõult ärasuunamise osana ([36]).

3.4.6. Komitee teeb ka ettepaneku võtta lisameetmeid keskkonnamaksude ühtlustamiseks, võttes lähtealuseks komisjoni 2030. aasta kliima- ja energiapoliitika raamistiku.

3.4.7. Üldsus aitab võidelda maksu- ja tööjõupettuste tõsise probleemi vastu, kui neil on selleks stiimulid. Tuleks tugevdada selliseid vahendeid nagu teenuste vautšerid või maksuvabastused ja -soodustused muude üksikisikute tugiteenuste puhul, milles ühendatakse eesmärgid edendada sotsiaalhoolekannet ja tuua varimajandus päevavalgele.

3.4.8. Komitee teeb ettepaneku, et mitteametliku majanduse vastu võitlemiseks võetaks kasutusele maksustiimulid, mida kohaldataks selliste makseviiside kasutamise suhtes nagu pangakaardid ja mobiiltelefonid, mis jätavad jälje ja soodustavad finantsalast ja e-kaasatust, ühtlustades nende üksikisikute või ettevõtete maksusoodustusi või -vabastusi, kes vähendavad sularaha kasutust.

3.4.9. Sarnaselt võiks majandusstiimulite abil tõhustada avaliku sektori koostööd võimalike petutehingute avastamiseks, võttes eeskujuks Ameerika Ühendriikide tavapraktika.

([33]) Placing taxation at the service of research and development.

([34]) Eurorühma sõnavõtt „Struktuurireformi kava – majanduskasvu ja töökohtade loomise temaatiline arutelu – maksukiilu vähendamine", 8. juuli 2014.

([35]) http://europa.eu/legislation_summaries/taxation/l31050_et.htm

([36]) Euroopa Komisjon (2014), „Maksureformid ELi liikmesriikides", lk 112.

3.5. *Territoriaalne maksustamine (piirkonnad, riigid ja EL)*

3.5.1. Maksustamise suur mitmekesisus soodustab pettust, korruptsiooni ja varimajandust. Komitee kutsub euroala liikmesriike võtma suuremad volitused neljas peamises maksustamisvaldkonnas: füüsiliste ja juriidiliste isikute otsene maksustamine (sh kapitalilt saadava tulu ja vara maksustamine ja muud jõukusega seotud maksud) ning kaudne maksustamine käibemaksu ja erimaksude näol.

3.5.2. Eelarvejuhtimise osas edusammude tegemine tähendab vältimatult liikmesriikide järkjärgulist suveräänsusest loobumist. Nii võiks maksude kogumine olla jätkuvalt valdavalt riikide otsustada ning kontrolle, inspekteerimist ja tulu jaotamist jagataks ELi ja riikide vahel. Siinkohal teeb komitee ettepaneku luua ELi maksuamet, alustades euroalast.

3.5.3. Kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega tuleb arvestada kohalike maksudega, kuid komitee soovitab käivitada lihtsustamiskampaania, vähendades, rühmitades ja standardides paljusid olemasolevaid makse.

3.6. *Välismõõde ja seos avaliku sektori poliitikaga*

3.6.1. Rahvusülene fiskaalpoliitika ([37]) oleks tõhus vahend aluslepingute, eeskätt ühtekuuluvus- ja säästva arengu poliitika eesmärkide saavutamiseks.

3.6.2. Komitee kutsub üles looma vähemalt euroalas ühise lisaeelarve, mis võimaldaks koguda makse ja võtta järk-järgult üle need poliitikameetmed, mida on parem rakendada ühiselt: aktiivsete tööturumeetmetega seotud töötuskindlustus ([38]), teadus- ja arendustegevus, kaitse, ühine mehhanism võlaintressi koormuse hüvitamiseks ([39]) jne.

3.6.3. Lõpuks toetab komitee jõuliselt OECD ja G20-riikide võetud meetmeid rahvusvahelise maksualase koostöö valdkonnas ja maksupettuste vastu võitlemisel ning kutsub üles muutma automaatse maksualase teabevahetuse rahvusvaheliseks standardiks.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

([37]) Stefan Collignon, „Taking European integration seriously".
([38]) Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamused „Majandus- ja rahaliidu väljakujundamine – ELi järgmine õigusloomeperiood" ja „Majandus- ja rahaliidu sotsiaalne mõõde" (ELT C 271, 19.9.2013, lk 1).
([39]) Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Majanduskasvu elavdamine" (ELT C 143, 22.5.2012, lk 10).

LISA

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamusele

Arutelu käigus lükati tagasi järgmine muudatusettepanek, mis kogus hääletamisel vähemalt veerandi antud häältest (kodukorra artikli 54 lõige 3).

Punkt 1.4

Muuta järgmiselt:

„*Maksupoliitika puuduste ja lünkade kõrvaldamiseks on vaja astuda euroalal ambitsioonikamaid samme, et vähendada eri maksude hulka ja need standardida, laiendada maksubaasi, kooskõlastada paremini maksumäärad ning tugevdada koostööd ja teabevahetusmehhanisme, et võidelda pettuse ja maksudest kõrvalehoidumisega. Sealjuures tuleb võtta arvesse, et üldine maksukoormus euroalal ei ületaks maksukoormust naaberriikides.*"

Motivatsioon

Kuna arvamuses tehakse ettepanekuid ka uute maksude sisseviimiseks, siis on oluline, et üldine maksukoormus euroalal ei ületaks maksukoormust naaberriikides. Vastasel juhul võib see (kõrge maksukoormus) mõjuda euroalale negatiivselt, suurendades ettevõtete ümberpaigutamist ja töötajate lahkumist.

Hääletuse tulemus

Poolt:	80
Vastu:	129
Erapooletuid:	17

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Tööstuse muutused Euroopa pakendamissektoris”

(omaalgatuslik arvamus)

(2015/C 230/05)

Raportöör: Gonçalo LOBO XAVIER

Kaasraportöör: Nicola KONSTANTINOU

22. jaanuaril 2014. aastal otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Tööstuse muutused Euroopa pakendamissektoris”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööstuse muutuste nõuandekomisjon (CCMI) võttis arvamuse vastu 13. novembril 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 503. istungjärgul 10. ja 11. detsembril 2014 (10. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 119, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 4.

1. **Järeldused ja soovitused**

1.1. Euroopa pakenditööstus seisab silmitsi mitmete väljakutsetega. Pakenditööstuse otsustava rolli tõttu arvukates sektorites on tal Euroopa majanduse konkurentsivõime seisukohast keskne positsioon. Euroopa peab säilitama tööstusharu juhtpositsiooni ja edendama pakendamissektori keskkonnasäästlikkuse, ohutuse ja märgistusküsimustega seotud suundumusi. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee leiab, et see juhtpositsioon peab toetuma neljale põhisambale. Need on ressursitõhusus, teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon, sotsiaaldialoog, jätkusuutlikkus ja kohandamine.

1.1.1. *Ressursitõhusus*

Kuna sektori tooteid kasutatakse tarbekaupade hoidmiseks, kaitsmiseks ja säilitamiseks ning seejärel visatakse tooted sageli ära, on sektoril määrav roll ELi liikmesriikide ringlussevõtu määrade tõstmisel. Ettevõtjad vajavad selle eesmärgi saavutamiseks siiski veel toetust ja komitee arvates saaks Euroopa Komisjon aidata, andes rohkem teavet parimate tavade ja olemasolevate ressursside parima kasutuse kohta. Seda on võimalik teha ka toetades keskkonnaküsimustega arvestamist kõigi, sealhulgas väljaspool Euroopat tegutsevate sidusrühmade poolt. Ressursitõhusus on pakendamisprotsessi väga oluline osa ja ühtlasi ka keskkonnaküsimus. Komitee leiab, et Euroopa Komisjon võiks töötada välja poliitikaraamistiku, et toetada strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide saavutamiseks vajalikku üleminekut ning luua ja säilitada keskkonnateadlik pakenditööstus.

1.1.2. *Väljakutsed*

Komitee on teadlik väljakutsetest, mida kerkivad energiahinnad põhjustavad tööstusharule nii igapäevases tegevuses kui ka ringlussevõtu protsessis. Komitee märgib, et pakenditööstuse jaoks äärmiselt olulist ringlussevõttu korraldatakse nii ELis kui ka väljaspool ELi. Komitee leiab, et energiahinna tasakaalustatuse küsimus peaks olema seda konkreetset tööstusharu puudutava ELi poliitika prioriteet.

Selleks et aidata kaasa ELi CO_2-heitega seotud eesmärkide saavutamisele, peaks iga tööstusharu seadma ringlussevõtule realistlikud eesmärgid, mis on kooskõlas ELi seadusandluses (pakendi- ja pakendijäätmete direktiiv ja jäätmete raamdirektiiv) määratletud ja strateegiaga „Euroopa 2020” seotud eesmärkidega, ning seejärel esitama iga-aastaseid aruandeid edusammude mõõtmiseks. Hoolimata iga liikmesriigi jõupingutustest edastada andmeid, mida Eurostat igal aastal avaldab, puudub andmete analüüsist ikka veel üks element. Komitee leiab, et tava kasutada vajalikust rohkem pakkematerjali on raiskamine, millesse tööstus peaks kriitiliselt suhtuma ning mis peaks olema ka tarbijate südametunnistuse küsimus. Üldsuse teavitamise kampaania võiks olla üks vahend, kuidas anda tõuge pakendi- ja pakendijäätmete direktiivis ülepakendamisega seoses määratletud põhinõuete täitmisele. Näiteks peaks komisjon kehtestama täpse ajakava, et kutsuda üles keelama täielikult ühekordsete kilekottide kasutamise ja edendama korduskasutatavate või biolagunevate kottide kasutamist. Ajakava peaks hõlmama sotsiaalpartneritega konsulteerimise etappe ja toetusmeetmeid sektori ümberkorraldamiseks.

1.1.3. *Teadus- ja arendustegevus ja innovatsioon*

Käesoleva arvamuse koostamiseks ellu viidud uurimistööst ning sidusrühmade ja komisjoniga peetud aruteludest on selge, et mitmetes olulistes küsimustes puuduvad piisavad andmed. Komisjoni toetus oleks teretulnud täiustatud metoodika väljatöötamisel sektoripõhiste andmete kogumiseks, et anda sotsiaalpartneritele olulist teavet sektori pikaajalise elujõulisuse tagamiseks. Komitee leiab, et sektori teadus- ja arendustegevuse peamised väljakutsed on samuti märkimisväärsed ning need hõlmavad tõhusat kaubavedu, jälgimissüsteemide tõhusust, kulude vähendamist, regulatiivseid ja turvalisusküsimusi ning samuti ökodisaini ja pakendi käitumist olelusringi jooksul. Komitee leiab, et selliste konkreetsete vajaduste ja kindla lähenemisviisi puhul on väga oluline, et raamprogrammi „Horisont 2020" innovatsiooni rahastamisvahendid oleksid pakenditööstuse jaoks prioriteet ja võimalus. Sektori ühendused ja tavapärased sidusrühmad peavad suurendama suutlikkust osaleda Euroopa konsortsiumides, et edendada innovatsiooni.

Komitee leiab, et kõigi praeguste probleemide lahendamiseks tehtavad pidevad investeeringud on kriitilise tähtsusega. Sektori toimetulek pikas perspektiivis eeldab kapitaliinvesteeringuid ja investeeringuid sektori töötajatesse. Selleks on vaja asjakohast kavandamist ning dialoogi töötajate, tööandjate, valitsuste, Euroopa institutsioonide ja laiemalt ühiskondlike sidusrühmade, sealhulgas riiklike haridustaristute vahel.

On selge, et pakendamissektor areneb uute suundumuste, nagu e-kaubandus, surve all. E-kaubanduse kasvu näitas Eurobaromeetri 2013. aasta uuring, millest järeldus, et peaaegu pool Euroopa kodanikest oli viimase kuue kuu jooksul sooritanud internetioste ([1]). Komisjoni sõnul on e-kaubandus arengu oluline tõukejõud, „millel on märkimisväärne potentsiaal majanduskasvu ja tööhõive saavutamisel. Eeldatakse, et ajavahemikul 2013–2016 suureneb e-kaubanduse osakaal kogu ELis üle 10 % aastas" ([2]). Selline arengusuund võiks anda tõuke võtta kasutusele uusi lahendusi jäätmematerjalide, nagu papi ja plasti vähendamiseks. Neid suundumusi tuleb meeles pidada ka teadus- ja arendustegevuses.

Innovatsioon pakendamistööstuses on osutunud võimaluseks ka noorte tööhõive seisukohalt. Tööstusdisaineritel, materjaliinseneridel ja muude uute ametite esindajatel on tuleviku tööturul palju võimalusi. Komitee näeb pakendimahukates sektorites innovatsioonivõimalust seoses jätkusuutlikkuse ja disainiga.

1.1.4. *Kodanike osalus, töötajate sotsiaaldialoog, jätkusuutlikkus ja kohandamine*

Komitee leiab, et Euroopa pakendamissektori tööandjate ja töötajate jaoks on kriitilise tähtsusega väljakutse tagada, et tööstusharu säilitaks oma konkurentsieelise, kasutaks täielikult ära tehnoloogilist innovatsiooni ja toodaks kvaliteetseid, jätkusuutlikke kaupu. Komitee leiab ka, et sidusrühmad peavad tegema kindlaks sektoris tulevikus vajalikud uued oskused, et kohandada haridussüsteemi selle elutähtsa väljakutsega. Hoolikalt tuleks uurida uutest suundumustest, nagu internetimüük, tulenevaid probleeme ja hinnata nende mõju.

Komitee on jõudnud järeldusele, et enamik pakendiettevõtjaid ja nende töötajaid on valmis muutustega kohanema, kuid nad vajavad rohkem teavet, et teha nii sektori kui ka tööhõive seisukohalt õigeid otsuseid. Turumuutustega kohanemine peaks toimuma nii, et arvestatakse töötajatega, kuid ei unustata ka kiirete muutuste ja ettevõtete ümberpaigutamise ohtu.

Komitee leiab, et sektori jätkusuutlikkuse üle peetav arutelu peab toimuma kodanikuühiskonna ning riigi ja Euroopa tasandi sotsiaaldialoogi kaudu. Sellise võimaluse võiks pakkuda pakendamissektori valdkondliku sotsiaaldialoogi komitee loomine.

2. **Sissejuhatus**

Käesoleva dokumendi põhieesmärk on esitada ELi institutsioonidele rida soovitusi, mis on EMSK/CCMI arvates Euroopa majanduse ja eeskätt pakendamissektori ergutamiseks kriitilise tähtsusega. Euroopa peab näitama eeskuju ja edendama õigusaktide positiivset järgimist majanduse toetamiseks, mida viiakse ellu jätkusuutlikul viisil eesmärgiga parandada siseturgu: ülima tähtsusega peaksid olema usaldus ja õigusalaste nõuete järgimine, mitte kaitse.

([1]) Eurobaromeeter 398, siseturg (oktoober 2013).
([2]) MEMO-13-1151, Euroopa Komisjon, tsitaat komisjoni teatises „Tegevuskava postipakkide kättetoimetamise ühtse turu lõpuleviimiseks" (COM(2013) 886 *final*).

2.1. Pakenditööstus teenib meie igapäevaelus arvukaid eesmärke: **tootekaitse** (purunemise, riknemise ja saastumise vältimine, säilivusaja pikendamine), **reklaam** (toote koostisosad, omadused, reklaamsõnumid ja kaubamärk), **teave** (toote identifitseerimine, ettevalmistus ja kasutus, toitumis- ja säilitamisalane teave, hoiatussildid, kontaktid, avamise juhendid, kasutuselt kõrvaldamise korraldus), **mugavus** (toote ettevalmistus, pakkumine, säilitamine ja portsjoniteks jagamine), **kasutamine** (tarbijale kättetoimetamine, jae- ja transpordiühikud), **käitlemine** (transport tootjalt jaemüüjale, väljapanek müügikohas) ja **jäätmete vähendamine** (töötlemine, kõrvaltoodete taaskasutamine, ladustamiseks ja transpordiks vajalik energia).

2.2. Arvestades sektori tohutut mitmekesisust, vajab pakendamissektor kindlasti laiaulatuslikku ja mitmekesist lähenemisviisi. Kuna tegemist on väärtusliku sektoriga, tuleb olla hoolika suhtumisega, milles võetakse arvesse sektori mitmekesisust, vajadust vastata eeskirjadele ja õigusaktidele ning loomulikult sektori konkurentsivõimet.

2.3. Kuigi palju olulisi probleeme on enamiku tööstusharude jaoks ühised, seisavad üksikud allsektorid loomulikult silmitsi ka oma spetsiifiliste probleemidega. See tuleneb asjaolust, et konkreetsetele toodetele kehtivad eeskätt standardite ja sertifikaatide osas eri tingimused.

2.4. Pakendi kasutamine innovatsioonist ja kvaliteedist teavitamiseks on Euroopa võimalus. Siinkohal on mitmeid meetmeid, mille eesmärk on selgelt määratleda asjaomases pakendis sisalduvate toodete kvaliteet ja innovaatilisus. See on lõputu väljakutse, mis on väga oluline ELi toodete eristamiseks teistest maailma paikadest pärit toodetest.

2.5. Komitee arvates on selle arutelu jaoks elulise tähtsusega veel kaks küsimust: pakendamistööstuse logistiline aspekt ja sektori juurdepääs kasutatavatele toorainetele.

Nende kahe küsimuse valguses on lihtne mõista, miks Euroopa pakenditööstuse ees seisvad probleemid on nii tohutu suured.

Käesoleva dokumendi põhieesmärk on esitada ELi institutsioonidele rida soovitusi, mis on EMSK/CCMI arvates üldiselt Euroopa majanduse ja eelkõige pakendamissektori ergutamiseks kriitilise tähtsusega. Nagu muudeski valdkondades, peab Euroopa näitama taas kord eeskuju ja kutsuma üles järgima eeskirju ja õigusakte, mis tõepoolest aitavad majandust ning mida viiakse ellu jätkusuutlikul viisil eesmärgiga ergutada siseturgu: märksõnad peaksid olema usaldus ja õigusalaste nõuete järgimine, mitte kaitse.

2.6. Just kasutatavate materjalide temaatika on väga oluline küsimus, mis vajab hoolikat analüüsi, et järgida avatud turu põhimõtet ja tagada kõigile turuosalistele võrdsed tingimused.

2.7. Komitee leiab, et sektori sidusrühmade vahelise koordineeritud ja kaasava dialoogi loomisega tagatakse, et sektor jääb jätkusuutlikuks, pakub pikas perspektiivis inimväärset tööd ning tuleb paremini toime muutustega ja kohaneb tarbijate vajaduste ja laiemate ühiskondlike nõudmistega. Selles osas ei kasutata praegu täielikult ära sotsiaaldialoogi potentsiaali sektorit tugevdada ning selle küsimusega tuleb kiiresti tegeleda.

2.8. Kui sektor peab turu nõudmiste täitmiseks muutustega kohanema ja muutuma, on jätkusuutlikkuse ja võrdsete parandusmeetmeteni jõudmine võimalik üksnes sidusrühmade mitmekanalilise kaasamise kaudu. Selleks et käsitleda sektori, selle struktuuri ja konkurentsivõimega seotud küsimusi ja muid seonduvaid küsimusi, nagu tööhõive, oskused ning sektori ja selle tööjõu kohanemisvõime ja edasine elujõulisus, peaks komisjon innustama nõuetekohaselt struktureeritud ja organiseeritud sotsiaaldialoogi. Lisaks tuleks luua eri osalejate ja institutsioonide vaheline kahesuunaline teabevahetuskanal, et anda laiemale üldsusele (st ühiskonnarühmad ja tarbijad, töötajad, tööandjad, valitsused jne) platvorm osalemiseks. Sel viisil saavad kõik asjaomased pooled osaleda sektori tegevuses ning olla seotud selle laiema ja keskse rolliga ühiskonnas.

3. **Analüüs/raamistik**

3.1. Euroopa pakendamissektor hõlmab tervet rida tegevusvaldkondi ning kuigi sel on teiste tööstusharudega sarnaseid probleeme, seisab sektor praegu ning lühiajalises ja keskpikas perspektiivis silmitsi mitmete ainulaadsete ja oluliste väljakutsetega. Pakendamissektor hõlmab klaas-, metall-, plast-, puit- ja paberpakendi ettevõtteid, mis annavad Euroopas tööd kokku rohkem kui 6,5 miljonile inimesele ([3]) (Eurostat).

3.2. Pakendamissektor tähendab lisaks laiale tootevalikule ka rida mitmesuguseid erinevaid protsesse, mida kasutatakse toodete loomiseks konkreetsete turgude jaoks ja konkreetseks kasutuseks ning mis kõik nõuavad eri keskkonda ning sisaldavad mitmesuguseid väljakutseid ja iseärasusi.

Näiteks on klaaspakendi ettevõtjate jaoks märkimisväärne kulutegur energiakasutus. Kuna kuni 80 % klaaspakendijäätmetest võetakse uuesti ringlusse, annab klaasi ringlussevõtt olulise panuse ELi ringlussevõtu eesmärkidesse ja piirkonna CO_2-jalajälje vähendamisse.

3.3. Oluline aspekt on ka pakendamiseks kasutatavate materjalide vaheline seos ning negatiivset mõju on pakendamissektorile avaldanud pakendamiseks kasutatavate materjalide, nagu lainepapp ja torud, transiidiveo kulude suurenemine. Seega jäävad sektori kogu tarneahela energiakulud – pange tähele kaugust, mille trükitud materjalid ja muud tooted läbivad enne nende kasutamist pakendiettevõtetes – lõpuks pakendamissektori kanda.

3.4. Metalli saab korduvalt ringlusse võtta, ilma et selle kvaliteet langeks, mis annab lisaväärtust sektori panusele ELi ringlussevõtu eesmärkide saavutamisel.

3.5. Taaraklaasi kasutatakse pudelite, purkide ja muude pakendite tootmiseks. See on ELi klaasitööstuse suurim haru, moodustades ligikaudu 60 % kogu klaasitootmisest ja andes ELis tööd 90 000 inimesele (Eurostat). Klaasisektori tööhõive üldiselt on vähenenud suurema automatiseerimise, tööstuse konsolideerimise ja madalate tootmiskuludega riikidest lähtuva konkurentsi tõttu. Import väljastpoolt ELi põhjustab suuremat konkurentsi. Tootmistehaste arv ELi lähedal asuvates või naaberriikides on suurenenud, sest seal on väiksemad tööjõukulud ja paindlikumad seadused. See põhjustab lühiajalist ületootmist ja avaldab survet hindadele.

Prantsusmaa, Saksamaa ja Itaalia on suurimad tootjad ELis. Klaas on ressursitõhus materjal, mida saab lugematuid kordi ringlusse võtta. Näiteks on energiakasutus klaaspakendi ettevõtjate jaoks märkimisväärsem kulutegur kui teiste ettevõtjate jaoks. Kuna kuni 80 % klaaspakendijäätmetest võetakse uuesti ringlusse, annab klaasi ringlussevõtt olulise panuse ELi ringlussevõtu eesmärkidesse ja piirkonna CO_2-jalajälje vähendamisse. Kasutatavate materjalide ja toodetavate toodete tõttu sõltuvad sektori teised osad energiast siiski vähem.

3.6. Kui vaatame paberi või muude sarnaste materjalide kasutamist, siis muudab sektori tarneahela keerukamaks asjaolu, et paber- ja papp-pakendi (sellised tooted nagu kastid, lainepapp, karbipapp ja pakkekartong) töötlemise eest vastutavad ettevõtted kalduvad tootma paberit ise ning on osa katkematust protsessist, hõlmates nii kasutatud materjalide peenestamist ja värviärastust kui ka puidust toortoodete kasutamist.

3.7. Teiselt poolt on ka plastpakendil oma iseärasused: kõiki pakendamise allsektoreid ei esinda arvukad tööstusorganisatsioonid. Plastpakenditööstus varustab ka muid kui vaid eespool mainitud turge. Selle lõpptarbijad on näiteks autotootjad, kosmeetikaettevõtted ning tervisetooteid ja müügipakendis toidu pakendeid tootvad ettevõtted. Ometi esindab seda allsektorit vaid üks tööstusühendus. Plastpakendamine on seotud ka keskkonnaküsimustega, nagu kilest poekottide tootmine ning nende kõrvaldamise ja nende koostisosade lagunemisega seotud raskused.

3.8. Kõnealusel juhul on selline tootmisprotsesside mitmekesisus loonud ettevõtjate esindusorganite külluse, mis loob iseenesest takistusi ettevõtjate ja töötajate esindajate koostööle nii olulistes küsimustes nagu keskkonnasäästlikkus ja muutuste juhtimine. Pakendamise allsektorite, nagu metallpakendi ettevõtjate killustatud olemust väljendab hästi kaubandusvaldkonna esindusorganisatsioonide arvukus. Näiteks toodavad alumiiniumit tootvad ettevõtted sageli ka alumiiniumpakendeid ja neil on oma kaubandusorganisatsioon (Euroopa Alumiiniumi Assotsiatsioon). Oma kaubandusorganisatsioon on aga ka (terasest ja alumiiniumist) joogipurke tootvatel metallpakendi spetsialistidel ning samuti on oma organisatsioon terasetoodetele spetsialiseerunud pakendiettevõtetel.

([3]) 700 000 otsest töökohta.

3.9. Sektori tähtsuse tõttu – selle panuse pärast nii SKPsse kui ka tööhõivesse – vajavad need valdkondlikud probleemid erilist tähelepanu. Siiski teenib pakenditööstus sellise killustatud sektorina kogu majandust varustavate ettevõtete vajadusi, ulatudes palju kaugemale oma traditsioonilistest turgudest.

3.10. Tootepakend täidab mitut vajadust ja hõlmab selliseid küsimusi nagu tootekaitse (purunemise, riknemise ja saastumise vältimine), reklaamteave (toote identifitseerimine, kaubamärk, ettevalmistus, kasutus, toitumis- ja ohutusalane teave), käitlemisalane teave (transport ja väljapanek müügikohas), pakendijäätmete vähendamine (töötlemiseks, ladustamiseks ja transpordiks vajalik energia). CO_2-heite vähendamise jõupingutuste kontekstis on oluline pakendikujundus, mis on oluline aspekt kaubaveoks olemasoleva ruumi maksimaalsel ärakasutamisel. Pakendamise enda roll jäätmete vähendamisel on muutunud oluliseks, kuna Amazoni laadsed internetiettevõtted on kujunenud väga suurteks pakendikasutajateks. Samuti tuleks käsitleda nn vastutava poole küsimust.

Näiteks kasutab Amazon serditud „kergesti avatava pakendi" süsteeme. Plasti ja kinnitusrihmade kõrvaldamisega on Amazon alates 2008. aastast põhjalikult muutnud oma lähenemisviisi 2 000 tootja 200 000 toote suhtes, vähendades seeläbi papi tarbimist 5,4 miljoni ruutmeetri võrra, üldise materjali tarbimist 11 203,7 tonni võrra ja kastide kogumahtu 410 000 kuupmeetri võrra. Tegelikkuses kannab jäätmepakendi eest lõppvastutust tarbija, kuid tootjale või vahekasutajale peaks huvi pakkuma see pakendi kogus, millest saavad lõpuks jäätmed.

3.11. Allpool välja toodud küsimused vajavad põhjalikku analüüsi, et saada üldine ülevaade hetkeolukorrast ja pakkuda võimalikke lahendusi tagamaks, et Euroopa pakendamissektor säilitab konkurentsivõime ja keskkonnasäästlikkuse ning annab inimväärset tööd tuhandetele sellest sektorist sõltuvatele töötajatele.

3.12. Mistahes muutus tooraine kättesaadavuses mõjutab nii valmispakendite hinda kui ka kättesaadavust ning võib tõsiselt häirida sektori tegevust. Seepärast tuleks läbi viia tooraineid mõjutavate jõudude ja suundumuste analüüs, et võimaldada pakenditööstusel ennetada tulevikumuutusi ja vältida sellega kaasnevaid võimalikke häireid. Näiteks avaldavad eriti metallpakendi sektorile survet nii tooraine kui ka energia hinna järsk tõus.

3.13. 2012. aastal käivitas komisjon tooraineid käsitleva Euroopa Innovatsioonipartnerluse eesmärgiga lahendada puidupõhiste ja mineraalsete toorainete tarnega seotud probleemid.

3.14. Peamiselt Aasiast pärinev nõudlus on toonud kaasa paberpakenditeks kasutatava teisese tooraine hinnatõusu, kuid selle tootjad ei saa neid lisakulusid lihtsalt oma klientidele üle kanda. Hiina nõudlus on andnud tugeva panuse paberpakenditeks kasutatava ringlussevõetud materjali hinnatõusu (taaskasutusse võetud paberi hind on võrreldes 2006. aastaga peaaegu kahekordistunud, ringlussevõetud paberi hind on sama perioodi jooksul suurenenud peaaegu 50 % võrra). Lähitulevikus see hinnatõus tõenäoliselt jätkub.

4. **Sektori nõudlus ja suundumused**

4.1. Eurostati andmetel annab Euroopa terasetööstus tööd kokku 355 000 inimesele, kellest ligikaudu 60 000 töötab metallpakenditööstuses (hõlmab terase- ja alumiiniumitööstust). Organisatsiooni *Metal Packaging for Europe* hinnangul töötab alumiiniumitööstuses 80 000 inimest ja Euroopa alumiiniumitööstuse kogu väärtusahelas kuni 255 000 inimest. Sellegipoolest on sektor kannatanud ja kannatab jätkuvalt töökohtade kadumise all kas sektoris toimunud konsolideerimise või rahvusvahelise konkurentsi tõttu ([4]).

4.2. Sektori tööandjate ja töötajate väljakutse Euroopas on tagada sektori konkurentsieelise säilimine, tehnoloogilise innovatsiooni täielik ärakasutamine ning keskkonnasäästlike ja kvaliteetsete kaupade tootmine.

([4]) Eurostati andmetel on töökohtade arv lainepapi-, plast-, metall-, klaas- ja puitpakendi tootmises viimase kümne aasta jooksul pidevalt vähenenud. Alates 2003. aastast on kogutööhõive nimetatud allsektorites vähenenud 1,2 miljoni võrra.

4.3. Rahvusvaheline konkurents avaldab jätkuvalt survet sektori töötajate töötingimuste halvenemise suunas. Samas oodatakse neilt jõukuse loomist, innovaatiliste tehnoloogiate kasutamist ja põhimõtteliselt sektori tegevuse ja jätkusuutliku tuleviku säilitamist tulevaste põlvkondade jaoks.

4.4. Euroopa pakendamissektor kannatab jätkuvalt ületootmise all. See suurendab rahvusvahelise konkurentsi mõju ning toimib töötasusid ja töötingimusi piiravalt. Sektori tööhõive vähenemise suundumus illustreerib nii konkurentsi kui ka ületootmise mõju.

4.5. Pakendamissektoril on potentsiaal pakkuda Euroopa riikide majandusele suuremaid eeliseid oma materjali ringlussevõtu suutlikkuse tõttu. Üha rohkem pakendimaterjali kas võetakse taaskasutusse või on valmistatud teiste tootmissektorite ringlussevõetud materjalist. Ringlussevõtu keskkonnaalased eelised on piisavalt ilmsed ja neid käsitletakse korrapäraselt ka komisjoni dokumentides. Sellegipoolest saab pakendamissektor tõsta liikmesriikide ringlussevõtu määrasid. Samas on sektoril potentsiaal sulgeda ringmajanduse ahel, vältides kahtlaste jäätmete eksporti ja keelustades nende pakendiimportijate juurdepääsu Euroopa turgudele, kes ei järgi head keskkonnatava ([5]). Metall- ja alumiiniumpakendi ettevõtted, kelle toodang moodustab 16 % alumiiniumtoodete kogumahust Euroopas, sõltuvad nii tooraine (boksiid) kaevandamisest kui ka vanametalli ringlussevõtust.

4.6. Euroopa pakendamissektori märkimisväärne ja oluline aspekt on ka tarbijate kaitse olulise tooteteabe või toote kasutamist puudutavate nõuannete andmise kaudu. Tarbijad ootavad õigustatult, et pakend kaitseb nende ostetavat kaupa ning, toidu ja joogi puhul, säilitab neid ja väldib saastatud toiduainetega seotud terviseriske. Samad ootused on ka jaemüüjatel, kuid lisaks sellele peaks nende müüdavate kaupade pakend pikendama maksimaalselt toote säilivusaega.

4.7. Pakenditööstuse tulevane kuju ja struktuur sõltuvad suuremal või vähemal määral innovatsioonist ja tehnoloogiasse tehtavatest investeeringutest: näiteks 3D-printimine on võimalus nii sektori kui ka tarbijate jaoks, kuid selle kasutuselevõtu ja käitamise edu sektoris sõltub suuresti sektoris tehtavast koostööst ja tarbijate ootustest. Tööstus peab kasutama olemasolevaid tehnoloogiaid ja kohanema asjakohase dialoogi kaudu.

4.8. Hea tava sektori ümberkorraldamiseks ja selle muutustega kohandamiseks areneb pidevalt, kuidas selle potentsiaali maksimeerimiseks on vaja ELi institutsioonide abi. EL saab pakkuda abi finantstoetuse näol või foorumi loomise kaudu, et korraldada täiendavaid arutelusid sotsiaalpartneritega. Sektor peaks selles protsessis ELiga koostööd tegema.

4.9. Jätkusuutlike ja toimivate lahendusteni on võimalik jõuda vaid juhul, kui tööstuse mõlemad pooled teevad koostööd. Riigi ja Euroopa tasandi sotsiaaldialoog pakub selleks võimaluse. Seepärast on pakendamissektori valdkondliku sotsiaaldialoogi komitee loomine esmatähtis, et alustada mitmete käesolevas dokumendis tõstatatud küsimuste käsitlemist.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

([5]) Kuigi pakendimaterjalide keskkonnastandarditele vastamise tagamiseks on olemas õigusaktid, järgivad Euroopa pakendiettevõtjad lisaks mitmeid suuniseid, et vähendada heidet ja edendada head keskkonnatava. Kuigi väljaspool Euroopat asuvatel konkurentidel on kohustus järgida Euroopa õigusakte, ei pruugi nad järgida neid vabatahtlikke tegevusjuhiseid või standardeid, mida järgivad Euroopa ettevõtjad.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Puidutöötlemissektori panus süsinikubilanssi”

(omaalgatuslik arvamus)

(2015/C 230/06)

Raportöör: Ludvík JÍROVEC

Kaasraportöör: Patrizio PESCI

27. veebruaril 2014. aastal otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse teemal:

„Puidutöötlemissektori panus süsinikubilanssi”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööstuse muutuste nõuandekomisjon (CCMI) võttis arvamuse vastu 13. novembril 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 503. istungjärgul 10.–11. detsembril 2014 (10. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 119, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 5.

1. **Järeldused ja soovitused**

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee koostas järgmised soovitused, et kasutada maksimaalselt puidutoodete pakutavaid eeliseid süsinikubilansis ning tugevdada Euroopa puidutöötlemissektori ([1]) konkurentsivõimet ja innovatsioonisuutlikkust.

1.2. Komitee tõdeb, et Euroopa ja riiklikud õigusaktid avaldavad puidutöötlemistööstusele tugevat mõju. Seetõttu kutsub komitee liikmesriike üles uurima kõiki võimalusi puidu kui keskkonnasõbraliku materjali kasutamiseks, et tugevdada kõnealuse sektori konkurentsivõimet, edendada tööhõivet ning toetada investeeringuid teadusuuringutesse ja innovatsiooni.

1.3. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles huvitatud sidusrühmadega konsulteerides välja töötama Euroopa suuniseid puidutoormega varustamise kohta, et suurendada puidu pakkumist ja edendada puiduressursside säästlikku kasutamist. Suunistesse tuleks hõlmata ka ressursitõhususe põhimõte. „Hea tava suunistes puidu säästvaks kasutamiseks Euroopas (2010)” toodud soovitusi tuleks arvesse võtta ja vajadusel edasi arendada.

1.4. Komitee tuletab meelde, kui oluline on tertsiaarse biomassi määratluse alt välja jätta puitalused ja pärast tarbimist ringlusse võetud puit.

1.5. Nagu märgiti komitee 2011. aasta oktoobris vastu võetud arvamuses „Euroopa konkurentsivõimelisema puidutöötlemis- ja mööblitööstuse võimalused ja väljakutsed” ([2]) ning kooskõlas Euroopa Komisjoni teatises „Ringmajanduse suunas: jäätmevaba Euroopa kava” esitatud põhimõtetega rõhutab komitee tõsiasja, et astmelisuse põhimõte (kasutamine, korduskasutamine, ringlussevõtt ja energiakasutus) kujutab endast optimaalset võimalust puidu ressursitõhusa kasutamise maksimeerimiseks, juhul kui see on majanduslikult ja tehniliselt võimalik lähtuvalt konkreetsetest riiklikest ja kohalikest iseärasustest. Komiteel on hea meel, et järgides tema nõudmist tunnistada astmelisuse põhimõtte tähtsust, on see põhimõte üle võetud mitmesse ELi dokumenti, näiteks „Euroopa tööstuse taassünd”, uus ELi metsastrateegia, komisjoni talituste töödokument „A Blueprint for the EU forest-based industries (woodworking, furniture, pulp & paper

([1]) Komitee järgib puidutöötlemissektori määratlemisel Euroopa Liidu majanduse tegevusalade statistilise klassifikaatori (NACE) koodi C16: puidutöötlemine ning puit- ja korktoodete tootmine, v.a mööbel; õlest ja punumismaterjalist toodete tootmine. Puidu saagimine ja hööveldamine. Puidust, korgist, õlest ja punumismaterjalist toodete tootmine. Spooni ja puitplaatide tootmine. Kilpparketi tootmine. Ehituspuusepa- ja tisleritoodete tootmine. Puittaara tootmine. Muude puidutoodete tootmine; korgist, õlest ja punumismaterjalist toodete tootmine.

([2]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa konkurentsivõimelisema puidutöötlemis- ja mööblitööstuse võimalused ja väljakutsed” (omaalgatuslik arvamus) (ELT C 24, 28.1.2012, lk 18).

manufacturing and converting, printing)", mis on lisatud teatisele „Uus ELi metsastrateegia metsade ja metsandussektori jaoks". Siiski ei poolda komitee õiguslikult siduvaid eeskirju ning toetab avatud turupõhist lähenemisviisi ja turuosalistele vabade käte jätmist.

1.6. Ehitusmaterjalidele pakutavad võimalused peaksid sisaldama vastavaid meetmeid, et vältida ringlussevõetavate materjalide, nt puidu, sattumist prügilatesse. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni ja huvitatud sidusrühmi üles sõnastama suuniseid ja soovitusi puidujäätmete kogumise kohta ning määratlema lahendusi pärast tarbimist ringlusse võetud puidu käitlemiseks.

1.7. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni kehtestama normi, mis asjakohasel viisil kajastaks suletud ruumide akustilisi omadusi, sest puit võib mängida olulist rolli heliisolatsiooni seisukohalt. Puidul on omadus ruume akustiliselt isoleerida väljastpoolt tuleva müra eest ja vähendada järelkõla aega. Puidu kasutamisega seotud võimalusi tuleks edasi uurida.

1.8. Komitee kutsub liikmesriike ja huvitatud sidusrühmi üles koostama riiklikke tegevuskavasid, et edendada puidu kasutamist hoonetes ja rohelisi infrastruktuure. Kohalikud omavalitsused tuleks otseselt kaasata nimetatud tegevuskavade rakendamisse.

1.9. Arvestades asjaolu, et puit ei ole ehitajate ja arhitektide hulgas nii populaarne kui teised materjalid, kutsub komitee liikmesriike käivitama algatusi puidukultuuri edendamiseks. Lisaks peaksid Euroopa puidutöötlemissektori esindajad ja Euroopa sotsiaalpartnerid tööstusharule atraktiivsema kuvandi andmiseks organiseerima kooskõlastatud riiklikke kampaaniaid.

2. **Euroopa puidutöötlemissektori kirjeldus. Väljakutsed ja võimalused. ELi õigusaktide võimalik mõju sektori konkurentsivõimele**

2.1. Euroopa puidutöötlemissektori aastakäive on umbes 122 miljardit eurot ja kogutoodang üle 115 miljardi euro. Eurostati andmetel koosnes puidutöötlemissektor 2012. aastal enam kui 311 000 ettevõttest. Umbes 126 000 ettevõtet tegutses ka mööblitööstuses. Puidutöötlemistööstus selle otseses tähenduses hõlmab saetööstust umbes 40 000 ettevõttega ning puidutoodete teistes allsektorites on ca 145 000 ettevõtet. Hoolimata täiustustest ei pruugi nimetatud arvud kajastada praegust olukorda, sest sõltuvalt liikmesriikide aruannetest ei pruugita väikseid ettevõtteid arvestusse kaasata. Mööbli- ja ehitusdetailide tootmise sektorites on väikeste ettevõtete arv märkimisväärne. Seega on ettevõtete reaalne arv hinnanguliselt üle 375 000.

2.2. Kogu ELis vähenes 2012. aastal järsult töökohtade arv puidutöötlemissektoris. Keskmiselt langes see näitaja 4,4 % võrra, kuid arvud ulatuvad - 3,2 % Saksamaal kuni - 13,7 % Hispaanias. Horvaatias ja Taanis oli töökohtade juurdekasv kõige suurem, samas kui Hispaania (- 13,7 %), Küpros (- 13,1 %) ja Slovakkia (- 11,5 %) seisid 2012. aastal silmitsi töökohtade arvu suurima kahanemisega.

Euroopa ja riiklikud meetmed avaldavad tugevat mõju puidutöötlemissektori konkurentsivõimele. Nagu rõhutati ELi konkurentsivõime 2014. aasta aruandes, on tootmis-ja tööjõukulud ning toorainehinnad Euroopas enamasti palju kõrgemad kui teistes piirkondades, millega kaasneb suur oht, et kõnealuse sektori ulatuslikud osad viiakse üle mujale. Seetõttu peaks Euroopa nõudma, et ELi turule jõudvad tooted vastaksid samadele sotsiaal-, keskkonna- ja ohutusstandarditele nagu Euroopas valmistatud tooted. Lisaks rõhutab komitee asjaolu, et Euroopa puidutöötlemissektor seisab jätkuvalt silmitsi märkimisväärselt kasvanud tootmiskuludega, eriti mis puudutab vaikusid ja energiat. Euroopas on energiakulu kolm korda suurem kui Ameerika Ühendriikides.

2.3. Taastuvenergia areng ja sellega seonduvad toetused vähendavad puidutoorme kättesaadavust ja tõstavad selle hinda. 2012. aastal oli puitkütuse osakaal Euroopa Majanduskomisjoni piirkonnas langetatud puidust hinnanguliselt umbes 15 % ehk 182 miljonit m^3. Viimasest ECE/FAO küsitlusest „Joint Wood Energy Enquiry" (JWEE 2011) selgus, et puiduenergia moodustab peamise osa taastuvenergiast (38,4 % kõigist taastuvenergia allikatest). Vastavalt viimasele Euroopat hõlmavale uuringule puidutoorme pakkumise ja nõudluse kohta ELi puidutööstuses („Study on the wood raw material supply and

demand for the EU wood-processing industries"), mille Euroopa Komisjon tellis Induforilt ([3]), peaks energiana kasutatava puidu osakaal ELis olema võrdeline praeguse raiepuidu mahuga, kui õnnestub saavutada taastuvenergia eesmärk 2020. aastaks. 2016. aastaks on puudujääk 63 miljonit m^3 puitu võrreldes ELi liikmesriikide koostatud riiklikes taastuvenergia tegevuskavades prognoositud nõudlusega.

2.4. Arvestades Euroopa Komisjoni uut teatist 2030. aasta kliima- ja energiapoliitika raamistiku kohta ja nõuet suurendada 2030. aastaks taastuvenergia osakaalu vähemalt 27 %, peab komitee vajalikuks kaaluda mitmesuguseid viise puidu kasutamise edendamiseks ELis, näiteks võttes arvesse 2010. aastal avaldatud väljaandes „Hea tava suunised puidu säästvaks kasutamiseks Euroopas" toodud soovitusi, ning leida lahendused konkurentsimoonutuste vältimiseks biomassi ressursside erinevate kasutajate vahel.

2.5. Seda silmas pidades kutsub komitee liikmesriike üles hindama energia tootmiseks kindlasti saadaoleva puidu biomassi hulka riigis või piirkonnas ja juba puitu toorainena kasutavate puidutöötlemisettevõtete tootmismahtu.

2.6. Lisaks taunib komitee seda, et mitmes liikmesriigis kehtivad ikka veel sätted, millega piiratakse puidu kasutamist mitmekorruselistes ehitistes, ning diskrimineerivad tuleohutuseeskirjad. Paljudes riikides on tuleohutuseeskirjad peamine takistus puidu kasutamisele ehitistes. Kehtivad küll ehitiste tuleohutust käsitlevad Euroopa standardid, kuid tuleohutus kuulub endiselt liikmesriikide pädevusse. Kõnealused eeskirjad tuleks viivitamata kõrvaldada, sest need tähendavat selget turutõket puidutoodete kasutamise laiendamisele ehitustööstuses ([4]).

2.7. Lisaks taunib komitee Euroopa puidupõhiste paneelide ja saetööstuse väljajätmist nende sektorite nimekirjast, mida ohustab süsinikdioksiidileke. Nimetatud sektorite nimekirjast kustutamine süvendab eelkõige nimetatud tootmissektorite käimasolevat tegevuse üleviimist väljaspool ELi asuvatesse riikidesse. Mõlema sektori jätmine nimekirja on oluline, et vähendada konkurentsisurve negatiivset mõju, mille all kannatavad kõik ettevõtted seoses tohutult tõusnud puiduhindadega konkurentsis biomassienergia sektoriga. 2008.–2013. aastal tuli ainuüksi Euroopa puidupõhiste paneelide tööstuses sulgeda 51 tehast, mis vähendas suutlikkust 10 386 mm^3 võrra. Mõni nendest suletud tehastest võeti osadeks ja monteeriti uuest kokku väljaspool Euroopa Liidu piire. Töötleva tööstuse säilitamine Euroopas peab olema kõigi poliitikakujundajate ja eelkõige Euroopa Komisjoni prioriteet. Seetõttu kutsutakse Euroopa Komisjoni asjaomaseid direktoraate tungivalt üles võtma meetmeid Euroopa tööstuse konkurentsivõime tagamiseks ja töötleva tööstuse majandustegevuse üleviimise vältimiseks.

2.8. Üheks tõhusaks meetmeks Euroopa tööstuse konkurentsivõime tagamiseks ja tootmise üleviimise vältimiseks võiks osutuda uus energia- ja süsinikumaks, mis peataks Euroopa tootjate diskrimineerimise.

([3]) Indufor on sõltumatu rahvusvaheline konsultatsioonifirma, kelle ettevõtted asuvad Soomes ja Uus-Meremaal. Indufor pakub nõustamisteenuseid nii avaliku kui erasektori klientidele. Tema lähenemisviis sisaldab kõiki säästva arengu aspekte: majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnaalast aspekti. Tema töövaldkonnad hõlmavad metsa säästvat majandamist, investeeringuid metsamaasse ja istutamisse, metsa hindamist ja vastavat hooldust, puidu- ja kiutööstust, biotooteid, metsaressursside hindamist ja kaardistamist, kliimamuutusi ja ökosüsteemi teenuseid metsamaastikel, metsapoliitikat ja strateegilisi uuringuid ning jätkusuutlikkuse ja arengu alast konsulteerimist metsa säästva majandamise ja säästva maakasutuse valdkonnas.

([4]) Paljudes riikides kalduvad riiklikud õigusaktid piirama puitsõrestike kasutamist mitmekorruseliste hoonete ehitamisel. Paljud riigid hoiduvad tuleohtlike materjalide kasutamisest, sest teadmised tulekahjude kohta hoonetes on puudulikud. Ulatuslik uurimis- ja arendustegevus on näidanud, et eelistada tuleks materjali suhtes neutraalseid ehitusalaseid eeskirju ning et juba üle kümne aasta kehtivad paljudes riikides funktsioonipõhised eeskirjad. Puit põleb, kuid seda saab kontrollida, seega on võimalik hinnata, kui suur osa ristlõikepindalast jääb pärast ühetunnist põlengut puutumata. Puit peab tule käes hästi vastu: kui raske puit põleb, moodustub söekiht, mis aitab säilitada puidu sisemiste kihtide tugevuse ja struktuuri, vähendades seeläbi ehitise täieliku kokkukukkumise riski.

3. **Puidutoodete kasutamise edendamine süsinikdioksiidiheite vähendamiseks ja kliimamuutustega võitlemiseks**

3.1. Ülemaailmne soojenemine on oluline poliitiline teema, mis mõjutab tugevasti inimeste tervist ja loodusvarasid. Meie valikud kasutatavate materjalide osas võivad märkimisväärselt mõjutada süsinikdioksiidiheidet, mis on ülemaailmse soojenemise üks peamisi põhjusi. Rohelised ja keskkonnasäästlikud tooted saavad tootjate ja tarbijate hulgas järjest suurema heakskiidu osaliseks. Samaaegselt on kehtestatud riiklikud ja Euroopa meetmed, mis toetavad neid tooteid. Komitee on arvamusel, et olelusringi hindamine ([5]) on sobiv keskkonnajuhtimisvahend tuleviku jaoks.

3.2. Euroopa saab märkimisväärselt vähendada süsinikdioksiidiheidet, suurendades süsinikdioksiidi sidumist oma metsade kaudu (optimeerides nende majandamist) ning edendades säästvalt toodetud puidutoodete kasutamist. On teaduslikult tõestatud, et puidutoodete kasutamine ehituses ja igapäevaelus avaldab positiivset mõju kliimale. Puudes ja sarnastes puidutoodetes talletunud süsiniku hulk sõltub puuliigist, kasvutingimustest (keskkond), puu vanusest ja ümbritsevate puude asustustihedusest. Siiski on selgunud, et ühe kuupmeetri puidu kasutamisega teiste ehitusmaterjalide asemel kaasneb süsinikdioksiidiheite märkimisväärne kokkuhoid (keskmiselt 0,75–1 tonni). Lisaks on ühes kuupmeetris puidus talletunud 0,9 tonni süsinikdioksiidi.

3.3. Yale'i Ülikooli hiljutises uuringus „Carbon, fossil fuel and biodiversity mitigation with wood and forests" ([6]) jõuti järeldusele, et puidu kasutamise suurendamine hoonete ja sildade ehituses vähendaks märkimisväärselt ülemaailmset süsinikdioksiidiheidet ja fossiilkütuste kasutamist. Teadlased leidsid, et suurendades puidutoodete kasutamist nii, et see oleks võrdeline 34 %, võib anda tugevat positiivset mõju. 14–31 % ülemaailmsest süsinikdioksiidiheitest on võimalik vältida, kogudes süsinikdioksiidi puidutoodete tselluloosi ja ligniini.

3.4. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni toetama liikmesriike ja Euroopa metsandussektorit, määratledes ja kehtestades meetmeid ning võimalikke stiimuleid pika elutsükliga raietoodete kasutamiseks ([7]). Mida kauem puitu kasutatakse ja taaskasutatakse, seda kauem seob see süsinikdioksiidi. Puitprügi (kitsamas tähenduses) hulka on võimalik viia miinimumini, sest puidu kõiki osi saab tõhusalt kasutada ja taaskasutada ning lõppkokkuvõttes energia tootmise eesmärgil põletada ([8]). Kui Euroopa soovib tõhusalt võidelda kliimamuutuse vastu, peaksid liikmesriigid ja Euroopa institutsioonid edendama puidutoodete kasutamist ning looma soodsad poliitilised raamtingimused puidu võimalikult pikaks olelusringiks.

4. **Puit ehitusmaterjalina**

4.1. Hoonete ehitamine ja kasutamine mõjutab märkimisväärselt keskkonda. Maailmas langeb 20 % veetarbimisest, 25–40 % energiatarbimisest ja 30–40 % kasvuhoonegaaside heitkogustest hoonetele. Ehituseks või renoveerimiseks kasutatavate materjalide valik mõjutab oluliselt keskkonda. Seetõttu tunnistab komitee, et puidul on oluline roll säästlike ja keskkonnasõbralike ehitiste arendamisel. Puidu kasutamise võimalused ei ole ehitussektoris täielikult ära kasutatud ja see avaldab negatiivset mõju puidutöötlemissektori konkurentsivõimele. Komitee soovib analüüsida, kuidas kõnealust olukorda parandada, mõjutamata negatiivselt teisi materjale.

([5]) Olelusringi hindamine on vahend, millega määratleda teatud protsessi, toote või tegevuse põhjustatud keskkonnakahjustusi ja hinnata kaasnevaid mõjusid. Kõnealune vahend on kasulik ka tööstusele, kui otsitakse praktilisi ja kasutajasõbralikke otsuste langetamise mudeleid keskkonnasõbraliku tootearenduse tarvis.

([6]) *Journal of Sustainable Forestry 33, lk 248–275, 2014.*

([7]) Nagu tunnistati Euroopa otsuses COM(2012) 93 (*final*) maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsandusega seotud tegevustest tuleneva kasvuhoonegaaside heite ja sidumise arvestuseeskirjade ning nimetatud tegevustest tulenevate meetmetega seotud teabe kohta, võib raietoodete aktiivsem säästlik kasutamine heidet oluliselt piirata ja suurendada kasvuhoonegaaside sidumist atmosfäärist

([8]) . Hiljutises Itaalia uuringus „Analysis of the Life Cycle Assessment (LCA) and comparison between the use of post-consumer wood for the production of chipboard wood panels and for renewable energy use" kogutud andmetest selgus, et arvestades mõju kliimamuutustele, on ringlussevõetud puidu kui toormaterjali kasutamine puitplaatide tootmiseks kasulikum kui selle põletamine biomassil töötavas elektrijaamas. Nimetatud uuringu viis läbi Itaalia uurimisinstituut eAmbiente, c/o Parco Scientifico Tecnologico VEGA. Uuringut tutvustati komitee arutelul puidutöötlemissektori panuse kohta süsinikubilanssi. Arutelu toimus 19. septembril 2014. aastal Mestres (Itaalia).

4.2. Puitu on juba kaua peetud keskkonnasõbralikuks materjaliks laia valiku toodete puhul. Olelusringi hindamise uuringutes kogu maailmas on selgunud, et puidutoodetel on olulised keskkonnaalased eelised. Puit on üks väheseid 100 % taastuvatest ehitusmaterjalidest. Puit salvestab süsinikdioksiidi ning on tänu oma kärgstruktuuri õhuaukudele looduslik isolatsioonimaterjal. Puit on turvaline, tugev ja usaldusväärne materjal ka ekstreemsetes tingimustes, näiteks orkaanide, maavärinate ning tulekahjude korral.

4.3. Ehitusmaterjalide kasutuselt kõrvaldamise võimaluste hulka kuuluvad korduskasutus, ringlussevõtt ja taaskasutus. Praegusest olukorrast nähtub, et suur hulk ehitusjäätmeid jõuab ikka veel prügilatesse, suurendades seeläbi prügilate koormust ja raskendades nende tegutsemist. Selliseid materjale nagu puit saab kohe ringlusse võtta korduskasutamiseks sama tootena või töödelda teisteks vajalikeks toodeteks. Komitee märgib, et ringlussevõtuks on tarvis taastöötlemist, mis üldjuhul on majanduslikult teostatav vaid siis, kui materjali allika läheduses on korraldatud tõhus kogumine. Seetõttu kutsub komitee Euroopa Komisjoni ja sidusrühmi üles koguma kõiki riiklikul tasandil end õigustanud häid tavasid, et sõnastada suunised ja soovitused puidujäätmete kogumise kohta ning määratleda lahendused pärast tarbimist ringlusse võetud puidu käitlemiseks. Ehitus- ja lammutusmaterjalide vähendamine ja ringlussevõtt aitab vähendada ka ehitus- ja kõrvaldamiskulusid.

4.4. Ehitustööstus on puidutoodete suurim kasutaja. Näiteks Soomes kasutatakse 70–80 % Soome puidutoodetest ehituses. Puitsõrestike ehitamine on viimasel ajal levinud paljudes Euroopa riikides, eelkõige Ühendkuningriigis, Iirimaal ja Prantsusmaal. Sellest hoolimata tunnistab komitee, et puidu kasutamine saab anda panuse rohelise majanduse arendamisse ja seepärast tuleks seda edendada.

4.5. Komitee tunnistab, et teadmised puidu ehitusmaterjalina kasutamise eelistest on üsna piiratud. See ei kehti mitte ainult arhitektide puhul, vaid sageli ei tunne ka lõppkasutajad piisavalt puidu omadusi. Need piiratud teadmised põhjustavad sageli puidu piiratud kasutamist ja seetõttu probleeme, mis mõjutavad negatiivselt puidu mainet. Lisaks pidurdab oskustööjõu puudus puitsõrestikhoonete ehituses kõnealuse ehitusmeetodi arengut paljudes Euroopa riikides.

4.6. Komitee kutsub Euroopa puidutöötlemissektorit ja asjaomaseid sotsiaalpartnereid üles organiseerima kooskõlastatud teabekampaaniaid, et anda kõnealusele tööstusharule atraktiivsem kuvand. Noori tuleks julgustada valima haridus- ja koolituskavasid, mis valmistavad neid korralikult ette elukutseks puidutöötlemissektoris.

5. **Puitmaterjalide kasutamise edendamise sotsiaalsed aspektid ja puidutöötlemissektori rolli tugevdamine majanduses** ([9])

5.1. Komitee rõhutab asjaolu, et enamik puidutöötajaid koolitatakse välja kohapeal ja nad omandavad informaalselt oskusi kogenud töötajatelt. Enamik puidutöötajaid õpib mõne kuuga ära masinate käitamise ja peamised tööülesanded, kuid oskustööliseks saamine nõuab sageli vähemalt kaks aastat. Samuti luukase töökohti töötajatele tööturu vajadustele ja nõudmistele vastavat koolitust ja väljaõpet pakkudes. Lisaks kordab komitee, et teadus- ja innovatsiooniprogrammid edendavad töökohti ja majanduskasvu kogu ELis. Seetõttu julgustatakse puidutöötlemissektorit kasutama programmiga „Horisont 2020” kaasnevaid võimalusi.

5.2. Liikmesriigid peaksid igakülgselt rakendama komisjoni hiljutist teatist ressursitõhususe kohta hoonesektoris, et tagada investeeringud hoonete renoveerimisse ja luua töökohti.

([9]) Komitee märgib, et tema arvamuses „Euroopa konkurentsivõimelisema puidutöötlemis- ja mööblitööstuse võimalused ja väljakutsed” esitatud sotsiaalsed aspektid ja märkused on endiselt aktuaalsed.

5.3. Komitee tunnistab, et akustiline müra avalikes kohtades avaldab tõsist mõju inimeste tervisele ([10]). Puit ei ole mitte ainult oluline keskkonnasõbralik materjal, vaid isolatsioonimaterjalina kasutades võib sellel olla ka hulgaliselt sotsiaalseid ja tervisealaseid eeliseid. Puit võib täita olulist rolli heliisolatsioonis ja heli neelava materjalina. Puidul on omadus akustiliselt isoleerida ruume väljastpoolt tuleva müra eest ja vähendada järelkõlaaega. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles kehtestama normi suletud ruumide helikarakteristikutele. Arvestades seda, et puid võib tekitada helisid (otse selle vastu lüües) ja võib võimendada või neelata muudelt objektidelt tulevaid helilaineid, tuleks veelgi uurida puidukasutamise võimalusi. Puidul on ka teaduslikult tõestatud positiivne mõju siseruumide õhu kvaliteedile/õhumugavusele.

5.4. Riiklikul tasandil on mitmeid algatusi kodanike teavitamiseks puidu kui keskkonnasõbraliku materjali kasutamise võimaluste kohta, kuid tegelikkuses on kooskõlastamine puudulik. Puidutoodete suurenev tarbimine on selgelt seotud teabekampaaniatega, mida tuleks korraldada riiklikul tasandil. Puiduteemaliste teabekampaaniate peamine eesmärk on luua positiivne suhtumine – nii tehniline kui kultuuriline – puidu kasutamisse.

5.5. Heade tavade huvitava näitena soovib komitee meenutada algatust „WOODDAYS". Üritus ([11]) algas 21. märtsil 2014. aastal Milanos. Kümnepäevase programmi raames keskenduti kasvavatele linnadele ning puidu kasutamisele arukal ja ressursitõhusal viisil linnade asustustiheduse suurenemise tingimustes. Ürituse eesmärk oli asetada puit kui ehitusmaterjal, mille potentsiaali on senini alahinnatud, konteksti, milles puitehitusel on tulevikus keskne roll – nimelt linnade südames. Kõnealune üritus toimub ka teistes Euroopa linnades – Bratislavas, Ljubljanas ja Brüsselis.

5.6. Komitee soovib toonitada, et peamised rohelised ehitusprogrammid erinevad üksteisest mõnevõrra puidutoodete kasutamise käsitluse osas. Osades programmides keskendutakse rohkem eesmärgile kui kasutatud materjalile, teistes jälle peetakse puitu vaid piiratud määral vastuvõetavaks materjaliks (sealjuures teistele ehitusmaterjalidele piiranguid ei kehtestata). Puidu kasutamise suurendamine mõjutaks ELi majandust mitmel positiivsel moel. Komitee soovitab seetõttu määratleda Prantsusmaa eeskujul kohustuslikud eesmärgid puidu kasutamiseks ehituses.

6. **Puidukasutuse hoogustamine**

6.1. Puidukasutuse suurendamine ehituses ja igapäevaelus nõuab lahendusi ja meetmeid, mille abil suurendada puidu pakkumist (sh lahendused puidu, puidutoodete ja tööstus- ja tarbimisjärgsete jäätmete ulatuslikumaks taaskasutuseks, aga ka korduskasutuseks ning ringlussevõtuks) ja pikendada puidutoodete olelusringi.

6.2. Puidu kui tooraine jätkusuutlik ja pidev pakkumine on konkurentsivõimelise puidutoodete tööstuse säilitamiseks otsustava tähtsusega. Hea tava suunistes puidu säästvaks kasutamiseks Euroopas (2010) toodud soovitusi tuleks arvesse võtta ja vajadusel edasi arendada.

6.3. Viimastel aastatel on puidu pakkumine sattunud tugeva surve alla. Selle peamine põhjus on Euroopa ja riiklikud meetmed taastuvate energiaallikate kasutamise edendamiseks, mistõttu kasutatakse puitu osaliselt ka põletamiseks. Komitee tuletab meelde, kui oluline on tertsiaarse biomassi määratluse alt välja jätta puitalused ja pärast tarbimist ringlusse võetud puit. Sellised materjalid on olulised toormeallikad teatud tootetüüpidele, mida toodavad puidupõhiste paneelide valmistajad, ning mõnedel juhtudel võivad need moodustada kuni 95 % puidu sisendist ([12]).

([10]) . „Mürast tingitud tervismõjud tekivad kõrgendatud müratasemete tagajärjel. Kõrgendatud müratase töökohal või teised müraallikad võivad põhjustada kuulmiskahjustusi, kõrgvererõhutõbe, südame isheemiatõbe, ärritust ja unehäireid. Ka immuunsüsteemi muutusi ja kaasasündinud väärarendeid on seostatud mürakoormusega." (*Passchier-Vermeer W, Passchier WF (2000). Noise exposure and public health. Environ. Health Perspect. 108 Suppl 1: 123–31. doi:10.2307/3454637. JSTOR 3454637. PMC 1637786. PMID 10698728.*)

([11]) „WOODDAYS" on pro-Holz Austria algatus koostöös Müncheni Tehnikaülikooli puitehituse õppetooliga ning seda toetavad Euroopa saetööstuse organisatsioon (EOS) ja Euroopa puitpaneelide föderatsioon (EPF).

([12]) Itaalia ettevõte Saviola, kes sai tuntuks oma motoga „Aidake meil päästa puud", on juhtiv puidujäätmete töötleja maailmas. Ettevõtte ringlussevõtu suutlikkus hõlmab 1,5 miljonit tonni pärast tarbimist ringlusse võetud puitu aastas. Nende tootmisfilosoofia lähtub sellest, et taas- ja korduskasutatakse ringlussevõetud toorainet, mida saab uuest töödelda ja korduskasutada ilma uusi puid langetamata, kasutades seejuures majanduslikult ja keskkonnaalaselt säästvaid meetodeid. Saviola kasutatavate puiduliikide hulka kuuluvad puitalused, puuviljakastid ja pakkekastid.

6.4. Komitee soovib siinkohal rõhutada, et astmelisuse põhimõte (kasutamine, korduskasutamine, ringlussevõtt ja energiakasutus) kujutab endast optimaalset lahendust puidu kui loodusliku tooraine ressursitõhusa kasutamise maksimeerimiseks, juhul kui see on majanduslikult ja tehniliselt võimalik lähtuvalt konkreetsetest riiklikest ja kohalikest iseärasustest ning saavutatakse tasakaal puidu nõudluse ja pakkumise vahel. Siiski ei poolda komitee õiguslikult siduvaid eeskirju ning toetab avatud turupõhist lähenemisviisi ja turuosalistele vabade käte jätmist. Puidu kasutamine astmelisuse põhimõttel ei taga mitte ainult tooraine optimaalset majanduslikku kasutust, vaid süsiniku pideva salvestamise ja asendusefektiga kaasnevad ka olulised kliimaalased eelised võrreldes puidu kasutamisega eesenergiaallikana.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

LISA

CCMI arvamuse

Järgmine CCMI arvamuse tekst jäeti CCMIs vastuvõetud muudatusettepanekuga välja, kuid kogus hääletamisel siiski enam kui veerandi antud häältest.

Punkt 6.4

6.4. Komitee soovib siinkohal rõhutada, et astmelisuse põhimõte (kasutamine, korduskasutamine, ringlussevõtt ja energiakasutus) kujutab endast optimaalset lahendust puidu kui loodusliku tooraine ressursitõhusa kasutamise maksimeerimiseks, juhul kui see on majanduslikult ja tehniliselt võimalik lähtuvalt konkreetsetest kohalikest iseärasustest. Sobivaid puiduliike tuleks pigem töödelda kui küttematerjalina kasutada. Puidu kasutamine astmelisuse põhimõttel ei taga mitte ainult tooraine optimaalset majanduslikku kasutust, vaid süsiniku pideva salvestamise ja asendusefektiga kaasnevad ka olulised kliimaalased eelised võrreldes puidu kasutamisega eesenergiaallikana.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa filmindus digitaalajastul”

(omaalgatuslik arvamus)

(2015/C 230/07)

Raportöör: Anna Maria DARMANIN

6. novembril 2014 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„*Euroopa filmindus digitaalajastul*”

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon võttis arvamuse vastu 11. novembril 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 503. istungjärgul 10. ja 11. detsembril 2014. aastal (10. detsembri 2014. aasta istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 190, vastu hääletas 9, erapooletuks jäi 1.

1. **Soovitused**

1.1. Komitee tervitab komisjoni teatist „Euroopa filmindus digitaalajastul Kultuurilise mitmekesisuse ja konkurentsivõime sildamine” (COM(2014) 272 *final*), milles tuuakse põhjendatult esile mõned küsimused, mida tuleks arutada ja kaaluda seoses selle väga olulise sektoriga Euroopas.

1.2. Komitee rõhutab, et on vaja luua asjakohane tasakaal, mis võtab arvesse audiovisuaalsektori väärtuse ettevõtluses ja kaubanduses ning kultuuripärandi seisukohalt. Olemuslikult ei saagi neid kaht aspekti eraldi käsitleda.

1.3. On ülim aeg, et arutataks avalikult üht või mitut innovatiivset ja uut selle sektori ärimudelit, eesmärgiga digitaalses maailmas leiduvaid võimalusi ära kasutada. Seetõttu julgustab komitee antud sektorit, komisjoni ja ka riikide valitsusi arutama ja edendama avalikult ja innukalt selliseid ärimudeleid.

1.4. Rahastamine on valdkond, millega peaks tegelema; tuleb edendada konkurentsivõimet, kuid mitte filmi kultuurilise mõõtme arvel Euroopas. Rahastamine sõltub peamiselt liikmesriikidest. Sellegipoolest tuleks pidada avatud arutelu meetodite üle, millega tagada rahastamise maksimumini viimine ja leida alternatiivseid rahastamisviise. See hõlmab ka avaliku sektori rahaliste vahendite kasutamist erainvesteeringute ligimeelitamiseks, avalike vahendite ratsionaalsemat eraldamist ning ELi ja liikmesriikide rahastamise täiendavust; erasektori vahendeid uutelt osalejatelt, nagu internetiteenuse pakkujad ja telekommunikatsioonioperaatorid.

1.5. Kõnealuse sektori tegevuskava üks põhiprioriteete peaks olema ka loovkeskkonna tugevdamine. Komisjoni teatises tuleks käsitleda sellist lähenemisviisi, hõlmates hariduskeskkonna, antud sektoris töötavate inimeste töötingimused, loomingulise ande arengu, loomingulise eneseväljenduse, lisaväärtuse andmise viisid ning Euroopa filmikultuurilise pädevuse ja keele.

1.6. Komitee toetab seisukohta, et audiovisuaalsektori üle toimuvate arutelude keskmes peab eelkõige olema publik, kuna publik ei ole mitte ainult saaja, vaid sageli ka see, kes kujundab suundumusi ja seega juhib arengut.

1.7. Komitee usub, et suuremat rõhku tuleks pöörata andmete kogumisele Euroopa tasandil, et seda tööstusharu paremini mõista.

1.8. Komitee rõhutab, et komisjoni teatises tuleks ka toonitada ühe põhiväljakutsena sektori praegusi töötingimusi seoses töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja VKEdega, kellest osadel on praegu mitmest aspektist ebakindlad töötingimused, mis tulenevad osaliselt tööstusharu enda iseärasustest, kuid ka konkurentsivõime puudujääkidest olukorras, kus püütakse raha kokku hoida töötasude pealt.

1.9. Komitee peab filmikultuurilist pädevust oluliseks aspektiks, mis innustab rohkem eurooplasi Euroopa filme hindama ja nende vastu huvi tundma. Seetõttu soovitab komitee, et filmikultuurilise pädevuse edendamisega tegeletaks nii Euroopa kui ka riiklikul tasandil.

1.10. Kättesaadavus on komitee meelest veel üks valdkond, kus tuleks teha rohkem jõupingutusi; seega tuleks teadusuuringute ja innovatsiooni abil püüda ületada barjääre, mis on seotud näiteks keele või puudega.

1.11. Euroopa Komisjoni poolt kavandatud Euroopa filmifoorum peaks hõlmama kõiki audiovisuaalsektori sidusrühmi ning see on oluline vahend kõigi audiovisuaalsektoris osalejate ühendamiseks, et tegeleda sektori ees seisvate põhiprobleemidega. Komitee toetab seda kauaoodatud konsultatsioonifoorumit ja rõhutab, et oluline on sektori kõigi sidusrühmade võrdne kaasatus. Hõlmata tuleb ka väiksemad sidusrühmade grupid, kelle hulka kuuluvad tarbijad ja töötajate esindajad.

1.12. See foorum peaks keskenduma digitaalajastu peamistele väljakutsetele ja võimalustele ning suunama poliitika ja strateegia konkreetsetele meetmetele antud sektoris.

1.13. Peale selle rõhutab komitee, et kuigi digitaalne maailm muutub kiiresti ja seda võidakse tajuda kui väljakutset sektorile, pakub see (koos perspektiivika satelliitsidega vastavalt ELi kavadele aastaks 2020) siiski filmindusele ka arvukaid võimalusi.

2. **Teatise põhisisu**

2.1. Euroopa filmitööstus – üks meie kultuurilise mitmekesisuse vahendeid – on väga omanäoline ja loov. See on Euroopa kultuuripärandi väga väärtuslik koostisosa ning siiski sektor, mida tõsiselt ähvardavad mitmed märkimisväärsed väljakutsed.

2.2. Komisjon on varem avaldanud mitmeid direktiive, mis puudutavad filmitööstuse konkreetseid aspekte, näiteks intellektuaalomand. Kõnealune teatis on viimasel ajal ainus, milles keskendutakse kogu tööstusharule.

2.3. Teatises rõhutatakse Euroopa filminduse erijooni, mis on järgmised:

— Euroopa filmipublik – vaid vähestel Euroopa filmidel õnnestub jõuda teiste riikide kinodesse või televisiooni;

— muutuv tarbijakäitumine – filmivaatamine jääb samaks, kuigi meedium ise muutub. Vähem inimesi käib kinos, rohkem vaatab filme televiisorist või tellitavalt videolt;

— probleemid maailmaturule jõudmisega, sealhulgas killustunud rahastamine ja rahvusvahelistumise piiratud võimalused.

2.4. Komisjoni dokumendis püütakse seetõttu arutelu lähtealusena neid väljakutseid määratleda ja käsitleda. Need valdkonnad on:

— rahastamine;

— sektori ärimudel;

— loomesektori tegevuse elavdamine;

— publikule kättesaadavus.

3. **Üldised märkused**

3.1. Komitee tervitab komisjoni algatust luua lähtealus arutelule kõigi sidusrühmade ja muude osalejate vahel Euroopa audiovisuaalsektoris. Dialoog on vajalik ja seda oodati juba kaua, mitte üksnes digitaalse maailma ja uute tehnoloogiate poolt pakutavate eeliste ärakasutamiseks, vaid ka selle mitmekesise ja keeruka tööstusharu edasiseks tugevdamiseks.

3.2. Komitee nõustub komisjoniga konkreetsete, dokumendis kirjeldatud väljakutsete osas. Sellegipoolest tahaks komitee lisada veel ühe väljakuste, mis on dokumendist välja jäänud: see on antud sektori töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja ettevõtjate praegune töökeskkond.

3.3. Komitee on komisjoniga nõus dokumendis väljatoodud valdkondades, millega tuleks tegeleda. Siiski sooviks komitee neile valdkondadele lisada veel mõned, mida tuleks arutada ja käsitleda:

— hariduskeskkond, mitte piirates seda üksnes ettevõtlusoskustega haridussüsteemi raames;

— töötingimused ja keskkond;

— seos teatri ja kino vahel;

— ühtsem andmekogumine ja heade tavade tutvustamine;

— siseturg ja seos intellektuaalomandi õiguste ja autoriõiguste ning asjaomase sektori vahel.

3.4. Peale selle rõhutab komitee, et kuigi digitaalne maailm muutub kiiresti ja seda võidakse tajuda kui väljakutset sektorile, pakub see siiski filmindusele ka arvukaid võimalusi. See hõlmab perspektiivikat satelliitsidet kooskõlas ELi satelliitside infrastruktuuride kavadega aastaks 2020 ja satelliitide kasutamist filmide levitamisel paindlikumal, keskkonnasõbralikumal ja kinodele kulutõhusamal viisil.

4. **Konkreetsed märkused**

Audiovisuaalsektori rahastamiskeskkond

4.1. Komitee toetab kontseptsiooni, et sektoris ei ole vaja tingimata avaliku sektori rahastamist suurendada, vaid tööstuse lisaväärtuse tekitamiseks seda pigem optimeerida. Avaliku sektori rahastamine sõltub liikmesriikidest ning ELi rahastamine peaks kohaliku rahastamise tõhusust täiendavalt suurendama. Avaliku sektori rahastamist tuleks kasutada siiski ka erasektori rahastamise ligimeelitamiseks.

4.2. Audiovisuaaltööstuse rahastamismudel peab põhinema toetusel, mida eraldatakse eri liiki toodetele, ning otsetoetuste ja motiveeriva rahastamise kombinatsioonil, et hõlbustada erainvestoritel turule sisenemist. Avaliku sektori rahastamise hoogustav roll on oluline, et saavutada avalike ressursside mõistlikum kasutamine ning koondada jõupingutused kultuuritoodetele.

4.3. Komitee rõhutab, et konkurentsivõime ja loomingulise eneseväljenduse vahel on keeruline tasakaalu leida; avaliku sektori rahastamist ei tohiks suunata ainult ühele neist, vaid jagada tasakaalustatult.

4.4. Lisaks küsimustele, mis komisjon arutelu lähtealusena esitas avaliku sektori rahastamise teemal, sooviks komitee omalt poolt lisada järgmist.

4.4.1. Riigiülesel tasandil tuleb põhjalikult kaaluda filmide Euroopa-tähise loomist. Riigi tähis on oluline ja see peaks alati jääma filmi tiitrite põhiosaks, kuid Euroopa tähist tuleb edasi arendada ülemaailmsel areenil ja ka riiklikul tasandil.

4.4.2. Peamiste rahastamisvahenditena tuleks kasutada tagatisfondide skeeme ja maksusoodustusi. Tagatisfondid – eelkõige kui nad on kooskõlas Baseli kokkuleppega – soodustavad pangalaenusid, samas kui maksusoodustused soosivad omakapitali- või hübriidkapitaliinvesteeringuid. Neid rahastamisvahendeid tuleb struktureerida nii, et nad täiendaksid ELi rahastamisvahendeid, peamiselt rahastamisalgatust „Loov Euroopa”, tagatisfonde VKEdele ja ELi struktuurifonde.

4.4.3. Sobivas tasakaalus tuleks antud sektoris kasutada ja sellesse suunata lisaks algatuse „Loov Euroopa” programmidele ka teisi rahastamisvahendeid, nagu programm „Horisont 2020” ja „Erasmus +”.

4.5. Komisjoni teatises mainitakse ühe asjaomase sektori rahastamisallikana erasektori investeeringuid. Komitee soovitab digitaalsektori uutel osalejatel anda oma panus selle tööstusharu rahastamisse. Need osalejad on näiteks telekommunikatsiooniettevõtted ja infosisu pakkujad.

4.6. Üksikutest algatustest ei piisa. Valitsused ja EL peavad arendama välja audiovisuaaltööstusele finantstaristud, mille ülesandeks on rakendada ja edendada mitmeid finants- ja mittefinantsteenuseid – sealhulgas suutlikkuse suurendamise teenuseid –, mis on suunatud antud tööstusharu kogu tootmisahelale: arendus, tootmine, levitamine.

Innovatiivne ärikeskkond

4.7. Komitee on osalenud aktiivselt aruteludes intellektuaalomandi õiguste, digitaalse ühtse turu ja audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi üle. Sellegipoolest toetab komitee lähenemisviisi, mille kohaselt tuleks uurida mittekonventsionaalseid ärimudeleid, mis on digitaalajastu praeguste tehnoloogiliste muutuste taustal mõistlikud. Komitee rõhutab ka seda, et on vaja paremini kooskõlastada kõiki selles sektoris võetavaid meetmeid.

4.8. On vaja uurida uusi ärimudeleid ja tuleks toetada kardinaalsete otsuste tegemiseks vajalikku julgust. Komitee rõhutab siiski, et selle saavutamiseks on vaja, et kõik sidusrühmad oleksid avalikult ja ulatuslikult kaasatud aruteludesse ärimudelite muutmise üle. Eelkõige peaks seda arutelu juhtima tööstusharu ise.

4.9. Komitee on kindlal veendumusel, et see aspekt on tööstusharu edu jaoks määrava tähtsusega ja seetõttu kutsub kõiki sidusrühmi üles olema avatud uutele ärimudelitele, kasutamaks ära mitte üksnes digitaalajastu poolt pakutavaid eeliseid, vaid kohanemaks ka tarbijakäitumise kiirete muutustega.

4.10. Tootjate ja ringhäälinguorganisatsioonide mentaliteedis on vaja kultuurilist muutust: tulevikus eksisteerivad kinole ja televisioonile mõeldud tooted koos ristmeedia toodetega. Tootjad ja ringhäälinguorganisatsioonid peavad arendama välja erinevaid ärimudeleid tulenevalt eri tüüpi toodetest: nad peavad kavandama teistsuguseid eelarveid ja erinevaid linastamisstrateegiaid vastavalt konkreetsete toodete iseloomule ja kaubanduslikule potentsiaalile. Samal ajal peavad valitsused ümbermõtestama avaliku sektori rahastamismudeli, pidades silmas tasakaalustatumat toetuste kombinatsiooni.

4.11. Komitee soovitab olla ettevaatlik praeguste ärimudelite iluraviga ilma uusi tavasid innovatiivsest vaatenurgast uurimata. Näiteks ei pruugi paindlikumate leviakende kehtestamine olla äriliseks lahenduseks, mida nõuab digitaalajastu.

Loovkeskkonna tugevdamine

4.12. Komitee on nõus sellega, et koostöö filmikoolide vahel on antud sektori edasiseks arenguks oluline. Veel rõhutab komitee, et ka filmikoolid kui asjaomase sektori oluline aspekt on vaja kaasata ELi tasandil peetavatesse sidusrühmade aruteludesse.

4.13. Ka filmikoolide ees seisvad väljakutsed on teema, mis selles valdkonnas nõuab arutlemist, kusjuures tehnoloogia muutub nii kiiresti, et paljudel juhtudel kasutavad filmikoolid tudengite õpetamiseks vananenud tehnoloogiat. Nii ei ole kooli lõpetajad sageli ette valmistatud tehnoloogiliseks keskkonnaks, mis neid filmitööstuses ootab.

Juurdepääs ja vaatajaskonna arendamine

4.14. Komitee toetab mõtet, et antud sektori hoogustamisel tuleb ka vaatajaskond kesksele kohale seada. Seetõttu rõhutab komitee veelkord nõuet, et ELi tasandil peavad olema õiged andmed ning tarbijaorganisatsioonid peavad olema kaasatud sidusrühmade aruteludesse, näiteks Euroopa filmifoorumi kaudu.

Andmete kogumine ja analüüs

4.15. Komitee usub, et suuremat rõhku tuleks pöörata andmete kogumisele Euroopa tasandil, et seda tööstusharu paremini mõista. Andmekogumine peaks hõlmama mitte ainult antud sektori publikut, vaid ka rahastamise kasutamist eri tasanditel, sektori konkurentsivõimet ning töökeskkonda ja -tingimusi.

4.16. Komitee tunnistab samuti, et on vaja arendada andmeallikaid riikide ja ELi tasandil, mis hõlmab ka finantsvahendajate poolt investeerimisriski hindamiseks ja juhtimiseks kasutatud andmeid.

Töökeskkond ja töötingimused

4.17. Komitee on kindlalt veendunud, et antud sektori töötingimused ja töökeskkond on valdkond, mida tuleb arutada ja millele tuleb tähelepanu pöörata. Sektoris valitseb nii suur mitmekesisus, et tulenevalt andmete puudumisest töötingimuste kohta jääb see valdkond tähelepanu alt välja.

4.18. Ebakindlad töösuhted on selles sektoris kahjuks järjest enam levimas: osaliselt tuleneb see tööstusharu enda iseärasustest (näiteks tootmine toimub lühikese aja jooksul), kuid samuti ka puudulikust konkurentsivõimest, kuna töötasude pealt püütakse raha kokku hoida.

4.19. Seetõttu kutsub komitee komisjoni üles lisama selle problemaatika teatisesse ning käsitlema seda aruteludes. Filmisektori töötajaid esindavad sidusrühmad tuleb kaasata sidusrühmade aruteludesse ja Euroopa filmifoorumisse.

Euroopa filmifoorum

4.20. Komitee toetab komisjoni algatust luua Euroopa filmifoorum. Ammu oli aeg, et sektoris osalejad tuleksid kokku ja arutaksid teemasid, mida peetakse määravateks selle tööstusharu konkurentsivõime jaoks digitaalajastul.

4.21. Komitee peab oluliseks, et kõik sektori sidusrühmad oleksid võrdselt kaasatud. See hõlmab ka väiksemaid sidusrühmade gruppe, kellel on vähem mõjuvõimu, samuti tarbijate ja töötajate esindajaid.

4.22. Digitaalajastu ei mõjuta küll televisioonisektorit nii palju kui filmitööstust, kuid siiski on oluline hõlmata ka see sektor laiemasse arutellu, kuna ta on audiovisuaalsektori oluline komponent.

Euroopa filmikultuurilise pädevuse edendamine

4.23. Komitee peab filmikultuurilist pädevust oluliseks aspektiks, mis innustaks rohkem eurooplasi Euroopa filme hindama ja nende vastu huvi tundma. Seetõttu soovitab komitee, et filmikultuurilise pädevuse edendamisega tegeletaks nii Euroopa kui ka riiklikul tasandil. See ei tooks kasu mitte ainult tööstusharule endale, vaid oleks ka Euroopa kultuurilise mitmekesisuse oluliseks väljenduseks. Kuigi see filmide väärtustamise spetsiifiline mudel ei pruugi koolides alati toimida, komitee leiab siiski, et tuleb luua mudeleid ja kampaaniaid, mis rõhutavad Euroopa filmisektori edu, ilu ja kunstipära.

Kättesaadavus

4.24. Keelt võib pidada filmide levikul vaatajaskonna jaoks peamiseks takistuseks nii Euroopas kui ka väljaspool. Keel on füüsiline barjäär, kuid ka osa kultuurilisest mitmekesisusest. Peale selle on film tõhus vahend võõrkeelte õppimiseks. Komitee usub siiski, et programmi 'Horisont 2020' vahendeid tuleks suunata innovatiivsesse lähenemisviisi, mille abil dubleerida filme kulutõhusal viisil juhtivate ja uute tehnoloogiate abil.

4.25. Lisaks innustab komitee tungivalt kasutama audiovisuaalsektoris saadaolevaid vahendeid, tagamaks, et antud sektori toodetest tunneksid rõõmu ka piiratud või vähenenud nägemis- ja/või kuulmisvõimega vaatajas- ja kuulajaskond. Teadusuuringuid tuleks suunata ka sellele, et muuta kättesaadavust võimaldavad vahendid kulutõhusamaks.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Venemaa kodanikuühiskond”

(omaalgatuslik arvamus)

(2015/C 230/08)

Raportöör: Mall HELLAM

2014. aasta 22. jaanuari täiskogu istungjärgul otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Venemaa kodanikuühiskond”

(omaalgatuslik arvamus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete sektsioon võttis arvamuse vastu 17. novembril 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 503. istungjärgul 10. ja 11. detsembril 2014 (10. detsembri 2014 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 118, vastu hääletas 6, erapooletuks jäi 5.

1. **Üldised soovitused**

1.1. Vastastikuse usalduse rajamine ning Venemaa ja Euroopa Liidu kodanikuühiskonna vaba suhtlemise tagamine, samuti võimalikult ulatuslik toetus Venemaa sõltumatutele kodanikuühiskonna organisatsioonidele on täna olulisem kui kunagi varem.

1.2. Aktiivsemalt tuleks edendada inimõiguste ja demokraatia raamistikku ning tugevdada ELi inimõiguste eriesindaja poliitilist rolli. Kodanikuühiskonna ja inimõigustega seotud küsimused peaksid olema iga Venemaaga peetava kahe- või mitmepoolse dialoogi osa. Inimõigustealane dialoog peab jätkuma ning sellesse tuleb igal võimalusel kaasata asjakohaste eksperditeadmistega kodanikuühiskonna sidusrühmad. ELi välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja peaks alati Venemaad külastades kohtuma ka kodanikuühiskonna ja selle organisatsioonide esindajatega.

1.3. Euroopa Liit peaks oma tegevust koordineerima ja ühel häälel kõnelema, kui ta väljendab seisukohta poliitiliste probleemide ning valitsusväliste organisatsioonide ja meedia represseerimise kohta Venemaal. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee julgustab Euroopa Liitu tähelepanelikult jälgima Venemaa kodanikuühiskonna olukorra eri aspekte ja neid korrapäraselt kommenteerima.

1.4. Siiski ei tohiks Venemaaga peetavatel kõnelustel edu saavutamise vahendina alahinnata kahepoolset lähenemisviisi. Euroopa Liit peaks jääma selgele seisukohale sanktsioonide ning vastutuse osas kodanikuühiskonna represseerimise eest. Sellegipoolest on Euroopa Liidu ja Venemaa suhetes tekkinud madalseisust edasi liikumiseks vaja suurt paindlikkust. Kahepoolne lähenemisviis võiks olla hea moodus suhteid taasalustada.

1.5. ELi ja Venemaa kodanikuühiskonna koostöö käsitlemine tulevase partnerlus- ja koostöölepingu ([1]) võimaliku osana ning eraldi eelarverea loomine ELi ja Venemaa kodanikuühiskonna sõltumatule dialoogiplatvormile võib samuti olla väärtuslik strateegiline investeering. Erakorralistele poliitilistele oludele vaatamata peaks EL jätkama pehmele (*soft power*) ja arukale jõule (*smart power*) tuginevate ([2]) jõupingutustega, et normaliseerida olukorda ja hoida ära Venemaa sattumine

([1]) Mitu aastat on Venemaa ja Euroopa Liit pidanud läbirääkimisi uue partnerlus- ja koostöölepingu vastuvõtmise üle. Tegemist on lepingupoolte tähtsaima institutsioonilise ja menetlusviise määratleva dokumendiga. Eelmine kümneaastane partnerlus- ja koostööleping jõustus 1997. aastal ja alates selle kehtivusaja lõppemisest on seda iga 12 kuu järel automaatselt pikendatud. Olgu öeldud, et leping ei vasta enam Euroopa Liidu ja Venemaa suhete vajadustele.

([2]) Selle mõiste tõi rahvusvaheliste suhete valdkonda Harvardi ülikooli professor Joseph Nye. Nye käsituse kohaselt kasutatakse rahvusvaheliste suhete tõhustamiseks nii tugevat (sõjaväelist) kui ka pehmet (diplomaatia kõik vormid) jõudu.

isolatsiooni. Selles osas võiks juhinduda soovitustest, mille komitee on esitanud oma varasemates arvamustes põhjamõõtme ([3]) (sh Arktika poliitika) ([4]), Läänemere strateegia ([5]), Musta mere sünergia ([6]), idapartnerluse ([7]) ja Doonau piirkonna strateegia kohta.

1.6. Euroopa Liit peaks pidama täpset arvestust demokraatlike protsesside ja dialoogis osalejate ees seisvate probleemide üle. Õigusi ja vabadusi ümbritseva olukorra kiiret halvenemist – nagu Venemaal viimase kahe aasta jooksul on toimunud – tuleb tunnistada ja käsitleda viivitamatult. Euroopa Liidu institutsioonid ja liikmesriigid – eriti seni mitteosalenud riigid – peaksid investeerima vahetusprogrammidesse ja kodanikuühiskonna koostöö programmidesse Venemaaga ja neid edendama ning toetama Venemaa demokraatiameelseid ja teemapõhiseid valitsusväliseid organisatsioone, nagu inimõiguste kaitsjad, keskkonnakaitsjad, tarbijaühendused, erinevad sotsiaalpartnerid ning muud sõltumatud kutseliidud jne. Teatud tingimuste alusel tuleks astuda asjakohaseid samme viisarežiimi lihtsustamiseks ja liberaliseerimiseks.

1.7. Mitmekesisus on eluterve Euroopa kodanikuühiskonna võti: Euroopa Liit peaks lävima erinevate temaatiliste ja piirkondlike kodanikuühiskonna sidusrühmadega – seda hoolimata Venemaa kasvavast monopoliseerumisest ja isoleerumisest, milles riik näib pöörduvat tagasi autoritaarsete käitumisviiside juurde, ja eelkõige just eelkirjeldatu taustal. Komitee kutsub üles looma täiendavaid inimestevahelisi kontakte ja eelkõige tihendama laiaulatuslikke vahetusi hariduse ja kultuuridevahelise dialoogi vallas, mis on vastastikuse mõistmise ja usalduse suurendamise vahend. Jõudsalt peaksid arenema ELi ja Venemaa kodanikuühiskonna organisatsioonide uued koostööplatvormid ja -vormid. Ühena olemasolevatest arenguplatvormidest, mis selleks eesmärgiks hästi sobivad, võiks kaaluda ELi ja Venemaa kodanikuühiskonna foorumit (mis on analoogiline idapartnerluse kodanikuühiskonna foorumiga). Samuti väärib tähelepanu sotsiaalpartnerite osalemine selle või samalaadse platvormi raames.

1.8. Euroopa Liit peaks läbi vaatama valitsusvälistele organisatsioonidele demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi kaudu antava finantstoetuse menetlused. Toimuvate repressioonide ja tagakiusamise kampaania valguses tähendaks suhteliselt suur kaasrahastamise osakaal suurt koormust paljudele Venemaa valitsusvälistele organisatsioonidele ja nende partneritele. Seetõttu on oluline laiendada rahastamisvõimalusi ja luua turvaline viis, kuidas Venemaa valitsusvälised organisatsioonid ja nende liidud neile vahenditele ligi pääsevad. Näiteks on soovitav suurendada demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi Venemaa Föderatsiooni eelarvet (pakutud tõus 3 miljonilt eurolt 9 miljoni euroni aastas). Toetusmehhanismide paindlikkuse suurendamiseks ja kättesaadavuse lihtsustamiseks tuleks kaaluda toetuste ümberjaotamise vorme.

1.9. Teine väärtuslik võimalus võiks olla Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahendi avamine Venemaa osalejatele osana ELi ja idapartnerluse riikidega elluviidavatest piiriülestest ja mitmepoolsetest programmidest. Samuti soovitab komitee laiendada partnerluse rahastamisvahendit, et ka kodanikuühiskonna organisatsioonidel oleks võimalik taotlusi esitada. Praegu eraldatakse selle vahendi raames Venemaaga tehtavale koostööle 10 miljonit eurot aastas. Lisaks võiks Venemaale laiendada ka Euroopa demokraatia rahastu mandaati. Suurendada tuleks rakendatavate piirkondlike ja piiriüleste koostööprogrammide toetust kodanikuühiskonnale.

1.10. Euroopa Liidu praegune rahastamispoliitika ei peaks keskenduma eranditult abiprojektidele. Institutsiooniline tugi ja professionaalse taseme tõstmine on Venemaa-taolises üleminekumajanduses olulised kodanikuühiskonna jätkusuutlikkuse seisukohalt. Kodanikuühiskonna organisatsioonide, sh sotsiaalpartnerite suutlikkuse ergutamine, tehniliste/infotehnoloogia- ja juhtimisoskuste arendamise toetamine valitsusväliste organisatsioonide kogukonnas ning koostöö edendamine ELi vastavate osapooltega on tähtis Venemaa kodanikuühiskonna arengu jaoks.

1.11. Komitee kutsub üles töötama välja kiireloomulised meetmed/hoiatussüsteemi ohustatud või pakilise abivajadusega rühmadele ja üksikisikutele. See peaks hõlmama näiteks paremat juurdepääsu varjupaikadele, viisade ja viisapikenduste andmist, stipendiume jne. Samuti on äärmiselt oluline abistada ja toetada kodanikuühiskonna aktiviste, kes on poliitilistel põhjustel juba olnud sunnitud Venemaalt lahkuma.

([3]) „Põhjamõõtme poliitika tulevik", 5.7.2006; raportöör: Filip Hamro-Drotz (ELT C 309, 16.12.2006, lk 91–95).
([4]) „ELi Arktika-poliitika"/vt ka http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/sea_basins/arctic_ocean/index_en.htm
([5]) „Läänemere piirkond: organiseeritud kodanikuühiskonna roll piirkondliku koostöö parandamisel ja piirkondliku strateegia määratlemisel", 13.5.2009; raportöör: Marja-Liisa Peltola (ELT C 277, 17.11.2009, lk 42–48).
([6]) „Kodanikuühiskonna organisatsioonide võrgustike loomine Musta mere piirkonnas", 9.7.2008; raportöörid: Mihai Manoliu ja Vesselin Mitov (ELT C 27, 3.2.2009, lk 144–151).
([7]) „Kodanikuühiskonna kaasamine idapartnerlusse", 13.5.2009; raportöör: Ivan Voleš (ELT C 277, 17.11.2009, lk 30–36).

1.12. Komitee kutsub üles tihedamatele kontaktidele ja sidemetele Venemaa kodanikuühiskonna ja Ukraina kodanikuühiskonna sidusrühmade vahel ELi struktuurilisel juhtimisel ja toetusel. Komitee teeb ettepaneku otsida võimalusi kaasata Venemaa partnerid ulatuslikumatesse piirkondlikesse projektidesse idapartnerluse riikidega eelõige sellistes valdkondades nagu demokraatia, keskkond, rahvatervis, transport, energiatõhusus jne.

1.13. Euroopa Liit peab tegema jõupingutusi selleks, et kaasata sõltumatud kodanikuühiskonna esindajad struktuursemalt ELi ja Venemaa valitsustevahelisse dialoogi, mille raames käsitletakse muu hulgas selliseid mõlemale poolele olulisi teemasid nagu ränne, kultuuridevahelised suhted, kliimamuutused, andmeturve, teabevahetuse turvalisus jne. EL peaks samuti looma uued interaktiivsed ja läbipaistvad mudelid kodanike osalemiseks nii Euroopa Liidus kui ka Venemaal. Euroopa Liidu kõrge esindaja kohtumine väljaspool ELi tegutsevate kodanikuühiskonna sidusrühmadega võiks olla üks samm selle eesmärgi saavutamise suunas.

2. **Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee roll**

2.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Venemaa sõltumatud kodanikuühiskonna organisatsioonid peaksid otsima võimalusi rikastada ELi ja Venemaa inimõigustealast dialoogi ja leida uusi teid dialoogi jätkamiseks.

2.2. Tihendamaks suhtlust Euroopa Liidu ja Venemaa kodanikuühiskonna vahel, tuleks astuda järgmisi samme:

2.2.1. kaaluda komitee ja Venemaa järelevalvekomitee laiendamist eesmärgiga luua rohkematele liikmetele võimalus osaleda vahetustes Venemaa partneritega;

2.2.2. tugevdada komitee ning ELi ja Venemaa kodanikuühiskonna foorumi koostööd, et jälgida arengusuundi Venemaa kodanikuühiskonnas ja uurida võimalusi dialoogi edendamiseks ELi ja Venemaa sõltumatute kodanikuühiskonna organisatsioonide vahel (sh keskkonna-, tarbija- ja põllumajandusorganisatsioonid, sotsiaalvaldkonna ja muud ametialased ja teemapõhised organisatsioonid jne);

2.2.3. luua ja arendada kontakte väga erinevate sõltumatute sotsiaalpartneritega (nt tööandjate liidud ja ametiühingud) Venemaal;

2.2.4. toetada, laiendada ja muuta prioriteetseks jõupingutused koostöö ja kodanikuühiskonna edendamise valdkonnas Venemaal, Ukrainas ja ülejäänud idapartnerluse ruumis, sh töösuhete alal. Kaaluda tuleks komiteele erilise rolli andmist koostöö korraldamisel Venemaa ja Ukraina vahel kodanikuühiskonna tasandil;

2.2.5. poliitilise olukorra tõttu on komitee peatanud ühisseminaride korraldamise Venemaa Föderatsiooni ühiskondliku kojaga. Komitee hoiab siiski ühiskondliku kojaga teemapõhiseid kontakte ja on samuti loomas kontakte Venemaa ombudsmani büroo ja teiste asjaomaste institutsioonide ja asjatundjatega.

3. **Sissejuhatavad märkused**

3.1. 2014. aasta märtsi algul astus Venemaa Föderatsioon aktiivseid samme Ukraina koosseisu kuuluva Krimmi autonoomse vabariigi annekteerimiseks. Usutavasti on Venemaa alates aprillist 2014 pidanud kolmandate osapoolte kaudu sõda Ida-Ukrainas, toetades järjest enam venemeelseid separatiste Donetski ja Luganski pseudorahvavabariikides ning tungides otseselt sisse Ukraina territooriumile. See paneb proovile aastakümneid püsinud Euroopa praegused julgeolekusüsteemid ja laiemad, teise maailmasõja järgsed rahvusvahelised kokkulepped. Vastusena Krimmi annekteerimisele ja kriisile Ida-Ukrainas on Euroopa Liit ja USA alates 2014. aasta suvest kehtestanud Venemaa üksikisikute ja ettevõtjate suhtes rea sanktsioone. 21. septembril 2014 olid Moskva ja teised suured linnad tunnistajaks tõenäoliselt mitme aasta suurimatele sõjavastastele protestiaktsioonidele (hinnanguliselt võttis neist osa 25 000 – 50 000 inimest).

3.2. President Vladimir Putin ja Venemaa valitsus tegelesid 2013. ja 2014. aastal oma võimuhaarde tugevdamise ja igasuguse võimaliku opositsiooni kõrvaletõukamisega. Viimastel aastatel on Venemaa valitsus jõustanud rea karme seadusi vastusena massiprotestidele, mis leidsid aset 2011. detsembrist 2012. aasta keskpaigani. Muude piirangute seas karmistati seadustega kontrolli valitsusväliste organisatsioonide ja interneti üle, suurendati drastiliselt trahve osalemise eest loata tänavameeleavaldustel ning laiendati „reetmise" määratlust.

3.3. Inimõiguste ja kodanikuühiskonna olukord Venemaa Föderatsioonis on halvenemas. Mittetulunduslike organisatsioonide seaduse muudatuste (tuntud ka „välisagentide" seadusena) ja teiste õiguslike uuenduste alusel on ette nähtud sanktsioonid propagandategevuse eest; need rikuvad valitsusväliste organisatsioonide mainet avalikkuse silmis ja takistavad seeläbi kodanikuühiskonna arengut. Muret tekitav ilming on kodanikuühiskonna organisatsioonide vastu viimasel ajal algatatud kohtuasjade kasvav arv. Üldine sotsiaalne ja poliitiline kliima on valitsusväliste organisatsioonide ja sõltumatute häälte suhtes järjest vaenulikum.

3.4. Muud piiravad õigusaktid, nagu alaealistele suunatud „mittetraditsiooniliste seksuaalsuhete" alase propaganda keelustamine, viivad stigmatiseerimiseni ning võimendavad diskrimineerimist ja homofoobset vägivalda. Samuti tekitas rida hiljutisi õiguslikke ja halduslikke samme raskeid tagajärgi sõltumatule meediale Venemaal.

3.5. Oma 16. juuli 2014. aasta järeldustes kutsub Euroopa Ülemkogu komisjoni üles uuesti hindama ELi ja Venemaa koostööprogramme eesmärgiga võtta juhtumipõhiselt vastu otsus ELi kahepoolsete ja piirkondlike koostööprogrammide rakendamise peatamise kohta. Jätkatakse aga selliste projektide rakendamist, mis käsitlevad ainult piiriülest koostööd ja kodanikuühiskonda. Antud olukorras on hädavajalik kaaluda, kuidas saavad ELi institutsioonid ja kodanikuühiskond aidata parandada Venemaa kodanikuühiskonna rühmade tingimusi ning tugevdada tõelist kodanikuühiskonna ja sotsiaaldialoogi.

4. **Kodanikuühiskonna üldine olukord**

4.1. Viimastel aastatel on peamised rahvusvahelised sidusrühmad – ÜROs, Euroopa Liidus, Euroopa Parlamendis, Euroopa Nõukogus ja OSCEs – väljendanud oma muret kodanikuühiskonna tegevusvabaduse vähenemise pärast Venemaal.

4.2. Venemaa kodanikuühiskond – laiemas tähenduses hõlmab see igat liiki mittetulundusühinguid – on alates 1990ndate aastate algusest teinud läbi märkimisväärseid muutusi. Viimasel ajal on valitsusvälistele organisatsioonidele lisandunud paljud nõrgalt organiseeritud ühendused ja kodanikerühmad, kes on ühendanud oma jõud, et töötada heategevusprojektide, hariduskü simuste ja nn juriidilise kirjaoskuse jne kallal, kuigi võrreldes algusetapiga ligikaudu 20 aastat tagasi seisab kaasaegne Venemaa kodanikuühiskonna kogukond omaalgatuse ja sotsiaalse aktiivsuse seisukohalt silmitsi ebasõbraliku kliimaga.

4.3. Alates Vladimir Putini tagasitulekust Kremlisse 2012. aasta mais on välja antud suur hulk repressiivseid õigusakte ning ametiasutustele on antud ulatuslikud pädevused põhivabaduste piiramiseks. Näitena võib tuua tõsiasja, et Venemaa muudetud „reetmise" määratlus võimaldab karistada rahvusvaheliste inimõiguste kaitseks väljaastumist. Kehtestatud on hiigelsuured trahvid osalemisele nn loata rahvakoosolekutel. „Homoseksuaalsuse propagandat" keelav seadus diskrimineerib märkimisväärselt lesbisid, geisid, biseksuaale ja transsoolisi inimesi. Valitsusväliste organisatsioonide juhid isiklikult on muudetud potentsiaalselt kriminaalselt vastutavaks selle eest, et nad ei järgi uuendusi valitsusväliste organisatsioonide seaduses.

4.4. Põhimõtteliselt seisab Venemaa kodanikuühiskond eksistentsiaalse dilemma ees ([8]). Mõned inimõiguste vaatlejad on seisukohal, et kodanikuühiskonna seekordse represseerimise ulatus on riigi postsovjetlikus ajaloos enneolematu ja et pärast Ukraina kriisi puhkemist on see muutunud veelgi intensiivsemaks ([9]). Samal ajal on riik eraldanud hulgaliselt rahastamisvahendeid nn sotsiaalse suunitlusega rühmadele, luues uue kiilu valitsusväliste organisatsioonide kogukonda.

4.5. Aktivistide poliitiliselt põhjendatud tagakiusamine ning võimuorganite vastaste ja kriitikute karm kohtlemine jätkub. Tuleks märkida, et mitmele poliitvangile anti amnestiat ja nad vabastati enne Sotši olümpiamänge 2014. aastal (nende seas Mihhail Hodorkovski ja punkbändi Pussy Riot liikmed). Ent samal ajal viidi kohtu ette ja mõisteti nn massirahutuste korraldamise ja politsei vastu vägivalla kasutamise eest süüdi kümned 6. mail 2012 Moskva Bolotnaja väljaku rahvakogunemisel osalenud meeleavaldajad ([10]). Kohalikud ja rahvusvahelised inimõiguste organisatsioonid on seadnud pidevalt kahtluse alla süüdistuste proportsionaalsuse ja asjakohasuse.

([8]) Anna Sevortian. *European Human Rights Advocacy Centre Bulletin*, Winter 2013. http://ehracmos.memo.ru/files/WinterBulletin2013ENGWEB.pdf

([9]) http://www.hrw.org/news/2013/04/24/russia-worst-human-rights-climate-post-soviet-era

([10]) Ühele süüalusele määrati tingimisi karistus ja kehtestati reisipiirangud, üks saadeti määramata ajaks psühhiaatriaasutusse sundkinnipidamisele ja ülejäänud kohtualustele mõisteti vanglakaristus, mille kestus ulatub kahest ja pooleast aastast nelja ja poole aastani. Veel neli inimest on praegu kohtu all, süüdistatuna massirahutustel osalemises ja politseivastases vägivallas.

4.6. 2012. aasta novembris jõustatud muudatustest kehtivas valitsusväliste organisatsioonide seaduses (tuntud ka „välisagentide" seadusena) ([11]) sai Venemaa kodanikuühiskonna represseerimise keskne element ja see oli avalöök Venemaa valitsusväliste organisatsioonide kõrvaletõukamise kampaaniale.

4.7. On muret tekitav, et nn välisagentide seadus ja paljud järgnenud repressiivsed seadused Venemaal moonutavad kodanikuühiskonna arengu tingimusi kogu piirkonnas ([12]). Juba ainuüksi „välisagendi" mõiste tuletas kohe meelde sovjetiaja jõulise ja agressiivse retoorika ning andis selge kõrvaltähenduse valitsusvälistele organisatsioonidele kui „spioonidele" („agendid").

4.8. Esialgu kohustas uus seadus kõiki valitsusväliseid organisatsioone, keda rahastati välismaistest vahenditest ja kes osalesid n-ö poliitilises tegevuses (ehk teisisõnu „propagandas"), end ametiasutustes n-ö välisagentidena registreerima. Mitteregistreerimine muutus karistatavaks organisatsiooni tegevuse peatamisega ilma kohtuotsuseta. Seaduse rakendamine 2013. aasta veebruaris algas enam kui 1 000 valitsusvälist organisatsiooni hõlmanud üleriigilise kontrollikampaaniaga ([13]) (hiljem asjaomast kriitikat kommenteerides tunnistas Vladimir Putin teatud „ekstreemsusi" seaduse kohaldamisel).

4.9. Enam kui 60 inimõiguste ja kodanikuühiskonna rühma (paljud neist mainekad) said haldusrikkumiste süüdistuse ning kaebasid kontrollide käigus esitatud süüdistused ja määratud trahvid edasi (erineva edukusega). Mõningate teiste valitsusväliste organisatsioonide kõrval peatati ka Moskvas asuva valitsusvälise organisatsiooni „Golos" kui kõige aktiivsema valimisvaatlusrühma tegevus. Kuigi kohtumenetlused on alles käimas, on Euroopa Inimõiguste Kohtule kaebuse esitanud juba 13 valitsusvälist organisatsiooni. Ükski valitsusväline organisatsioon ei registreerinud end ise ([14]).

4.10. 2014. aasta juunis muudeti taaskord seadust ja justiitsministeeriumile anti volitused lugeda valitsusväliseid organisatsioone välisagentideks omal äranägemisel, minnes mööda igasugusest kohtuotsusest. Kuus esimest rühma ilmusid ministeeriumi veebilehele peaaegu vahetult pärast seaduse jõustumist ([15]). Alates 1. oktoobrist 2014 on nimekirja kantud 15 valitsusvälist organisatsiooni, kellest paljud tegelevad strateegiliste kohtuvaidluste ja õigusabiga ([16]).

4.11. Venemaal on väga vähe riiklikke institutsioone, kes tegelevad kodanikuühiskonna ja inimõiguste küsimustega: ombudsmani büroo, Venemaa presidendi inimõiguste ja kodanikuühiskonna nõukogu ja – teatud ulatuses – Venemaa Föderatsiooni ühiskondlik koda ([17]). Viimati mainitu on olnud komitee partnerorganisatsioon ametlikes kontaktides Vene poolega ([18]). Nende institutsioonide suutlikkus on siiski ebapiisav, et käsitleda viimaseid negatiivseid arenguid seoses Venemaa valitsusväliste organisatsioonide ja kodanikuühiskonna rühmadega.

5. **Sotsiaaldialoog**

5.1. Venemaa töösuhete käsitlemise ametlik organ (ILO käsituse alusel) on kolmepoolne komitee. Komiteesse kuulub 30 esindajat kõigist kolmest osapoolest, kelleks on ülevenemaalised ametiühingud, Venemaa valitsus ja tööandjate liidud. Praegu tegutseb komitee kolme poole vahel aastateks 2014–2016 sõlmitud üldise kokkuleppe raames ([19]). Kollektiivlepingute üle peetakse läbirääkimisi ja need allkirjastatakse konkreetse üksuse tasandil.

([11]) Kõnealust seadust toetati 2014. aastal ka konstitutsioonikohtu otsusega.

([12]) 2013. aasta septembris esitati samalaadne „välisagentide" seadusalgatus Kõrgõzstani parlamendile, samalaadseid ideid on muu hulgas arutatud ka Kasahstanis.

([13]) Enamiku valitsusväliste organisatsioonide jaoks ei jäänud sellised „kontrollid" ühekordseks. Mitmete organisatsioonide töö katkestasid inspektorid, kes ilmusid tavaliselt kohale rühmana, esindades prokuratuuri, registreerimisasutusi, migratsiooni- ja maksuameteid, politseid ja tuletõrjet ja isegi televisiooni võtterühma. 2013. aasta juunis hakkas riigiduumas ringlema järjekordne seaduseelnõu, mis pikendas valitsusväliste organisatsioonide juhuslike etteteatamata kontrollide põhjuste nimekirja.

([14]) http://www.hrw.org/reports/2013/04/24/laws-attrition

([15]) Need on: ühendus „Golos" (Moskva), piirkondlik rühmitus „Golos" (Moskva), sotsiaalpoliitika ja soouuringute keskus (Saratov), Doni naised (Novotšerkassk) ja Kostroma avalike algatuste edendamise keskus (Kostroma).

([16]) Vt nimekiri Venemaa justiitsministeeriumi veebilehel http://unro.minjust.ru/NKOForeignAgent.aspx

([17]) Ühiskondlik koda loodi 2005. aastal nõuandepädevusega riikliku institutsioonina, mille ülesandeks on jälgida parlamendi algatusi ja riiklikku poliitikat ja asjaomastes küsimustes nõu anda. Ühiskondlikul kojal on 126 kaheaastaseks ametiajaks valitud liiget. Koja moodustamisel nimetas president Putin ametisse ühe kolmandiku liikmetest. Koja senises tegevuses on esinenud vastuolusid. Viimaste valimiste käigus nimetati ametisse ühiskondliku koja uus direktor Aleksandr Bretšalov, kes on ülevenemaalise väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate riikliku ühenduse „Opora Rossii" esimees. Lisateabe saamiseks vt www.oprf.ru/en.

([18]) Vastastikuse mõistmise memorandumi (2008) alusel.

([19]) http://www.unionstoday.ru/news/social/2013/12/25/18878

5.2. Komitees esindavad nii tööandjaid kui ka ametiühinguid suured liidud. Venemaa Tööstusrite ja Ettevõtjate Liit ([20]) on olulisemate tööstusharude 361 tööandjat esindav juhtiv ühendus. Nimetatud liidu esindajad istuvad kolmepoolse komitee koosolekutel tööandja poolel. Liit pakub oma liikmetele lepitamismenetlust ja edendab ärikoostööd ELi ettevõtetega. Venemaa Tööstusrite ja Ettevõtjate Liidu liikmed ühendavad kokku ligikaudu 6 miljonit töötajat. Liit allkirjastas Venemaa ettevõtluse sotsiaalharta ning on algatuste *Global Compact* ja *General Reporting Initiative* osapool. Ettevõtjate liitude hulka kuuluvad kaubandus-tööstuskoda ([21]) ja ühendus „Opora Rossii" (väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad) jne.

5.3. Ametiühinguliikumisel ei ole tänasel Venemaal kunagi olnud tugevat sõltumatut häält. Ent sel alal on mitu julgustavau eeskuju, kes on üsna sageli tegevad autotööstuses.

5.4. Juhtiv osaleja selles valdkonnas on Venemaa sõltumatute ametiühingute föderatsioon (FNPR), kes on Nõukogude Liidus eksisteerinud „liitude liidu" sarnase mudeli (VTsSPS) õigusjärglane. Ametiühingute föderatsioon on üritanud saada sillaks ametiühingute ja ametiasutuste vahel. Samal ajal on teda kritiseeritud selgelt valitsusmeelsete seisukohtade ning üldise puuduliku osalemise eest streikidel ja avalikes aktsioonides jne. Teine oluline ametiühingute liit on Venemaa Töövõtjate Konföderatsioon (KTR) ([22]). On ka väiksemaid, nagu „Sotsprof", Venemaa Ametiühingute Liit (SPR) jpt.

5.5. Kuigi Venemaa on allkirjastanud kõik olulisemad ILO konventsioonid, valmistab sotsiaal-majanduslike ja tööõiguste järgimine Venemaal jätkuvalt muret, mida jagab ka Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee.

5.6. Üks äärmiselt probleemne valdkond on kogunemisvabadus kui tööõigus – aktivistide sõnul on peaaegu võimatu streikida ilma seadust rikkumata ([23]). Samal ajal puudub Venemaa õigusaktides diskrimineerimise selge määratlus – seega võivad tööandjad praegusi ja potentsiaalseid töötajaid soo, vanuse ja ametiühingu liikmesuse alusel hõlpsasti diskrimineerida. Ebasoodsamas olukorras olevad töötajate rühmad – nagu kinnipeetud või vähemused – on eriti haavatavad, ning ametiühingute aktivistidel puudub tõhus õiguskatise surve ja tagakiusamise eest ([24]).

5.7. Venemaa ainus vastavasisuline mõttekoda – sotsiaal- ja tööõiguste keskus – andis teada 1 395 tööga seotud protestijuhust ajavahemikul 2007–2013 ja nende arv kasvab iga aastaga ([25]).

6. **Meedia ja sõnavabadus**

6.1. Info- ja ajakirjandusvabadus on Venemaal löögi all. Pärast laimu rekriminaliseerimist on 2014. aastal vastu võetud rida uusi seadusi, mille eesmärk on ajakirjanduse ja interneti piiramine. Mitmed sõltumatud meediakanalid – trükised, raadiojaamad, internetileheküljed – suleti või neid sunniti vahetama omanikku, personali ja toimetuse poliitikat. Kõnealused viimased sammud on vaieldamatult vastuolus Venemaa rahvusvaheliste kohustustega nii vormiliselt kui ka sisuliselt.

6.2. Info- ja infotehnoloogia seadus (muudetud veebruaris 2014) võimaldab nüüd blokeerida veebilehti riigiprokuröri taotlusel, kui nende sisu on väidetavalt „äärmuslik" või kui need kutsuvad üles massirahutusteks või loata kogunemisteks.

6.3. Terrorismivastast õigusakti muudeti mais uute sätetega blogidele, mille lugejaskond ületab 3 000 külastust päevas. Sellised blogijad peavad end nüüd registreerima meedia järelevalve ametis Roskomnadzor ja edaspidi peab nende blogide sisu vastama Venemaa massimeedia õigusaktile blogide kohta (sh piirangud valimiste ajal jne). Samuti võib neilt blogijatelt nõuda nende pärisnimede avaldamist ja muud teavet ning nad nende lehtedel esinevate kolmandate osapoolte kommentaaride eest vastutusele võtta. Registreerimata jätmist karistatakse rahatrahviga.

([20]) Venemaa Tööstusrite ja Ettevõtjate Liidul on ametlikud sidemed ühendusega BusinessEurope ja ta on Rahvusvahelise Tööandjate Organisatsiooni (IOE) ja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) liige.

([21]) Venemaa Föderatsiooni Kaubandus- ja Tööstuskoda on Euroopa Kaubandus- ja Tööstuskodade Liidu (Eurochambres) liige.

([22]) Nii ametiühingute föderatsioon kui ka töövõtjate konföderatsioon kuuluvad Rahvusvahelisse Ametiühingute Konföderatsiooni (ITUC) ja selle piirkondlikku struktuuri Euroopas – Üleeuroopalisse Piirkonnanõukogusse (PERC).

([23]) http://www.unionstoday.ru/news/actual-18/2013/09/26/18592

([24]) Venemaa presidendi inimõiguste ja kodanikuühiskonna nõukogu arutas seda teemat viimati 18. aprillil 2014.

([25]) http://trudprava.ru/expert/analytics/protestanalyt/1047

6.4. Euroopa Liit ja rahvusvaheline kogukond on tõsiselt mures järjekordse õigusalgatuse pärast, millega tehakse ettepanek seada alates jaanuarist 2016 Venemaa meediaettevõtetesse tehtavate välisinvesteeringute piiriks 20 %.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

KOMITEE TÄISKOGU 503. ISTUNGJÄRK 10.–11. DETSEMBRIL 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Teadusuuringud ja innovatsioon kui tulevase majanduskasvu allikad""

(COM(2014) 339 final – SWD(2014) 181 final)

(2015/C 230/09)

Raportöör: Gerd WOLF

Euroopa Komisjon otsustas 10. juunil 2014 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele – Teadusuuringud ja innovatsioon kui tulevase majanduskasvu allikad"

COM(2014) 339 final – SWD(2014) 181 final.

Arvamuse ettevalmistamise eest vastutav sektsioon võttis arvamuse vastu 19. novembril 2014.

Komitee võttis täiskogu 503. istungjärgul 10.–11. detsembril 2014. aastal (11. detsembri 2014. aasta istungil) ühehäälselt vastu järgmise arvamuse.

1. **Kokkuvõte ja soovitused**

1.1. Komitee toetab kindlalt komisjoni seatud eesmärki ja selle saavutamiseks kavandatud meetmeid. Nende rakendamine on aga esmajoones liikmesriikide pädevuses ja nende kohustus.

1.2. Pidades silmas, et komisjonil ei ole võimalik liikmesriikide asjaomast poliitikat piisavalt võimendada, apelleerib komitee kõigi osalejate heale tahtele, konstruktiivsele hoiakule ja otsustusvõimele, et seada see kiireloomuline, kuid raske ülesanne prioriteediks ning täita seda järjekindlalt ja edukalt ilma täiendavate bürokraatlike mehhanismideta.

1.3. Komitee arvates on sealjuures esmatähtsad järgmised ülesanded:

— luua ja tugevdada tipptasemel teadusuuringute ja arendusvõimsusi ning luua innovatsioonikeskusi ja neid tugevdada; võttes seejuures eeskujuks kõige edukamad näited. Viia selle eesmärgiga kooskõlla ülikooliharidus, ülikoolide varustatus ja nende kaasatus;

— toetada piisavalt ja jätkusuutlikult alusuuringuid kui uuendustegevuse vundamenti;

— suunata ühiskonna hoiakuid innovatsiooni edendamise, aktsepteerimise ja tunnustamise poole. Esinevad haldusalased, majanduslikud ja ühiskondlikud takistused tuleb tuvastada ja neid hinnata ning vajadusel tuleb neid leevendada või nad kõrvaldada;

— edendada ja kaitsta piisaval määral VKEsid, uusi ettevõtteid ja sotsiaalmajanduse ettevõtteid kui igasuguse tõhusa innovatsioonipoliitika alustalasid;

— arendada välja Euroopa teadus- ja innovatsiooniruum;

— luua teadlastele stabiilne ja atraktiivne Euroopa tööturg ning kõrvaldada lõplikult ja tõhusalt spetsiifilised sotsiaalsed vajakajäämised;

1.4. Täpsemad selgitused on komitee esitanud järgmistes peatükkides.

2. **Komisjoni teatise kokkuvõte (olulisel määral lühendatud)**

2.1. Teatise eesmärk on selgelt hoogustada jõupingutusi teadusuuringute ja innovatsiooni kui majanduskasvu mootori potentsiaali suurendamiseks. Seda tuleb saavutada liikmesriikides majanduskasvu edendamise strateegiate raames läbiviidavate ja eelarve konsolideerimiseks vajalike investeeringute kvaliteedi kaudu.

2.2. Selleks paneb komisjon ette:

i) kooskõlas majanduskasvu soodustava eelarve konsolideerimise põhimõttega peavad liikmesriigid pöörama erilist tähelepanu majanduskasvu soodustavatele kulutustele, eelkõige teadusuuringute ja innovatsiooniga seotud kulutustele;

ii) kõnealuste investeeringutega peavad kaasnema reformid, et parandada teadusuuringute ja innovatsiooniga seotud avaliku sektori kulutuste kvaliteeti ja tõhusust ja mõju suurendada ettevõtete investeeringuid teadusuuringutesse ja innovatsiooni;

iii) seega peaksid liikmesriigid keskenduma reformimisel kolmele peamisele tegevussuunale:

— strateegia väljatöötamise ja poliitika kujundamise protsessi kvaliteedi parandamine;

— programmide ja rahastamismehhanismide kvaliteet;

— innovatsiooniga seotud asutuste kvaliteet.

2.3. Sealjuures kavatseb komisjon toetada liikmesriike ning toetuda ka juhtalgatuse „Innovaatiline liit” ([1]) ja Euroopa teadusruumi raames omandatud kogemustele.

2.4. Lisaks on hädavajalik avardada innovatsiooni ökosüsteemi kõige laiemas mõistes ning luua Euroopa ettevõtetele vajalikud raamtingimused.

2.5. Olulisi edusamme on tehtud alates „Innovaatilise liidu” käivitamisest, kuid täiendavaid jõupingutusi tuleb teha

— ühtse turu süvendamisel,

— et hõlbustada ja mitmekesistada juurdepääsu rahastamisele,

— tugevdada avaliku sektori innovatsioonisuutlikkust,

— luua vastupidavaid töökohti teadmistel põhinevates valdkondades,

— tagada inimestele innovatsiooniks vajalikud teadmised,

— soodustada eesliiniuuringuid,

([1]) COM(2010) 546 final.

— tegeleda teadusuuringute ja innovatsioonipoliitika välismõõtmega

— ning integreerida teadusuuringuid ja innovatsiooni tugevamalt ühiskonda.

2.6. Komisjon palub nõukogul käsitleda seda teemat oma teatise ja ettepanekute valguses.

3. **Komitee üldised märkused**

3.1. Valgustusajastu ajalooliste protsesside raames ([2]) andsid teadusuuringud ja innovatsioon lühikese aja jooksul inimkonnale seninägematuid saavutusi teadmiste, tervishoiu, tehniliste oskuste ja heaolu alal; teadusuuringud ja innovatsioon on edaspidise majanduskasvu ja sotsiaalse progressi liikumapanev jõud.

3.2. Seda on tunnistanud ka väljaspool Euroopat asuvad riigid. Seepärast muutub globaalne konkurents teadmiste ja innovatsiooni alal järjest tihedamaks. Praegu luuakse eelkõige Aasias olulisi teaduse-ja tehnoloogiakeskusi ning jätkuvalt suurendatakse dünaamiliselt kulutusi teadusele ning tõstetakse innovatsioonisuutlikkust.

3.3. Komitee toetab kindlalt komisjoni poolt teatises väljendatud eesmärki ja selle saavutamiseks kavandatavaid meetmeid; need vastavad komitee korduvalt esitatud soovitustele ([3]).

3.4. Seda pakilisem on seega pakutud meetmete rakendamise ja selleks vajalike vahendite küsimus. Nagu komisjon selgitas, on asjaomased probleemid ja lahendust vajavad ülesanded eelkõige liikmesriikide pädevuses.

3.5. Liikmesriikide teadusuuringute- ja innovatsioonipoliitika sihipäraseks finantsalaseks mõjutamiseks on kasutada esmajoones programmi **„Horisont 2020”** vahendid. Nagu komitee on korduvalt meelde tuletanud, saavad need vahendid avaldada vaid nõrka võimendavat mõju.

3.6. Komitee apelleerib seega kõigi osalejate heale tahtele, konstruktiivsele hoiakule ja otsustusvõimele, et seada see kiireloomuline, kuid raske ülesanne prioriteediks ning täita seda järjekindlalt ja edukalt ilma täiendavate bürokraatlike mehhanismideta.

3.7. Selleks on vaja kõiki ELi liikmesriike aidata edusammude tegemisel. Eelkõige on tähtis see, et kõigis liikmesriikides, eriti neis, kes selles valdkonnas on mahajäänud, loodaks ja tugevdataks tänapäevaseid tipptasemel teadusuuringute ja arendusvõimsusi ning innovatsioonikeskusi ning kohandataks ülikooliharidust ja ülikoolide vahendeid sellele eesmärgile. Euroopa vajab maailmatasemel ülikoole. Seega tuleb esmajoones toetada ülikoole ja teaduskeskusi kui innovatiivsete isiksuste taimelava.

3.8. Selleks on eelkõige vaja, et seal viidaks läbi asjaomased struktuurireformid (sealhulgas rahvusvaheline kvaliteedihindamine) ja et selleks otstarbeks eraldataks ja kasutataks **ELi struktuuri- ja ühtekuuluvusfondide** vahendeid sihipäraselt. Seda peab komisjon nõudma ja jälgima. See avaks sünergiaid ja vähendaks Euroopa-sisest innovatsioonilõhet.

3.9. Riikides, kus ei ole veel edukat teadus- ja uurimissüsteemi, tuleb see luua kogemustevahetuse ja parimate tavade õppimise protsessi teel. Selleks tuleb kutsuda suurepäraseid ja kogenud tipptegijaid ning pakkuda neile omavastutust, ruumi ja piisavaid, usaldusväärseid vahendeid. Siin võib viljakat rolli etendada ka partnerluskontseptsioon **„Twinning for Excellence”** (mestimine tippteaduse huvides), mille puhul juba olemasolevatel tippkeskustel on partnerroll.

3.9.1. Komitee hoiatab siiski ülemäärase lihtsustamise ja sellega kaasneva süsteemse konkurentsi kui tulevase innovatsiooni jaoks vajaliku pinnase puudumise eest. Vastavalt sellele hoiatab ta ka liiga vormiliste hindamiskriteeriumite eest. Seevastu „International Peer Review” on parim saadaolev ja vältimatu meede teadus- ja arendustegevuse nõutava kvaliteedi hindamiseks ja tagamiseks kogu ELis, seda vaatamata meetme võimalikele nõrkadele külgedele revolutsiooniliste ideede hindamisel.

([2]) *Science as Public Culture* – Jan Golinski – Cambridge University Press.
([3]) Nt ELT C 132, 3.5.2011, lk 39, ELT C 181, 21.6.2012, lk 111, ELT C 44, 15.2.2013, lk 88, ELT C 76, 14.3.2013, lk 31, ELT C 76, 14.3.2013, lk 43, ELT C 341, 21.11.2013, lk 35, ELT C 67, 6.3.2014, lk 132.

3.10. Siiski on ajavahemik teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtud investeeringute ja innovatsiooni tulemusel saavutatud edusammude vahel erakordselt pikk ning nende vaheline põhjuslik seos on sealjuures eriti raskesti ennustatav ja hinnatav.

3.11. On aga juba ammu selgunud, et riigi majandusjõud ja heaolu, juhul kui see ei põhine esmaselt tooraineressursside olemasolul, on suures korrelatsioonis riigi investeeringutega teadus- ja arendustegevusse ja sellest tuleneva innovatsioonivõimega.

3.12. Selle taustal on Euroopal vaja võimekat, avatud ja kogu maailma talentide jaoks atraktiivset ühist teadusruumi ja sellele kohandatud sisserändepoliitikat. Selles peavad kandvad riiklikud teadussüsteemid ELi tasemel tegema tõhusamat koostööd ja looma tihedamaid suhteid edukate rahvusvaheliste institutsioonidega.

3.13. Samavõrra on Euroopal vaja poliitilisi jõupingutusi ja ühiskondlikku põhihoiakut, mis on suunatud innovatsiooni edendamisele, aktsepteerimisele ja tunnustamisele ja mis loob eeldused pühendunud ettevõtlusele. See nõuab muu hulgas haldusalaste, majanduslike ja ühiskondlike takistuste kindlaks tegemist, hindamist ja asjakohasel määral vähendamist või kõrvaldamist, et parandada ja tugevdada innovatsiooni ökosüsteemi.

3.14. See eeldab ELi liikmesriikide teadusuuringute-ja innovatsioonipoliitikat, milles riikide meetmed haakuksid ELi ja rahvusvaheliste algatustega ja tekitaksid poliitika, teaduse, majanduse ja ühiskonna koostoime Euroopa tasandil, kuid oleks samas seotud ka kohalike ja piirkondlike algatustega.

3.15. Lisaks avaliku sektori vahenditest rahastatud teadus- ja arendustegevusele on eelkõige omalt poolt suures osas teadus- ja arendustegevusse investeerivad ettevõtted need, kes uute toodete, teenuste ja menetlustega turul edu saavutavad. Need ettevõtted, sealhulgas sotsiaalmajanduse ettevõtted, aitavad otsustaval määral kaasa sellele, et kindlustada tänu innovatsioonile Euroopa positsioon maailmaturul ning luua ja säilitada Euroopas töökohti.

3.16. Seda kahjuks ei saa öelda kõigi suurte firmade kohta. Põhjus võib olla juhtkondade süsteemist tulenev pelgus nn murranguliste tehnoloogiatega (*disruptive technologies*) seotud tururiskide ([4]) ees. Lennukit ei leiutanud ega arendanud edasi laeva- ega raudteetööstus ning Microsofti ja Apple'i poolt arendatud innovatsiooni ei käivitanud varem turgu valitsenud elektri- ja elektroonikakontsernid.

3.17. Seega saavad uued ideed sageli alguse ettevõtlikest isiksustest ja valdkonnaülestest meeskondadest või koguni kõrvalseisjatest, või siis toovad viimased need ideed turule. Järelikult etendavad VKEd, uued ettevõtted ja sotsiaalmajanduse ettevõtted eriti olulist rolli. Nende piisav toetamine ja kaitsmine peaks seega olema igasuguse tõhusa innovatsioonipoliitika alustala.

3.18. Nagu innovaatilist liitu käsitlevas arvamuses ([5]) juba põhjalikult selgitatud, peitub lisaks suur innovatsioonipotentsiaal inimestevaheliste suhete ja organisatsioonivormide (k.a sotsiaalmajanduse ettevõtted) laias spektris. Inimestevahelised suhted ja organisatsioonivormid hõlmavad kogu teadusalase, majandusliku ja sotsiaalse tegevuse valdkonda, nagu sedastatakse arvamuse ülejäänud peatükkides. Sealjuures ei pea innovatsioon tingimata olema süstemaatilise teadus- ja arendustegevuse produkt, vaid võib tuleneda ka praktilisest tööst ja sellega omandatud kogemustest. See puudutab eelkõige järgmist:

— innovaatilised töökohad;

— koostöö sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna esindajate vahel;

— sotsiaalne innovatsioon peaks arvestama neid vajadusi, mida turg või avalik sektor piisavalt arvesse ei võta;

([4]) Vt nt Clayton M. Christensen „The Innovator's Dilemma" Harper Business.
([5]) ELT C 132, 3.5.2011, lk 39.

— töötajate kui teadmiste ja ideede allikate roll.

Komitee kiitis taas heaks ([6]) Euroopa Komisjoni eesmärgi edendada laialdaselt sellist innovatsiooni.

4. **Komitee konkreetsed märkused**

4.1. Komitee kordab, et teadusuuringute ja innovatsiooni vahel on küll tugevad vastastikused seosed, kuid siiski on teadusuuringutel ja innovatsioonil erinevad tunnusjooned ja seega arenevad nad erinevates töötingimustes ([7]). Oluline on neid erinevaid töötingimusi kui selliseid tunnustada, kuid samal ajal on vaja neid ka võimalikult hästi teineteisega siduda.

4.2. Mis puutub avaliku sektori vahendite – st füüsilistelt ja juriidilistelt isikutelt pärinevate maksutulude ning demokraatlike protsesside kaudu suunatud vahendite – kasutamisse, siis selgitas komitee hiljuti ([8]), et igasugune toetus komisjonilt (mis pärineb ju avalikest vahenditest) peaks olema suunatud neile ülesannetele, mida erasektori vahenditest tõenäoliselt ei toetata. Tüüpilised põhjused selleks võivad olla:

— suur arendusrisk, mille vastukaaluks on aga edu korral oodata suurt kasu;

— kulud on väga suured ja neid on võimalik kanda vaid paljude avalike rahastute vahendeid kombineerides;

— ajavahemik kuni reaalse kasu saamiseni on liiga pikk;

— tegemist on valdkonnaülese või võtmetehnoloogiaga (nt uut liiki materjalid);

— tulemus ei ole otseselt turustatav, kuid tegemist on üldise sotsiaalse või keskkonnaalase vajadusega.

4.3. Teadus- ja uurimistegevuse edendamise osas võtab komitee oma seisukoha kokku järgmiselt: Edendamisega tuleks:

— toetada piisavalt alusuuringuid ja nimelt nii täiendavate ja süvendatud loodusteadmiste jaoks kui ka pinnaseks uutele ideedele ja põhimõttelisele innovatsioonile. See ei tohiks mingil juhul piirduda programmis „Horisont 2020" Euroopa Teadusnõukogu poolt hallatud osaga, vaid seda tuleks laiendada ka programmi kõigile ülejäänud osadele;

— austada ja kaitsta teadus-ja uurimistegevuse vabadust;

— rakendada jätkuvalt teadusprojektide taotluste hindamisel ülima kriteeriumina tipptaset;

— teha piiriülest koostööd ja ühendada jõude;

— luua teadlastele atraktiivne Euroopa tööturg ning kõrvaldada või kompenseerida lõpuks tõhusalt spetsiifilised sotsiaalsed puudused, mis tulenevad liiga paljudest ajutistest töölepingutest ja riigiülesest liikuvusest;

— kujundada raamtingimused ja halduseeskirjad vastavalt võimeka teadussektori vajadustele;

— tagada teaduslike teadmiste optimaalne levitamine, neile juurdepääs ja nende siire ([9]);

— tugevdada Euroopa teadusruumi rahvusvahelist mõõdet.

4.3.1. Komitee kordab oma nõudmist ([10]) kõrvaldada lõpuks tõhusalt spetsiifilised sotsiaalsed riskid ja puudused, mis tulenevad vajalikust ja soovitud riigiülesest liikuvusest ja stabiilsete töökohtade puudusest. Seetõttu tervitab komitee komisjoni uusimat algatust RESAVER ([11]), mille eesmärgiks on kergendada teadlaste liikuvust Euroopas uue üleeuroopalise pensionisüsteemiga. See peaks pakkuma teadlastele võimaluse liikuda ühest liikmesriigist teise ilma, et peaks muretsema pensioniõiguste säilimise pärast. Komitee näeb seda sammuna õiges suunas, kuid ei anna siinkohal hinnangut valitud lähenemisviisi kohta.

([6]) Vt allmärkus 3.
([7]) ELT C 218, 11.9.2009, lk 8.
([8]) ELT C 67, 6.3.2014, lk 132.
([9]) ELT C 218, 11.9.2009, lk 8.
([10]) ELT C 110, 30.4.2004, lk 3 ja samuti ELT C 76,14.3.2013, lk 31.
([11]) Komisjoni pressiteade, 1. oktoober 2014.

4.3.2. Komitee ei süvene käesolevas arvamuses konkreetsetesse uurimisteemadesse, kuna neid käsitleti põhjalikult programmi „Horisont 2020" käsitlevas arvamuses. Ta kordab, et ka siin on vaja piisavat võimendavat mõju liikmesriikide programmiliste eesmärkide saavutamiseks.

4.4. Innovatsiooni edendamise osas võtab komitee oma seisukoha kokku järgmiselt: Innovatsioon tekib tavaliselt:

— ühiskondlike vajaduste rahuldamiseks ja väljakutsetele vastamiseks või – kas tehnilist või sotsiaalset laadi – puuduste kõrvaldamiseks;

— tootearenduse või toodete parandamise käigus eesmärgiga parandada kvaliteeti ja suurendada läbimüüki;

— alusuuringutest saadud uutest teadmistest; et juba tuttavaid probleeme paremini lahendada;

— uute ideede tulemusena, et luua täiesti uusi võimalusi nt transpordi alal (lennuk), navigeerimise alal (GPS) või teabevahetuse ja töö hõlbustamise alal (internet);

— vajaduste rahuldamiseks, millest varem ei oldud teadlikud;

— teadusuuringute vahendi või nende kõrvaltootena. Sealjuures võib olla tegemist nt uute võtmetehnoloogiatega. Markantne näide on *world-wide-web*, mille arendas välja Euroopa teadus- ja uurimisalgatuste üks lipulaevu CERN ([12]), et muuta andmed kättesaadavaks Genfi keskusega koostööd tegevatele ülikoolidele ja teadusasutustele ning siduda need teadusprogrammiga. Selle tohutut majanduslikku ja ühiskondlikku potentsiaali ei märgatud ega hakatud Euroopas kahjuks piisavalt kiiresti kasutama. Seda potentsiaali ei ole ka tänapäeval võimalik täies ulatuses hinnata.

4.5. Sealjuures on selliseid ideid sageli võimalik ellu rakendada alles uute firmade loomise järel innovatsioonide ja innovatiivsete toodete kaudu. Seepärast on innovatsiooni edendamise üks tähtsamaid poliitilisi meetmeid selliste uute firmade loomine ning nende tegevuse toetamine ja hõlbustamine kriitilise esimese 5 kuni 10 aasta jooksul.

4.6. Kuigi innovatsioon on inimühiskonnale üldiselt siiani alati kasulik olnud ja ta on nii heaolule ja konkurentsivõimele otsustavalt kaasa aidanud, takerdub ta sageli suurte ühiskondlike ja majanduslike takistuste taha. Nimelt käsitletakse majanduses, kaubanduses, ühiskonnas ja poliitikas uuendusi tihti ohuna.

4.7. Tõepoolest võib innovatsioon viia majanduslike või ühiskondlike ümberkorraldusteni, terveid tööstusharusid või ettevõtteid kõrvale tõrjuda, esialgu töökohti kaotada või valitsevaid ühiskonnaklasse nõrgestada ning alles pikemas perspektiivis näidata täiel määral oma kõigile kasulikku ja viljakat potentsiaali. Selle näited on mehhaanilised kangasteljed, sotsiaalpartnerluse loomine, geenitehnoloogia, Google, Amazon ja taastuvenergia kasutamise tehnoloogia juurutamine. Sealjuures võidakse panna ühiskonna ja majanduse vastupanuvõime (amortisatsiooniperiood) kiirete, innovatsioonist tingitud ümberkorraldustega liialt proovile.

4.8. Mõningate ühiskonnarühmade sellest tulenev mure ajendas komisjoni kasutusele võtma mõistet ([13]) „vastutustundlikud teadusuuringud ja innovatsioon" ([14]). Pidades silmas teadusuuringute ja innovatsiooni otsustavaid saavutusi tänapäevase elatustaseme ja teadmiste taseme mootori ja alusena, samuti valgustuse kui ajaloolise protsessi, millest lähtusid olulised mõtted ja ideed inimõiguste ja võimude lahususe kohta riigis, olulise pinnasena, peab komitee seda mõistet siiski eksitavaks ja ühekülgseks. Ta soovitab pigem mõelda veelgi selle mõjule ühiskonna poolt teadusuuringutele ja innovatsioonile omistatavale väärtusele.

([12]) http://home.web.cern.ch/topics/birth-web
([13]) COM: Towards Responsible Research and Innovation in the Information and Communication Technologies and Security Technologies Fields-ISBN 978–92-79-20404-3.
([14]) Nt www.consider-project.eu

4.8.1. Iseenesestmõistetavalt peavad teadusuuringud ja innovatsioon vastama kehtivatele seadustele ning eetilistele põhimõtetele.

4.8.2. Eelnimetatud nõue kehtib ka teiste ühiskonnas aset leidvate tegevuste kohta näiteks meditsiini, majanduse, ajakirjanduse, õigusloome, poliitika ja õigusmõistmise valdkonnas. Seetõttu ei pea komitee sobivaks, kui vastutustundliku tegevuse kriteerium seotakse ainult ja selgesõnaliselt teadusuuringute ja innovatsiooniga.

4.9. Nende põhimõttelisemate takistuste kõrval valmistab innovatiivsete ettevõtete loojatele lisaks rahastamisküsimusele suuri raskusi ka tänapäeval kehtiv nõue, et ettevõtted peaksid kinni täielikust ja Euroopa-siseselt peale selle ka killustunud eeskirjade rägastikust.

4.9.1. Seetõttu kordab komitee oma soovitust ([15]) teha uutele ettevõtetele, juhul kui nende suurus jääb alla kriitilise piiri, mõistliku aja jooksul soodustusi ja anda neile tegutsemisvabadust. See võiks toimuda erandklausli teel, millega need ettevõtted vabastataks selle ajavahemiku jooksul suurest osast tavapärasest halduskoormusest ja igat liiki eeskirjade täitmisest, et nad saaksid esmalt näidata oma majanduslikke ja tehnilisi võimalusi edu saavutamiseks.

4.10. Nagu rõhutatud juba eelnevates arvamustes, millele komitee selgesõnaliselt viitab põhjalikumate soovituste saamiseks – näiteks sotsiaalse innovatsiooni osas – toetab komitee seega kindlalt komisjoni eesmärki „avardada innovatsiooni ökosüsteemi ning luua vajalikud raamtingimused". See tähendab eelkõige, et tuleb tuvastada ja kõrvaldada innovatsiooni teel olevad takistused.

4.10.1. Nii võivad üksikasjalikud tehnilised eeskirjad ja piirangud osutuda innovatsiooni takistusteks ja seda lämmatavaks korsetiks. Seda tuleks silmas pidada näiteks komisjoni energiatõhususe algatuse üksikasjalike eeskirjade puhul.

4.10.2. Asjaomaste jõupingutuste eesmärk peab olema tagada ka tulevikus parimal võimalikul viisil ja püsivalt tarbijate ja kodanike heaolu, tervis ja julgeolek.

4.10.3. Samuti tuleks ajalooliste näidete varal uurida, kas ettevaatuspõhimõtte liiga range tõlgendamine näiteks tarbijakaitse alal või uute raviprotseduuride väljaarendamisel ei pärsi julgust leida uusi, tõhusaid lahendusi.

4.11. Komitee arvates nõuab see – vaatamata Euroopa vaieldamatutele edusammudele teadus- ja arendustegevuses ja paljudes majandusharudes – siiski mitte ainult siseturu ja Euroopa teadusruumi lõpuleviimist, vaid ka sügavamate põhjuste analüüsimist, miks Euroopas võrreldes Ameerika Ühendriikide ja mõningate Aasia riikidega valitseb mitte nii innovatsioonisõbralik kliima. Miks ei ole Google, Microsoft, Facebook või Monsanto Euroopa ettevõtted? Või miks ei ole Euroopas hoopis tekkinud „paremat" Monsantot, sellist, mis vastaks paremini kodanike vajadustele ja oleks kohandunud Euroopa poliitika mõjuväljaga?

4.12. Seega on küsimus ühiskonna põhihoiakutes – et innovatsioonis ei nähtaks esmajoones riski ega ohtu, vaid võimalust edasiminekuteks, töökohtade loomiseks, Euroopa majandusliku suutlikkuse ja konkurentsivõime suurendamiseks, Euroopa ühiskondliku mudeli kujundamiseks. Meil on vaja uut, paremat tasakaalu ettevaatuse ja söakuse vahel, väikeste riskide ja suurte ohtude vahel, reguleerimise ja otsustamisvabaduse vahel.

Brüssel, 11. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

([15]) ELT C 132, 3.5.2011, lk 39.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programm (REFIT): hetkeseis ja tulevikuväljavaated""

(COM(2014) 368 final)

(2015/C 230/10)

Raportöör: Denis MEYNENT

1. oktoobril 2014 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus-ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programm (REFIT): hetkeseis ja tulevikuväljavaated"

COM(2014) 368 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 19. novembril 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 503 istungjärgul 10.–11. detsembril 2014 (10. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 136, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 4.

1. **Järeldused ja soovitused**

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võtab teadmiseks komisjoni koostatud õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi (REFIT) rakendamise hetkeseisu. Komitee tunneb heameelt, et komisjon otsib võimalusi programmi protsessi ja vahendite parandamiseks. Põhimõtteliselt juhib komitee tähelepanu oma varasematele arvamustele ([1]).

1.2. Komitee toetab väikeste, keskmise suurusega ja mikroettevõtjate (nn VKE-test) ning kodanike halduskoormuse vähendamist, kui eesmärk ja otstarve, milleks õigusnormid on kehtestatud, on saavutatav lihtsamini. Siiski juhib komitee tähelepanu asjaolule, et hea avaliku halduse tagamiseks peavad olema kättesaadavad asjakohased ja olulised andmed ja vastav teave poliitikameetmete rakendamiseks, jälgimiseks ja hindamiseks.

1.3. Komitee tuletab meelde, et põhimõtte „kõigepealt mõtle väikestele" eesmärk ei ole ega tohi olla mikroettevõtjate ja VKEde õigusakti kohaldamisest vabastamine. Pigem tuleks õigusakti sõnastamisel võtta arvesse asjaolu, et seda hakatakse kohaldama ka väikestele struktuuridele, ilma et see seaks ohtu õigusaktiga määratletud eesmärgi saavutamise.

1.3.1. Komitee rõhutab, et selle põhimõtte rakendamine ei tohi minna vastuollu üldise huviga, mis eelkõige tähendab, et kodanikud, töötajad ja tarbijad on kaitstud riskide eest, millega nad võivad kokku puutuda.

1.4. Komitee on väga mures tõdemuste pärast, mis käsitlevad puudusi sotsiaalse ja keskkonnamõju hinnangutes ning konsultatsioonide järelmeetmetes. Komitee palub, et komisjon oleks läbipaistvam ja põhjendaks, mille alusel esitatakse teatud säte või selle ettepanek mõjuhindamiseks ja/või järelhindamiseks või jäetakse see esitamata.

1.5. Komitee palub komisjonil tagada majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnamõõtme integreeritud ja tasakaalustatud analüüsi. Komitee on seisukohal, et komisjoni seatud eesmärke on võimalik saavutada üksnes juhul, kui võetakse arvesse kõiki neid mõõtmeid ja kõigi sidusrühmade muresid.

1.6. Komitee arvates ei vabasta arukas reguleerimine kodanike, tarbijate ja töötajate kaitsega seotud õigusaktide, soolise võrdõiguslikkuse standardite ja keskkonnanormide järgimisest ega tohi takistada neisse paranduste tegemist.

1.7. Komitee on seisukohal, et aruka reguleerimise puhul tuleb järgida aluslepingutes sätestatud siseturu sotsiaalset mõõdet, eelkõige nende kokkulepete ülevõtmise tasandil, mille üle peeti läbirääkimisi Euroopa sotsiaaldialoogi raames.

([1]) ELT C 48,15.2.2011, lk 107; ELT C 248, 25.8.2011, lk 87 ja ELT C 327, 12.11.2013, lk 33.

1.8. Komitee kutsub komisjoni üles paremini arvestama konsultatsioonide käigus väljendatud seisukohtadega ning põhjendama, kuidas neid seisukohti on arvesse võetud või võtmata jäetud. Üldisemalt teeb komitee komisjonile ettepaneku konsultatsioone eelkõige institutsioonilisel ja representatiivsel alusel paremini struktureerida, kasutades ära Euroopa, liikmesriikide ja piirkondade tasandil juba olemasolevate nõuandvate esindusorganite ja nendega samaväärsete asutuste vahendeid.

1.9. Komitee kavatseb vastata positiivselt komisjoni esitatud üldisele üleskutsele teha koostööd sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonnaga. Komitee on valmis programmis aktiivsemalt osalema ilma Euroopa sotsiaaldialoogi teisi vorme kahjustamata.

1.10. Komitee on valmis toetama komisjoni kavandatud järelhindamiste elluviimist, kui need viiakse läbi teatud viibeajaga. Vastasel juhul võib programm REFIT olla kodanike ja ettevõtjate jaoks püsiva ebastabiilsuse ja õigusliku ebakindluse allikas.

1.11. Komitee on seisukohal, et komisjon on omandanud protsesside täiustamiseks vajaliku sisemise asjatundlikkuse. Komitee toetab komisjoni ettepanekut luua edaspidise töö toetamiseks uus kõrgetasemeline töörühm üksnes siis, kui sellega luuakse tõelist lisaväärtust.

2. **Komisjoni dokumendi „Õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programm (REFIT): hetkeseis ja tuleviku-väljavaated" põhisisu**

2.1. Kooskõlas oma varasemate programmi REFIT käsitlenud teatistega ([2]), mis on seotud teatistega parema õigusloome ja aruka reguleerimise teemal ([3]), tuletab Euroopa Komisjon meelde, et Euroopa Liidu õigusaktidel on majanduskasvu tagamisel ja töökohtade kindlustamisel keskne roll.

2.2. Komisjon rõhutab, et see tekitab mitmeid ootusi nii ettevõtjates (võrdsed tingimused ja konkurentsivõime edendamine) kui ka kodanikes (nende huvide kaitse, eelkõige seoses tervise ja turvalisuse, keskkonna kvaliteedi ja õigusega eraelu puutumatusele).

2.3. Väljakutse on tagada õigusaktide lihtsus – ei tohi minna kaugemale sellest, mis on tingimata vajalik poliitiliste eesmärkide saavutamiseks, ja tuleb vältida kattuvaid eeskirju.

3. **Üldised märkused**

3.1. Komitee toetab komisjoni väljatöötatud programmi REFIT üldeesmärke ja viitab eelkõige oma arvamustele ([4]), milles käsitletakse parema õigusloome ja aruka reguleerimise programme, sealhulgas väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate vajaduste rahuldamist.

3.2. Komitee toetab väikeste, keskmise suurusega ja mikroettevõtjate ning kodanike piirangute ja halduskoormuse vähendamist. Komisjon peaks suunama oma tähelepanu pigem kvaliteedile kui kvantiteedile ja seadma prioriteediks halduskoormuse vähendamise, kuna see põhjustab ettevõtjatele kulusid ja pidurdab nende konkurentsivõimet, aga ka innovatsiooni ja töökohtade loomist. Iseenesest mõistetavalt tuleb seejuures arvesse võtta eesmärki ja otstarvet, mille jaoks need kohustused on kehtestatud.

3.3. Kuigi nõutava teabe dubleerimist tuleb vältida, peavad hea avaliku halduse tagamiseks olema kättesaadavad asjakohased ja olulised andmed ja vastav teave poliitikameetmete, rakendamiseks, jälgimiseks ja hindamiseks.

([2]) Komisjoni teatised „ELi õigusloome kvaliteet", COM(2012) 746 final ja „Õigusloome kvaliteet ja tulemuslikkus (REFIT): saavutused ja järgmised sammud", COM(2013) 685 final.

([3]) Komisjoni teatised „Parem õigusloome Euroopa Liidus: kolmas strateegiline ülevaade", COM(2009) 15 final; „Arukas reguleerimine Euroopa Liidus", COM(2010) 543 final; „Arukas reguleerimine – väikese ja keskmise suurusega ettevõtjate vajaduste rahuldamine", COM(2013) 122 final.

([4]) ELT C 327, 12.11.2013, lk 33, ELT C 248, 25.8.2011, lk 87 ja ELT C 48, 15.2.2011, lk 107.

3.4. Komitee jagab komisjoni arvamust, mille kohaselt räägib õiguskindluse ja prognoositavuse vajadus kiirete lahenduste vastu. Komitee on seisukohal, et õigusaktide läbivaatamist tuleb hoolikalt kaaluda ja seda tuleb kavandada pikaajaliselt, et tagada prognoositavus, õiguskindlus ja läbipaistvus.

3.5. Komitee tuletab meelde, et arukas reguleerimine ei vabasta kodanike, tarbijate ja töötajate kaitsega seotud õigusaktide („arukas reguleerimine ei tohiks kahjustada töötajate õigusi ega vähendada nende põhikaitset, seda eriti töötervishoiu ja tööohutuse osas") ([5]), soolise võrdõiguslikkuse standardite või keskkonnanormide järgimisest. Selline arukas reguleerimine peab võimaldama arenguid ja parandusi.

3.6. Sellega seoses tunneb komitee heameelt, et komisjon kinnitas veel kord, et programmis REFIT ei seata kahtluse alla kehtestatud poliitilisi eesmärke ning seda ei rakendata kodanike, tarbijate ja töötajate tervise ja turvalisuse või keskkonna arvelt. Komitee rõhutab siiski, et eesmärk ei ole üksnes kodanike tervise kahjustamise vältimine, vaid tegutseda tuleb üldistes huvides ja pakkuda kodanikele asjakohast kaitset kõikide riskide vastu, millega nad kokku puutuvad, olenemata sellest, kas need on seotud nende tervisega või mitte. 26. ja 27. juunil 2014 toimunud Euroopa Ülemkogul ja Euroopa Parlamendi 4. veebruari 2014. aasta istungil väljendati sarnaseid muresid ([6]).

3.7. Komitee on seisukohal, et aruka reguleerimise puhul tuleb järgida aluslepingutes sätestatud siseturu sotsiaalset mõõdet, eelkõige nende kokkulepete ülevõtmise tasandil, mille üle pidasid sotsiaalpartnerid läbirääkimisi Euroopa sotsiaaldialoogi raames.

3.8. Komitee arvates peab programm REFIT vastavalt komisjoni soovile olema ELi, liikmesriikide, sotsiaalpartnerite ja muude sidusrühmade ühine eesmärk. Väga oluline on luua usaldus ja tagada, et programmi eesmärkide osas ei oleks mingit vääritimõistmist. Osa teatavaks tehtud või võetud meetmetest ([7]) on tekitanud mõningates sidusrühmades ja kodanikes usaldamatust.

3.9. Komitee on seisukohal, et komisjoni seatud eesmärke on võimalik saavutada üksnes siis, kui võetakse arvesse kõigi sidusrühmade muresid.

4. **Programmi rakendamine**

4.1. Komitee võtab teadmiseks õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi (REFIT) rakendamise hetkeseisu. Komitee väljendab erilist heameelt asjaolu üle, et komisjon otsib võimalusi programmi vahendite täiustamiseks, korraldades eelkõige konsultatsioone mõjuhinnangute läbiviimise ja konsultatsiooniprotsessi enda teemal. Väga oluline on see, et need programmi horisontaalsed elemendid oleksid väljaspool igasugust kriitikat.

4.2. Järel- ja mõjuhindamiste kõrvutamine ei tohi viia selleni, et demokraatlikult vastu võetud eeskirju tõhusalt ei rakendata. Komitee on valmis toetama komisjoni kavandatud järelhindamiste elluviimist, kui need viiakse läbi teatud viibeajaga. Järelhindamine omab tähendust üksnes siis, kui sätte riiklikku õigusesse ülevõtmise tähtaja ja kõnealuse järelhindamise läbiviimise vahele jääb teatud arv aastaid. Vastasel juhul võib programm REFIT olla kodanike ja ettevõtjate jaoks püsiva ebastabiilsuse ja õigusliku ebakindluse allikas.

4.3. Komitee peab kiiduväärseks asjaolu, et komisjon on korduvalt rõhutanud vajadust sotsiaalpartnerite, kodanikuühiskonna ja VKEde kaasamise järele. Komitee nendib siiski, et siiani on see jäänud pigem põhimõtteliseks avalduseks kui struktureeritud praktikaks, mille eesmärk on esitatud ettepanekute arutamine ja arvesse võtmine.

([5]) ELT C 327, 12.11.2013, lk 33.

([6]) Euroopa Parlamendi 4. veebruari 2014. aasta resolutsioonis ELi õigusloome kvaliteedi ning subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse kohta **seoses 19. aruandega „Parem õigusloome"**, **mis käsitleb aastat 2011**, milles toonitatakse vajadust, et õigusaktid peavad olema lihtsad, tulemuslikud ja tõhusad, arusaadavad ja kättesaadavad vähimate kulutustega, rõhutatakse et: *„uute õigusaktide VKEdele või suurettevõtetele avalduva mõju hindamine ei tohi põhjustada töötajate diskrimineerimist neile tööd andva ettevõtte suuruse alusel ega kahjustada töötajate põhiõigusi, sealhulgas nende teavitamise ja nendega konsulteerimise õigust, töötingimusi, tööalast heaolu ja õigust sotsiaalkindlustusele, samuti ei tohi see takistada kõnealuste õiguste suurendamist või nende kaitse parandamist töökohal, kui seistakse silmitsi tööga seotud vanade ja uute riskidega"*.
26. ja 27. juunil 2014 toimunud Euroopa Ülemkogul märgiti samas, et *„komisjoni, teisi ELi institutsioone ja liikmesriike kutsutakse üles jätkama programmi REFIT elluviimist ambitsioonikal viisil, võttes arvesse tarbijate ja töötajate kaitsmist ning tervise- ja keskkonnakaalutlusi"*.

([7]) Eelkõige meetmed, mis käsitlevad REACH-määrust, keskkonda, töötervishoiu ja tööohutuse õigustikku, rasedate töötajate kaitset ja lapsehoolduspuhkuse paremat kättesaadavust, juuksurite tööohutust ja -tervishoidu, luu- ja lihaskonna haigusi, kantserogeenseid ja mutageenseid aineid, sõidumeerikuid, tööaega, osalist tööaega, ajutist tööd, teavitamist ja konsulteerimist ning teavet töölepingute kohta, toiduainete märgistamist või keskkonnamärgiseid, ravimite kasutusjuhendeid ja finantsteenuste kuludest teavitamise kohustusi.

4.3.1. Samuti on komitee seisukohal, et kodanikuühiskonna, ametiühingute ja VKEde esindusstruktuuride kaasamine ja nendega konsulteerimine kõige sobivamate kanalite kaudu on väga oluline.

4.4. *Mõjuhinnangud*

4.4.1. Mõjuhindamiskomitee 2012. ja 2013. aasta aruannetes ([8]) tuuakse esile protsessi puudused ja olukorra parandamiseks võetud meetmed.

Eelkõige tõstetakse esile järgmist:

— paljudes mõjuhinnangutes ei ole konsultatsioonide käigus väljendatud erinevaid seisukohti nõuetekohaselt kajastatud või need on esitatud erapoolikult;

— vajalikud on täiendavad jõupingutused, eelkõige mis puudutab tõeliste alternatiivsete võimaluste arvestamist (selgus, põhjendamine, proportsionaalsus) ja piisavalt üksikasjaliku teabe andmist kõigi võimaluste kohta (mitte üksnes eelistatud võimaluse kohta);

— (positiivse või negatiivse) sotsiaalmõju hindamise kvaliteet on murettekitav, nagu ka keskkonnamõju hindamise ulatus ja põhjalikkus;

— vaja on läbi viia kehtivate ELi õigusaktide ja käimasolevate programmide järelhindamised;

— oluline on keskenduda majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnamõju integreeritud hindamisele.

4.4.2. 2013. aasta aruandes juhtis mõjuhindamiskomitee tähelepanu VKEdele ja mikroettevõtjatele avalduvat mõju käsitlevate arvamuste arvu märkimisväärsele vähenemisele. Seda võib selgitada asjaoluga, et komisjon võtab neid küsimusi rohkem arvesse, muu hulgas mikroettevõtjatele pandud tõendamiskohustuse ümberpööramise kohaldamisega. Mõjuhindamiskomitee rõhutab, et konkurentsivõimele avalduvat mõju käsitlevate hindamiste arv on 2012. aastaga võrreldes märkimisväärselt suurenenud (+ 30 %). Taas kord tõsteti esile läbipaistvuse puudumist seoses konsultatsioonide käigus esitatud arvamuste ja kriitiliste seisukohtadega, nagu ka vajadust selgitada, kuidas on väljendatud muresid arvesse võetud.

4.4.3. Komitee tunneb heameelt, et komisjon ja mõjuhindamiskomitee otsivad võimalusi protsessi kvaliteedi parandamiseks. Komitee arvates võetakse VKEsid ja mikroettevõtjaid käsitlevaid mõjuhinnanguid varasemast rohkem arvesse, mis on kooskõlas komitee varasemate arvamustega väikeettevõtlusalgatuse *Small Business Act*, põhimõtte „kõigepealt mõtle väikestele" ja VKE-testi kohta. Komitee rõhutab, et neid jõupingutusi tuleb jätkata. Komitee tuletab meelde, et põhimõtte „kõigepealt mõtle väikestele" eesmärk ei ole ega tohi olla mikroettevõtjate ja VKEde õigusakti kohaldamisest vabastamine. Pigem tuleks õigusakti sõnastamisel võtta arvesse asjaolu, et seda hakatakse kohaldama ka väikestele struktuuridele, ilma et see seaks ohtu õigusaktiga määratletud eesmärgi saavutamise. Komitee on seisukohal, et need põhimõtted ei tohi õigustada õigusnormi kohaldamisala määratlemist üksnes ettevõtte suuruse alusel ega tohi olla vastuolus üldise huviga, mis eelkõige tähendab, et kodanikud, töötajad ja tarbijad on kaitstud riskide eest, millega nad võivad kokku puutuda.

4.4.4. Komitee väljendab samuti sügavat muret seoses mõningate eespool nimetatud tähelepanekutega. Komitee märgib, et lisaks majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnamõju hindamistele käsitletakse ka tervet rida muid mõõtmeid ([9]), kuigi mõjuhindamiskomitee on seisukohal, et sotsiaalse ja keskkonnamõõtme hindamise kvaliteet jätab mõnikord soovida. Sellega seoses tahab komitee kindel olla, et komisjonil on kõikide nende eelseisvate hindamiste läbiviimiseks olemas vahendid ning et neid ei rakendata kvaliteedi, tasakaalu, eesmärkide, mõõtevahendite ja seatud näitajate arvelt.

4.4.5. Lisaks ei ole selge põhjus, miks ei viida mõjuhindamisi läbi teatud projektide või ettepanekute suhtes, eelkõige majandus- ja rahandusasjade valdkonnas *(teine majanduse juhtimise pakett, esimene majanduse juhtimise pakett*), mis on põhjustanud teatud sidusrühmade seas arusaama, et kõnealune protsess on suunatud rohkem majanduslikele aspektidele (ja konkurentsivõimele) kui ülejäänud kahele sambale. Nagu komisjon rõhutab, peaksid lihtsustamise eesmärki toetama ja jagama kõik ning selle aluseks peaksid olema kindlad ja usaldusväärsed hindamised.

([8]) IAB Report 2012, IAB Report 2013.

([9]) Loetelu kõigist mõjuhinnanguid käsitlevatest viitedokumentidest komisjoni veebilehel (inglise keeles): *Commission Impact Assessment Guidelines* (jaanuar 2009) Guidelines + Annexes 1 – 13; peadirektoraatide muud viitedokumendid Operational Guidelines to Assess Impacts on Micro-Enterprises (peasekretariaat +ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraat); Operational Guidance for Assessing Impacts on Sectoral Competitiveness within the Commission Impact Assessment System – A „Competitiveness Proofing" Toolkit for use in Impact Assessments; Operational Guidance on taking account of Fundamental Rights in Commission Impact Assessments; Assessing Social Impacts; Assessing Territorial Impacts: Operational guidance on how to assess regional and local impacts within the Commission Impact Assessment System.

4.4.6. Komitee kutsub komisjoni üles

— olema läbipaistvam ning põhjendama, mille alusel esitatakse teatud säte või selle ettepanek mõjuhindamiseks või jäetakse see esitamata;

— tagama üldise huvi arvessevõtmise;

— võtma meetmeid selle nimel, et kolme mõõtme (majanduslik, sotsiaalne ja keskkonnamõõde) arvestamine oleks senisest rohkem tasakaalus ja integreeritum ning tagama sellel tasandil hindamiste kvaliteedi;

— võtma paremini arvesse konsultatsioonide käigus esitatud seisukohti ning põhjendama, kuidas neid seisukohti on arvesse võetud või võtmata jäetud.

4.4.7. Komitee väljendab kahetsust, et Euroopa Komisjoni teatises ei ole sõnaselgelt osutatud komitee rollile kodanikuühiskonda nõustava organina, kes koostab arvamusi ELi õigusaktide kesksete aspektide kohta. Komitee kavatseb vastata positiivselt komisjoni esitatud üleskutsele teha laiaulatuslikumat koostööd sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonnaga ja on seega valmis tegema aktiivsemat koostööd protsessi parandamiseks konsultatsioonide ja eksperditeadmiste kaudu.

4.5. *Konsultatsiooniprotsess*

4.5.1. Kuigi komisjon rõhutab sidusrühmadega konsulteerimise väga olulist rolli protsessis, ei võeta nende tulemusi alati arvesse. Lisaks võivad protsessi kvaliteeti halvendada komisjoni algatatud avatud konsultatsioonidel antavate vastuste määr, vastajate representatiivsuse küsimus ja seega ka mõnikord ettetulev vastuste vähene representatiivsus. Komitee küsib endalt, kas nende tõdemuste põhjuseks ei ole mitte konsultatsioonide kasvav arv ning neile põhjendatud vastuste andmiseks vajalikud vahendid, ajalised ressursid ja nende olemasolu. Lisaks võib küsimuste esitamise viis näida mõnikord suunavana, mis võib seada kahtluse alla protsessi objektiivsuse ja erapooletuse.

4.5.2. „Konsulteerimine" on kvaliteetsete ja kindlatel tõenditel põhinevate õigusakti ettepanekute nurgakivi. Varajane ja piisav konsulteerimine ettevõtjatega, eelkõige VKEde ja nende esindajatega võimaldab langetada otsuseid nende faktide, kogemuste ja seisukohtade analüüsi alusel, kellele õigusakt on suunatud ja kes on kaasatud selle rakendamisse. Sama kehtib ka kodanikke (töötajad ja sotsiaalhüvitiste saajad, tarbijad jne) esindavate eri organisatsioonide puhul.

4.5.3. Komitee kutsub üles seadma täielikuks prioriteediks sotsiaalpartnerid ja asjaomased vahendusorganisatsioonid. Vahetu ja individuaalne konsulteerimine VKEde ja tarbijatega on osutunud ebatõhusaks, üksiknäidetel põhinevaks ja mitterepresentatiivseks. Lisaks peab asjaomastel organisatsioonidel olema reaalne võimalus konsultatsioonide ja küsimustike ettevalmistamises osaleda.

4.5.4. Komitee küsib endalt sellega seoses, kas ei oleks eelistatav struktureerida selline konsulteerimine paremini institutsioonilisel ja representatiivsel alusel, rakendades olemasolevate nõuandvate esindusorganite vahendeid ja luues uusi, kui see on vajalik või asjakohane.

4.5.5. Komitee teeb ettepaneku, et konsultatsioonid võiksid alguse saada ka olemasolevatest esindusorganitest nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil. Komitee märgib, et selle mitteõnnestumise korral on võimalik kasutada olemasolevaid konsultatsioonistruktuure.

4.5.6. Komitee soovitab kasutada Euroopa tööandjate, ettevõtjate, ametiühingute ja valitsusväliste organisatsioonide ühenduste asjatundlikkust ja potentsiaali ning usaldada neile – üksnes erakonsultantide kasutamise asemel – ka vajalike küsitluste ja uuringute läbiviimise ülesande.

4.5.7. Komitee on igal juhul valmis täitma oma kohustusi selles valdkonnas ilma seejuures Euroopa sotsiaaldialoogi toimimise muid viise kahjustamata.

5. **Konkreetsed märkused**

5.1. Komitee on seisukohal, et programm REFIT peaks olema ambitsioonikas ning samal ajal lihtne, selge ja läbipaistev.

5.2. Tegevuskavade ja programmide nimetuste rohkus (Parem õigusloome, Arukas reguleerimine, Kõigepealt mõtle väikestele jne) on tekitanud teatavat segadust.

Nende programmide ja projektide hierarhiat ja omavahelist koostoimet tuleb selgitada, et üldsus saaks aru, kellele need on suunatud.

5.3. Toimingute läbipaistvust kahjustab protsessis osalevate organite, konsulteerimiseks kasutatavate kanalite ja ettepanekute käsitlemisviiside arvu kasv.

5.4. Samasugust tõhususe ja läbipaistvuse loogikat järgides ja võttes arvesse olemasolevaid mehhanisme, sealhulgas Euroopa Parlamendi tasandil, toetab komitee komisjoni ettepanekut luua edaspidise töö toetamiseks uus kõrgetasemeline töörühm üksnes siis, kui sellega luuakse tõelist lisaväärtust. Komitee on seisukohal, et komisjon on omandanud protsesside täiustamiseks vajaliku sisemise asjatundlikkuse.

5.5. Komitee märgib, et komisjoni arvates tuleks mõjuhindamisi läbi viia õigusloomeprotsessi kõikides etappides, sealhulgas kaasseadusandjate esitatud muudatusettepanekute kohta. Süsteemis, kus on kaks kaasseadusandjat ja kus on reegliks kompromissile jõudmine, ei tundu asjakohane, et ühele neist jääb mõjuhindamises viimane sõna (aluslepingutega otsustusprotsessi kohta kehtestatud eeskirjade moonutamise oht).

5.6. Komitee tuletab lisaks meelde, et programmi REFIT eesmärk on seotud ka ELi õiguse kohaldamisega. Komisjoni mõjuhindamise suuniste kohaselt tuleb ka uurida, kas teatud juhtudel ei saaks tekkinud probleemi lahendada õiguse tõhusa rakendamisega.

5.7. Komitee tervitab komisjoni jõupingutusi direktiivide tõhusa ülevõtmise toetamiseks ja jälgimiseks liikmesriikide tasandil. Komitee rõhutab tähelepanekuid, mis on esitatud 30. aastaaruandes ELi õiguse kohaldamise järelevalve kohta ([10]). Selles aruandes mainitakse, et kõige rohkem hilinemisi ja rikkumisi esineb keskkonna, transpordi ja maksunduse valdkonnas. Komitee tunneb muret asjaolu pärast, et 2012. aastal esines peaasjalikult probleeme transpordi, tervise- ja tarbijaküsimuste, keskkonna, siseturu ja teenuste valdkonnas (kahanevas järjekorras).

5.8. Komitee leiab, et süstemaatiline erandite tegemine ükskõik millises valdkonnas avab liikmesriikidele võimaluse töötada riigi tasandil oma suva järgi välja õigusakte, mille tõttu võivad suureneda seadusandluse keerukus ning turvatunde puudumine ja õiguslik ebakindlus siseturul. Komitee meenutab, et oma varasemates arvamustes on ta kutsunud üles kasutama – vajaduse korral – süstemaatilisemalt õigusvahendina määrust, mis lisaks paremale õiguskindlusele lahendab osaliselt selle probleemi.

5.9. Komitee tuletab meelde oma varasemaid arvamusi seoses õigusaktide ülemäära range rakendamise (*gold-plating*) ja aruka reguleerimisega, kutsudes üles parandama vastuvõetud juriidiliste tekstide kvaliteeti. Komitee peab vajalikuks jätkata sellekohaste jõupingutuste tegemist Euroopa Liidu kehtestatud poliitikaeesmärkide tõhusa rakendamise huvides.

5.10. Samuti tuletab komitee meelde, et mõnel juhul võib isereguleerimine ja/või kaasreguleerimine olla tõhus ennetusmeetod või kasulik täiendus seadusandlikele meetmetele, kui need on asjakohaselt hõlmatud ulatusliku õigusraamistiku kontekstis, mis on selge, hästi määratletud ja juhindub muu hulgas läbipaistvuse, representatiivsuse, sõltumatuse, tõhususe ja vastutuse põhimõtetest.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

([10]) http://ec.europa.eu/eu_law/docs/docs_infringements/annual_report_30/com_2013_726_et.pdf

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele „Uudetud konsensuse poole intellektuaalomandi õiguskaitsel: ELi tegevuskava""

(COM(2014) 392 final)

(2015/C 230/11)

Raportöör: Pedro Augusto ALMEIDA FREIRE

16. juulil 2014. aastal otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele „Uudetud konsensuse poole intellektuaalomandi õiguskaitsel: ELi tegevuskava""

COM(2014) 392 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 19. novembril 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 503. istungjärgul 10.–11. detsembril (10. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 144, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 2.

1. **Järeldused ja soovitused**

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab komisjoni üldist lähenemisviisi, mis hõlmab järgmiste dokumentide vastuvõtmist:

— tegevuskava intellektuaalomandi õiguste rikkumise vastaseks võitluseks Euroopa Liidus. Tegevuskava sisaldab rida meetmeid, mille eesmärk on suunata ELi poliitikat, mis puudutab intellektuaalomandi õiguste kaitset kaubandustasandil toime pandavate õigusrikkumiste eest, kooskõlas rahavoost lähtuva („*follow the money*") käsitlusega;

— strateegia intellektuaalomandi õiguste kaitseks ja järgimiseks kolmandates riikides. Strateegia eesmärk on määratleda rahvusvahelise tasandi lähenemisviis, analüüsides hiljutisi arenguid ja pakkudes lahendusi, eesmärgiga parandada praegu komisjoni käsutuses olevaid vahendeid, et edendada rangemaid eeskirju intellektuaalomandi õiguste valdkonnas kolmandates riikides ja kaotada võltsitud kaupadega kauplemine,

arvestades, et intellektuaalomandi õiguste rikkumine on globaalne nähtus, mis nõuab terviklikku käsitlust.

1.2. Komitee toetab tegevuskava eesmärki kaitsta intellektuaalomandi õigusi kaubandustasandil toime pandavate õigusrikkumiste eest, sest need takistavad innovatsiooni investeerimist ja püsivate töökohtade loomist ELis ning viivad maksutulu vähenemiseni.

1.3. Komitee võtab hoolikalt teadmiseks, et Siseturu Ühtlustamise Ametil (OHIM) on üha suurem roll intellektuaalomandi õiguste edendamist ja kaitsmist, sealhulgas tegevuskava osa olevat mitme-eesmärgilist lähenemisviisi käsitlevate Euroopa Komisjoni strateegiate koostamisel ja rakendamisel.

1.4. Komitee jagab komisjoni pragmaatilist lähenemisviisi, mis seisneb selliste vahendite eelistamises nagu rahavoost lähtuv käsitlus ja asjaomaste sidusrühmade kaasamises.

1.5. Komitee võib jagada komisjoni võetud mitme-eesmärgilist lähenemisviisi eeldusel, et kõnealused eesmärgid määratletakse senisest paremini ning nende kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid aspekte täpsustatakse. Komitee tervitab eriti intellektuaalomandiga seotud õigusrikkumiste Euroopa vaatluskeskuse (edaspidi „vaatluskeskus") teabekampaaniaid noorte ([1]), aga ka kohtunike ja õigusvaldkonna töötajate teadlikkuse suurendamiseks intellektuaalomandi õiguste rikkumiste mõjust ([2]).

([1]) https://oami.europa.eu/ohimportal/fr/web/observatory/news/-/action/view/1251336

([2]) Intellektuaalomandiga seotud õigusrikkumiste Euroopa vaatluskeskuses (OHIM) **16.–17. oktoobril 2014** peetud **võltsimise ja rahapesu teemaline kohtunike** seminar https://oami.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/news/-/action/view/1574263. Vt ka ELT L 354, 28.12.2013, lk 73, ja COM(2014) 144 final.

1.6. Komiteel on hea meel, et komisjon pühendab tähelepanu VKEdele, et lihtsustada nende juurdepääsu õiguskaitsevahenditele, ning toetab ka Euroopa IPorta-projekti – VKEde toetussüsteemi ([3]), milles võetakse arvesse intellektuaalomandi õiguste kaitsega seotud küsimusi ja mille kaudu koordineeritakse riiklikku tuge.

1.7. Komitee kutsub komisjoni üles tagama, et intellektuaalomandile juurdepääsu ja selle tõhusa kaitse vahendid Euroopas oleksid, ka rahalises mõttes, kättesaadavad kõigile äriühingutele sõltumata nende suurusest.

1.8. Siiski kahetseb komitee, et komisjoni lähenemisviis piirdub mitteseadusandlike vahenditega, mainimata võimalust hinnata olemasolevaid seadusandlikke vahendeid või huvi need läbi vaadata. Komitee rõhutab, et komisjon oleks võinud olla ambitsioonikam ja võtta arvesse ka nimetatud tegurit.

1.9. Lisaks ei nõustu komitee ülemäärase osatähtsusega, mida komisjon omistab vabatahtlike rakendussüsteemide, vabatahtlike kokkulepete ja heade tavade rakendamisele võltsimise ja piraatlusega tegelevas valdkonnas.

2. **Üldised märkused**

2.1. ELi tegevuskava „Uudetud konsensuse poole intellektuaalomandi õiguskaitsel" hõlmab kümmet konkreetset meedet, millega visandatakse uus poliitika selliste vahendite loomiseks ja kasutamiseks, mille abil käsitleda eelkõige kaubandustasandil intellektuaalomandi õigusi rikkuvaid tegevusi. Need tegevused on kõige kahjulikumad ja kujutavad endast ELi jaoks suurt väljakutset, kuna need takistavad innovatsiooni investeerimist ja püsivate töökohtade loomist ning viivad maksutulu vähenemiseni.

2.2. Need uued vahendid, mis hetkel ei ole seadusandlikud, hõlmavad rida meetmeid, mis põhinevad nn rahavoost lähtuval käsitlusel, mille eesmärk on takistada kaubandustasandil tegutsevate õigusrikkujate juurdepääsu võltsitud kaupade edendamise ja jaotamise vahenditele ning nad oma tulust ilma jätta.

2.3. Käesoleva arvamuse teemaks olevas Euroopa Komisjoni teatises esitatud ELi tegevuskaval „Uudetud konsensuse poole intellektuaalomandi õiguskaitsel" ning strateegial intellektuaalomandi õiguste kaitseks ja rakendamiseks kolmandates riikides on ühised eesmärgid:

i) kasutada kõiki võimalikke vahendeid, et tõhusalt ennetada ja takistada kolmandatest riikidest pärit võltsitud toodete sattumist ELi siseturule ja nende levitamist;

ii) stimuleerida investeeringuid, majanduskasvu ja tööhõivet intellektuaalomandi õiguste mahukates sektorites, millel on meie majanduses äärmiselt oluline koht.

2.4. Selle protsessi olulise osa moodustab ka tarbijate ja tootjate teadlikkuse suurendamine intellektuaalomandi õiguste mõjust arutelude ja teadlikkuse parandamise kampaaniate kaudu.

2.5. ELi tasandil viib meetmed ellu komisjon asjaomasel juhul koostöös Siseturu Ühtlustamise Ametiga (OHIM), kus alates 2012. aasta juunist asub ka vaatluskeskus ([4]). Vaatluskeskus avaldas 25. novembril 2013 uuringu ([5]), millest selgus, et küsitletutest eelkõige noored ei tunneta, millises ulatuses intellektuaalse omandi rikkumine mõjub intellektuaalomandi-põhiste töökohtade säilitamisele ja nende loomisele. Samuti selgus uuringust, et Euroopa noorte meelest on intellektuaalomandi taristu eelkõige kasulik suurtele äriühingutele.

2.6. Seega on komisjon otsustanud mitme-eesmärgilise lähenemisviisi kasuks, võttes arvesse analüüsi põhjustest, miks nn digitaalne põlvkond otsib järjest enam intellektuaalomandi õigusi rikkuvaid tooteid. Strateegia üks osa hõlmab vajalike teabevahetusviiside arendamist vaatluskeskuse poolt, et suurendada ELi kodanike teadlikkust intellektuaalomandi õiguste rikkumiste mõjust eeskätt tööhõivele ja majandusele.

([3]) http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/ipr/what-are-iprs/index_en.htm

([4]) 19. aprilli 2012. aasta määrusega (EL) nr 386/2012 antakse OHIMile mitmed ülesanded, mille eesmärk on hõlbustada ja toetada riiklike ametiasutuste, erasektori ja ELi institutsioonide tegevust võitluses intellektuaalomandi õiguste rikkumistega. Need ülesanded ei hõlma osalemist individuaalsetes operatsioonides või uurimistes, mida toimetavad riiklikud ametiasutused, ega valdkondi, mis on hõlmatud Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa V jaotisega (nt koostöö kriminaalasjades ja politseikoostöö).

([5]) Vt oami.europa.eu. Uuring põhines kirjandusülevaatel, 250 eurooplase (vanuses 15–65 aastat) seas läbi viidud kvalitatiivsel uuringul ja kvantitatiivsel osal, mille raames küsitleti telefoni teel 26 000 eurooplast.

3. **Konkreetsed märkused**

3.1. Komisjon ei ole andnud üksikasjalikku ülevaadet nimetatud meetmete sisust, kuid kinnitab, et korraldab mitteseadusandlike vahendite teemalise konsulteerimise, hõlmates sellesse ka rahavoost lähtuva käsitluse, mille eesmärk on takistada kaubandustasandil tegutsevate õigusrikkujate juurdepääsu võltsitud kaupade edendamise ja jaotamise vahenditele ja nad oma tulust ilma jätta. Need vahendid koostatakse läbipaistval ja rangel viisil, et tagada nende tõhusus intellektuaalomandi õiguste rikkumiste vastases võitluses.

3.2. Kõnealust sätet toetatakse ELi ametiasutuste koostöö meetmete ja kolmandate riikidega peetavate arutelude/läbirääkimiste kaudu. Näiteks hõlmab see kõigi võimalike vahendite kasutamist, et tõhusalt pidurdada ja takistada võltsitud toodete sattumist ELi ja kolmandate riikide turgudele ja nende levitamist.

3.3. Need mitteseadusandlikud vahendid põhinevad sidusrühmade heal tahtel ega hõlma seega uute seadusandlike vahendite kasutamist, vaid põhinevad vastupidiselt olemasolevatele seadusandlikele vahenditele. Nende vahendite eelis seisneb nende rakendamise kiiruses. Need ennetavad meetmed võimaldavad parandada õiguskaitsevahendite tõhusust tsiviilkohtus. See eesmärk saavutatakse üksnes juhul, kui meetmed töötatakse välja läbipaistval viisil ja kui neis võetakse arvesse ka olemasolevaid avalikke huve.

3.4. Komitee leiab, et see eneseregulatsiooniga piiratud lähenemisviis „vabatahtlike kokkulepete" või „heade tavade" kujul ei saa asendada seadusandlikku meedet valdkondades, mis peavad alluma tõhusale reguleerimisele.

4. **Kaubandustasandi mõiste**

4.1. Kaubandustasandi mõiste, mida kohaldatakse komisjoni tegevuskavas esiletoodud meetmete suhtes, on palju laiem, kui võiks arvata. Tegevuskava on selles osas mõnevõrra lakooniline, kuid komitee märgib, et see mõiste sisaldub juba ELi õigustikus ja võimaldab intensiivistada ettekirjutusi ja tsiviilkaristusi.

4.2. Komitee rõhutab, et „kaubandustasandit" võidakse kasutada ka selliste tegevuste puhul, mida ei viida tingimata ellu kaubanduslikul eesmärgil.

4.3. Mõiste hõlmati direktiivi 2004/48/EÜ intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta ([6]) ning on aluseks tsiviilõiguse teatud õiguskaitsevahendite kasutamisele. Näiteks võimaldab kaubandustasandi kriteerium kohtuasutustel nõuda kaitsemeetmeid, nt väidetava õigusrikkuja kinnis- ja vallasvara ennetavat konfiskeerimist, sealhulgas ka õigusrikkuja pangakonto ja muu vara külmutamist (direktiivi artikli 9 lõige 2). Teatud liikmesriikides kasutatakse kõnealust kriteeriumit ka kriminaalkaristuste kohaldamise alusena, kuigi see on ELi õigustikust välja jäetud.

4.4. ELi teistes seadusandlikes vahendites kasutatakse kaubandustasandiga sarnaseid mõisteid. Nii viidatakse direktiivis 2001/29/EÜ (autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas) ([7]) sellistele mõistetele nagu „äriline iseloom", „kaubanduslik eesmärk", „otsene või kaudne majanduslik või kaubanduslik tulu" ja „ärilisel eesmärgil kasutamine".

Disainilahenduste õiguskaitset käsitleva 13. oktoobri 1998. aasta direktiivi 98/71/EÜ (milles käsitletakse disainilahenduse õigusest tulenevate õiguste piiranguid) ([8]) artikli 13 lõikes a on sätestatud, et „disainilahenduse õigusest selle registreerimisel tulenevaid õigusi ei kohaldata toimingute suhtes, mis on tehtud oma tarbeks ja millel ei ole kaubanduslikku eesmärki".

4.5. Kokkuvõtvalt on seega kohtu ülesanne juhtumipõhiselt otsustada, riskides ebajärjekindla, sobimatu ja seega ebakindla kohtupraktika loomisega.

4.6. Komisjoni talitused on, teadlikuna mõiste ebaselgusest ja sellest tulenevast õiguslikust ebakindlusest, innustanud vaatluskeskust koguma näiteid intellektuaalomandi õiguste rikkumistega seotud riikliku kohtupraktika kohta, et muu hulgas kontseptsioon täpsemini määratleda. Lisaks korraldati 19. septembril 2014 esimene majandusseminar, mis järgnes osalemiskutse avaldamisele akadeemilistes ringkondades eelmisel suvel, et analüüsida intellektuaalomandi majanduslikke põhimõtteid. Ürituse käigus arutasid mõned spetsialistid küsimust, kuidas kasutada „kaubandustasandi" ja „kaubandusliku eesmärgi" põhimõtteid praktikas intellektuaalomandi õiguste rikkumiste kontekstis ([9]) ning kuidas neid mõista majanduslikust perspektiivist.

([6]) ELT L 195, 16.6.2004, lk 16.
([7]) EÜT L 167, 22.6.2001, lk 10.
([8]) EÜT L 289, 28.10.1998, lk 28.
([9]) http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/workshops/140919-workshop_en.pdf

4.7. Arvestades kõnealuse küsimuse tähtsust, soovib komitee, et komisjoni talitused analüüsiksid küsimust ja jagaksid seminari järeldusi kõigi sidusrühmade, sealhulgas kodanikuühiskonnaga.

5. **Rahavoo jälgimine**

5.1. Teatis on suunatud nii internetile kui ka füüsilistele jaotusvõrkudele. Selles käsitletakse nii digi- kui ka muid tooteid ja intellektuaalomandi õiguste rikkumisi, mis kahjustavad nende toodete loomist, edendamist, levitamist ja kasutamist. Rahavoost lähtuv käsitlus tähendab seega õigusrikkujate takistamist ebaseadusliku võltsitud kaubaga kauplemast.

5.2. Kõnealuse käsitluse rakendamise eesmärk on tagada, et kõik kõrge lisaväärtusega intellektuaalomandi ahela osalised võtavad vajalikke ennetusmeetmeid, et säilitada oma konkurentsivõime turul. Nende turgude ühiseks jooneks peab jääma innovatsioon, et soodustada investeeringuid loomingulisse ja leiutamisega seotud tegevusse.

5.3. See peaks tugevdama usaldust digitaalsetel turgudel ja võimaldama kõrge lisaväärtusega intellektuaalomandiga konkurentsivõimeliste toodete levitamist ja selliste turgude kasvu ja arengut. Eesmärk on liikuda karistustel ja intellektuaalomandi õiguste rikkumiste hüvitamisel põhineva intellektuaalomandi poliitikalt ennetavama ja kaasavama perspektiivi suunas, mis tagab ja pakub siseturu tarbijale laiema ja mitmekesisema valiku kõrge lisaväärtusega intellektuaalomandiga tooteid.

5.4. Komisjon teeb ettepaneku avaldada iga kahe aasta järel aruanne kõnealuse poliitika rakendamise kohta. Komitee nõuab, et esimene aruanne sisaldaks kehtivaid näitajaid ja et see avaldataks õigeaegselt.

5.5. Tarbijakaitset ja tarbijate usaldust siseturul võiks tugevdada ka makseteenuste turvalisuse tugevdamine õiguskaitsevahenditega võltsitud kaupade tahtmatu ostmise korral. Komisjon on kuulutanud välja avaliku konsulteerimise tarbijakaitsesüsteemide mõju kohta kaubandustasandil intellektuaalomandi õiguste rikkumise vastases võitluses.

5.6. Võttes arvesse komisjoni kahe algatuse tihedat seost ja rahavoost lähtuva käsitluse tähtsust, palub komitee komisjonil käivitada laiaulatusliku konsulteerimise väga olulises küsimuses, nagu tarbijakaitse makseteenuste valdkonnas, ning laiendada rahavoost lähtuvat käsitlust üldiselt.

5.7. Komitee kutsub ka komisjoni talitusi üles konsulteerima majandustegevuses osalejatega, et saada neilt tagasisidet seoses õigusrikkuja materiaalse kasu arvessevõtmisega kahjude ja hüvitiste hindamisel võltsitud toodete puhul ([10]).

6. **VKEd**

6.1. Mõnedes liikmesriikides peab iga teine VKE (54 %) intellektuaalomandit tähtsusetuks või siis on selle teemaga tuttav (46 %), kuid peab seda liiga kulukaks, keerukaks ja pikaajaliseks küsimuseks. See on hämmastav olukord teadmistepõhises majanduses, kus immateriaalsel varal, nagu oskusteadmised, reputatsioon, kujundus või maine, on tohutu tähtsus ([11]).

6.2. Lisaks nähtub teatud arvnäitajatest, et need VKEd, kelle arengustrateegiad hõlmavad intellektuaalomandit, on majanduslikult edukamad kui nende konkurendid. Nii on Prantsusmaa intellektuaalomandi instituudi 2010. aasta innovatsiooniauhinna 32 laureaati VKEde kategoorias loonud alates 2006. aastast 614 töökohta, kasvatades ajavahemikus 2006–2009 oma käivet viis korda ja kahekordistades oma ekspordi. Samal ajal on need äriühingud pööranud suuremat tähelepanu oma teadus- ja arendustegevuse alastele jõupingutustele, suurendades oma selle valdkonna eelarvet 65,6 % võrra ([12]).

([10]) Näiteks Prantsusmaal selline põhimõte juba kehtib (vt 11. märtsi 2014. aasta seadus nr 2014-315, mis jõustus 14. märtsil 2014). Prantsusmaa intellektuaalomandi koodeksi (CPI) artiklis L615-7, mida muudeti eespool nimetatud seaduse artikliga 2, on nüüd sätestatud, et kahjude ja hüvitiste arvutamisel peab kohus võtma selgelt arvesse negatiivseid majanduslikke tagajärgi, põhjustatud moraalset kahju ja võltsija saadud materiaalset kasu, sealhulgas säästu intellektuaalsetelt, materiaalsetelt ja reklaamiinvesteeringutelt. Selle rakendamine näib siiski keeruline, sest sageli on keeruline tõestada, et õigusrikkuja on saanud materiaalset kasu.

([11]) http://www.picarre.be/assets/Documents/Rapport-PIPICARR-tlchargeable3.pdf

([12]) http://www.journaldunet.com/economie/magazine/propriete-industrielle.shtml

6.3. Seepärast toetab komitee komisjoni lähenemisviisi parandada VKEde juurdepääsu õiguskaitsevahenditele üldiselt ([13]) ja konkreetsemalt intellektuaalomandi valdkonna kohtuvaidlustes. Tegelikult loobuvad innovatiivsed VKEd kohtumenetluste kalliduse ja keerulisuse tõttu sageli oma intellektuaalomandi õiguste, sealhulgas oluliste patentidega seotud õiguste kaitsmisest.

6.4. Finantskulu on Euroopa äriühingute jaoks innovatsiooni investeerimisel määrav tegur. See tähendab, et intellektuaalomandi kaitse ning intellektuaalomandi õiguste uuendamine ja kaitse peavad olema taskukohased. Selles osas võiks ühtne patent innustada äriühinguid, sealhulgas VKEsid, noori ettevõtjaid ja idufirmasid kaitsma oma leiutisi tingimusel, et patendi saamise kulud ei ole ebamõistlikud ega üleliia suured. Samuti tuleks ettevõtetele tagada mõistliku hinnaga juurdepääs õiguskaitsele, sealhulgas ühisele patendikohtule.

6.5. Samuti peavad VKEd välja töötama turustamis- või levitamisstrateegiad, kuid paljudel jääb see vajalike oskuste või eksperditeadmiste puudumise taha, mida on vaja nende intellektuaalomandi õiguste tõhusaks kaitsmiseks ja edendamiseks, nagu toonitatakse komisjoni tegevuskavas.

6.6. Sellega seoses toetab komitee Euroopa IPorta-projekti – toetussüsteemi ([14]), milles võetakse arvesse intellektuaalomandi õiguste kaitsega seotud küsimusi ja mille kaudu koordineeritakse riiklikku tuge.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

([13]) Komisjon tegi hiljuti ettepaneku tugevdada ja parandada Euroopa väiksemate kohtuvaidluste menetlust, mis on liikmesriikides kasutatav ühtne menetlus (määrus (EÜ) nr 861/2007). ELT C 226, 16.7.2014, lk 43.

([14]) http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/ipr/what-are-iprs/index_fr.htm

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Valge raamat „ELi ettevõtjate ühinemise kontrolli tõhustamine""

(COM(2014) 449 final)

(2015/C 230/12)

Raportöör: Juan MENDOZA CASTRO

16. juulil 2014 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Valge raamat „ELi ettevõtjate ühinemise kontrolli tõhustamine""

COM(2014) 449 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 19. novembril 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 503. istungjärgul 10.–11. detsembril 2014 (10. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 137, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 1.

1. **Järeldused ja soovitused**

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab heameelt valge raamatu üle, kuna sellega tugevdatakse Euroopa Liidu konkurentsipoliitika üht sammast ja lihtsustatakse menetlusi.

1.2. Valges raamatus püüab komisjon viia tasakaalu avaliku sektori huvi kaotada lünk õigussüsteemis ja ettevõtjate huvi hoida kulud võimalikult väiksed. Siiski tuleb vältida seda, et ühinemismääruse muudatuste ulatuslikkus läheks selle eesmärgiga vastuollu. Samuti tuleb arvesse võtta kasu, mida ühinemised ettevõtjatele toovad.

1.3. Lähtudes Euroopa Liidu Kohtu kohtupraktikast ja haldustavast, teeb komitee ettepaneku, et valge raamatu aluseks olev kahju käsitlev teooria

a) põhineks asjakohasel kirjeldusel selle kohta, kuidas võib tekkida kahju konkurentsile ja seega lõpuks tarbijatele;

b) oleks sisemiselt sidus;

c) võtaks arvesse kasu, mis stimuleerib kõiki pooli;

d) oleks kooskõlas (või vähemalt ei oleks vastuolus) empiiriliste tõenditega.

1.4. Komitee soovitab võtta uues õigusraamistikus arvesse ka sotsiaalseid mõjusid, eriti tööhõivele ja ettevõtjate konkurentsivõimele ülemaailmsetel turgudel.

1.5. Komitee arvates tuleb komisjoni kavandatud suunatud läbipaistvussüsteemi raames asjakohaselt täpsustada konkurendi mõistet vastavalt monopolidevastaste meetmete puhul kohaldatavatele kriteeriumidele; vertikaalselt seotud ettevõtja mõistet (võttes arvesse künniste kehtestamist), samuti seoste olemust, mille puhul peetakse osaluste omandamist märkimisväärseks, ning eri majandusharudes tegutsevate kontsernide juhtumit.

1.6. Komitee peab oluliseks, et ELi ettevõtjate ühinemise kontrolli saavutatud maine säiliks ja isegi paraneks.

1.7. Kuigi valge raamat on samm õiges suunas, tuleks kaaluda, kas ei oleks asjakohane kasutada ulatuslikumat lähenemisviisi, võttes arvesse viimase 25 aasta jooksul toimunud muutusi (juhtumite ja järelevalveasutuste arv on suurenenud) ja Euroopa majanduse vajadusi 21. sajandil.

1.8. Praegu on ELis 28 järelevalveasutust (31, kui arvestada kogu Euroopa Majanduspiirkonda) ja nende kriteeriumid ei ole ühtsed. Seepärast soovitab komitee valge raamatu läbi vaadata eesmärgiga

— ühtlustada liikmesriikide eeskirjad;

— vaadata läbi kohustusliku teatamise nõuded;

— teha ulatuslikke edusamme ainukontrolli süsteemi saavutamiseks.

1.9. Komitee kiidab heaks valges raamatus sätestatud menetluse muudatused, mis puudutavad

— mehhanismi lihtsustamist teatamiseelsete üleandmiste puhul liikmesriigilt komisjonile;

— n-ö iseenda vastu tehtavate ütluste elemendi eemaldamist teatamiseelsete üleandmiste puhul komisjonilt liikmesriigile;

— teatamisjärgseid üleandmisi liikmesriigilt komisjonile.

1.9.1. Samuti kiidab komitee heaks menetluste lihtsustamise meetmed, mis on jätk 2013. aastal lihtsustamispaketiga kehtestatud meetmetele, eeskätt väljapoole Euroopa Majanduspiirkonda jäävate ühisettevõtete puhul.

2. **Valge raamatu sisu**

2.1. Kümme aastat pärast ühinemismääruse ([1]) 2004. aasta põhjalikku uuendamist hindab komisjon kõnealuses valges raamatus, kuidas on tõhusa konkurentsi märkimisväärse takistamise sisulist kontrolli kohaldatud, ning esitab väljavaated selle kohta, kuidas komisjoni ja liikmesriikide vahel ning seas lähenemist ja koostööd veelgi soodustada. Samuti esitab komisjon konkreetsed muudatusettepanekud, mille eesmärk on muuta ELi ühinemiskontroll tulemuslikumaks.

2.2. Ühelt poolt tehakse ettepanek tagada see, et ühinemismääruses käsitletakse kõiki konkurentsile ja seega tarbijaile mõjuvaid võimalikke kahju allikaid, mille põhjus on (sh vähemusosaluse omandamisest tulenevad) koondumised või äriühingute ümberstruktureerimine.

2.3. Teiselt poolt on eesmärk saavutada tihe koostöö komisjoni ja liikmesriikide konkurentsiasutuste vahel ning sobiv ülesannete jaotus ühinemiskontrolli valdkonnas, eelkõige ühtlustades eeskirju, mis kehtivad ühinemisjuhtumite üleandmise kohta liikmesriikidest komisjoni ja vastupidi.

3. **Üldised märkused**

3.1. Komitee väljendab heameelt valge raamatu üle, kuna selles kavandatud reformid tugevdavad konkurentsipoliitika üht sammast, ja eeskätt seepärast, et see sisaldab menetluste lihtsustamise meetmeid.

3.2. Komisjoni jaoks on valge raamatu keskse ettepaneku – laiendada komisjoni pädevusi, et kontrollida ka konkurentsivastaste vähemusosaluste omandamist – lähtepunkt asjaolu, et määrust (EÜ) nr 139/2004 saab kohaldada vaid juhul, kui ühinemistega kaasneb „püsiv kontrolli üleminek" (artikli 3 lõige 1), kuid kõnealusel juhul see nii ei ole. Lisaks on komitee seisukohal, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 101 ja 102 ei ole konkurentsivastaste vähemusosaluste juhtumiga tegelemiseks piisav õiguslik alus.

3.3. Üldiselt püüab komisjon viia valges raamatus tasakaalu avaliku sektori huvi kaotada lünk ettevõtjate ühinemist käsitlevas õigussüsteemis ja ettevõtjate huvi hoida halduskulud võimalikult väiksed.

3.4. Siiski tuleb komitee arvates vältida seda, et ulatuslikud ettepanekud oma praegusel kujul ei tooks lõpuks kaasa kulude suurenemist. Ent seda tuleks hinnata kasu valguses, mida ettevõtjad uutest sätetest saavad.

3.5. Samuti arvab komitee, et mõningaid valge raamatu aspekte on vaja täpsustada, vältimaks tulemuse sattumist vastuollu eesmärgiga lihtsustada ühinemiskontrolli täiendavat halduskoormust tekitamata.

([1]) Nõukogu 20. jaanuari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 139/2004 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (ELT L 24, 29.1.2004).

3.6. Valges raamatus tuuakse ühinemiste hindamise raamistikuna välja kahju käsitlev teooria, mille komisjon lisas pärast õiguslikke tagasilööke ([2]) 2002. aastast. Kahju käsitleva teooria puhul on nõutav, et selle kohaldamine

a) põhineks asjakohasel kirjeldusel selle kohta, kuidas võib tekkida kahju konkurentsile ja seega lõpuks tarbijatele;

b) oleks sisemiselt sidus;

c) võtaks arvesse kasu, mis stimuleerib kõiki pooli;

d) oleks kooskõlas (või vähemalt ei oleks vastuolus) empiiriliste tõenditega ([3]).

3.6.1. Neid põhimõtteid, mis tuginevad Euroopa Kohtu kohtupraktikale ja komisjoni haldustavale ([4]), tuleb kohaldada ka vähemusosaluste puhul.

3.7. Võttes arvesse, et valges raamatus tehakse ettepanek komisjoni pädevuste märkimisväärseks laiendamiseks, soovitab komitee võtta ühinemisprotsesside analüüsimisel arvesse ka sotsiaalseid mõjusid, eeskätt tööhõivele.

4. **EL vajab Euroopa ühinemiskontrolli ala, mis vastab 21. sajandi siseturu vajadustele**

4.1. Euroopa Liidu ühinemiskontrolli süsteem on aastate jooksul saavutanud hea maine ja seda kasutatakse mudelina üle kogu maailma. Komitee peab oluliseks, et saavutatud maine säiliks ja isegi paraneks.

4.2. Komiteel on hea meel valges raamatus esitatud ettepaneku üle parandada komisjoni ja liikmesriikide konkurentsiasutuste vahelist koordineerimist ja liikuda Euroopa ühinemiskontrolli ala lõpuleviimise suunas, mis lihtsustaks ühinemiste ühtset menetlemist ja tugevdaks õiguskindlust. Ent kavandatud meetmed peavad minema kaugemale määruses tehtavatest üksikutest muudatustest, et vaadata ulatuslikumal viisil läbi praegu kehtiv kontrollisüsteem.

4.3. Viimase 25 aasta jooksul on ühinemiskontroll ELis märkimisväärselt paranenud, samal ajal on Euroopa ettevõtjad muutunud suuremaks ja rahvusvahelisemaks. 1989. aastal oli vaid kolm kõnealuses valdkonnas pädevat riigiasutust, 2000. aastal oli neid 14 (sh komisjon) ja praegu on neid 28 (31, kui arvestada kogu Euroopa Majanduspiirkonda).

4.4. Eeskirjade ja kohaldamiskriteeriumide erinevus tähendab ettevõtjatele paljudel juhtudel ebavajalikku lisakoormust: vähem kui 5 % komisjonile teatatud ühinemistest hinnati konkurentsile potentsiaalselt kahjulikuks ([5]). Kontrollisüsteem peab ühildama tarbijate ja kasutajate kaitse Euroopa ettevõtjate tungiva vajadusega konkureerida ülemaailmsetel turgudel.

4.5. Seepärast soovitab komitee valge raamatu läbi vaadata ja asetada selle palju laiemasse raamistikku, mis hõlmab

— liikmesriikide eeskirjade ühtlustamist, et vältida rakendamiskriteeriumide erinevust;

— kohustusliku teatamise nõuete läbivaatamist, kuna kogemus näitab, et paljudel juhtududel on need üleliigsed;

— ulatuslikke edusamme ainukontrolli süsteemi saavutamiseks, võttes arvesse kontrolliasutuste arvu suurenemist.

([2]) Eeskätt järgmised kohtuasjad: T-342/99, Airtours plc versus Euroopa Komisjon, 2002, EKL II-2585; T-310/01 Schneider Electric SA versus Euroopa Komisjon, 2002, EKL II-4071; ja T-5/02 Tetra Laval versus Euroopa Komisjon, 2002, EKL II-4381.
([3]) V. Hans Zenger ja Mike Walker „Theories of Harm in European Competition Law" http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2009296
([4]) Kohtuasi IV/M.938 Guinness/Grand Metropolitan (15.10.1997) ja kohtuasi IV/M.1524 Airtours/First Choice (22.9.1999).
([5]) http://ec.europa.eu/competition/mergers/statistics.pdf

5. **Konkreetsed märkused**

5.1. *Suunatud läbipaistvussüsteem*

5.1.1. Komisjon teeb ettepaneku võtta kasutusele kahel kumulatiivsel kriteeriumil põhinev suunatud läbipaistvussüsteem, et määrata kindlaks, kas tõhusa konkurentsi märkimisväärse takistamise kohustuslik nõue on olemas:

a) vähemusosaluse omandamine konkurendis või vertikaalselt seotud ettevõtjas ning

b) seos oleks märkimisväärne siis, kui omandatud osalus moodustaks umbes 20 % või oleks 5 % ja umbes 20 % vahel, kuid sellega kaasneksid lisategurid, nagu näiteks õigused, mis annavad omandajale *de facto* blokeeriva vähemuse, koha juhatuses või juurdepääsu sihtettevõtja delikaatsele äriteabele.

5.1.2. Komitee soovitab täpsustada määruse muutmise ettepanekutes järgmisi aspekte:

— esiteks konkurendi mõiste, mida tuleb käsitleda vastavalt määratlusele, mis kehtib monopolidevastaste meetmete puhul geograafiliselt piiritletud turgudel;

— teiseks parameetrid, millega tuleb arvestada vertikaalselt seotud ettevõtja mõiste kohaldamisel. Tuleb kaaluda teatud künniste kehtestamise vajadust, arvestades et üldine käsitlusviis võib põhjustada määruses nõutavate teatiste arvu märkimisväärset kasvu;

— kolmandaks, milline peab olema seoste juriidiline olemus, selleks et osaluse omandamist saaks pidada märkimisväärseks;

— lõpetuseks, kas tõhusa konkurentsi märkimisväärse takistamise analüüs peab hõlmama ka eri majandusharudes tegutsevate kontsernide üldtegevust.

5.2. *Teatamiseelne üleandmine liikmesriigilt komisjonile: mehhanismi lihtsustamine*

5.2.1. Komitee kiidab ettepanekut kaotada määruse (EÜ) nr 139/2004 artikli 4 lõikes 5 nõutud kaheetapiline menetlus (põhjendatud ettepanek, millele järgneb teatis), et asendada see komisjoni otseteavitamisega. Seda muudatust õigustab asjaolu, et liikmesriikide vetoõigust on väga harva kasutatud, ning samuti kiirendaks see menetluste läbimist.

5.2.2. Samuti on tervitatav ettepanek hõlbustada liikmesriikide ja komisjoni vahelist teabevahetust, saates liikmesriikidele poolte esialgse infodokumendi või juhtumi üleandmist käsitleva taotluse, et teavitada neid tehingust teatamiseelsete kontaktide ajal.

5.3. *Teatamiseelsed üleandmised komisjonilt liikmesriigile*

5.3.1. Tehakse ettepanek eemaldada määruse (EÜ) nr 139/2004 artikli 4 lõikest 4 nn iseenda vastu tehtavate ütluste element, mis seisneb selles, et ühinemise või ühiskontrolli omandamise osalised võivad komisjonile esitada põhjendatud ettepaneku, et koondumine võib oluliselt mõjutada konkurentsi liikmesriigis asuval turul. Muudatuse korral piisaks ka selle näitamisest, et tehingul on tõenäoliselt põhimõju asjaomasele turule.

5.3.2. Komisjon leiab, et selle heidutava nõude eemaldamisega võib kaasneda nimetatud vabatahtliku avalduse aktiivsem kasutamine. Komitee jagab seda seisukohta.

5.4. *Teatamisjärgsed üleandmised liikmesriigilt komisjonile*

5.4.1. Valges raamatus tehakse ettepanek muuta määruse artiklit 22, et anda vaid neile liikmesriikidele (praegu võivad seda teha üks või mitu neist), kes on riigisisese õiguse alusel pädevad tehingu läbivaatamiseks, õigus otsustada, kas taotleda komisjonile üleandmist 15 tööpäeva jooksul. Komisjon saaks otsustada, kas ta nõustub üleandmistaotlusega või mitte. Kui komisjon otsustab üleandmistaotlusega nõustuda, oleks tal pädevus terves Euroopa Majanduspiirkonnas. Kuid kui üks või mitu pädevat liikmesriiki on üleandmise vastu (ilma et nad oleksid kohustatud oma otsust põhjendama), loobuks komisjon pädevusest terves Euroopa Majanduspiirkonnas ja liikmesriikidele jääks nende pädevus alles.

5.4.2. Kuigi see ettepanek võib menetlust lihtsustada, on komitee arvates selle tõhusus piiratud, sest ELis on vähemusosaluse omandamise korral kõnealune pädevus vaid Saksamaal, Austrial ja Ühendkuningriigil.

5.4.3. Muudatused teatamisjärgsete üleandmiste puhul toovad endaga kaasa ka komisjoni pädevuse laiendamise, mille üle komiteel on hea meel. Kui teised liikmesriigid ei esita vastuväiteid ja komisjon nõustub taotlusega, on komisjon pädev tehingut läbi vaatama terves Euroopa Majanduspiirkonnas, mitte ainult asjaomase liikmesriigi territooriumil (välja arvatud juhul, kui mõne liikmesriigi asutus on tehingule juba oma territooriumil loa andnud enne komisjonile pädevuse andmist).

5.5. *Muud muudatused*

5.5.1. 2013. aastal vastu võetud lihtsustamispaketi ([6]) jätkuna tehakse valges raamatus samal eesmärgil teistegi meetmete ettepanekuid, mille komitee samuti heaks kiidab.

5.5.2. Kõige märkimisväärsem on kavatsus jätta määruse kohaldamisalast välja selliste väljapoole Euroopa Majanduspiirkonda jäävate ühisettevõtete loomise lepingud, millel ei ole Euroopa Majanduspiirkonnas konkurentsialast mõju.

5.5.3. Lisaks mainitakse võimalust, et komisjonile võib anda õiguse vabastada etteteatamise kohustusest teatavat liiki tehingud, millest ei tulene tavaliselt konkurentsiprobleeme.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

([6]) Komisjoni 5. detsembri 2013. aasta rakendusmäärus (EL) nr 1269/2013 (ELT L 336, 14.12.2013, lk 1) ning komisjoni teatis lihtsustatud korra kohta teatavate ettevõtjate koondumiste käsitlemiseks vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 139/2004 (ELT C 366, 14.12.2013, lk 5, parandus: ELT C 11, 15.1.2014, lk 6).

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi töötervishoiu ja tööohutuse strateegiline raamistik aastateks 2014–2020”"

(COM(2014) 332 final)

(2015/C 230/13)

Raportöör: Carlos Manuel TRINDADE

6. juunil 2014 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi töötervishoiu ja tööohutuse strateegiline raamistik aastateks 2014–2020”"

COM(2014) 332 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 20. novembril 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 503. istungjärgul 10. ja 11. detsembril 2014 (11. detsembri 2014. aasta istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 189, vastu hääletas 23, erapooletuks jäi 20.

1. **Järeldused ja soovitused**

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunneb heameelt selle üle, et ELil on ulatuslik ning majanduslikult ja sotsiaalselt üksikasjalik raamistik, mis täiendab ELi mitmeaastaseid strateegiaid, mida liikmesriigid kohaldavad vastavalt riiklikele tingimustele. Komitee arvates leidub ikka veel raskusi, lünki ja uusi väljakutseid, millega tuleb toime tulla.

1.2. Komitee tunneb heameelt komisjoni kavatsuse üle keskenduda ennetusmeetmetele ja eeskirjade lihtsustamisele – seadmata seejuures ohtu praegust töötajate kaitse taset – ning asjaomaste eeskirjade järgimise tagamisele. Strateegia peab tagama tasakaalu töötajate kõrgetasemelise kaitse ja ettevõtete halduskoormuse vahel.

1.3. Komitee tunneb heameelt tähelepanu üle, mida komisjon pöörab VKEdele, tagades neile juurdepääsu nõustamisele, teabele ja suunistele info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendusel, ning tõhustades avalike teenuste kooskõlastust VKEde toetamiseks.

1.4. Komitee arvates tuleb kindlasti tagada tööinspektorite tõhusam koolitus ja nende arvu suurendamine, kuna peaaegu pooltes liikmesriikides ei vasta see arv Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) soovitatud alammäärale (üks tööinspektor 10 000 töötaja kohta).

1.5. Komitee soovitab Euroopa Komisjonile, arvestades vajadust edendada ennetuskultuuri noorte hulgas, sh ülikooli lõpetanud noored, praktikandid ja õpipoisiõppes osalejad, võtta meetmeid, mis võimaldaksid noortel saada asjakohast ja praktilist teavet ja koolitust.

1.6. Komitee on samuti teadlik ennetusmeetmetesse tehtavate investeeringute osatähtsusest ning jagab komisjoni seisukohta, et investeeringuid ei saa jätta üksnes ettevõtete kanda, vaid et ka liikmesriigid peavad neis osalema. Komitee kutsub ettevõtteid ja liikmesriike üles suurendama investeeringuid ja tagama töötajate osaluse.

1.7. Komitee rõhutab raskusi, mis esinevad ELis seoses andmete puudumisega, ning kutsub komisjoni üles võtma kiirelt kasutusele statistika ja näitajad, milles võetakse muu hulgas arvesse töötajate sugu ja elutsüklit. Kutsehaiguste nimekiri, mis hõlmab ka tööajal toimunud õnnetusi, ning asjaomaste andmete ülekandmist ja statistilist analüüsi käsitlevad eeskirjad tuleb reguleerida ja avaldada ELis. Komitee arvates tuleb tõhustada ja levitada eriagentuuride töid, ning ta soovib teabe ja heade tavade levitamise abil tugevdada ennetuskultuuri. Ta peab samuti vajalikuks uurida põhjalikumalt uusi riske ning töötada välja (õiguslikud või muud) meetmed, mis on kooskõlas läbiviidud uuringute tulemustega.

1.8. Komitee on seisukohal, et töötajate ja kõigi sotsiaalpartnerite osalus kõigil tasanditel, sh ka töökohal, on esmase tähtsusega siin vaadeldava strateegia tõhusa rakendamise jaoks. Komitee kutsub komisjoni üles tõhustama arutelusid ja konsultatsioone sotsiaalpartneritega ning arendama kooskõlastatud meetmeid. Liikmesriigid peaksid edendama sotsiaaldialoogi ja kollektiivlepinguid.

1.9. Komitee kritiseerib asjaolu, et komisjon ei määratle ELi tasandil ühtegi arvulist eesmärki tööõnnetuste ja kutsehaiguste valdkonnas, ning soovitab liikmesriikidel kaasata see arvuline näitaja oma riiklikesse strateegiatesse.

2. **Töötervishoiu ja tööohutuse tähtsus**

2.1. Töötervishoiu ja tööohutuse strateegiline tähtsus Euroopas on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingus, mille artiklites 151 ja 153 käsitletakse seda küsimust konkreetselt eelkõige eesmärgiga ühtlustada arengut töötingimuste valdkonnas.

2.2. Vaatamata hiljuti läbiviidud Eurobaromeetri uuringule, milles suurem osa küsitletuist (85 %) väitis, et nad on rahul töötervishoiu ja tööohutusega töökohal, ning 77 % küsitletuist kinnitas, et töötervishoiu ja tööohutuse alane teave ja/või koolitus on töökohal kättesaadav, võib töötervishoidu ja tööohutust ELis parandada. Tegelikult on praegune olukord väga murettekitav: igal aastal sureb tööõnnetuste tagajärjel enam kui 4 000 töötajat ja üle kolme miljoni töötaja on selliste tõsiste tööõnnetuste ohvrid, mis toovad kaasa enam kui kolmepäevase töölt puudumise. Ligikaudu üks neljandik töötajatest leiab, et nende tervis ja turvalisus on töö tõttu ohus või et töö avaldab peamiselt negatiivset mõju nende tervisele. Saksamaal on 460 miljoni haiguspuhkuse päeva tulemuseks aastas tootlikkuse langus hinnanguliselt 3,1 % SKPst ning Ühendkuningriigis oli 2010/2011. majandusaastal netokulu valitsusele hinnanguliselt 2 381 miljonit naela.

2.3. Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) andmetel ulatus ELis 2008. aastal surmaga lõppenud tööga seotud haiguste arv 160 000ni, millest esikohal surma põhjustajana oli vähk (ligikaudu 96 000 juhtu). Hinnanguliselt sureb Euroopas iga kolme ja poole minuti tagant üks inimene tööõnnetuse või kutsehaiguse tagajärjel. Sellele vaatamata on Euroopa töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas endiselt juhtpositsioonil.

2.4. Töötervishoiu ja tööohutusega seonduvaid kulusid tuleb vaadelda investeeringute ja mitte ainult kuludena. Muu hulgas mainib komisjon oma teatises, et vastavalt hiljutistele hinnangutele võivad sellesse valdkonda tehtud investeeringud luua kõrge määraga tulu, mis moodustab keskmiselt 2,2 ning kõigub 1,29–2,89 vahel. Teisest küljest tuleb rõhutada, et heade töötingimuste puudumine põhjustab ettevõtetele kulusid, ning seda, et teatud riikides on selliste ettevõtete kindlustusmaksed oluliselt väiksemad, kus tööõnnetusi ei ole.

2.5. Vaatamata Euroopa töötervishoiu ja tööohutuse strateegia (2007–2012) ([1]) raames tehtud teatavatele edusammudele nii Euroopa eeskirjade selgitamisel kui ka liikmesriikide vastutuse suurendamisel, jäi kutsehaiguste vähendamise eesmärk saavutamata ning ikka veel võib leida märkimisväärseid lünki mikroettevõtete ja VKEde tasandil, kellel on esinenud suuri raskusi õigusnõuete kohaldamisel rahaliste vahendite, tehnilise suutlikkuse ja inimressursside nappuse tõttu. Negatiivsete aspektide hulka võib lisada ka vähesed panused kutsehaiguste ja tööga seotud haiguste ennetamisel, statistika ja järelmeetmete puudulikkuse, koostoime puudumise töötervishoiu ja tööohutuse ning keskkonna ja keemiliste ainete vahel ning sotsiaalpartnerite vähese osalemise. Veelgi vähem on andmeid töötajate töötervishoiu ja tööohutuse kohta sektorites, kus esineb deklareerimata tööd ja ebatüüpilisi tööhõive vorme (sh eelkõige teatud põllumajandusettevõtted ning tööstus- ja teenussektor), kaugtööd, füüsilisest isikust ettevõtjana töötamist ja majapidamisteenuseid.

2.6. Tuleb märkida, et tööõnnetuste arvu vähenemine, mida on viimastel aastatel Euroopas täheldatud, võiks osaliselt tuleneda töökohtade vähenemisest kõige suurema riskiteguriga sektorites, arvestades, et üldiselt on liikmesriikides täheldatud olulisi kärpeid töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas, eelkõige seadusandluse, inspektsiooni ja ennetamisega seonduvate meetmete puhul.

2.7. Komitee nõustub vajadusega määratleda ELi ees seisvad peamised ülesanded ning jagab komisjoni seisukohta tõhustada nendega toimetulekuks järgmisi poliitikavaldkondi ja meetmeid: parandada selliste liikmesriikides võetavate meetmete rakendamise tulemuslikkust ja tõhusust, mille eesmärk on riskide ennetamine, suurendades mikro- ja väikeettevõtjate suutlikkust, parandada tööga seotud haiguste ennetamist, vältides olemasolevaid ning uusi ja tekkivaid riske ning võtta sidusaid ja tulemuslikke meetmeid demograafiliste muutustega toimetulekuks.

([1]) Ajavahemikul 2007–2011 vähenes ELis 27,9 % selliste õnnetusjuhtumite arv, mis tõid kaasa enam kui kolmepäevase puudumise töölt.

2.8. Kui liikmesriikide kooskõlastatud jõupingutuste tulemusel väheneb kutsehaiguste ja tööõnnetuste arvu, siis aitavad need ühised jõupingutused samuti kaitsta inimkapitali tehtavaid investeeringuid, vähendades vajadust tervishoiu järele ja takistades sotsiaalkulude suurenemist, edendades selliselt Euroopa heaoluühiskonda.

3. **ELi 2014–2020. aasta töötervishoiu ja tööohutuse strateegilise raamistiku taust**

3.1. Inimväärsed töötervishoiu ja tööohutuse tingimused, mis on kooskõlas strateegiaga „Euroopa 2020", võivad märkimisväärselt kaasa aidata arukale, jätkusuutlikule ja kaasavale majanduskasvule. Strateegilise raamistiku ja ELi määruste ning riiklike strateegiate ja eeskirjadega tagatakse töötajate töötervishoid ja tööohutus. Komitee tunneb kahetsust teatise hilinenud avaldamise üle ja selle üle, et ELi sidusrühmi esindavaks kolmepoolseks organiks oleva tööohutuse ja töötervishoiu nõuandekomitee ühehäälselt vastuvõetud arvamuses sisalduvaid ettepanekuid ei ole arvesse võetud.

3.2. Komitee märgib, et komisjon ei näe oma teatises ette eelkõige luu- ja lihaskonna probleemidega seonduvate õigusaktide ummikseisu lahendamist ja selle direktiivi läbivaatamist, milles käsitletakse töötajate kaitset tööl kantserogeenidega kokkupuutest tulenevate ohtude eest. Komitee väidab samuti, et puuduvad viited muutusteks valmisolekut käsitleva õigusraamistiku loomise kohta, küsimus, mida Euroopa Parlament on juba rõhutanud. Komitee kutsub komisjoni üles neile küsimustele viivitamatult vastama.

3.3. Komitee, kes väljendas heameelt eesmärgi üle vähendada tööõnnetuste arvu 25 % ([2]), tunneb kahetsust sellise kvantitatiivse eesmärgi puudumise üle aastateks 2014–2020. Komitee kritiseeris samuti kutsehaiguste vähendamise võrreldava eesmärgi puudumist, mida täheldati ka siin vaadeldavas teatises, ning seetõttu väärib see samasugust kriitikat. Ta peab esmatähtsaks selliste Euroopa statistikavahendite arendamist, mis võimaldavad hinnata ja mõõta tööõnnetusi, kutsehaigusi ja kokkupuudet erisuguste tööalaste riskidega.

3.4. Sotsiaalpartnerid ja ühiskond tervikuna tunnistavad vajadust tõhustada Euroopa ja liikmesriigi tasandi õigusaktide ja eeskirjade kohaldamist. Komitee arvates on esmatähtis tugevdada mikro- ja väikeettevõtete suutlikkust rakendada tõhusaid ja tulemuslikke riskiennetusmeetmeid, et tagada õigusaktide kohaldamine. Neid esmatähtsaid meetmeid tuleb toetada riiklike poliitikameetmetega, mis põhinevad suurematel stiimulitel, toetustel ja kohandatud tehnilistel nõuannetel.

3.5. Tehnoloogiauuendused ja uued töökorralduse mudelid, eelkõige ebatüüpilised töösuhted loovad uusi olukordi, millega kaasnevad uued väljakutsed ja riskid, mida ei ole veel nõuetekohaselt määratletud. Nende riskide tundmine ja ennetamine ning olemasolevate ja uute kutsehaiguste määratlemine on kiireloomulised ülesanded. Esmatähtis on leida viivitamatult asjakohased lahendused, ajakohastades olemasolevad õigusaktid või töötades kaardistatud riskide jaoks välja uued õigusaktid.

3.6. Keskmise eluea pikenemiseks tehtud edusammud muudavad Euroopa rahvastiku demograafilist struktuuri, kuid ei too alati kaasa eluea pikenemist hea tervise juures. Töötingimustel on oluline roll terviseprobleemide puhul, mis kipuvad vanusega suurenema ning mis tulenevad eelkõige teatud kutsealaste riskide kumulatiivsest mõjust. Haiguste parem ennetamine tööelu alguses ning kogu tööelu jooksul aitab ületada demograafilisest arengust tulenevaid väljakutseid. Teisest küljest on oluline rahastada teadusuuringuid nii liikmesriikide kui ka Euroopa tasandil, et kaardistada selle valdkonna põhiküsimused.

3.7. Komitee sedastab, et ELis esineb üha enam töötajate ebakindlust ja ebatüüpilisi tööhõivevorme ning et majanduskriis on sundinud teatud liikmesriike ja sotsiaalselt vastutustundetuid ettevõtteid märgatavalt vähendama tööohutuse ja töötervishoiuga seonduvaid meetmeid. Selline olukord on vastuvõetamatu.

3.8. Teisest küljest tuleb rõhutada, et teatud ettevõtted on võtnud vabatahtlikult oma juriidilistest kohustustest kaugemale ulatuvaid meetmeid töötajate tervise, turvalisuse ja heaolu edendamiseks. Nende ettevõtete sotsiaalne vastutustunne väärib Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide tunnustust ja toetust, kuna selle abil panustatakse sotsiaalse ja keskkonnaalase vastutuse kultuuri üldisele levikule Euroopa ettevõtetes.

([2]) ELT C 224, 30.8.2008, lk 88–94.

3.9. EL on silmitsi püsiva majandusseisaku ja kõrge töötuse tasemega. Töötus kujutab endast töötervishoiu erilist aspekti, arvestades, et teatud juhtudel seondub see vaimsete häiretega. Samuti puutuvad mitteametlikul tööturul töötavad isikud suuremal määral kokku kõrgendatud riskide ja tööõnnetustega. Komitee on veendunud, et lisaks struktuuriinvesteeringutele on elutingimuste parandamine – eelkõige töötervishoiu ja tööohutuse seisukohast – jätkusuutliku majanduskasvu, kvaliteetsete töökohtade ja sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamise väga oluline alustala.

4. **Üldised märkused**

4.1. Töötervishoiu ja tööohutuse strateegilise raamistiku väljatöötamine ja tõhus rakendamine kogu Euroopa Liidus on esmase tähtsusega jätkusuutliku majanduskasvu jaoks. Enamik ELi algatatud avalikus konsultatsioonis ([3]) osalenuist kinnitas vajadust jätkata kooskõlastamist ELi tasandil (93 % vastanuist) ja toetas eesmärki tagada töötervishoiu ja tööohutuse põhimõtete järgimise kõrge tase vaatamata ettevõtte suurusele.

4.2. Kuigi viimastel aastatel on mitmes liikmesriigis täheldatud olukorra paranemist peamiselt tööõnnetuste arvu vähenemise näol, mis võib osaliselt tuleneda ka tööhõive vähenemisest, ei ole ennetuskultuur ELis tervikuna mõjule pääsenud, kuna VKEdel on probleeme vahendite ja suutlikkusega, mida on võimalik lahendada üksnes riikliku tasandi sekkumismeetmete abil teabe, koolituse, tehnilise abi ja nõustamisteenuste valdkonnas. Neid riiklikke meetmeid tuleb kohandada eri tegevusvaldkondade vajadustele ja kavandada iga valdkonna eripära arvesse võttes.

4.3. Töötajate esindajate osalemine ettevõtetes ja töökohtadel kutsealaste riskidega seonduvate küsimuste käsitlemises on sotsiaaldialoogi üks tähtsaim tunnusjoon. Ettevõtetele tuleks eraldada finantstoetust vaid juhul, kui ettevõtted järgivad töötervishoiu ja tööohutuse norme. Erinevate Euroopa riikide kogemused näitavad selliste ühiskokkulepete tähtsust, mis võimaldavad luua piirkondliku või valdkondliku esindatuse vorme ning innustavad sotsiaaldialoogi ja riskide ennetamist.

4.4. Erinevate ametiasutuste sekkumismeetmete kooskõlastamisel töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas esineb lünki. Sotsiaalpartnerite osalusmehhanismide rakendamisel võib täheldada teatavat ebatõhusust ja alakasutust kõigil läbirääkimistasanditel ja sektoripõhiste kokkulepete sõlmimisel; selles osas tuleks olukorda parandada. Avalike tervishoiu- ja ennetustalituste korrapärasem koostöö töökohtadel aitab parandada kutsehaiguste ennetamist ja lihtsustab nende tuvastamist. Liikmesriikides tuleks luua ühtsed kontaktpunktid, mis hõlbustavad ametiasutuste suhtlemist VKEdega.

4.5. Eelarveraskuste taustal on liikmesriigid eraldanud vähem finantsvahendeid ja personali töötervishoiu ja tööohutusega tegelevatele organitele ja üksustele, eelkõige tööinspektsiooni jaoks, mille tegevusi on oluliselt vähendatud ettevõtete kontrolli, toetamise ja nõustamise valdkonnas. Komitee nõuab sellise vastuvõetamatu olukorra muutmist, eelkõige seoses uute tõsiste riskide üha suurema levikuga ning töötajate elutingimuste ja turvalisuse (psühhosotsiaalsete riskide suurenemine, mis tuleneb osaliselt töötusest ja ebakindlusest töökohal) halvenemisega.

4.6. Liikmesriigid peaksid innustama ja edendama läbirääkimisi ja kollektiivlepinguid, tagades nii sotsiaalpartneritele olulise ja tõhusa rolli töötervishoiu ja tööohutuse poliitikameetmete väljatöötamisel ja rakendamisel ning turvalise ja tervisliku töökeskkonna edendamisel.

4.7. Komitee väljendab kahetsust väheste edusammude üle, mis kajastuvad Euroopa töötervishoidu ja tööohutust käsitlevas statistikas, ning rõhutab ühtsete määratluste ning kutsekvalifikatsioonide tunnustamise ja aruandlusmehhanismide kasutamise tähtsust ja kiireloomulisust ELi tasandil.

4.8. Komitee toetab komisjoni põhimõtet, vastavalt millele sotsiaalpartnerite kaasamine kõigil tasanditel tagab töötervishoiu ja tööohutuse poliitikameetmete ja strateegiate tõhusa ja tulemusliku väljatöötamise ja rakendamise. Selles küsimuses peavad Euroopa sotsiaaldialoogi struktuurid ning kolmepoolsed töötervishoiu ja tööohutuse nõuandekomiteed olema juhtpositsioonil. Nende sageli ühehäälselt vastuvõetud ettepanekuid tuleb komisjonil rohkem väärtustada oma prioriteetide määratlemisel.

([3]) Avalik konsultatsioon ELi uue poliitilise raamistiku üle töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas; tööhõive, sotsiaalküsimuste ja sotsiaalse kaasatuse peadirektoraat, 2014. aasta juuni.

4.9. Sotsiaaldialoogi raames sõlmitud raamlepingute puhul kutsub komitee komisjoni üles analüüsima viivitamatult nende raamlepingute representatiivsust ja vastavust ELi õigusele ning võtma seega vajalikke meetmeid, et tagada nende lepingute järgimine.

4.10. Komitee soovitab liikmesriikidel kasutada Euroopa Sotsiaalfondi ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahendeid töötervishoiu ja tööohutuse poliitikameetmete rahastamiseks.

4.11. Komitee nõustub komisjoniga vajaduses uurida tähelepanelikumalt töötervishoiu ja tööohutuse poliitikameetmete ning teiste riiklike sekkumisvaldkondade koosmõju. Komitee on kindlalt veendunud, et selles valdkonnas tehtud edusammud on veel väga piiratud kõigis liikmesriikides.

5. **Konkreetsed märkused**

5.1. *Riiklikud strateegiad, õigusaktide kohaldamine ja kontroll*

5.1.1. Komitee toetab komisjoni suunist, mille kohaselt peaksid liikmesriigid koostöös sotsiaalpartneritega vaatama läbi riiklikud strateegiad ELi uuest strateegilisest raamistikust lähtuvalt. Komitee soovitab koostada ka üksikasjaliku mõjuhinnangu varasema riikliku strateegia kohta. Sotsiaalpartnerite osalus ajavahemikku 2014–2020 hõlmavas strateegias peab olema esmase tähtsusega kõigi liikmesriikide jaoks. Tuleb leida ühtsed näitajad ja kriteeriumid, mis peegeldavad korrapäraselt selle osaluse taset ning võimaldavad korrapäraseid järelmeetmeid ja hindamisi.

5.1.2. Komitee nõustub komisjoniga vajaduses, et liikmesriigid peavad koostöös Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuuriga looma töötervishoiu ja tööohutuse andmebaasi ja viima korrapäraselt läbi (vähemalt kaks korda aastas) koosolekuid Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuuri, tööohutuse ja töötervishoiu nõuandekomitee ja kõrgemate tööinspektorite komitee tegevuse raames.

5.1.3. Rahalist ja tehnilist toetust, mida antakse VKEdele veebipõhise interaktiivse riskihindamisvahendi ning teiste IT-põhiste vahendite rakendamisel liikmesriikides, tuleb vaadelda kui esmatähtsat ning see tuleb suunata prioriteetsetesse valdkondadesse. Tuleb suurendada Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuuri finantsvahendeid ja inimvara, et ta võiks täita juhtrolli. Komitee väljendab kahetsust selle üle, et liikmesriigid on haridus- ja koolitustegevuse rahastamiseks kasutanud väga vähe Euroopa Sotsiaalfondi vahendeid.

5.1.4. Eriti VKEde heade tavade ja spetsiifiliste suuniste kaardistamisel tuleb eelkõige arvesse võtta asjaomaste sektorite konkreetseid tingimusi ja majandustegevuste liiki. Samuti on vajalik, et Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuur tõhustaks nendes valdkondades oma sekkumismeetmeid ja arendaks ennetuskultuuri.

5.1.5. Tuleks parandada tööinspektsiooni tegevust liikmesriikide ettevõtetes, eelkõige teabe, nõustamise, uute riskide, õigusaktide kohaldamise hõlbustamise ning deklareerimata töö tuvastamise ja tõkestamise valdkonnas. Selleks tuleks tööinspektsioonidele tagada rohkem vahendeid ja suuremad pädevused.

5.1.6. Komitee toetab tööinspektorite vahetus-/koolitusprogrammi hindamiseks võetavaid meetmeid ja meetmeid, mille eesmärk on tugevdada tööinspektsioonide koostööd kõrgemate tööinspektorite komitee raames.

5.1.7. Komitee ühineb kõrgemate tööinspektorite komitee seisukohaga käsitleda ELi strateegiliste prioriteetidena selliseid tööohutuse ja töötervishoiu küsimusi nagu luu- ja lihaskonna vaevused, pika peiteajaga haigused (tööst tingitud vähkkasvajad ja kroonilised kopsuhaigused), REACH-määruse asjakohane rakendamine ja tööst tingitud psühhosotsiaalsed riskid ([4]). VKEde pädevusi tööohutuse ja töötervishoiu valdkonnas tuleb suurendada, innustades neid paremini kohanema nõudmistega, tagades neile kättesaadavad ja ajakohastatud andmed ja suunised, ning võtta meetmeid selleks, et suured ettevõtted võtaksid vastutuse nende VKEde tulemuslikkuse parandamise eest, kellega nad koostööd teevad.

([4]) „ELi strateegilised prioriteedid" 2013–2020, dok. 2091, veebruar 2012.

5.2. *Õigusaktide lihtsustamine*

5.2.1. Komitee leiab, et kehtivate õigusaktide võimalik lihtsustamine ei tohiks mingil juhul ohustada tööohutuse ja töötervishoiu praegust taset ega asjaomaste tingimuste pidevat parandamist Euroopa töötajate jaoks. ELi korraldatud avalikus konsultatsioonis ilmnes sotsiaalpartnerite erinev suhtumine kehtivate õigusaktide lihtsustamisse, mis seisneb ELi uue poliitilise vahendi kasutusele võtmises: 73,4 % töötajate organisatsioonidest, kuid vaevalt 4,3 % tööandjate organisatsioonidest tunnistasid end olevat selle lihtsustamise vastu ([5]). Kõigist vastajatest (kokku 523) toetas 40,5 % lihtsustamist, 46,1 % oli selle vastu ja 13,4 % jäi erapooletuks. Komitee arvates võib siiski vähendada teatud määral ettevõtete halduskoormust, seadmata seejuures ohtu töötajate töötervishoiu ja tööohutusega seonduvaid tingimusi.

5.2.2. Tuleb rõhutada, et Euroopa ettevõtete uusi ja tekkivaid riske hõlmava küsitluse (ESENER) kohaselt võtavad ettevõtted tööohutuse ja töötervishoiu valdkonnas meetmeid peamiselt järgmistel põhjustel: „õiguskohustuste täitmine" (90 %), „töötajate surve" (76 %) ja „tööinspektsiooni surve" (60 %): kõigi nende aspektide puhul on tegemist tugeva survega. Küsitluses ilmnes samuti, et ettevõtetest, kes ei vii korrapäraselt läbi tööohutuse kontrolle, viitas vaevalt 37 % õiguskohustuste keerukusele, et õigustada oma tegematajätmisi.

5.2.3. Komitee soovitab kaardistada võimalikud lihtsustused või ettevõtete jaoks mittevajalike halduskohustuste vähendamise pärast kehtivate õigusaktide analüüsi või pärast ulatuslikke arutelusid ja läbirääkimisi sotsiaalpartneritega kõigil tasanditel. Komitee juhib tähelepanu aluslepingu artiklile 153, milles nähakse ette, et ELi õigusaktidega kehtestatakse miinimumtingimused ja lubatakse liikmesriikidel rakendada või võtta vastu siseriiklikke eeskirju, et tagada töötajate parem kaitse. Selle sättega panustatakse arengusse ja võimaldatakse ennetada Euroopa algatusi, nagu tõendab asbesti keelustamise otsus, mis võeti paljudes liikmesriikides vastu enne samasisulise otsuse vastuvõtmist Euroopa Komisjonis.

5.3. *Uued ja tekkivad riskid*

5.3.1. Kindlasti tuleb süvendada teaduslikke teadmisi uute riskide kohta, et ennetada tööga seotud haigusi ja kutsehaigusi, koondades ELi tasandil tehtavad jõupingutused. Suurem koostoime/kooskõlastus erinevate ELi institutsioonide ja liikmesriikide ametiasutuste vahel on esmatähtis, et leida asjakohaseid viise strateegiate ja õiguslike meetmete kehtestamiseks, et tulla toime uute ja tekkivate riskidega. Komitee ei pea, olemasolevaid institutsioone silmas pidades, vajalikuks luua uut sõltumatut teaduslikku nõuandeorganit.

5.3.2. Komitee on korrapäraselt viidanud vajadusele tagada paremad tööohutuse ja töötervishoiu tingimused töötajate erirühmadele (sh noored, naised, eakad töötajad, sisserändajad, ebatüüpiliste töölepingutega töötajad ja puuetega töötajad) ning tegeleda uute probleemidega, mis tulenevad töökorraldusega seonduvatest muutustest (eelkõige stress ja tööga seonduvad psüühikahäired), probleemid, mida on tunnistanud liikmesriigid, sotsiaalpartnerid ja ühiskond. Komitee leiab, et neid probleeme tuleb käsitleda, kuna need kasvavad pidevalt, tuues endaga kaasa majanduslikke ja sotsiaalseid kulusid. Komitee rõhutab, et selline prognoos võimaldab ühendada töötervishoiu poliitikameetmed võrdõiguslikkuse valdkonnas tehtud edusammudega.

5.4. *Statistilised andmed*

5.4.1. Usaldusväärsete ja võrreldavate ning õigeaegselt kättesaadavate statistiliste andmete täielik puudumine ELi tasandil on üks töötervishoiu ja tööohutuse valdkonna peamisi probleeme. Tuleb leida lahendus sellele kahetsusväärsele olukorrale, mis aastatega üha süveneb. Komitee toetab komisjoni meetmeid, mille eesmärk on ületada kõnealused raskused, millele komisjon ja liikmesriigid peaksid esmajärjekorras tähelepanu pöörama, kuna nad võivad – kui nad seda soovivad – töötada välja üksikasjalikuma ja riiklikele tingimustele kohaldatud statistika. Koostöö Maailma Terviseorganisatsiooniga nende andmekogumite laiendamisel, mis seonduvad rahvusvahelise haiguste klassifikaatoriga ICD-10, võimaldaks tervishoiualaste andmebaaside kasutamist, suurendades andmete kogumise kiirust ja tõhusust.

5.4.2. Komitee väljendab kahetsust selle üle, et katkestati Euroopa kutsehaiguste alaste andmete statistiline töötlemine, ja nõuab statistiliste uuringute jätkamist kokkupuute kohta kantserogeensete ainetega töökohal, võttes eeskujuks CAREX projekti 1990. aastatel. Komitee hindab positiivselt Euroopa Komisjoni äsjaseid jõupingutusi, et luua andmebaas ja töötada välja mudel, mis võimaldab hinnata kokkupuudet ELi liikmesriikides ja EFTA/EMP riikides kehtivate ohtlike keemiliste ainete nimekirja kuuluvate ainetega töökeskkonnas (projekt HAZCHEM).

([5]) Avalik konsultatsioon ELi uue poliitilise raamistiku üle töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas, juuni 2014.

5.5. *Koostöö rahvusvaheliste institutsioonidega*

5.5.1. Komitee leiab, et koostöö tugevdamist rahvusvaheliste organisatsioonide, sh Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni, Maailma Terviseorganisatsiooni ning Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooniga tuleb prioriseerida, et vähendada tööõnnetusi ja kutsehaigusi kogu maailmas.

5.5.2. Erilist tähelepanu tuleb pöörata tööohutuse ja töötervishoiu alastele lünkadele globaalses tarneahelas, suurendades nii töökohtade turvalisust mitte ainult Euroopas vaid kogu maailmas. See küsimus tuleks kaasata ELi sõlmitavatesse lepingutesse, et tagada Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni konventsioonide ja soovituste elluviimine partnerite poolt. Komitee meenutab oma varasemaid arvamusi asbesti kohta ja kutsub komisjoni üles väljendama konkreetset seisukohta, et saavutada asbesti keelustamine maailma tasandil.

5.5.3. Komitee soovitab liikmesriikidel kohaldada rahvusvahelisi standardeid ja lepinguid ning komisjonil korrapäraselt koostada aruandeid nende tõhusa rakendamise kohta liikmesriikides.

Brüssel, 11. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

LISA

Euroopa Majandus ja Sotsiaalkomitee arvamuse

Arutelu käigus lükati tagasi järgmised muudatusettepanekud, mis kogusid hääletamisel siiski enam kui veerandi antud häältest.

Punkt 1.8

Muuta järgmiselt:

„Komitee on seisukohal, et töötajate ja kõigi sotsiaalpartnerite osalus kõigil tasanditel, sh ka töökohal, on esmase tähtsusega siin vaadeldava strateegia tõhusa rakendamise jaoks. Komitee kutsub komisjoni üles tõhustama arutelusid ja konsultatsioone sotsiaalpartneritega ning arendama kooskõlastatud meetmeid. Liikmesriigid peaksid ~~edendama~~ julgustama tööandjate ja töötajate esindajate vahelist sotsiaaldialoogi töötervishoiu ja -ohutuse üle ~~ja kollektiivlepinguid~~.."

Hääletustulemused

Poolthääli: 66

Vastuhääli: 143

Erapooletuid: 17

Punkt 3.2

Muuta järgmiselt:

„Komitee märgib, et komisjon ei näe oma teatises ette eelkõige luu- ja lihaskonna probleemidega seonduvate õigusaktide ummikseisu lahendamist ja selle direktiivi läbivaatamist, milles käsitletakse töötajate kaitset tööl kantserogeenidega kokkupuutest tulenevate ohtude eest. ~~Komitee väidab samuti, et puuduvad viited muutusteks valmisolekut käsitleva õigusraamistiku loomise kohta, küsimus, mida Euroopa Parlament on juba rõhutanud. Komitee kutsub komisjoni üles neile küsimustele viivitamatult vastama.~~"

Hääletustulemused

Poolthääli: 60

Vastuhääli: 141

Erapooletuid: 13

Punkt 3.5

Muuta järgmiselt:

Tehnoloogiauuendused ja uued töökorralduse mudelid, eelkõige ebatüüpilised töösuhted loovad uusi olukordi, millega ~~kaasnevad~~ võivad vahel kaasneda mõned uued väljakutsed ja riskid, mida ei ole veel nõuetekohaselt määratletud. Nende riskide tundmine ja ennetamine ning olemasolevate ja uute kutsehaiguste määratlemine on kiireloomulised ülesanded. Esmatähtis on leida viivitamatult asjakohased lahendused, et ajakohastada~~es~~ olemasolevad õigusaktid, või töötad~~se~~a kaardistatud riskide jaoks välja uued õigusaktid."

Hääletustulemused

Poolthääli: 77

Vastuhääli: 140

Erapooletuid: 10

Punkt 3.9

Muuta järgmiselt:

EL on silmitsi püsiva majandusseisaku ja kõrge töötuse tasemega. Töötus kujutab endast töötervishoiu erilist aspekti, arvestades, et teatud juhtudel seondub see vaimsete häiretega. Samuti võivad ~~puutuvad~~ mitteametlikul tööturul töötavad isikud mõnedel juhtudel suuremal määral kokku puutuda kõrgendatud riskide ja tööõnnetustega. Komitee on veendunud, et lisaks struktuuriinvesteeringutele on elutingimuste parandamine –eelkõige töötervishoiu ja tööohutuse seisukohast – jätkusuutliku majanduskasvu, kvaliteetsete töökohtade ja sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamise väga oluline alustala.

Hääletustulemused

Poolthääli: 62

Vastuhääli: 145

Erapooletuid: 10

Punkt 4.6

Muuta järgmiselt:

„Liikmesriigid peaksid innustama ja edendama tööandjate ja töötajate esindajate vahelist sotsiaaldialoogi~~läbirääkimisi ja kollektiivlepinguid~~, tagades nii sotsiaalpartneritele olulise ja tõhusa rolli töötervishoiu ja tööohutuse poliitikameetmete väljatöötamisel ja rakendamisel ning turvalise ja tervisliku töökeskkonna edendamisel."

Hääletustulemused

Poolthääli: 66

Vastuhääli: 141

Erapooletuid: 17

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele ressursitõhususe võimaluste kohta hoonesektoris"

(COM(2014) 445 final),

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Ringmajanduse suunas: jäätmevaba Euroopa kava""

(COM(2014) 398 final)

ja „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiive 2008/98/EÜ jäätmete kohta, 94/62/EÜ pakendite ja pakendijäätmete kohta, 1999/31/EÜ prügilate kohta, 2000/53/EÜ kasutuselt kõrvaldatud sõidukite kohta, 2006/66/EÜ, mis käsitleb patareisid ja akusid ning patarei- ja akujäätmeid, ning 2012/19/EL elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kohta"

(COM(2014) 397 final – 2014/0201 (COD))

(2015/C 230/14)

Raportöör: An LE NOUAIL MARLIÈRE

14. juulil 2014. aastal otsustas komisjon, 28. juulil 2014. aastal Euroopa Parlament ja 20. oktoobril 2014. aastal nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 43 lõikele 2 ja artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele ressursitõhususe võimaluste kohta hoonesektoris"

COM(2014) 0445 final

ja

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Ringmajanduse suunas: jäätmevaba Euroopa kava""

COM(2014) 398 final

ja

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiive 2008/98/EÜ jäätmete kohta, 94/62/EÜ pakendite ja pakendijäätmete kohta, 1999/31/EÜ prügilate kohta, 2000/53/EÜ kasutuselt kõrvaldatud sõidukite kohta, 2006/66/EÜ, mis käsitleb patareisid ja akusid ning patarei- ja akujäätmeid, ning 2012/19/EL elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kohta"

COM(2014) 0397 final – 2014/0201 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 12. novembril 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 503. istungjärgul 10.–11. detsembril 2014 (10. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 129, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 5.

1. **Järeldused ja soovitused**

1.1. Komitee tunneb heameelt kahe teatise ja jäätmedirektiivi muutmise paketi üle ning toetab kampaaniat suurendamaks kõigi ettevõtjate ja tarbijate teadlikkust vajadusest loobuda järk-järgult lineaarsest majandusmudelist, mille põhimõte on „võta-valmista-tarbi-viska ära" (take-make-consume and dispose), ning kiirendada üleminekut ringmajandusele, mis on taastumisvõimeline ja mille eesmärk on toetuda taastuvenergiale, et vähendada loodusvarade kasutamist.

1.2. Komitee toetab eesmärki luua seda üleminekut võimaldav raamistik, mis hõlmab toodete kogu olelusringi alates tooraine tarnimisest kuni ökodisaini, jaemüügi, ärimudelite ja tarbimisharjumuste, taaskasutamise ja ümbertöötlemiseni, samuti jäätmete kasutamist ressursina.

1.3. Komitee avaldab aga kahetsust, et komisjoni esitatud konkreetsetes ettepanekutes keskendutakse liigselt jäätmepoliitikale ja õigusaktidele, samas kui puuduvad sarnased konkreetsed varasematele etappidele suunatud ettepanekud, eesmärgiga parandada toodete kogu olelusringi. Komitee ootab, et komisjon esitaks selliste meetmete jaoks nii selge ajakava, protsessi ja eelarvega tegevuskava kui ka ettepanekud uuenduslike rahastamisvahendite, nt roheliste võlakirjade kasutamise kohta.

1.4. Komitee kutsub komisjoni üles integreerima ringmajandust võimaldava raamistiku teiste Euroopa poliitikavaldkondade, näiteks energia- ja kliima- ja tööstuspoliitikaga, sealhulgas ELi reindustrialiseerimise eesmärgiga. Komitee toetab strateegia „Euroopa 2020" peaeesmärkide täiendamist ressursitõhususe eesmärgiga, nagu soovitas Euroopa ressursitõhususe platvorm ja nagu leiti teatises „Ringmajanduse suunas".

1.5. Kuigi komisjon on arvestanud üldist kasu tööhõivele ja käivitas ringmajanduspoliitika paketis ka keskkonnasäästliku tööhõive algatuse, väljendab komitee kahetsust, et ei ole kasutatud võimalust uurida täpsemalt tööhõivele avalduvat mõju ning sellega seotud riske ja kasu. Eeskätt ei ole pööratud tähelepanu tööhõivepotentsiaalile jäätmetekke vältimise, jäätmete taaskasutamise ja ümbertöötlemise valdkonnas. Teiselt poolt tuleks pöörata rohkem tähelepanu inimväärsete töötingimuste tagamisele ning asjaomase tööjõu tervishoiu- ja ohutusstandardite parandamisele.

1.6. Euroopa Komisjoni välja pakutud raamistiku abil peaks teadlikkuse suurendamise ja käitumismalli muutmisega seotud töö jaotuma sidusrühmade vahel õiglaselt. Tasakaal peaks valitsema kõigis küsimustes: tuleviku prognoosimine, edusammud teaduses, uuenduslike rakenduste kasutuselevõtt ning Euroopa konkurentsivõime ja ühiste huvide kaitse.

1.7. Tarbijad ja tootjad tuleb muuta vastutavaks. Tarbijaid tuleks teavitada nii, et nad saaksid vastutustundlikult osta, jälgitavus peab olema optimaalne ja tootjad peavad vastutama.

1.8. Ringlussevõetavate jäätmete prügilasse ladestamise järkjärguline lõpetamine ja suuremad jäätmete ringlussevõtu eesmärgid, nagu komisjon välja pakkus, on ringmajandusele ülemineku eeldused ja nende poole tuleks püüelda. Komisjon peaks kaasama ka üldsuse, aidates tagada eesmärkide usaldusväärsuse: need peavad olema vastuvõetavad, kvaliteetsed ja proportsionaalsed.

1.9. Komitee avaldab heameelt ka komisjoni jäätmeid käsitlevate ELi õigusaktide rakendamise parandusmeetmete üle, eeskätt paremate jälgimis- ja juhtimisvahendite sisseviimise üle. Selleks et EL saaks suurendada olmejäätmete ringlussevõttu tänaselt 42 protsendilt 50 protsendile 2020. aastal ja 70 protsendile 2030. aastal tuleb tagada, et teatud riigid pingutavad rohkem ja kohaldavad jäätmekäitluse täiustatud lahendusi. Meetmeid tuleb võtta ka algtoodete ja nende komponentide kvaliteedi ja ringlussevõtu kvaliteedi parandamiseks tervikuna.

1.10. Komitee juhib tähelepanu, et komisjoni ettepanekus ei kasutata jäätmete raamdirektiivis sätestatud jäätmehierarhiat, milles määratletakse jäätmetekke vältimise prioriteetide järjestus, korduskasutamiseks ettevalmistamine, ringlussevõtt, muu taaskasutamine (energia) ning kõrvaldamine. Puudub põhjalik uuring võimalusest seada eesmärke jäätmetekke vältimise ja muude jäätmetekke vältimise meetmete kohta, esitatud on vaid mittesiduv toidujäätmete vähendamise eesmärk. Pikemas plaanis tuleks keskkonna huvides saada tarbitud materjalide ja jäätmejääkide kogumaht kontrolli alla ning seda vähendada.

1.11. Samamoodi nagu korduskasutamine (toote tasandil), vähendab mitmekordne ringlussevõtt (materjali tasandil) esmase tooraine kulu, energiatarbimist ja kasvuhoonegaaside heidet. Praegune jäätmeid käsitleva paketi läbivaatamine annab ainulaadse võimaluse jäävate materjalide mitmekordse ringlussevõtu põhimõtte hõlmamiseks.

1.12. Ringmajandust ei tohiks hinnata üksnes toodetud jäätmete hulga järgi; inimesi tuleb ka julgustada kaitsma materiaalseid ja inimressursse kogu väärtusahela ulatuses ning püüda kaotada kõik protsessid, mis kujutavad endast ohtu keskkonnale või inimestele.

1.13. Komitee soovitab täiendada poliitilist paketti meetmetega, mis toetavad konkreetselt kasutatud toodete korduskasutamiseks ettevalmistamist. Seades korduskasutamiseks ettevalmistamise samale tasemele ringlussevõtuga, nagu teeb komisjon oma ringlussevõtu eesmärkides, ei järgita jäätmehierarhiat. Eelistada tuleb lühikest tsüklit. Toodete korduskasutamine, korduskasutamiseks ettevalmistamine ja ümbertöötlemine võivad aidata toodete sisemist väärtust kõige paremini ära kasutada ja suurendavad võimalusi hoida väärtusahelaid ELis, toetavad territoriaalset arengut ja loovad töökohti.

1.14. Sellest tulenevalt peaks EL julgustama ka kõiki liikmesriike muutma oma jäätmekavad ringmajanduse kavadeks, milles keskendutakse materiaalsete ressursside säästmise edendamise ja inimeste heaolu kaitsmise meetmetele.

1.15. Lõpuks soovitab komitee laiendada ringmajanduse edendamiseks ka valdkonnapõhist lähenemisviisi.

2. **Sissejuhatus**

2.1. 2. juulil 2014. aastal avaldas Euroopa Komisjon kokku viis ettepanekut ([1]), mille hulka kuuluvad:

a) teatis „Ringmajanduse suunas: jäätmevaba Euroopa kava” (COM(2014) 398 final);

b) direktiivi ettepanek, millega muudetakse direktiive 2008/98/EÜ jäätmete kohta, 94/62/EÜ pakendite ja pakendijäätmete kohta, 1999/31/EÜ prügilate kohta, 2000/53/EÜ kasutuselt kõrvaldatud sõidukite kohta, 2006/66/EÜ, mis käsitleb patareisid ja akusid ning patarei- ja akujäätmeid, ning 2012/19/EL elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kohta (COM (2014) 397 final);

c) teatis „Ressursitõhususe võimalused hoonesektoris” (COM(2014) 445 final);

ja järgmised kaks dokumenti, mille kohta komitee koostab eraldi arvamuse ([2])

d) „Keskkonnahoidlik tegevuskava VKEde jaoks” (COM(2014) 440 final);

e) „Keskkonnasäästliku tööhõive algatus” (COM(2014) 446 final).

Komisjon on lisaks teatanud ka kavatsusest avaldada teatis jätkusuutliku toidu kohta.

3. **Üldised märkused**

3.1. Kuidas saame luua tooteid ja teenuseid samal ajal tooriaine koguseid ning mittetaastuvate energiaallikate tarbimist ja raiskamist piirates? Üks on selge: kogu XX sajandi tööstusajaloo vältel on loodusvarade ja energiavarude kaevandamise ja kasutamise kulud pidevalt alanenud, seda peamiselt tänu paremale tootlikkusele.

3.2. Kuid nüüd, XXI sajandi alguses, lineaarne mudel mitte ainult ei vangu, vaid ähvardab pikas perspektiivis muutuda vastuvõetamatuks, kuna planeedi loodusvarad kahanevad. Taluvuspiir on juba saavutatud: enam ei ole aega mõelda, kuidas saame majandusmudelit muuta, vaid peame uue mudeli kiiremas korras kasutusele võtma.

3.3. Kaevandamine, tootmine, tarbimine, jäätmete kõrvaldamine ja ringlussevõtt: vaja on põhjalikke muutusi, et tagada kogukondade isemajandamine ning nende sotsiaalne ja jätkusuutlik areng pikemas perspektiivis.

3.4. Peaaegu kõiki inimühiskondi iseloomustab praegu röövellik arengumudel, mis on, kui nii võib öelda, täielikult kontrolli alt väljunud. Vähe pööratakse tähelepanu ressursse enim kasutavatele või ülekasutavatele kogukondadele, kliimamuutuste ja reostuse mõjule ning järgmiste inimpõlvede tulevikule.

3.5. Ent me kõik peaksime saama seada kahtluse alla selle mudeli, mida on raputanud ülemaailme finants-, majandus-, sotsiaal-, poliitiline-, energia-, ökoloogiline ja keskkonnakriis.

([1]) http://ec.europa.eu/environment/circular-economy/
([2]) Vt käesoleva ELT lk 99.

3.6. Seoses tootmis- ja tarbimismudelite läbivaatamisega tutvustab Euroopa Komisjon ringmajanduse käsitlust, mis avab väljavaated kogu ühiskonna kaasamiseks, kuid samas jääb rakendamine tasakaalustatuks.

4. **Konkreetsed märkused dokumendi COM(2014) 398 final kohta**

4.1. Teatises „Ringmajanduse suunas" selgitatakse ringmajanduse üldist kontseptsiooni ja kirjeldatakse majandusarengule ja tööhõivele sellest tõusvat tulu.

4.2. **Üldeesmärgid** on selged ja on hädavajalik, et teeksime edusamme nende eesmärkide saavutamise suunas. Meie tootmis- ja tarbimismudelit on vaja põhjalikult muuta, vaja on vähendada tooraine ja ressursside kasutamist ehk kasutus peab olema ratsionaalsem.

4.3. Põhimõtteliselt on vaja teada, kuidas neid eesmärke saavutada ja kuidas need sobituvad üldisesse ja kõikehõlmavasse poliitilisse raamistikku. Turutõrkeid ja puudusi saab ja tuleb käsitleda mitmel viisil: turustiimulid (hinna- ja maksusignaalid), reguleerimine (siduvate eesmärkide seadmine, lubades osalistel valida viisid nende saavutamiseks) ja osalejate kehtestatud normid.

4.4. **Üldine poliitiline raamistik** eeldab samuti, et täidetud on kõik vajalikud tingimused – nii majanduslikud, sotsiaalsed, tööhõive, tervise või ohutusega seonduvad.

4.5. Komisjoni dokumendis sedastatakse, et eesmärk on määratleda progressi võimaldav poliitikaraamistik, et edendada ringmajandusele vajalikku tootedisaini ja innovatsiooni, vabastada investeeringud ning kaasata ettevõtjad ja tarbijad.

4.6. *Luua ringmajandust toetav raamistik*

4.6.1. Komitee kiidab heaks põhimõtte luua koostöös kõigi sidusrühmadega raamistik ringmajanduse toetuseks. Raamistik peaks aitama arendada välja uue majandusraamistiku, mis vahetaks aja jooksul välja domineeriva lineaarse majanduskasvu mudeli. Liikumine ringmajanduse poole nõuab üldist lähenemisviisi, mis hõlmab toodete kogu olelusringi, alates tooraine tarnimisest kuni ökodisaini, jaemüügi, ärimudelite ja tarbimisharjumusteni, korduskasutamise, ümbertöötlemise ning jäätmete taaskasutamise ja kõrvaldamiseni. Põhimõtteliselt järgitakse komisjoni teatises sellist üldist lähenemisviisi. Praktikas ei ole komisjoni lähenemisviis aga tasakaalus, sest konkreetsed poliitikaettepanekud piirduvad peamiselt jäätmesektoriga. Komisjon teatab ainult ringmajanduse arengut võimaldava raamistiku väljatöötamisest tulevikus ([3]), esitamata selgeid viiteid ajakava ja protsessi kohta. Komitee ootab, et komisjon esitaks viivitamata selge ja läbipaistva ettepaneku selle töö kohta.

4.6.2. Ringmajanduse mõiste põhineb ressursside kasutamise kogu olelusringi analüüsil. See edendab taaskasutamist, teatud ressursside asendamist, toodete vastupidavust ja korduskasutamist, jäätmetekke vähendamist kogu ahelas, sealhulgas tekkekohas, kaupade ja teenuste ökodisaini, uusi ärimudeleid jne ning uute valitsemisvormide sisseviimist kogu kodanikuühiskonda kaasates. Komitee kutsub komisjoni üles koostama üksikasjaliku poliitilise strateegia ringmajandusele ülemineku kohta. Ta ootab ka, et komisjon oleks ökodisaini, innovatsiooni ja investeeringute ergutamist käsitlevates poliitilistes ettepanekutes selgesõnalisem ning esitaks selged ettepanekud, muu hulgas ringmajanduse meetmete toetamiseks eraldatava eelarve ja innovaatiliste rahastamisvahendite, näiteks roheliste võlakirjade kasutamise kohta. Seega peab komisjon tegutsemist jätkama ja

a) selgitama uue raamistiku seost Euroopa teiste poliitikameetmetega, eelkõige reindustrialiseerimise poliitika (tooraine, innovatsioon, töötajate tervis ja ohutus, transport jne) ja energia- ja kliimapoliitikaga;

b) lisama läbivaadatud strateegiasse „Euroopa 2020" ressursitõhususe eesmärgid, võttes arvesse Euroopa ressursitõhususe platvormi soovitusi;

([3]) COM(2014) 398 final, lk 3.

c) määrama kindlaks konkreetsemad meetmed, mida tuleb võtta tootmis- ja tarbimismudelite tõeliseks muutmiseks, hõlmates teatud varude (näiteks haruldaste või toksiliste) kasutamise puhul vajaliku vähendamise tekkekohas, liikumise vähem materialistliku ja rohkem koostööalti ühiskonna suunas ning töötajate ja kõigi kodanike heaolu parandamise.

4.6.3. Sellega seoses meenutab komitee oma 2012. aasta aprilli arvamust teemal „Säästva tootmise ja tarbimise edendamine ELis", milles komitee soovitas „välja töötada uue ühise nägemuse majandusmudelist, kaasates organiseeritud kodanikuühiskonna kõik sidusrühmad" ([4]).

4.7. *Täpsustada ulatust*

4.7.1. Euroopa Komisjoni käsitlusest ringmajanduse arendamise kohta ei selgu, kuidas seda teha kohalikul ja piirkondlikul tasandil. Komitee on seisukohal, et iga ringmajanduse strateegia koostamisel tuleb arvestada territoriaalse hierarhia mõõtmega kohalikest omavalitsustest ülemaailmse tasandini, sealhulgas piirkonna, riigi ja Euroopa tasand, eelistades kõikjal ja alati kui võimalik lühikest tsüklit ja tarneahelat.

4.7.2. Ringmajanduse võimalikku sotsiaalset ja majanduslikku kasu võib kõigepealt märgata eelkõige kohalikul tasandil (säästvad linnaosad, rohelised linnad) ja seejärel (ELi) piirkondade tasandil, enne kui see jõuab riiklikule ja rahvusvahelisele tasandile.

4.7.3. Võitlus rahvusvahelise sotsiaalse ja keskkonnaalase dumpingu vastu ning seega võimalus suure osa majandustegevuse väikesemahuliseks ümberpaigutamiseks moodustavad osa sellisest kohaliku tasandi lähenemisviisist. Jäätmekäitluse optimeerimisega on seotud mitmed kohalike ja piirkondlike juhtide algatused: liigiti kogumise korraldamine, jäätmekogumis- ja ringlussevõtu keskuste loomine ning „paranda – müü edasi – kasuta uuesti" võrgustikud jne. Biojäätmete nõuetekohast käitlemist silmas pidades tuleks selgelt eelistada lühikesi tarneahelaid, sh seoses töökohtade loomisega.

4.7.4. Seda käsitlusviisi järgides peaks EL julgustama liikmesriike muutma oma jäätmekavad järk-järgult territoriaalse ringmajanduse kavadeks.

4.8. *Kontroll sotsiaal-majandusliku mõju üle*

4.8.1. Kuigi komisjoni pakett tõepoolest seob keskkonna (jäätmekäitlus) ja majanduse (rohelised töökohad, VKEde tegevuskava), ei käsitleta selles süstemaatiliselt

— tööhõive potentsiaali, mis tuleneb jäätmekäitluse hierarhia eri etappide, eriti jäätmetekke vältimise ja korduskasutamiseks ettevalmistamise rakendamisest;

— tööhõive potentsiaali, mis peitub erinevates innovaatilistes arengutes, mida ringmajandus võib kaasa tuua (ökodisain, tööstuslik sümbioos, funktsionaalne majandus või ühistarbimine jne);

— majandustegevuse mõju tervisele ja ohutusele, mis võib tuleneda ringmajanduse arendamisest.

4.9. *Täiendada valdkondlikku lähenemisviisi*

4.9.1. Uus ringmajanduse strateegia peaks jäätmete valdkonnapõhise lähenemise välja töötamist rohkem mõjutama, samuti sooviks komitee näha valdkondlikke arengusuundumusi väljaspool säästvat ehitust.

4.9.2. Komitee leiab, et valdkonnapõhist lähenemisviisi tuleks avardada, lisades jätkusuutlikku toitu ja säästvat ehitust puudutavatele ettepanekutele ka teisi valdkondi, nagu tootmine.

([4]) ELT C 191, 29.6.2012, lk 6–11.

5. **Konkreetsed soovitused dokumendi COM(2014) 397 final kohta**

5.1. *Laiendamist vajav seadusandlik ettepanek*

5.1.1. Komitee toetab üldjoontes muudatusi, mille eesmärk on

— suurendada olmejäätmete ja pakendite ringlussevõtu määra ja vähendada teatud jäätmete prügilasse ladestamist;

— luua varajase hoiatamise süsteem, et jälgida ringlussevõtu sihtide järgimist;

— kehtestada minimaalsed tegutsemistingimused seoses tootja laiendatud vastutusega, ühtlustades mõisted;

— täiustada aruandluskohustusi.

5.1.2. Siiski näib, et mõju hindamise käigus on kergekäeliselt tagasi lükatud mõned lisavalikud (nt jäätmetekke vältimise ja korduskasutamise konkreetsete eesmärkide või mõnedele toodetele kohustuslike tagasivõtmiskavade kehtestamine). Komisjoni ettepanekutes ei järgita jäätmete raamdirektiivis ([5]) sätestatud jäätmehierarhiat selle tähtsuse järjekorras: jäätmetekke vältimine, jäätmete korduskasutamine, ringlussevõtt, muu taaskasutamine ning jäätmete kõrvaldamine.

5.1.3. Jäätmete raamdirektiivi artikli 9 punkti c kohaselt esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, millele on vajaduse korral lisatud ettepanekud meetmete kohta, mida tuleb võtta seoses jäätmetekke vältimise ja jäätmetekke ning majanduskasvu seose lahutamiseks seatavate sihid 2020. aastaks, sealhulgas jäätmetekke vältimise näitajad. Kuna jäätmetekke vältimine on ringmajanduse lahutamatu osa, oleks tulnud see aruanne esitada koos ringmajanduse paketiga. Praegusele meetmepaketile lisatud ringmajanduse mõju hindamisest selgub, et idee kehtestada üldine jäätmetekke vältimise eesmärk lükati tagasi, esitamata selle kohta üksikasjalikku analüüsi.

5.1.4. Samamoodi ei näi olevat piisavat tagatist **toodete ja teenuste ökodisaini** osas. Selleks võiks

— lisada konkreetsed klauslid **riigihangetesse**;

— nõuda, et teatud tooteid tuleks eelistada teistele;

— kohustada kasutama toodetes teatud määral ümbertöödeldud materjale;

— pakkuda majanduslikke stiimuleid taaskasutatavatele, kuid ringlussevõtuks sobimatutele toodetele (näiteks käibemaksu alandamine)

— jne.

5.1.5. Komitee leiab, et **kavandatud aegumise** vastu tuleks võidelda strateegia abil, hõlmates aspekte tehnoloogia, ettevõtluse, regulatsiooni, hariduse ja teabe vallast ([6]).

5.2. *Täita eesmärgid*

5.2.1. Jäätmetekke vältimise eesmärgid on tegelikult jäätmehierarhia nõuetekohasel kohaldamisel möödapääsmatud, nagu on juba osutatud Euroopa Parlament, Regioonide Komitee ja Euroopa Kontrollikoda. Komisjon peaks töötama välja sellised eesmärgid liikmesriikide esitatud riiklike jäätmetekke vältimise kavade alusel.

5.2.2. Regioonide Komitee välja pakutud eesmärki vähendada olmejäätmeid 10 % tuleks hoolikalt analüüsida ([7]). Toetudes riikide ja piirkondade kogemustele kodumajapidamisjäätmetele ülempiiri kehtestamisel tuleks kaaluda piiri kehtestamist ka Euroopa tasandil (umbes 200–300 kg inimese kohta aastas).

([5]) ELT L 312, 22.11.2008, lk 3.
([6]) ELT C 67, 6.3.2014, lk 23–26.
([7]) http://cor.europa.eu/en/news/regional/Pages/cities-and-regions-eu-waste.aspx

5.2.3. *Olmejäätmed* (jäätmete raamdirektiivi artikkel 3) tuleks rangelt määratleda kodumajapidamisjäätmetena, mitte laiendada mõistet tööstusjäätmetele ega laiendatud tootjavastutuse süsteemi raames kogutud jäätmetele, et tagada ülesannete ja vastutusalade selge määratlus.

5.2.4. *Kaubandus- ja tööstusjäätmed* tuleb määratleda jäätmetena, mida ei loeta kodumajapidamisjäätmeteks, eesmärgiga määratleda eraldi ringlussevõtu eesmärk.

5.2.5. *Tagasitäidet* ei tohiks määratleda alati taaskasutamistoiminguna ja see peaks olema keelatud ohtlike jäätmete puhul ning piirduma ehitus- ja lammutusjäätmetega (jäätmete raamdirektiivi artikkel 3).

5.2.6. Komisjoni jäätmetekke vältimise eesmärki käsitlev ettepanek, mis piirdub toidujäätmetega, peaks sisaldama või olema seotud **pakendamise vähendamise** eesmärgiga.

5.2.7. Komitee soovitab täiendada poliitilist paketti meetmetega, mis toetavad konkreetselt kasutatud toodete korduskasutamiseks ettevalmistamist. Korduskasutamiseks ettevalmistamise seadmine samale tasemele ringlussevõtuga, nagu teeb komisjon oma ringlussevõtu eesmärkides, ei vasta jäätmehierarhiale. Toodete ja toote osade remont ei pakub lisaks märkimisväärsele võimalusele kasutada tõhusamalt tooteid ja materjale ka olulisi võimalusi töökohtade loomiseks kohalikul ja piirkondlikul tasandil. Lisaks ei tohiks taaskasutamiseks ettevalmistamist (nt pakendite ja elektri-/elektroonikaseadmete või isegi muude kaupade, nagu mänguasjad ja mähkmete vooder, ettevalmistamine taaskasutamiseks) käsitleda samamoodi nagu ringlussevõttu: kohaldada tuleks eraldi eesmärk (näiteks umbes 5 %).

5.2.8. Seadusandlikus ettepanekus kavandatakse suurendada olmejäätmete korduskasutamist ja ringlussevõttu 2030. aastaks vähemalt 70 protsendini; suurendada pakendijäätmete ringlussevõtu määra 2030. aastaks 80 protsendini; lõpetada 2025. aastaks järk-järgult ringlussevõtmiseks sobivate jäätmete prügilasse ladestamine; vähendada toidujäätmete teket 2025. aastaks 30 %. Need eesmärgid on olulised ja neid tuleb toetada.

5.2.9. Eesmärgid peavad olema lahutamatuks osaks ärimudelites, mida rakendavad majandusosalejad (eelkõige pakendamise ja kaubanduse sektoris), kes peaksid leidma kõige tõhusama viisi nende saavutamiseks. Siiski on väga oluline tagada, et see vajalik üleminek toimub kooskõlas teiste, sama oluliste põhimõtete ja kriteeriumidega. Erilist muret valmistavad asjaomaste töötajate töötingimused ning tervishoiu- ja ohutusstandardid. Raskete töö- ja ebastabiilsete tööhõivetingimuste ning tervise- ja ohutusriskide tõttu on pakendamis- ja jäätmekäitluse sektor eriti haavatavad. Tuleb võtta meetmeid, et tagada nende ambitsioonikate eesmärkide saavutamine töötingimusi halvendamata; vastupidi – töötingimused peavad paranema ([8]).

5.2.10. **Välja tuleb arendada kohalikele omavalitsuste rahastamisraamistik**: majanduslikud tingimused peaksid võimaldama kohalikel omavalitsustel seatud eesmärke täita tänu vajaliku rahastamise kättesaadavusele. Kui avaliku sektori asutusi piiravad ranged võlaeeskirjad, vähendavad täiendavad investeeringuvajadused (näiteks jäätmekäitluses) paratamatult kulutusi muudes olulistes tegevusvaldkondades. Poliitiline raamistik peab tagama **sobiva finantsraamistiku**, vajaduse korral erieelarve eraldamise teel, näiteks ELi struktuurifondide ja strateegia „Euroopa 2020” raames olemasolevad vahendid.

5.2.11. Mis puutub toidujäätmete tekke vähendamisse, siis ei tohi toiduohutust ohvriks tuua ja tagada tuleb vastavus tarbijakaitse standarditega. Sellega seoses tuleb kaasata **tarbijakaitse organisatsioonid ja toiduohutusega tegelevad asutused** ja nendega nõu pidada.

5.2.12. Toidujäätmete puhul on tegu bioloogilise toorainega, mis tuleks võimalikult suures mahus kas töödeldud või töötlemata kujul tagasi viia põllumajanduslikku tootmisesse. Teatud liiki toidujäätmed on oma olemuselt sobilikud taaskasutada kas põllumajandusloomade söötmiseks või mullaviljakuse parandamiseks. Hetkel välistavad seda mitmed piiravad normid. Seetõttu soovitab komitee komisjonil analüüsida, kas nimetatud piirangud on asjakohased.

([8]) Täpsemate tähelepanekute lugemiseks jäätmekäitluse kohta vt HesaMag nr 2014/9, mille on avaldanud Euroopa Ametiühingute Instituut (ETUI): http://www.etui.org/en/Topics/Health-Safety/HesaMag

6. **Konkreetsed märkused dokumendi COM(2014) 445 final kohta**

6.1. Teatis ressursitõhususe võimaluste kohta hoonesektoris on mõeldud sektori üldise keskkonnamõju vähendamise innustamiseks kogu selle olelusringi jooksul. Selles pakutakse välja rida näitajaid hoonete keskkonnamõju hindamiseks, et võimaldada projekteerijatel, tootjatel, töövõtjatel, ametiasutustel ja kasutajatel teadlikke valikuid teha. Väga oluline on näitajate läbipaistev süsteem, eeskätt **standarditud statistika** ning kogum võrreldavaid, kasutajasõbralikke näitajaid.

6.2. Ringmajanduse pakett peaks sisaldama sobivaid nõudlusel põhinevaid tõmbemeetmeid, mis pakuksid võimalust luua teisese toorme (näiteks tooted, mis sisaldavad vähemalt miinimumkoguses ringlussevõetud materjale) iseseisva turu. Me peame kujundama olukorra, kus jäätmetest tekib likviidne kaup kui tooraine, millel on asjakohane hind majanduse, inimkonna ja keskkonna seisukohalt. See on parim motivaator jäätmete kokkukogumiseks.

6.3. *Toote klassifitseerimise probleemid – korduvate kahjunõuete riski ennetamine*

6.3.1. Korduvate kahjunõuete ennetamine on kindlustusandjate peamine probleem: defektne ese, millest valmistatakse kümneid tuhandeid koopiaid, võib nii otse kui ka kaudselt põhjustada remondikulusid, mis ulatuvad kümnete või isegi sadade miljonite eurodeni. Näiteks on mõned viimase kahekümne aasta korduvad kahjunõuded tulenenud teatud ehitustoote eri komponentide keemilisest kokkusobimatusest.

6.3.2. Sedalaadi kahjunõudeid põhjustab üldiselt aja jooksul väliste parameetritega (nt niiskus või temperatuur) koostoimes toimuv reaktsioon. Mõnd neist nõuetest saab seostada ka importtoodetega, mille teatud omadused ei olnud esialgu õigesti märgitud.

6.3.3. Taaskasutatavate materjalide kasutamine ehitusmaterjalide tootmisel ei ole iseenesest takistus. Siiski on väga oluline ringlusse võetud materjali kõikide füüsikaliste ja keemiliste omaduste teadmine, et vältida korduskasutamisel mis tahes kokkusobimatuse ohtu. Raskus seisneb ringlussevõetava materjali nõuetekohases määratlemises ja liigitamises ning selle tagamises, et korduskasutusse võetud tootepartiis ei ole erinevusi.

6.3.4. Jäätmeid käsitleva paketi läbivaatamine pakub ainulaadse võimaluse mitmekordse ringlussevõtu põhimõtte hõlmamiseks, et edendada ressursitõhusust. Mitmekordne ringlussevõtt toimub siis, kui materjalid ringlussevõtu protsessis struktuuriliselt ei lagune, st on jäävad materjalid, kuid neid saab ringmajanduse tugevdamiseks ikka ja jälle kasutada, tagades seega, et funktsionaalseid materjale ei raisata ega hävitata põletades või prügilatesse ladestades. Selliselt on jäävad materjalid ühiskonnale alatiselt kättesaadavad.

6.3.5. Ehitusmaterjalide jälgimissüsteemi rakendamine nende esimese olelusringi ajal lihtsustaks korduskasutamist; välja tuleks töötada reeglistik, mille alusel klassifitseeritakse materjalid nende edasise kasutusala järgi, pöörates tähelepanu kõrgele biolagundatavusele ja kvaliteedistandardite kehtestamisele.

6.4. Komisjon peaks kaaluma siduvate sätete ja karistuste rakendamist, et vältida võimalikku dumpingut, mille puhul soovimatuks muutunud materjalid eksporditakse EList välja.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Keskkonnahoidlik tegevuskava VKEde jaoks. Kuidas võimaldada VKEdel muuta keskkonnaalased väljakutsed ärivõimalusteks”” *(COM(2014) 440 final)***

ja „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Keskkonnasäästliku tööhõive algatus. Keskkonnasäästliku majanduse tööhõivepotentsiaali vallandamine”” *(COM(2014) 446 final)***

(2015/C 230/15)

Raportöör: Antonello PEZZINI

16. juulil 2014 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Keskkonnahoidlik tegevuskava VKEde jaoks. Kuidas võimaldada VKEdel muuta keskkonnaalased väljakutsed ärivõimalusteks””

COM(2014) 440 final

ja

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Keskkonnasäästliku tööhõive algatus. Keskkonnasäästliku majanduse tööhõivepotentsiaali vallandamine””

COM(2014) 446 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 12. novembril 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 503. istungjärgul 10.–11. detsembril 2014 (10. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 135, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 1.

1. **Järeldused ja soovitused**

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee omistab ELi süsteemse konkurentsivõime seisukohast suurt tähtsust ringmajanduse väljavaatele, kui see põhineb Euroopa jagatud strateegilisel nägemusel ning selles osalevad aktiivselt tööelu esindajad, valitsused, tööandjad ja töötajad, tarbijad ning eri tasandi seadusandlikud ja reguleerivad asutused.

1.2. Komitee on veendunud, et Euroopas ringmajandusele üleminek võib avada positiivseid väljavaateid strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide saavutamiseks: saada kasvumootoriks, uute roheliste töökohtade ja kutseoskuste loojaks, suurendades loodusvarade säästva majandamise suutlikkust jätkusuutliku ja konkurentsivõimelise majanduse tingimustes.

1.3. Komitee kutsub üles käivitama Euroopa tasandil osaluspõhise algatuse tuleviku prognoosimiseks, mille eesmärk oleks kujundada kõigi avaliku ja erasektori sidusrühmade ühine nägemus, et valmistada ELi, liikmesriikide ja piirkondade tasandil ette sidusad ja tõhusad poliitikameetmed ja instrumendid konsensuslikuks üleminekuks ringmajandusele ning anda konkreetseid impulsse rohelise innovatsiooni tegevuskavale. Tuleks toetada kodanikuühiskonnas osalejate võrgustikke, mis propageerivad üleminekut ringmajanduse mudelile. Komitee võiks selliseid võrgustikke aktiivselt edendada ning uurida ka ringmajanduse Euroopa platvormi loomise ja haldamise võimalust.

1.4. Samal ajal peab komitee oluliseks käivitada struktureeritud dialoog konkreetsetes sektorites, mille raames käivitada katsetuste toetuseks katseprojekte, mis annavad kätte suuna ja näitavad jätkusuutlikumate tavade potentsiaali. Dialoogis osaleksid täiel määral tarbijaorganisatsioonid, mikro- ja väikeettevõtjad ning sotsiaalmajandus.

1.5. Komitee peab oluliseks hinnata tasuvusanalüüsi abil, kelle kanda võib kavandatud aegumisest loobumisel ja üleminekul uutele kasutus- ja tarbimisviisidele jääda tootmis-, müügi-, turustus- ja tarbimissüsteemide süsteemse muutuse koorem selliste toodete ja komponentide puhul, mis säilitavad oma lisandväärtuse ja on taaskasutatavad võimalikult pikka aega.

1.6. Komitee on seisukohal, et üleminekut ringmajanduse uuele mudelile, mis hõlmab ümbertöötlemist ja uuesti tarbimist, ei saa lahutada sotsiaalselt vastutustundliku territooriumi metoodika üldisest levikust, mille puhul on tegemist jagatud ja uuenduslik-osaluspõhise kultuuri arendamisega.

1.7. Komitee kutsub ELi üles nägema ette võimaluse valida eelnevalt määratletud kriteeriumide alusel välja märkimisväärne hulk hästidefineeritud innovatsiooni hõlbustamise alasid – arukaid linnu, vabatsoone, kohalikke klastreid, Rohelise Algatuse alasid –, kus oleks võimalik katsetada ringmajandusele ülemineku protsessi, kasutades ära ka Euroopa tasandi vahendite, nt linnapeade paktiga saadud positiivseid kogemusi.

1.8. Komitee tervitab seega keskkonnahoidlikku tegevuskava VKEde jaoks ja keskkonnasäästlikku tööhõive algatust käsitlevaid ettepanekuid, ent avaldab kahetsust, et puuduvad konkreetsed meetmed ja praktilised juhised, mis aitaksid VKEdel muutuda säästvamaks ja keskkonnahoidlikumaks. Lisaks kutsub komitee üles asetama kooskõlas Euroopa väikeettevõtlusalgatusega „Small Business Act" tegevuskava keskmesse põhimõtte „Kõigepealt mõtle väikestele".

1.9. Komitee peab iseäranis oluliseks sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna aktiivset rolli riikliku jätkusuutliku arengu poliitika kujundamisel, rakendamisel ja selle järelevalves ning üleminekul ringmajandusele, mis oleks tugevalt keskkonnahoidlik, looks arvukalt ettevõtteid ja pakuks palju rohelisi töökohti.

1.10. Komitee on seisukohal, et praegu roheliste kutseoskuste alal valitsevate puudujääkide kaotamiseks väljapakutud meetmeid tuleb tugevdada, kasutades tõhusalt ja sihipäraselt struktuurifonde, iseäranis Euroopa Sotsiaalfondi, regionaalarengu fondi ning põllumajandus- ja kalandusfonde ning innovatsioonivahendeid, nt „Horisont 2020", COSME ja LIFE, samuti EIP roheliste mikrofinantseeringute vahendit.

1.10.1. Samuti on tarvis järgmist:

— tõeliselt kvantifitseerida püsivate ja mitteümberpaigutatavate töökohtade potentsiaal;

— tagada selle protsessi õiglus ja jätkusuutlikkus, vältides vaesus- ja kütteostuvõimetuse riski eri tasandeil toimuva struktureeritud sotsiaaldialoogi abil, mis on hõlmatud jagatud strateegilisse nägemusse;

— edendada sotsiaalpartnerite ühismeetmeid teadlikkuse suurendamiseks ja suunamiseks;

— tagada sotsiaalpartnerite abil tihe koostöö töömaailma ning haridus- ja koolitusmaailma vahel.

1.11. Komitee on veendunud, et konsensuslik ja osaluspõhine üleminek ringmajandusele Euroopas võib avada arvukaid võimalusi mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate ning sotsiaalmajanduse jaoks, muutudes oluliseks kasvumootoriks nii siseturul kui ka rahvusvahelisel turul. Seda arvestades tuleks esmatähtsaks pidada järgmist:

— ettevõtete vabatahtliku keskkonnaauditeerimise mehhanismi tugevdamine ja üldine levitamine;

— krediidile juurdepääsu parandamine iseäranis tagatisskeemide abil;

— mikro- ja väikeettevõtjate keskkonnainnovatsiooni rahastamine, iseäranis süsteemseid ökoinnovaatilisi lahendusi tutvustavates näidispiirkondades;

— ettevõtlusalase koolituse ja ettevõttes juhendamise meetmete laiendamine;

— ELi materjali, komponentide ja vahetoodete ringturu toetamine muu hulgas ringlus-eBay-platvormi käivitamise kaudu Euroopa ja rahvusvaheliste tehniliste standardite ja normide alusel, ka selleks, et stabiliseerida Euroopas kõnealune tooraine ja teisene tooraine, mis võib osutuda varustuskindluse ja kaubandusbilansi väärtuslikuks osaks.

1.12. Komitee on veendunud, et ringmajanduse suunas liikumine väärib iseäranis Euroopas tugevat toetust. Seepärast tuleks teha järgmist:

— hõlmata integreeritud poliitiline lähenemisviis aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia „Euroopa 2020" vahekokkuvõttesse, et vallandada selle majandus- ja tööhõivepotentsiaal;

— keskendada tähelepanu uutele ideedele ja/või ülimalt innovaatilistele sektoritele, kus on kõrge tehnoloogia praktilise rakendamise määr, olemasoleva tehnoloogia kasutamine ja sotsiaalse innovatsiooni jätkusuutlik integreerimine kaasa arvatud;

— muuta poliitilis-seadusandlik lähenemisviis eri tasanditel – ELi, liikmesriikide ja omavalitsuste tasandil – keeldudel põhinevast proaktiivseks, muu hulgas soovitud ringmajandust, tööhõivet ja kasvu ELis käsitleva valge raamatu avaldamise abil, mis hõlmaks mitmeid vahendeid ja asjakohaseid poliitikastrateegiaid.

2. **Sissejuhatus**

2.1. Ringmajanduse kontseptsioon, mis vastandub lineaarmajanduse kontseptsioonile („ammutame-toodame-kasutame-viskame ära") tuleneb vajadusest saavutada jätkusuutlik majanduskasv. Eesmärk on hoolitseda selle eest, et toodete lisandväärtus säiliks võimalikult kaua ja et nende komponente oleks võimalik paremini tootmiseesmärgil taaskasutada, järjest vähendades jäätmete teket ja kõrvaldamist ning keskkonnakoormust.

2.2. McKinsey sõnul raisatakse lineaarse protsessi kaevandamine-tootmine-tarbimine-jäätmed lõpuks 60–80 % ressurssidest. Maailmas, kus kolm miljardit tarbijat on liitumas keskklassiga, ei ole see enam jätkusuutlik.

2.3. Ringmajandusele üleminekuga kaasnevad suured muutused tootjate, töötajate, tarbijate ja kodanike hoiakutes ressursi- ja toorainekasutuse, tootearenduse, turu- ja ettevõttemudelite ning uute meetodite otsimise suhtes, et muuta jäätmed ressursiks.

2.4. Materjali olelusringi jälgimiseks kogu väärtusahelas vajalikud tehnoloogiad on olemas. Samuti muutuvad ressursid üha napimaks ja pakutavate kaupade hinnad on kõrged. Tarbijad võivad olla rohkem huvitatud õigeaegsest teenusest kui lihtsalt toote omamisest.

2.5. Selline keskkonnasäästliku kasvu mudel ei tähenda mitte ainult tõelist ja täielikku kultuurilist muutust koos tugevate innovatsiooni- ja teadustöö alaste stiimulitega, vaid ka suuri investeeringuid tehnoloogia, hariduse, korralduse ja uute ametiprofiilide alase koolituse valdkonnas, uusi rahastamismeetodeid ja asjakohast poliitikat.

2.6. Integreeritud poliitilisel lähenemisviisil on põhjapanev tähtsus, et vallandada tänu uute ametiprofiilide asjakohasele kättesaadavusele tööhõivepotentsiaal ja tulla toime mittelineaarsele majandustsüklile üleminekuga kaasnevate väljakutsetega, samuti laiendades teabevahetust, et tegeleda meie ees seisvate suurte väljakutsetega tervikuna muu hulgas ka uute haridus-, töö- ja korralduslike mudelite abil.

2.7. ELi tööstuse tulevase konkurentsivõime seisukohast on äärmiselt oluline parandada suutlikkust toota kestvaid tooteid, kasutades vähem toorainet, energiat ja vett ning taaskasutades piirkonnas kasutusest kõrvaldatud ressursse: tuleb arendada ja toota selliseid tooteid, mida saab taaskasutada, parandada, taastöödelda ja ringlusse võtta, ning korraldada neile eesmärkidele suunatud teenused.

2.8. Töötlemisel tekkivad jäätmeid peab saama muuta ressursiks teiste tegevuste jaoks ja asjaomasel juhul selle piirkonna põllumajandusettevõtetele väetiseks. Soojust ei tohiks raisata, see tuleks hoopis kinni püüda ja seda muul otstarbel kasutada, nt elumajade või kasvuhoonete kütmiseks.

2.9. Ringlusmudel: igast tonnist materjalist, igast džaulist energiat, igast hektarist maast peab olema võimalik saada suuremat lisandväärtust ja rohkem kasu, kui materjali säästlikult kasutada, taaskasutada ja ringlusse võtta.

2.10. Ringmajandusele üleminekust kasu saamiseks tuleb teha järgmist:

2.10.1. **kõrvaldada süsteemsed tõkked, mis takistavad** VKEdel **ringärimudelite kasutuselevõttu**, jäätmevoogudest pärit materjalide, sektoripõhiste ja sektorivaheliste teabevõrkude tõhusat kasutamist ka ELi tasandil;

2.10.2. arendada nende protsesside juhtimise eest vastutavate töötajate jaoks välja uued ametiprofiilid, sest töökohtade rohelisemaks muutmisele suunatud hariduse ja koolituse aluseks on hea baasõpe, millega kaasneb pidevõpe ja mis hõlmab keskkonnateadmisi parandavat koolitust ([1]);

2.10.3. eraldada asjakohased rahastamisvahendid, iseäranis teadusuuringuteks ja innovatsiooniks, suutlikkuse suurendamiseks ja turuanalüüsiks, kasutades selliseid vahendeid nagu „Horisont 2020", struktuurifondid, EIP ning avaliku ja erasektori partnerlus;

2.10.4. eri tasandi ametiasutused peavad lihtsustama ja kohandama seadusandlust, minnes keelusüsteemidelt üle proaktiivsele lähenemisviisile, et hõlbustada roheliste ettevõtete loomist ja arengut, sest need ettevõtted loovad kvalifitseeritud ja kestvaid töökohti, mis on kooskõlas Euroopa väikeettevõtlusalgatusega „Small Business Act";

2.10.5. arendada sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna aktiivset rolli riikliku jätkusuutliku arengu poliitika kujundamisel, rakendamisel ja selle järelevalves ning üleminekul ringmajandusele, mis oleks tugevalt keskkonnahoidlik ja pakuks palju rohelisi töökohti;

2.10.6. pakkuda mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtjatele ning ühistutele suuniseid ja konkreetset tehnilist tuge uute ärimudelite nn tööriistakasti ja parimate tavade vahetamise kujul, näidates sotsiaalsete huvirühmade abil, kuidas muuta oma tootmismenetlused keskkonnahoidlikumaks;

2.10.7. soosida töökohal dialoogi ja koostöökultuuri, et kasutada ratsionaalsemalt ressursse, vähendada jäätmeid, võtta kasutusele puhtaid ja riskivabu tehnoloogiaid ja töömeetodeid ning parandada tööhõive kvaliteeti.

2.11. Töökohtade keskkonnahoidlikumaks muutmine ja roheliste töökohtade propageerimine kas traditsioonilistes või tekkivates sektorites peab edendama keskkonda säästvat, konkurentsivõimelist ja väikese CO_2-jalajäljega majandust, samuti jätkusuutlikke tarbimis- ja tootmisviise, mis annab panuse kliimamuutuste vastasesse võitlusse.

2.12. Komitee on seda ulatuslikku valdkonda käsitlenud juba mitmes arvamuses ([2]), milles ta rõhutas muu hulgas järgmist:

— kõik peavad olema täiesti teadlikud, et tegemist on uue tööstusrevolutsiooniga, mis asetab elukvaliteedi ja keskkonna arengus kesksele kohale ning nõuab uut, integreeritud lähenemisviisi loodusvarade planeerimisel, tootmisel, tarbimisel, kaitsmisel ja majandamisel;

— kaitsev ja reaktiivne lähenemine tuleb kiiresti asendada otsustava ja proaktiivse käitumisega;

— poolehoid algatustele, mis on suunatud ühenduse teistesse poliitikavaldkondadesse täielikult integreeritud säästva tootmise ja tarbimise poliitika väljatöötamisele eesmärgiga: muuta võimalikud probleemid ELi tööstuse võimalusteks olla konkurentsivõimeline;

— vajadus arendada ELi institutsioonide, riigiasutuste, kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ning sotsiaalpartnerite vahelist tõsist dialoogi selle üle, kuidas oleks võimalik muuta tarbimisharjumusi ning üldisemalt majanduslikku ja sotsiaalmudelit.

([1]) ELT C 318, 29.10.2011, lk 142–149.
([2]) ELT C 224, 30.8.2008, lk 1–7; ELT C 226, 16.7.2014, lk 1–9; ELT C 67, 6.3.2014, lk 23–26 ja ELT C 44, 11.2.2011, lk 110–117.

2.12.1. Suur osa viimase 30 aasta tööstusprogressist tuleneb seadustest ja standarditest, millega tööstust on kohustatud vähendama saastamist ja otsima uusi viise, kuidas muuta jäätmed kasumiks. Tuleb leida uued maksueeskirjad, et luua tasakaal energiasäästu ja tarbimise vahel, ning asjakohased sätted, mis võimaldavad tööstusel võtta vastutuse kogu oma toodete olelusringi eest.

2.13. Lisaks toonitas komitee oma hiljutises arvamuses, et „tootmises ja tarbimises vajalike põhjalike muutuste esilekutsumiseks on vaja ühe põhitingimusena kaasata kodanikuühiskond kogu sellesse kaasavale keskkonnahoidlikule majandusele ülemineku protsessi ning seda tuleb teha kõigil tasanditel, eeskätt valdkondlikul ja territoriaalsel (Euroopa, riigi ja piirkonna)" ([3]).

2.14. 12. detsembril 2013 võttis Euroopa Parlament omakorda vastu resolutsiooni ökoinnovatsiooni ning tööhõive ja majanduskasvu edendamise kohta keskkonnapoliitika abil ([4]), milles ta

— rõhutas muu hulgas, et jätkusuutlikule keskkonnasäästlikule majandusele üleminekust tõuseb keskkonnale ja majandusele kahekordne tulu, sest luuakse püsivaid töökohti;

— rõhutas, et neid võimalusi kasutades tuleks luua kvaliteetseid ja püsivaid töökohti nii kõrge kui ka madala kvalifikatsiooniga töötajatele;

— ergutas liikmesriike looma ettevõtetele, eelkõige VKEdele stiimuleid, mis soodustaksid suuremat investeerimist erasektori teadus- ja arendustegevusse.

2.15. 2011. aasta oktoobris võttis Regioonide Komitee vastu juhtalgatust „Ressursitõhus Euroopa" käsitleva arvamuse, väljendades oma toetust ressursitõhusust käsitleva paljude osalejatega üleminekuplatvormi loomisele, mis tooks kokku ka erinevate haldustasandite (sealhulgas piirkondliku ja kohaliku tasandi) poliitikakujundajad.

3. **Üldised märkused**

3.1. Komitee tunneb heameelt ringmajanduse paketi esitamise üle ja iseäranis nende kahe algatuse üle, mis käsitlevad keskkonnasäästlikku tööhõivet ja VKEde arengut ringmajandusele üleminemise protsessis ning on käesoleva arvamuse teemaks.

3.2. Samal ajal väljendab komitee nende algatuste, iseäranis VKEdele suunatud tegevuskava suhtes muret, sest antakse hulgaliselt teavet, kehtestamata asjaomaste VKEde ja spetsialistide jaoks konkreetseid meetmeid või juhiseid selle kohta, kuidas muuta tootmisprotsessid ja teenused tõhusalt ja mõõdukate kuludega rohelisemaks, parandades seejuures töökvaliteeti konkurentsivõimes kaotamata.

3.3. Komitee on seisukohal, et ringmajandusele ei ole võimalik üle minna, kui ei kaasata tootmis-, töö- ja tarbimisstruktuure ning eri tasandi poliitilisi organeid ja ametiasutusi, alustades ELi tasandist, kus keeldudel põhinev lähenemisviis tuleks asendada sidusa proaktiivse lähenemisviisiga, mis toetaks üleminekut, võttes muu hulgas kogu riigihangete süsteemis kasutusele nn rohelised spetsifikatsioonid.

3.4. Ent siinkohal ei ole tegemist mitte ainult uute tootmissüsteemide ja sellest tuleneva vajadusega, et ettevõtjad ja töötajad omandaksid uusi oskusi, vajadusega arendada innovaatilisi organisatsioonilisi ja turusüsteeme, luua uusi kasutus- ja tarbimisvorme, vaid ka ja eelkõige vajadusega uue tööstus- ja teeninduskultuuri järele, samuti iseäranis seadusandliku ja halduskultuuri järele.

3.5. Komitee kutsub veendunult üles käivitama Euroopa tasandil programmi „Horisont 2020" raames ulatusliku osaluspõhise algatuse tuleviku prognoosimiseks, mille eesmärk oleks kujundada kõigi avaliku ja erasektori sidusrühmade ühine nägemus, et lisaks Euroopa ressursitõhususe platvormi (EREP) positiivsetele pingutustele valmistada ELi, riigi ja piirkonna tasandil ette sidusad ja tõhusad poliitikameetmed ja instrumendid konsensuslikuks ja järjekindlaks üleminekuks ringmajandusele.

([3]) ELT C 271, 19.9.2013, lk 18–22.
([4]) http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2013-0584+0+DOC+XML+V0//ET

3.5.1. Et kaasata kodanikud, töötajad, tarbijad ja ettevõtjad – ka individuaalselt – konkreetsete stimuleerivate innovaatiliste vahendite abil väärtustatud käitumisviiside järgimisse ja meetmetesse;

3.5.2. et edendada õigusraamistike ja ELi finantssoodustuste abil keskkonnaalast ja sotsiaalset jätkusuutlikkust ning ergutada innovatsiooni ja inim-, sotsiaal- ja keskkonnakapitali investeerimist;

3.5.3. et luua sidus ja lihtsustatud institutsiooniline raamistik, milles ettevõtjad, töötajad, investorid ja tarbijad võiksid üleminekuprotsessis aktiivselt osaleda;

3.5.4. et tagada ELi, liikmesriikide ja omavalitsuste tasandil asjakohane finantstoetus, mis edendaks iseäranis mikroettevõtjate ligipääsu krediidile;

3.5.5. et edendada sihtotstarbelisi maksusoodustusmeetmeid, innovaatilisi avaliku ja erasektori partnerlusi ja roheliste riigihangete poliitikat ning levitada parimaid tavasid, mille abil on võimalik edendada turulepääsu ja muuta tööturud kaasavamaks, kaitstes territoriaalsel tasandil ressursse;

3.5.6. et rohelist tootmist, tarbimist ja töötamist silmas pidades käivitada püsiv koosöö töö- ja ettevõtlusmaailma ning haridus- ja koolitusmaailma vahel ([5]);

3.5.7. et pakkuda mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtetele Euroopa võrgustike ja tippkeskuste kaudu abi ja juhendamist teadmiste, oskuste ja turgude arendamiseks, eelkõige aga finants- ja koolitustoetust.

3.6. Samal ajal peab komitee oluliseks luua eraldi sektorites struktureeritud dialoog, mille raames käivitada katsetamiseks katseprojekte, mis annavad kätte suuna ja näitavad jätkusuutlikumate tavade potentsiaali. Dialoogis osaleksid täiel määral sotsiaalsed sidusrühmad, tarbijaorganisatsioonid, mikro- ja väikeettevõtjad ning sotsiaalmajandus.

3.7. Komitee on seisukohal, et enne meetmete võtmist uute inimväärsete ja püsivate roheliste töökohtade loomiseks ning VKEde jaoks roheliste tegevuskavade väljatöötamiseks oleks asjakohane käivitada tegevuskava toodete kavandatud aegumise vastu võitlemiseks.

3.8. Ringlussevõtu ja taaskasutussektori kulusid, seeläbi loodud uute töökohtade kvaliteeti ja püsivust ei saa käsitada lihtsalt keskkonnapoliitika nõudena, need nõuavad proaktiivseid terviklikke haldussüsteeme, mis hõlmavad integreeritud meetmeid paljudes strateegilistes sektorites, nagu tarbimis-, transpordi-, põllumajandus- ja energiaküsimused ([6]).

3.9. Innovatsioon ringlussevõetud materjali turgudel peab saama toetuda muudetud ja sidusale Euroopa õigusraamistikule ja stiimulitele, mis seovad tooteinnovatsiooni toote kasutusega, et võidelda praeguste jääkmaterjali ja komponentide voogude vastu, mida käideldakse madalate tööjõukuludega ning töötervishoiule ja tööohutusele vähe tähelepanu pööravates riikides ([7]).

3.10. Komitee on seisukohal, et üleminekut ringmajanduse uuele mudelile, mis hõlmab ümbertöötlemist ja uuesti tarbimist, ei saa lahutada sotsiaalselt vastutustundliku territooriumi kontseptsiooni üldisest levikust.

4. **Ringmajandus ja uute töökohtade loomine**

4.1. Komitee leiab, et praegu roheliste oskuste alal valitsevate puudujääkide kaotamiseks väljapakutud meetmed on ebapiisavad: olemasolevates võrgustikes heade tavade vahetamisest ei näi piisavat, et tagada kutseoskuste ja töökohtade osas toimuvate arengute parem hindamine. Komitee hinnangul võiks ka paremate statistikauuringute huvides toimuv roheliste kutseoskuste ja töökohtade parem määratlemine Euroopa tasandil sotsiaalpartnerite, VKEde ja sotsiaalmajanduse aktiivsel osalusel võimaldada selgemaid analüüse ja sihipärasemaid prognoose mitte ainult uute ametiprofiilide, vaid ka vananenud ametiprofiilide korral ümberõppimise osas, ka turvalise paindlikkuse ja Euroopa kvaliteediraamistiku kasutuselevõtu aspektist ([8]).

([5]) ELT C 311, 12.9.2014, lk 7–14.
([6]) ELT C 24, 28.1.2012, lk 11–17.
([7]) ELT C 107, 6.4.2011, lk 1–6.
([8]) ELT C 451, 16.12.2014, lk 7–14.

4.2. Komitee leiab, et struktuurifondide – ja innovatsioonivahendite, nt „Horisont 2020", COSME ja LIFE, samuti EIP roheliste mikrofinantseeringute vahend, – tõhusal ja sihipärasel kasutamisel on keskne tähtsus kvalifitseeritud tööhõive edendamiseks, iseäranis siis, kui suunata need väikeettevõtjatele ja sotsiaalmajandusele ning siduda komitee toetatava konsensusliku prognoosimise protsessiga.

Seoses sellega tuleb

4.2.1. **tõeliselt kvantifitseerida püsivate ja mitteümberpaigutatavate töökohtade potentsiaal**, mis on ringmajandusele üleminekul võimalik luua nii kohalikul, sektori kui ka sektoritevahelisel tasandil, ka seoses Euroopa majanduse pakilise vajadusega jätkusuutliku majanduskasvu järele, mis looks uusi töökohti;

4.2.2. **tagada protsessi õiglus ja jätkusuutlikkus**: üleminek ringmajandusele ei tohi põhjustada sotsiaalse õigluse probleeme töötajatele, mikro- ja väikeettevõtjatele ega sotsiaalmajandusele;

4.2.3. hõlmata **eri tasandeil struktureeritud sotsiaaldialoog** täielikult strateegilise visiooni ja integreeritud poliitikastrateegiate määratlemisse ja edendamisse, eesmärgiga varustada ringmajandus ühtaegu nii kutseoskuste kui ka selle arenguks vajaliku tööjõuga;

4.2.4. käivitada **tihe koostöö töömaailma ning haridus- ja koolitusmaailma vahel** oskuste positiivse arengu huvides ning tugevate koolitus- ning tehnilise ja kutsealase väljaõppe süsteemide abil, millesse on otseselt kaasatud sotsiaalpartnerid ([9]).

5. **Keskkonnahoidlik tegevuskava VKEde jaoks**

5.1. Komitee on veendunud, et üleminek ringmajandusele Euroopas võib avada arvukaid võimalusi mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate ning sotsiaalmajanduse jaoks, muutudes oluliseks kasvumootoriks nii siseturul kui ka rahvusvahelisel turul ning suurendades nende suutlikkust majandada loodusvarasid säästvalt ja luua uusi kvalifitseeritud töökohti.

5.2. Komitee taotleb, et keskkonnahoidlikus tegevuskavas VKEde jaoks järgitaks ja edendataks kogu seadusandliku ja rakendusprotsessi kestel põhimõtet „Kõigepealt mõtle väikestele", erilise rõhuasetusega ressursitõhususele ja kooskõlas Euroopa väikeettevõtlusalgatusega „Small Business Act", kasutades nn VKE-testi ringmajandusele ülemineku protsessis võtmetegurina.

5.3. Komitee hinnangul tuleb seega kohandada väikeettevõtjate ja sotsiaalmajanduse toetamiseks mõeldud vahendeid, arvestades et varasemad vahendid, nt ökoinnovatsiooni tegevuskava, on andnud piiratud tulemusi.

5.4. Ettepanekule lisatud komisjoni talituste töödokumendis ([10]) kirjeldatud 34 meetmest tuleb komitee arvates esmatähtsaks pidada järgmisi:

5.4.1. **VKEde vabatahtliku keskkonnaauditeerimise katsemeetodi** tugevdamine ja **üldine levitamine**, et teostada ELi toetuste abil keskkonnatehnoloogia ulatuslikku kontrollimist ökodisaini ja protsesside valdkonnas koos võimaliku ELi ökomärgise andmisega (nt ökomärgis II);

5.4.2. **krediidile juurdepääsu parandamine**: anda EIPle suurem roll ettevõtetele ringmajandusele üleminekuks krediidi andmisel, suurendades looduskapitali rahastamisvahendit (NCFF); luua spetsiaalsed tagatissüsteemid mikro- ja väikeettevõtjatele kiire ja lihtsa ligipääsu tagamiseks laenudele, mikrokrediidile, riskikapitalile ja energiatõhususe vahendite erasektori poolsele rahastamisele (PF4EE), mida tuleb rakendada kogu ELis;

5.4.3. **mikro- ja väikeettevõtjate keskkonnainnovatsiooni rahastamine**: lihtsustada VKEdele programmi „Horisont 2020" ning fondide ERF, EMKF, LIFE ja EAFRD raames pakutavate uute vahendite kasutamist ELi innovaatilisteks näidiskatseprojektideks programmiülese ühtse kontaktpunkti abil ning hästi määratletud ja piiritletud piirkondades, nt **ökoinnovaatilisi lahendusi tutvustavates eeskujulikes näidispiirkondades** – sellistes piirkondades nagu arukad linnad, territoriaalsed klastrid, vabatsoonid –, kuhu koondada meetmed, stiimulid ja erandid, millel on kvantifitseeritavad vaheeesmärgid ja suur nähtavus;

([9]) ELT C 311, 12.9.2014, lk 7–14.
([10]) SWD(2014) 213 final.

5.4.4. **ettevõtlusalase koolituse ja ettevõttes juhendamise** meetmete **laiendamine**: eelistada digivahendite abil ning Euroopa ettevõtlusvõrgustiku ja tulevase Euroopa ressursitõhususe tippkeskuse toel pakutavat ettevõttesisest koolitust ja lähikonna mikro-ja väikeettevõtjate ametiorganisatsioonide juhendamist konkreetse valdkonna ekspertide poolt ELi rahastamisel, kasutades valitud projektide jaoks Erasmus+ ja COSME programmi;

5.4.5. **materjali, komponentide ja vahetoodete ringturu** loomine: käivitada **ringlus-eBay-platvorm**, mis pakub rohelistele ja sotsiaalmajanduse valdkonna mikro- ja väikeettevõtjatele lihtsustatud ja turvalist ligipääsu ning mille aluseks on **tehnilis-regulatiivsetel standarditel CEN-Cenelec-ETSI ja ISO** põhinev vahetus.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Parem olukorrateadlikkus mereseireasutuste tõhustatud koostöö tulemusena: järgmised sammud ELi merendusvaldkonna ühise teabejagamiskeskkonna arendamisel”"

(COM(2014) 451 final)

(2015/C 230/16)

Raportöör: Christos POLYZOGOPOULOS

20. novembril 2013. aastal otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Parem olukorrateadlikkus mereseireasutuste tõhustatud koostöö tulemusena: järgmised sammud ELi merendusvaldkonna ühise teabejagamiskeskkonna arendamisel”"

COM(2014) 451 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon võttis arvamuse vastu 11. novembril 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 503. istungjärgul 10. ja 11. detsembril 2014 (10. detsembri 2014 istungil) ühehäälselt vastu järgmise arvamuse.

1. **Järeldused ja soovitused**

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiidab heaks käsitletava teatise kui loogilise jätku jõupingutustele tulemuslikuma ja kulutõhusama mereseiresüsteemi loomisel, mis on integreeritud merenduspoliitika üks strateegiline eesmärk, ning juhib tähelepanu sellele, et mereseireasutustevahelise teabejagamise edendamine on oluline tegur ELi kaitse, turvalisuse, majanduse ja keskkonna tuleviku seisukohast.

Komitee tunnistab edusamme, mis on tehtud Euroopa ja riiklikul tasandil alates tegevuskava väljatöötamisest 2010. aastal ([1]), olles siiski seisukohal, et seda arengut tuleks üksikasjalikumalt hinnata 2010. aasta tegevuskavas määratletud eesmärkide ja kuue etapi alusel ning 2009. aasta 15. oktoobril avaldatud teatise ([2]) valguses.

1.2. Olles hiljuti juhtinud tähelepanu ([3]) kasvavatele geopoliitilistele, strateegilistele ja keskkonnaalastele probleemidele meresõidu turvalisuse valdkonnas, kutsub komitee komisjoni üles viivitamatult täpsustama ja kiirendama „läbivaatamismenetlust, et hinnata merendusvaldkonna (Maritime CISE) ühise teabejagamiskeskkonna rakendamist ja vajadust edasiste meetmete võtmiseks” ([4]). Nimetatud teabejagamiskeskkonna käivitamine on teatises ette nähtud hiljemalt 2018. aastal.

1.3. Komitee soovitab ühise teabejagamiskeskkonna (CISE) edasisel arendamisel kasutada ära laiemat kohaldamisala ja võimalusi, mida pakub äsjane teatis ELi meresõidu turvalisuse strateegia kohta ([5]), et arendada ajakohastatud, sidusat ja üldist lähenemisviisi integreeritud mereseirele.

1.4. Komitee kutsub komisjoni üles täpsustama, kuidas on võimalik „kutsuda liikmesriike üles vajaduse korral jätkama oma mereseire IT-vahendite ajakohastamist”, omamata selleks muid täiendavaid vahendeid kui „rahalised vahendid väikeste paranduste tegemiseks” ([6]), ning soovitab suunata või taasinvesteerida ühe osa kokkuhoitud vahenditest ühises teabejagamiskeskkonnas esinevate lünkade täitmiseks või selle üldiseks täiustamiseks.

([1]) „ELi merendusvaldkonna seireks ühise teabejagamiskeskkonna loomist käsitlev tegevuskava”, KOM(2010) 584 (lõplik).
([2]) „Suund mereseire integreerimisele: Ühine teabejagamiskeskkond ELi merendusvaldkondadele”, KOM(2009) 538 (lõplik).
([3]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „ELi meresõidu turvalisuse strateegia”, ELT C 458, 19.12.2014, lk 61.
([4]) COM(2014) 451 (final), lk 9.
([5]) „Avatud ja turvaline ülemaailmne merendusvaldkond: ELi meresõidu turvalisuse strateegia elemendid” (JOIN(2014) 9 (final)).
([6]) COM(2014) 451 (final), lk 8.

1.5. Kuna projekt põhineb vabatahtlikkusel ja arvestades poliitilise tahte tähtsust kõnealuses valdkonnas ning kultuurilisi takistusi, mis tulenevad muu hulgas sissejuurdunud suhtumisest, stereotüüpidest ja töömeetoditest, kutsub komitee komisjoni üles keskendama oma jõupingutused haridus- ja koolitusmeetmetele ning usalduse taastamiseks käivitatavatele algatustele, toetudes sellistele olemasolevatele positiivsetele kogemustele nagu Põhja-Atlandi Rannavalve Foorum (North Atlantic Coast Guard Forum) ja Rahvusvaheline Meremärkide ja Tuletornide Administratsioonide Liit (International Association of Marine Aids to Navigation and Lighthouse Authorities).

1.6. Komitee kutsub komisjoni üles määratlema selgemalt meetmed, mille abil ta kavatseb lühikeses ja pikas perspektiivis, tulla toime ühise teabejagamiskeskkonna tugevdamist raskendavate õiguslike ja tehniliste takistustega.

1.7. Komitee hoiatab, et IT-vahendite väga kiire arenguga kaasneb kõigi tundlikke andmeid käsitlevate teabejagamiskeskkondade, sh ka CISE jaoks paratamatult selliste küber- ja terrorirünnakute ([7]) oht, millel on ettenägematud tagajärjed transpordi, kaubavahetuse, sadamate, laevade, meeskondade ja veoste turvalisusele, ning kutsub seega komisjoni üles viivitamatult uurima meretranspordi taristu küberjulgeoleku küsimust ja võtma konkreetseid meetmeid ühise teabejagamiskeskkonna kaitseks. Vt USA valitsuse aruandluse eest vastutava ameti (Government Accountability Office – GAO) aruannet (2014) „Maritime critical infrastructure protection: DHS Needs to Better Address Port Cybersecurity" („Elulise tähtsusega meretaristu kaitse: USA sisejulgeolekuministeerium DHS peab parandama sadamate turvalisust seoses küberrünnakute ohuga", http://gao.gov/products/GAO-14-459).

1.8. Komitee rõhutab, et parem olukorrateadlikkus ja tugevdatud koostöö mereseireasutuste vahel, mis tagatakse tänu ühisele teabejagamiskeskkonnale, aitavad kaasa ELi merekeskkonna ökoloogilise terviklikkuse säilitamisele, kaitstes bioloogilist mitmekesisust ja mereressursse paremini tuumakatastroofide, toksiliste jäätmete ebaseadusliku ladestamise ja tõsiste reostusjuhtumite eest. Lisaks sellele suurendab merealuste kaablite ja torujuhtmete turvalisuse parandamine energiatõhusust.

2. **Sissejuhatus**

2.1. Riskide ja potentsiaalsete ohtude hindamiseks tuleb tagada õigeaegne juurdepääs täpsetele andmetele, et luua terviklik pilt olukorrast ja hinnata olukorda merel. Erinevate teabeallikate kaasamine ja pädevate asutuste tegevuse kooskõlastamine aitavad paremini mõista merendusvaldkonna praeguseid ülesandeid ja loovad tänu piiratud vahendite tulemuslikule kasutamisele lisandväärtust.

2.2. Kõnealuses kontekstis on mereseiret teostavate asutuste optimaalne teabevahetus üks integreeritud merenduspoliitika strateegilistest eesmärkidest. Ühise teabejagamiskeskkonna laiendamist ELi merendusvaldkonnale käsitleti kahes teatises, mille komisjon avaldas 2009. ja 2010. aastal ([8]).

2.3. 2012. aastal sai meresõidu turvalisuse suurendamisest tänu integreeritud mereseirele põhikomponent sinist majanduse kasvu toetavas programmis, mille eesmärk on luua majanduskasvu ja töökohti meremajanduses ([9]).

2.4. Hiljuti (2014) avaldatud ühisteatises ELi meresõidu turvalisuse strateegia kohta ([10]) kinnitatakse argumenteeritult mereseire ja mereseirealase teabe jagamise tähtsust meresõiduohutuse põhiaspektidena.

3. **Komisjoni teatise põhisisu**

3.1. Teatises tutvustatakse edusamme, mis on tehtud Euroopa ja riiklikul tasandil pärast tegevuskava koostamist ühise teabejagamiskeskkonna jaoks, mis kujutab endast vabatahtliku ja alalise koostöö projekti eesmärgiga suurendada teadmisi ja tõhusust, parandada kvaliteeti, reaktsioonivõimet ja kooskõlastust Euroopa mereseiremeetmete valdkonnas ning innustada asjaomast uuendustegevust.

3.2. Lisaks seireteabe jagamisele on ELi eesmärk tagada ühise teabejagamiskeskkonna erinevatele kasutajaskondadele võimalus kasutada teavet mitmel otstarbel ja korrektselt, vältides andmete dubleerimist tänu detsentraliseeritud mereseire võrgustikule, mille raames austatakse andmekaitse ja rahvusvaheliste eeskirjadega seonduvaid sätteid. Võrgustik ei asenda olemasolevaid teabevahetussüsteeme ja -platvorme ega mõjuta liikmesriikide asjaomaseid süsteeme või kehtivaid õigusakte.

([7]) Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee omaalgatuslik arvamus teemal „Küberrünnakud ELis", ELT C 451, 16.12.2014, lk 31.
([8]) KOM(2009) 538 (lõplik) ja KOM(2010) 584 (lõplik).
([9]) COM(2012) 494 (final).
([10]) JOIN(2014) 9 (final), lk 8–10.

3.3. Täpsemalt öeldes on tegevuskavas ([11]) määratletud kuus etappi ühise teabejagamiskeskkonna arendamiseks, sh kõikide kasutajaskondade kindlakstegemine, andmekogumite kaardistamine ja teabes esinevate lünkade analüüs, ühtsed andmete salastatuse kategooriad, teabejagamiskeskkonna tugiraamistiku väljatöötamine, juurdepääsuõiguste määratlemine ja lõpuks sidusa õigusliku raamistiku loomine.

3.4. Ühine teabejagamiskeskkond (CISE) on seotud järgmiste sekkumisvaldkondadega: 1) meresõiduohutus (sh otsing ja päästе), meresõidu turvalisus ja laevade põhjustatud merereostuse vältimine, 2) kalanduskontroll, 3) merereostuseks valmisolek ja sellele reageerimine, merekeskkonna kaitse, 4) toll, 5) piirikontroll, 6) õigussätete üldine täitmine ja 7) riigikaitse.

3.5. ELi majanduse jaoks ulatub võimalik sääst haldus- ja tegevuskulude tasandil 400 miljoni euroni aastas ning riigiasutuste jaoks ligikaudu 40 miljoni euroni aastas. Vastavate investeerimiskulude suurus oleks hinnanguliselt ligikaudu 10 miljonit eurot aastas esimese kümne aasta jooksul.

4. **Üldised märkused**

4.1. Rõhutades Euroopa laevanduse ulatust ning osatähtsust tööhõive ja majanduse seisukohast, on komitee oma varasemates arvamustes esitanud asjakohaseid märkusi ja soovitusi arvukatel Euroopa merenduspoliitikaga ([12]) seonduvatel teemadel ning väljendanud oma üksikasjalikku seisukohta nii meresõidu turvalisuse üldprobleemide kui ka integreeritud mereseirega seonduvate konkreetsete küsimuste kohta, rõhutades integreeritud mereseiresüsteemi vajalikkust asjaomase järelevalve tagamisel ([13]).

4.2. Toetades merenduse juhtimise sektoriülest lähenemisviisi, rõhutas komitee eelkõige, et tõeliselt integreeritud ühtse turu saavutamiseks merendusvaldkonnas on hädavajalik liikmesriikide järelevalveametite, rannavalve ja sõjalaevastike tihedam koostöö, mis eeldab ühise teabejagamiskeskkonna ja integreeritud mereseiresüsteemi loomist ([14]).

4.3. Komitee toetab ühist üleeuroopalist seiresüsteemi, mis põhineb ühtlustatud õigusraamistikul, millega reguleeritakse tundliku sisuga ja muu teabe jagamist ELi liikmesriikide asutuste, ametite ja kasutajate vahel ([15]).

4.4. Komitee arvates on eriti tähtis selgitada ja tugevdada juhtimisstruktuure ja vahendeid, et tagada selle erakordselt keeruka ja ambitsioonika algatuse teostatavus, milles osaleb üle 400 ametiasutuse, kelle käsutuses on ulatuslikud mereseireandmed. Tegemist on peamiselt ELi ja Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriikide ametiasutustega, kuhu kuulub ka mitu ELi organit, sh Euroopa Kalanduskontrolli Amet (EFCA), Euroopa Liidu liikmesriikide Välispiiril Tehtava Operatiivkoostöö Juhtimise Euroopa Agentuur (Frontex), Euroopa Meresõiduohutuse Amet (EMSA) ja Euroopa Kaitseagentuur (EDA).

4.5. Komitee rõhutab – ühise teabejagamiskeskkonna vabatahtlikkust ning subsidiaarsuse põhimõtet arvestades –, et liikmesriigid on need, kes eelarvekärbete ja kriisi olukorras võtavad endale juhtrolli, mis toob endaga kaasa täiendava halduskoormuse pädevatele asutustele ning põhjustab suuri kulusid nende suures osas – ligikaudu 25 % ulatuses – monoliitsel ja vananenud struktuuril põhinevate infosüsteemide ajakohastamise või nõuetele vastavusse viimise tõttu. Sellega seoses viidatakse komisjoni talituste töödokumendile SWD(2014) 224 (final) „Mõjuhinnangu kokkuvõte" ja dokumendile „Sustainability and Efficiency of Visions for CISE", Gartner, 2013 („Ühise teabejagamiskeskkonna stsenaariumite jätkusuutlikkus ja tõhusus"), Euroopa Komisjoni merendus- ja kalandusasjade peadirektoraat.

([11]) KOM(2010) 584 (lõplik).

([12]) Vt: ELT C 211, 19.8.2008, lk 31–36; ELT C 128, 18.5.2010, lk 131–135; ELT C 107, 6.4.2011, lk 64–67; ELT C 161, 6.6.2013, lk 87–92; ELT C 255, 22.9.2010, lk 103–109.

([13]) Vt: ELT C 44, 11.2.2011, lk 173–177; ELT C 67, 6.3.2014, lk 32–46; ELT C 76, 14.3.2013, lk 15–19; ELT C 168, 20.7.2007, lk 57–62; ELT C 32, 5.2.2004, lk 21–27; ELT C 61, 14.3.2003, lk 174–183; ELT C 458, 19.12.2014, lk 61.

([14]) ELT C 107, 6.4.2011, lk 64–67.

([15]) ELT C 44, 11.2.2011, lk 173–177.

4.6. Võttes arvesse ELi merendusvaldkonda käsitlevat riskianalüüsi järgmise 15 aasta kohta, leiab komitee, et jagatava teabe salastatuse määratlemisel tuleks prioriseerida hädaolukordade, ohtude ja nõrkade kohtade tõhusat tuvastamist eelkõige igas sektoris eraldi, ja seda nii merealadel kui ka üldisemas plaanis. Vt „Risk Assessment Study as an Integral Part of the Impact Assessment in Support of a CISE for the EU Maritime Domain", Wise Pens International, 2013 („ELi merendusvaldkonna ühise teabejagamiskeskkonna mõjuhinnangu juurde kuuluv riskianalüüs", 2013), Euroopa Komisjoni merendus- ja kalandusasjade peadirektoraat.

4.7. Igal juhul on tundliku sisuga isiku- või äriandmete konfidentsiaalsus ja kaitse esmase tähtsusega küsimused. Komitee arvates väärivad need teemad rohkem tähelepanu ja täpsemat analüüsi ning seetõttu viitab komitee oma varasematele järeldustele ja soovitustele kõnealusel teemal.

4.8. Komitee väljendab oma rahulolu seoses edusammudega, mis on tehtud ühist teabejagamiskeskkonda käsitleva tegevuskava rakendamisel, tänu programmidele BlueMassMed, Marsuno ja CoopP, mis kinnitasid operatiivset vajadust sektoriülese teabejagamise järele ning aitasid luua selgust kõnealuses valdkonnas; komitee kutsub seega komisjoni üles jõupingutusi suurendama.

4.9. Komitee peab samuti innustavaks edusamme arvukate süsteemide rakendamisel ([16]), mis on vajalikud erinevate poliitikavaldkondade eesmärkide saavutamiseks ning mis mõnel juhul hõlmavad enam kui ühte valdkonda.

4.10. Komitee juhib tähelepanu sellele, et ELi merekeskkond oma kuue merebasseini, äärepoolseimate piirkondade ja saartega on ainulaadne, ning rõhutab, et globaalse mõõtmega katastroofi- ja riskiolukordades ei ole teadmiste ja ühise teabejagamiskeskkonna tõhususe suurendamisel mõtet, kui ei tõhustata rahvusvahelist, piirkondlikku ja piiriülest koostööd, pöörates vajalikku tähelepanu valitud teabe jagamisele kolmandate riikidega ja julgeolekuküsimuste analüüsile ning asjaomaste andmete vastastikuse kasutamise põhimõttele.

4.11. Komitee arvates tuleks ELi ja rahvusvahelise mereseire sidusa lähenemisviisi puhul arvestada ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika kavandamise ning missioonide ja operatsioonide läbiviimisega seonduvaid küsimusi.

4.12. Komitee tunneb heameelt teabejagamise olulise tõhustamise üle tsiviil- ja sõjaliste asutuste vahel, kuna viimased on mereseireandmete peamised haldajad, ning kutsub komisjoni üles kavandama NATO vahendite sihipärasemat kasutamist. Lisaks sellele juhib ta tähelepanu tsiviil- ja sõjalise koostöö parimatele tavadele, mida on arendatud riiklikul ja Euroopa tasandil Euroopa piiride valvamise süsteemi (EUROSUR) raames.

4.13. Komitee kutsub komisjoni üles kasutama ühise teabejagamiskeskkonna arendamiseks paremini ära kosmosevarasid ja -andmeid, arvestades, et mereseire on üks valdkondadest, kus kasutatakse ELi satelliitsüsteeme. Näiteks toetavad programmi Copernicus (endine GMES – ülemaailmne keskkonna- ja turvaseire programm) mereseire teenused samuti meetmeid, mille eesmärk on võidelda piraatluse, uimastikaubanduse, ebaseadusliku kalapüügi või toksiliste jäätmete ebaseadusliku kõrvaldamise vastu, koostöös selliste kõnealuses valdkonnas tegutsevate talitustega nagu Frontex, Euroopa Meresõiduohutuse Amet (EMSA) või Euroopa Liidu Satelliidikeskus (EUSC), panustades samuti ELi-välise merepiiri seireks vajalike turvameetmete rakendamisse.

4.14. Komitee kutsub komisjoni üles analüüsima viivitamatult meretranspordi küberjulgeoleku küsimust ja määratlema konkreetsed meetmed ühise teabejagamiskeskkonna kaitseks, arvestades vajadust tagada asjaomaste ametiasutuste eriti aktiivne horisontaalne koostöö.

5. **Konkreetsed küsimused**

5.1. Komitee kutsub komisjoni üles intensiivistama jõupingutusi teadus-, arendus- ja uuendustegevuse valdkonnas, et hallata selliseid keerulisi tehnilisi aspekte nagu lahenduste, süsteemide ja teenuste koosvõime ning struktuur, näiteks erinev andmekvaliteet eri tarkvara ja seadmete puhul, mis mõjutab oluliselt ühise teabejagamiskeskkonna tõhusat rakendamist ja usaldusväärsust ([17]).

([16]) COM(2014) 451 (final), lk 5.
([17]) COM(2014) 451 (final).

5.2. Komitee leiab, et ühise teabejagamiskeskkonna loomine merendusvaldkonna jaoks pakuks ELile uusi väljavaateid tööhõive ja uuendusliku ettevõtluse, sh eelkõige info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) valdkonnas. Samuti innustab ta komisjoni rõhutama projekti seda olulist aspekti.

5.3. Komitee kutsub komisjoni üles intensiivistama jõupingutusi, et kõrvaldada teabe jagamist ja levitamist takistavad kultuurilised tõkked ning leiab, et usalduse loomiseks ning jagamisele ja teadlikkusele suunatud mentaliteedi (*care to share to be aware*) edendamiseks, nii asjaomastes sektorites kui ka nende vahel, ei piisa mittesiduva käsiraamatu avaldamisest soovitustega ühise teabejagamiskeskkonna rakendamise heade tavade kohta.

5.4. Sektoritevahelised erinevused, mis esinevad liikmesriikides integreeritud mereseire valdkonnas, põhjustavad suuri vastuolusid ühise teabejagamiskeskkonnaga liitumisel. Seetõttu on mõned riigid asunud lihtsustama mereseire teabesüsteeme, samas ei ole teised seda veel teinud. Mõned liikmesriigid on võtnud jõulisi meetmeid, et tagada kõnealuste sektorite veebipõhine koostöö oma territooriumil, samal ajal kui teistes sektorites jätkavad tegutsemist suletud teabesüsteemid.

5.5. Komitee tervitab komisjoni algatusi arendada standardeid, et välja töötada ühine andmemudel, see tähendab mõistete, tähenduste, kokkuleppeliste nimetuste, andmeformaatide ja andmeelementide vaheliste seoste loetelu, mis toimib nn tõlkevahendina mereseire teabesüsteemide, eelkõige tsiviil- ja sõjaliste süsteemide vahel.

5.6. Komitee tunneb heameelt edusammude üle selliste siseriiklike ühtsete liideste loomisel, mis tegutsevad siseriiklike teabevahetusfoorumitena, mille kaudu on võimalik esitada deklaratsioone ja vahetada laevadega seotud teavet koostöös ELi merendusvaldkonna teabevahetussüsteemi ja muude süsteemidega. Asjaomased head tavad, mida on esile toodud ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni poolt ning selle soovituses nr 33 kaubavahetuse ja transpordi hõlbustamise kohta, on samuti kasulikud võrdluspunktid ühise teabejagamiskeskkonna jaoks.

5.7. Komitee arvates tuleb käsitleda tõsiseid raskusi, mida põhjustab teabevahetusplatvormide sõltuvus ühest pakkujast, kuna see raskendab nende koostalitlusvõimet. Ligikaudu 85 % liikmesriikide mereseire teabesüsteemidest, mis põhineb spetsiifilisel infrastruktuuril, ei ole standardiseeritud, mistõttu nad sõltuvad võimalike ajakohastamiste või kohandamiste puhul samadest pakkujatest.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Intellektuaalomandi õiguste kaitse ja tagamise strateegia kolmandates riikides” (teatis)

(COM(2014) 389 final)

(2015/C 230/17)

Raportöör: Jacques LEMERCIER

16. juulil 2014. aastal otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kaubandus, majandus ja intellektuaalomand – intellektuaalomandi õiguste kaitse ja tagamise strateegia kolmandates riikides””

COM(2014) 389 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete sektsioon võttis arvamuse vastu 17. novembril 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 503. istungjärgul 10. ja 11. detsembril 2014 (10. detsembri 2014 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 127, vastu hääletas 0, erapooletuks jäi 4.

1. **Järeldused ja soovitused**

1.1. Komitee avaldab toetust teatisele, mille eesmärk on parandada intellektuaalomandi õiguste kaitse ja tagamise strateegiat kolmandates riikides.

1.2. Iseäranis hea meel on komiteel komisjoni ettepaneku üle seada esmatähtsaks võltsimisvastane võitlus kolmandates riikides.

1.3. Komitee leiab, et uus lähenemine kolmandatele riikidele aitab hoida tasakaalus Euroopa antava abi säilitamise ja kavandatavad sanktsioonid rikkumiste korral.

1.4. Komitee kordab taas, et kohalik elanikkond ei tohi mitte mingil juhul kannatada ELi teatava finantsabi võimaliku vähendamise tõttu.

1.5. Komitee toonitab vajadust nii Euroopa kui ka kolmandate riikide kodanikuühiskonda paremini teavitada ja suurendada nende teadlikkust intellektuaalomandi õiguste rikkumisega seotud küsimustes. Võltsingud ei puuduta üksnes luksuskaupade sektorit. Võltsimine mõjutab mitmeid sektoreid, muu hulgas selliseid valdkondi nagu autotööstus, lennundus, ravimid, taimekaitse- ja hügieenitooted, aga ka laiatarbekaupu, nagu mänguasjad ja elektriseadmed.

1.6. Komitee on veendunud, et rahvusvaheliste intellektuaalomandi õiguste kaitset käsitlevate lepingute kõrval jääb kahepoolsete kaubanduslepingute allkirjastamine koos kolmandatele riikidele pakutavat tehnilise abiga parimaks vahendiks eri poolte huvide kaitsel.

1.7. Komitee toetab põhimõtet „Follow the money” (jälgi rahavoogu), mida komisjon intellektuaalomandi õigustega seoses ELi tasandil kavandab, kuid peab küsitavaks selle tegelikku tõhusust, kui jätta kõrvale internetimajanduse kogu väärtusahela peamiste vahendajate vabatahtliku käitumise eeskuju.

1.8. Komitee on kokkuvõttes arvamusel, et komisjon, kes ei ole tulnud toime kodanike teavitamise ja nende teadlikkuse suurendamisega intellektuaalomandi õiguste austamise küsimuses, peaks käivitama uued meetmed olukorra parandamiseks.

2. **Komisjoni teatise kokkuvõte**

2.1. Teatise eesmärk on kohandada Euroopa Komisjoni 2004. aasta strateegiat, pakkudes välja uue intellektuaalomandi õiguste kaitse ja tagamise strateegia kolmandates riikides. Komisjoni arvates on viimasel kümnel aastal toimunud olulised muutused mitte üksnes tehnoloogia valdkonnas, vaid ka Euroopa ettevõtjate intellektuaalomandiga seotud probleemide ja riskide osas ning ühiskonna ja intellektuaalomandi õiguste vahelistes suhetes üldiselt. Teatises esitatakse ettepanekud sihipärasemate ja tõhusamate meetodite kohta, et kaitsta intellektuaalomandi õigusi kolmandates riikides ja võidelda võltsimise vastu.

2.2. **Kurb tõdemus: intellektuaalomandi õiguste ebaseaduslik omastamine pidurdab majanduskasvu**

2.2.1. Intellektuaalomandi õiguste mahukad sektorid annavad ligikaudu 39 % ELi SKPst ehk 4,7 triljonit eurot aastas ja tagavad kuni 35 % nii otsesest kui ka kaudsest tööhõivest.

2.2.2. Mõne hinnangu kohaselt kaotab EL võltsimise ja piraatluse tõttu aastas umbes 8 miljardit eurot oma SKPst. Ülemaailmsel tasandil võib kulu 2015. aastaks tõusta koguni 1,3 triljoni euro tasemele.

2.2.3. Kuna BRICS-riikide ([1]) osakaal maailma kaubanduses kasvas 2000. aasta 8 %lt 2010. aastaks 18,2 %-le ning prognooside kohaselt langeb 2030. aastal arenguriikide arvele ligikaudu 60 % maailma SKPst, on oht, et võltsimise, piraatluse, varguse ja muude intellektuaalomandi omastamise vormide ulatus laieneb.

2.2.4. Internet on elutähtis paljudes sektorites ja tänu internetimajandusele on G8-riikide SKP ajavahemikul 2006–2011 kasvanud üle 20 %. Samas on aga digitaaltehnoloogia kiire arengu tagajärjel intellektuaalomandi õiguste rikkumine võtnud seninägematu taseme ning arvatakse, et võlts- ja piraatkaupade osaks langes 2008. aastal 2 % maailma kaubandusest.

2.2.5. Intellektuaalomandi õiguste rikkumine ei puuduta üksnes digitaalseid kultuurikaupu, vaid see mõjutab ka üha enam e-kaubanduse vahendusel müüdavaid füüsilisi kaupu.

2.3. **Seepärast on vaja luua intellektuaalomandi „taristu".**

2.3.1. Maailma Kaubandusorganisatsiooni intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu tulemusena on mitmes kolmandas riigis läbi viidud arvukaid regulatiivseid reforme. Kuid rakendamiskatsed on takerdunud poliitilise tahte puuduse, kohalike vastutavate ametiisikute ebapiisava koolituse, ülemäära pikaajaliste kohtumenetluste ja kohtute määratud liiga leebete sanktsioonide taha. Samas raskendab asjaolu, et erinevalt intellektuaalomandi seadustest puuduvad internetil riigipiirid, tasakaalustatud poliitika väljatöötamist ja tõstatab küsimuse, milline vastutus lasub vahendajatel, näiteks internetiteenuse osutajatel, kui nad majutavad intellektuaalomandit rikkuvaid veebisaite, eriti selliseid, mis asuvad kolmandates riikides, kus ei ole vastu võetud asjakohaseid õigusakte ja/või puudub tegutsemisvalmidus.

2.3.2. Eelkõige seoses soodsate, ohutute ja toimivate ravimite kättesaadavuse eriteemaga rakendab EL poliitikat, mille eesmärk on soodustada kauplemist nii uuenduslike kui ka geneeriliste ravimitega. Üheks sihiks on võitlus võltsitud ravimitega, mis võivad olla patsientidele ohtlikud.

2.3.3. Teatises märgitakse, et ELi käsutuses on niisuguste rikkumiste vastu võitlemisel mitmeid vahendeid, mille tõhusus sõltub liigagi sageli kolmandate riikide tahtest õigusi kaitsta.

2.4. **Teabevahetuse parandamine sidusrühmadega**

2.4.1. Tuleb märkida, et põhiõiguste tagamist ja „internetivabaduste" kaitset silmas pidades lükati Euroopas tagasi võltsimisvastase kaubanduslepingu ettepanek (ACTA) ning USAs veebipiraatlusevastane seadus (SOPA, Stop Online Piracy Act) ja intellektuaalomandi kaitset käsitlev seadus (PIPA, PROTECT IP Act). Need ebaõnnestunud katsed näitavad, kui raske on saavutada kooskõla intellektuaalomandi õiguste tagamise ja avaliku arvamuse vahel. Nõnda leiab osa Euroopa avalikkusest, et võltsimine ja piraatlus ei ole kuriteod, ning nad ei mõista intellektuaalomandi õiguste rikkumise majanduslikke tagajärgi.

ELi eesmärke, intellektuaalomandi õiguste rikkumise mõju kolmandates riikides ja ELi püüdlusi intellektuaalomandi õiguste kaitsel tuleb paremini selgitada, et luua soodne keskkond leiutajate õiguste kaitseks.

2.5. **Paremate andmete kogumine**

2.5.1. Mõned andmed, näiteks intellektuaalomandi õiguste rikkumise ulatuse ja mõju kohta, on jätkuvalt raskesti kättesaadavad.

([1]) Brasiilia, Venemaa, India, Hiina ja Lõuna-Aafrika.

2.5.2. Intellektuaalomandiga seotud õigusrikkumiste Euroopa vaatluskeskuse loomine on oluline samm. Keskus pakub teavet intellektuaalomandi õiguste kaitse kohta ELi mittekuuluvates riikides eesmärgiga seada prioriteedid ja teavitada asjaomaseid pooli.

2.6. **Euroopa õiguse ühtlustamine suurema mõju saavutamiseks kolmandates riikides**

Näib, et intellektuaalomandiga seotud ühtlustatud ELi õigusaktid lihtsustavad läbirääkimisi kolmandate riikidega, sest need on selgeks aluseks, mille põhjal Euroopa Liit saab kujundada oma läbirääkimispositsiooni.

2.7. **Parem koostöö ELi sees**

Tuleks uurida võimalusi komisjoni ja liikmesriikide koostöö edasiseks parandamiseks (näiteks teabe vahetamise alal), võttes aluseks näiteks komisjoni, liikmesriikide ja ettevõtjate partnerluse turulepääsu strateegia rakendamisel, mis võimaldab ressursse tõhusamalt kasutada.

2.8. **Intellektuaalomandi õiguste kaitse ja tagamise parandamine kolmandates riikides**

Nii on ka 2010. aasta hindamisuuringus märgitud: „Komisjon tegeles intellektuaalomandi õiguste tagamise küsimustega aktiivselt mitmepoolsel tasandil, eriti WTO TRIPSi nõukogus, kuid saavutas põhiliselt kolmandate riikide vastuseisu tõttu kesiseid tulemusi."

2.9. **Vaidluste lahendamine ja muud õiguskaitsevahendid**

2.9.1. Intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu rikkumiste korral saab kasutada WTO vaidluste lahendamise menetlust.

2.9.2. Kui mõni riik pidevalt rikub rahvusvahelisi intellektuaalomandiga seotud kohustusi, võib komisjon piirata sellise riigi osalemist või rahastamist konkreetsetes ELi rahastatud programmides.

2.9.3. Parema dialoogi korraldamiseks ja kohalike kogemuste jagamiseks kuulub mitme riigi delegatsiooni koosseisu tähtsamates riikides ka intellektuaalomandi küsimustega tegelev atašee ([2]). Eesmärk on EList pärit õiguste omajate abistamine kolmandates riikides.

2.10. **Geograafiliste prioriteetide määramine**

Iga kahe aasta järel uuendab EL oma loetelu prioriteetsetest riikidest, kus intellektuaalomandi õiguste kaitse on ebapiisav.

3. **Olulisimad märkused**

3.1. *Intellektuaalomandiga seotud õigusrikkumiste Euroopa vaatluskeskuse ja Euroopa Patendiameti* korraldatud viimases uuringus olid vaatluse all ELi intellektuaalomandipõhised sektorid. Uuringus hinnati nende sektorite panust majandustulemustesse ja ELi tasandi kaubavahetusse ning esitati 2008–2010. aasta kohta analüüs ELi liikmesriikide tasandil.

3.2. Sel ajavahemikul oli intellektuaalomandipõhistel sektoritel suurim osakaal ELi kaubavahetuses muu maailmaga, luues kaubandusülejääägi. ELi koguimpordist moodustavad tugevalt intellektuaalomandil põhinevad kaubad 88 % ja nende osakaal ELi kogueksportidist on 90 %. Intellektuaalomandipõhised sektorid annavad positiivse panuse Euroopa Liidu turupositsiooni.

3.3. Uuringu kohaselt on intellektuaalomandipõhiste sektorite otsene osakaal ELi kogutööhõives 26 % ehk seal on 56 miljonit otsest töökohta, millele lisandub veel 20 miljonit kaudset töökohta. Kokkuvõttes on iga kolmas töökoht ELis seotud intellektuaalomandipõhiste sektoritega.

3.4. Tähtis on mõõta intellektuaalomandi õiguste rikkumisest tingitud majanduslikku ja sotsiaalset mõju ELi liikmesriikides ja kolmandates riikides. Euroopa Liidu ees praegu seisvad majanduslikud ja sotsiaalsed raskused kinnitavad vajadust.

([2]) Atašeed intellektuaalomandi alal.

3.5. **Osa valdkondi nõuab taktitundelist käsitlemist, näiteks ravimite kättesaadavus.**

3.5.1. Komitee juhib tähelepanu kohustusliku litsentseerimise erijuhtudele rahvusvahelises kaubanduses. Litsentside määratlus on toodud intellektuaalomandiõiguste kaubandusaspektide lepingu artiklis 31 ja need on osaks süsteemist, mis võimaldab patenditud toodet kasutada ilma õiguste omaja loata näiteks rahvatervise huvides.

3.5.2. Üldiselt võib patendiomanik kaitstud leiutist ka isiklikult kasutada või lubada seda teha kellelgi teisel. Ent avalikkuse huvides võivad riiklikud ametiasutused lubada kolmandal isikul patenti kasutada ilma õiguste omaja nõusolekuta.

3.5.3. Sellist võimalust saab kasutada intellektuaalomandiõiguste kaubandusaspektide lepingule alla kirjutanud kolmandas riigis ning ELi liikmesriigis, kui kolmandas riigis asuvad ettevõtted turustavad rahvatervisele soodsalt mõjuda võivaid molekule ülikalli hinnaga.

4. **Komitee märkused**

4.1. Komitee avaldab toetust teatisele, mille eesmärk on parandada intellektuaalomandi õiguste kaitse ja tagamise strateegiat kolmandates riikides.

4.2. Komitee avaldab eelkõige toetust asjaolule, et uus lähenemine kolmandatele riikidele püüab hoida tasakaalus Euroopa antava abi säilitamise ja kavandatavad sanktsioonid intellektuaalomandi õiguste rikkumiste korral.

4.3. Komitee kordab taas, et kohalik elanikkond ei tohi mitte mingil juhul kannatada ELi teatava finantsabi võimaliku vähendamise tõttu.

4.4. Komitee toetab Euroopa Ülemkogul 2014. aasta märtsis esitatud seisukohta, et intellektuaalne omand on majanduskasvu ja innovatsiooni peamine mootor.

4.5. Seega toetab komitee komisjoni võitlust võltsimise vastu, mida viimane peab esmatähtsaks.

4.6. Komitee tuletab meelde, et see ei puuduta ainult luksuskaupade sektorit (rõivad, parfüümid, nahktooted jne). Üha rohkem võltsitakse autotööstusele mõeldud mehhaanilisi osasid, väga ohtlike koostisosadega pestitsiide ja igapäevaseks kasutamiseks mõeldud isikliku hügieeni tooteid, kujutades otsest ohtu tervisele ja ohutusele.

4.7. Komitee meenutab, et intellektuaalomandipõhiste sektorite osakaal ELi ekspordis on 90 %. Mõju majandusele ja tööhõivele ei tohi kaugeltki alahinnata.

4.8. Komitee võtab teadmiseks uued meetmed võitlemaks rahvusvahelise kaubandusõiguse rikkumise vastu.

4.9. Komitee toetab põhimõtet korraldada perioodilisi ja süstemaatilisi uuringuid, mis võimaldavad kindlaks teha selliselt käituvaid ettevõtteid või riike.

4.10. Komiteel on heameel proportsionaalsete meetmete üle rikkumise toimepanijate suhtes, kes kalduvad reeglitest kõrvale.

4.11. Sellega seoses avaldab komitee toetust kõigile poliitikameetmetele, mis on suunatud kaubandustasandil rikkumiste toimepanijatele, jätmaks nad ilma ebaseaduslikult, intellektuaalomandi õiguste ränga rikkumise hinnaga saadud tuluallikast, mis lisaks kahjustab majanduskasvu, innovatsiooni ja tööhõivet.

4.12. Komitee loodab seepärast, et mõiste „kaubandustasandil" määratletakse võimalikult täpselt, et vältida olukorda, kus kavandatavad sanktsioonid on liiga piiratud ulatusega või rakendamise tähtaega pikendatakse märkimisväärselt.

4.13. Komitee rõhutab, milline tähtsus on heal koostööl liikmesriikidega. Iseäranis soovib komitee meelde tuletada, et liikmesriikides on juba astutud samme intellektuaalomandi õiguste kaitseks ja tagamiseks kolmandates riikides.

4.14. Komitee leiab kokkuvõttes, et kuna komisjon jättis unarusse kodanike teavitamise ja nende teadlikkuse suurendamise intellektuaalomandi õiguste küsimuses, peaks ta käivitama uued meetmed olukorra parandamiseks.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Türgist pärinevate põllumajandustoodete liitu importimise kohta (kodifitseeritud tekst)"

(COM(2014) 586 final – 2014/0272 (COD))

(2015/C 230/18)

20. oktoobril 2014 otsustas Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 207 lõikele 2 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Türgist pärinevate põllumajandustoodete liitu importimise kohta (kodifitseeritud tekst)"

COM(2014) 586 final – 2014/0272 (COD).

Kuna komitee nõustub ettepaneku sisuga ega soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 503. istungjärgul 10.–11. detsembril 2014 (10. detsembri istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 144, vastu hääletas 3 ja erapooletuks jäi 2.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega peatatakse teatavad soodustused Türgist pärinevate põllumajandustoodete liitu importimisel (kodifitseeritud tekst)"

(COM(2014) 593 final – 2014/0275 (COD))

(2015/C 230/19)

20. oktoobril 2014 otsustas Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 207 lõikele 2 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus millega peatatakse teatavad soodustused Türgist pärinevate põllumajandustoodete liitu importimisel (kodifitseeritud tekst)"

COM(2014) 593 final – 2014/0275 (COD).

Kuna komitee nõustub ettepaneku sisuga ega soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 503. istungjärgul 10. ja 11. detsembril 2014 (10. detsembri 2014 istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 145, vastu hääletas 2 ja erapooletuks jäi 5.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus kvaliteetse veiseliha, samuti sealiha, kodulinnuliha, nisu ja meslini ning kliide, peprede ja muude töötlusjääkide suhtes teatavate liidu tariifikvootide avamise ja haldamise kohta (kodifitseeritud)"

(COM(2014) 594 final – 2014/0276 COD)

(2015/C 230/20)

20. oktoobril 2014 otsustas Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 207 lõikele 2 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus kvaliteetse veiseliha, samuti sealiha, kodulinnuliha, nisu ja meslini ning kliide, peprede ja muude töötlusjääkide suhtes teatavate liidu tariifikvootide avamise ja haldamise kohta (kodifitseeritud)"

COM(2014) 594 final – 2014/0276 COD.

Kuna komitee nõustub ettepaneku sisuga ega soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 503. istungjärgul 10.—11. detsembril 2014 (10. detsembri istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 150, vastu hääletas 2 ja erapooletuks jäi 6.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse Läänemere tursa-, räime- ja kiluvarude majandamise ja nende varude püügi mitmeaastane kava, muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 2187/2005 ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1098/2007”

(COM(2014) 614 final – 2014/0285 COD)

(2015/C 230/21)

20. oktoobril 2014 otsustas Euroopa Parlament ja 27. oktoobril 2014 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 43 lõikele 2 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse Läänemere tursa-, räime- ja kiluvarude majandamise ja nende varude püügi mitmeaastane kava, muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 2187/2005 ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1098/2007”

COM(2014) 614 final – 2014/0285 COD.

Kuna komitee nõustub ettepaneku sisuga ega soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 503. istungjärgul 10.–11. detsembril 2014 (10. detsembri istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 152, vastu hääletas 1 ja erapooletuks jäi 2.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Majandusühenduse ja Islandi Vabariigi vahelises lepingus sätestatud kaitsemeetme kohta" (kodifitseeritud tekst)

COM(2014) 308 final – 2014/0160 (COD)

(2015/C 230/22)

15. septembril 2014 otsustas Euroopa Parlament vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Majandusühenduse ja Islandi Vabariigi vahelises lepingus sätestatud kaitsemeetme kohta (kodifitseeritud tekst)

COM(2014) 308 final – 2014/0160 (COD).

Kuna komitee nõustub ettepaneku sisuga ega soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 503. istungjärgul 10. ja 11. detsembril 2014 (10. detsembri istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 157, vastu hääletas 1 ja erapooletuks jäi 3.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühiste ekspordieeskirjade kohta (kodifitseeritud tekst)"

COM(2014) 322 final – 2014/0167 (COD)

(2015/C 230/23)

15. septembril 2014 otsustas Euroopa Parlament vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühiste ekspordieeskirjade kohta (kodifitseeritud tekst)

COM(2014) 322 final – 2014/0167 (COD).

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 503. istungjärgul 10. ja 11. detsembril 2014 (10. detsembri istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 147, vastu hääletas 1 ja erapooletuks jäi 4.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus impordi ühiste eeskirjade kohta (kodifitseeritud tekst)"

(COM(2014) 321 final – 2014/0166 (COD))

(2015/C 230/24)

15. septembril 2014 otsustas Euroopa Parlament vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus impordi ühiste eeskirjade kohta (kodifitseeritud tekst)"

COM(2014) 321 final – 2014/0166 (COD).

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 503. istungjärgul 10. ja 11. detsembril 2014 (10. detsembri 2014. aasta istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 150, vastu hääletas 1 ja erapooletuks jäi 5.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus teatavatest kolmandatest riikidest pärit impordi ühiste eeskirjade kohta (uuesti sõnastatud)"

(COM(2014) 323 final – 2014/0168 (COD))

(2015/C 230/25)

15. septembril 2014 otsustas Euroopa Parlament ja 8. oktoobril 2014 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus teatavatest kolmandatest riikidest pärit impordi ühiste eeskirjade kohta (uuesti sõnastatud)"

COM(2014) 323 final – 2014/0168 (COD).

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 503. istungjärgul 10. ja 11. detsembril 2014 (10. detsembri 2014. aasta istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 145, vastu hääletas kolm ja erapooletuks jäi seitse.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus teatavatest kahepoolsete lepingute, protokollide või muude kokkulepetega ja liidu impordi erieeskirjadega hõlmamata kolmandatest riikidest pärit tekstiiltoodete importimise ühiseeskirjade kohta (uuesti sõnastatud)"

(COM(2014) 345 final – 2014/0177 (COD))

(2015/C 230/26)

8. oktoobril 2014. aastal otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus-ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus teatavatest kahepoolsete lepingute, protokollide või muude kokkulepetega ja liidu impordi erieeskirjadega hõlmamata kolmandatest riikidest pärit tekstiiltoodete importimise ühiseeskirjade kohta (uuesti sõnastatud)"

COM(2014) 345 final – 2014/0177 (COD).

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 503. istungjärgul 10. ja 11. detsembril 2014 (10. detsembri 2014. aasta istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 151, vastu hääletas 2 ja erapooletuks jäi 5.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse liidu meetmed ühise kaubanduspoliitika vallas, et tagada rahvusvahelistest kaubanduseeskirjadest, eeskätt Maailma Kaubandusorganisatsiooni egiidi all kehtestatud eeskirjadest, tulenevate liidu õiguste kasutamine (kodifitseeritud)"

(COM(2014) 341 final – 2014/0174 (COD))

(2015/C 230/27)

15. septembril 2014 otsustas Euroopa Parlament vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse liidu meetmed ühise kaubanduspoliitika vallas, et tagada rahvusvahelistest kaubanduseeskirjadest, eeskätt Maailma Kaubandusorganisatsiooni egiidi all kehtestatud eeskirjadest, tulenevate liidu õiguste kasutamine (kodifitseeritud)"

COM(2014) 341 final – 2014/0174 (COD).

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 503. istungjärgul 10. ja 11. detsembril 2014 (10. detsembri 2014. aasta istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 150, vastu hääletas 3 ja erapooletuks jäi 1.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus meetmete kohta, mida liit võib võtta pärast WTO vaidluste lahendamise organi aruannet dumpingu- ja subsiidiumivastaste meetmete kohta (kodifitseeritud tekst)"

COM(2014) 317 final – 2014/0163 (COD)

(2015/C 230/28)

20. oktoobril 2014 otsustas Euroopa Parlament vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus meetmete kohta, mida liit võib võtta pärast WTO vaidluste lahendamise organi aruannet dumpingu- ja subsiidiumivastaste meetmete kohta (kodifitseeritud tekst)"

COM(2014) 317 final – 2014/0163 (COD).

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 503. istungjärgul 10. ja 11. detsembril 2014 (10. detsembri istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 148, vastu hääletas 3 ja erapooletuks jäi 6.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Montenegro Vabariigi vahelise stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu teatava rakenduskorra kohta (kodifitseeritud tekst)"

(COM(2014) 374 final – 2014/0190 (COD))

(2015/C 230/29)

20. oktoobril 2014 otsustas Euroopa Parlament vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühelt poolt Euroopa ühendust ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Montenegro Vabariigi vahelise stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu teatava rakenduskorra kohta (kodifitseeritud)

COM(2014) 374 final – 2014/0190 (COD).

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 503. istungjärgul 10. ja 11. detsembril 2014 (10. detsembri istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 152, vastu hääletas 1 ja erapooletuks jäi 6.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus kaitse kohta subsideeritud impordi eest riikidest, mis ei ole Euroopa Liidu liikmed (kodifitseeritud tekst)"

COM(2014) 660 final – 2014/0305 (COD)

(2015/C 230/30)

12. novembril 2014 otsustas Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus-ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus kaitse kohta subsideeritud impordi eest riikidest, mis ei ole Euroopa Liidu liikmed (kodifitseeritud tekst)

COM(2014) 660 *final* – 2014/0305 (COD).

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 503. istungjärgul 10. ja 11. detsembril 2014 (10. detsembri istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 154, vastu hääletas 3 ja erapooletuks jäi 5.

Brüssel, 10. detsember 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

ISSN 1977-0898 (elektrooniline väljaanne)
ISSN 1725-5171 (paberväljaanne)

Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

ET